

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
KADIN ÇALIŞMALARI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇOCUKLUKTAN ANNELİĞE MENSTRÜASYONA
İLİŞKİN ALGININ DEĞİŞİMİ VE AKTARIMI

Rabia AKKOÇ

Danışman
DOÇ. DR. Özlem BELKİS

İZMİR-2021

TEZ ONAY SAYFASI

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : RABİA AKKOÇ
Öğrenci No : 2018801131
Tez Başlığı : Çocukluktan Adölesanlığa Menstrüasyona İlişkin Algının Değişimi ve Aktarımı

Savunma Tarihi : 16/09/2021
Danışmanı : Doç.Dr. Özlem BELKİS

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Doç.Dr. Özlem BELKİS	- Dokuz Eylül Üniversitesi	_____
Prof.Dr. Akça TOPRAK ERGÖNEN	- Dokuz Eylül Üniversitesi	_____
Prof.Dr. Huriye TOKER	- Yaşar Üniversitesi	_____

RABİA AKKOÇ tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği () / oy çokluğu () ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Asuman ALTAY
Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Çocukluktan Anneliğe Menstrüasyona İlişkin Algının Değişimi ve Aktarımı” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2021

Rabia AKKOÇ

İmza

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Çocukluktan Anneliğe Menstrüasyona İlişkin Algının Değişimi ve Aktarımı

Rabia Akkoç

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

Kadın Çalışmaları Programı

Menstrüasyon, her sağlıklı kadının gebelik dışında ilk periyodik kanaması olan menarş ile başlayarak menopoza kadar süren, 28-30 günde bir gerçekleşen fiziksel ve biyolojik bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç aynı zamanda tıbbi, dini, sosyolojik, psikolojik yönleri olan sosyo-kültürel bir olgudur. Menstrüasyona ilişkin sınırlayıcı ve dışlayıcı birçok tabu, söylem ve pratik üretilmiştir. Bu nedenle menarş ve menstrüasyonla ilgili kadınların bilgilenmesi önemli olduğu kadar kuşaktan kuşağa bilginin akışı ve niteliğinin incelenmesi de önemlidir. Bu çerçevede çalışmamızın amacı, menarş deneyimi ve anneden kıza menstrüasyon bilgi aktarımı hakkındaki deneyim ve görüşleri araştırmak ve incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırma şu sorulara yanıt aramıştır: Menstrüasyon nedir, nasıl tanımlanmaktadır? Menarş deneyimi nasıl yaşanmıştır? Anne-kız ilişkisinde menstrüasyon hakkında bilgi aktarımı nasıldır? Menstrüasyona ilişkin görüşler, çocukluktan yetişkinliğe nasıl bir değişim göstermektedir?

Nitel araştırma yöntemiyle fenomenoloji deseninde gerçekleştirilen bu çalışma için veriler İzmir ilinde ikamet eden ve kızı menarş yaşamış 50 anne ile derinlemesine görüşmelerle toplanmıştır. Felsefi varsayım olarak ontolojiye, yorumlayıcı çatı olarak da feminizme dayanan bu çalışmanın önemi, anne-kız arasında menarş/menstrüasyon bilgi ve deneyim akışını anlamaya çalışmanın yanında, bu bilginin annelik deneyiminde nasıl aktarıldığını incelemektir.

Araştırmanın bulgularına göre her iki anneden biri menarş öncesinde bilgiye sahip olabilmiş, fakat annelerin tamamına yakını kızlarına menarş/menstrüasyon hakkında bilgi ve deneyim aktarmıştır. Annelerin, tabularla çevrelenmiş kendi deneyimleri yerine kızlarına doğru bilgiyi aktarmakta özen gösterdikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın çalışmaları, Menarş, Menstrüasyon, Annelik, Tabu, Anne-kız.

ABSTRACT
Master's Thesis
Change and Conveyance of Perception About Menstruation from Childhood to
Motherhood
Rabia AKKOÇ

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Women Studies
Women Studies Program

Menstruation refers to a physical and biological process that takes place in every 28-30 days, starting with menarche, which is the first periodical bleeding of every healthy woman outside of pregnancy, and lasting until menopause. This process is also a socio-cultural phenomenon with medical, religious, sociological, and psychological aspects. Many restrictive and exclusionary taboos, discourses and practices related to menstruation have been produced. Therefore, it is important not only to inform women about menarche and menstruation, but also to examine the information that handed down from generation to generation and its quality. In this context, the aim of our study is to research and examine the experiences and opinions about the menarche experience and the transfer of information about menstruation from mother to daughter. For this purpose, the research sought answers to the following questions: What is menstruation and how is it defined? How was the menarche experience? How is the transfer of information about menstruation in the mother-daughter relationship? How do views on menstruation change from childhood to adulthood?

The data for this study, which was carried out with the qualitative research method in the phenomenology pattern, were collected through in-depth interviews with 50 mothers residing in Izmir and whose daughters had menarche. The importance of this study, which is based on ontology as a philosophical assumption and on feminism as an interpretative framework, is to try to understand the transfer of information about menarche/menstruation and experience from mother to daughter, and also to examine how this knowledge is transferred in the experience of motherhood. According to the findings of this study, one of every two mothers could have knowledge before menarche, but almost all mothers transfer information and experience about menarche/menstruation to their daughters. It is seen that mothers care about transferring the right information instead of their own experiences surrounded by taboos, to their daughters.

Key Words: Women's Studies, Menarche, Menstruation, Motherhood, Taboo, Mother-Daughter

ÇOCUKLUKTAN ANNELİĞE MENSTRÜASYONA İLİŞKİN ALGININ DEĞİŞİMİ VE AKTARIMI

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xv

GİRİŞ	1
-------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

1.1. ARAŞTIRMANIN TÜRÜ VE DESENİ	7
1.2. ARAŞTIRMADA FELSEFİ YAKLAŞIM VE YORUMLAYICI ÇATI	11
1.3. ÇALIŞMA GRUBU	12
1.4. VERİLERİN TOPLANMASI	17
1.5. VERİLERİN ANALİZİ	21
1.6. SINIRLILIKLAR	22

İKİNCİ BÖLÜM

TANIM VE LİTERATÜR

2.1. TANIM VE TARİHSEL PERSPEKTİFTEN MENSTRÜASYON	24
2.2. MENSTRÜASYONU KONU ALAN ÇALIŞMALAR	31
2.2.1.Menstrüasyonu Sağlık Alanında Konu Edinen Çalışmalar	31
2.2.2.Menstrüasyonu Sosyo-Kültürel Boyutlarıyla Ele Alan Çalışmalar	49
2.2.2.1.Menstrüasyonu Halk İnanışları ve Uygulamalar Bağlamında Ele Alan Çalışmalar	68
2.2.2.2.Menstrüasyonu Doğa ile İlişkilendiren Yaklaşımları Ele Alan Çalışmalar	70
2.2.3.Menstrüasyonu Sanat Alanında Konu Edinen Çalışmalar	73
2.2.4.Menstrüasyonu Din, İnanç Alanında Konu Edinen Çalışmalar	76
2.2.4.1.Menstrüasyonu İslam Dini Perspektifinden Ele Alan Çalışmalar	76
2.2.4.2.Menstrüasyonu Diğer Dinler Perspektifinden Ele Alan Çalışmalar	78

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUKLUK VE ANNELİK DÖNEMLERİNDE MENSTRÜASYONA İLİŞKİN ALGI, DEĞİŞİMİ VE AKTARIM

3.1. MENARŞA İLİŞKİN DENEYİMLER	85
3.1.1. Menarş Öncesi Bilinenler	85
3.1.2. Menarş Deneyimi	91

3.2. ANNEDEN MENARŞ VE MENSTRÜASYON BİLGİSİNİN ALIMI	105
3.2.1. Annenin Menarşı Anlatması	105
3.2.2. Annenin Menarşı Anlatmaması	123
3.2.3. Anne ve Diğer Kadınlardan Bilgi Edinme	126
3.2.4. Akran Bilgi Paylaşımı	127
3.3. KIZ ÇOCUĞUNA MENARŞ VE MENSTRÜASYON BİLGİSİNİN AKTARIM	135
3.3.1. Menarşa İlişkin Bilgi Aktarımı	136
3.3.2. Menarş Deneyimi	157
3.3.3. Menarş/Menstrüasyona İlişkin Geleneksel Yaklaşımlar ve Aktarımı	177
SONUÇ	190
KAYNAKÇA	205
EKLER	220

KISALTMALAR

WHO	Dünya Sağlık Örgütü
A.B.D.	Ana Bilim Dalı
s.	Sayfa No

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Eğitim Durumları	s. 14
Tablo 2: Katılımcıların Yaşları	s. 14
Tablo 3: Katılımcıların Meslekleri	s. 15
Tablo 4: Katılımcıların Ebeveynlerinin Eğitim Durumu	s. 15
Tablo 5: Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk Sayısı	s. 16
Tablo 6: Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk(ların) Cinsiyetleri	s. 16
Tablo 7: Katılımcıların Doğup Büyüdüğü Yer	s. 17
Tablo 8: Sağlık Alanındaki Yurtiçi Çalışmalar	s. 31
Tablo 9: Sağlık Alanındaki Yurtdışı Çalışmalar	s. 38
Tablo 10: Sosyo-Kültürel Alandaki Yurtiçi Çalışmalar	s. 50
Tablo 11: Sosyo-Kültürel Alandaki Yurtdışı Çalışmalar	s. 61
Tablo 12: Çocukluktan Anneliğe Menstrüasyon Algı ve Deneyim Aktarımına İlişkin Bulgular	s. 84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Menarş Öncesinde Sahip Olunan Bilginin Doğruluğu	s. 85
Şekil 2: Menarş Öncesi Menarşa Dair Bilginin Tanımlandığı Bağlamlar	s. 89
Şekil 3: Menarş Deneyiminin Hangi Dönemde Yaşandığı	s. 92
Şekil 4: Menarşı Nerede Deneyimledikleri	s. 93
Şekil 5: Menarş Deneyimiyle İlgili Tutum	s. 95
Şekil 6: Menarş Deneyimini Paylaşma Durumu	s. 100
Şekil 7: Annenin Menarş Öncesi Bilgi Aktarım Durumu	s. 106
Şekil 8: Anneden Menarş Öncesi Bilgi Alan Katılımcıların Neler Hissettiği	s. 106
Şekil 9: Annenin Menarş Öncesi Bilgiyi Aktardığı Bağlamlar	s. 108
Şekil 10: Anneden Menarş Sonrası Bilgi Aktarım Durumu	s. 110
Şekil 11: Annenin Menarş Sonrası Bilgiyi Aktardığı Bağlamlar	s. 111
Şekil 12: Annenin Kendi Menstrüasyon Deneyimini Aktarım Durumu	s. 117
Şekil 13: Annenin Kendi Menstrüasyon Deneyimini Aktardığı Bağlamlar	s. 118
Şekil 14: Annenin Menarşı Anlatmaması	s. 123
Şekil 15: Anne ve Diğer Kadınlardan Bilgi Edinme	s. 127
Şekil 16: Akran Bilgi Paylaşım Durumu	s. 128
Şekil 17: Akran Bilgi Paylaşımı Bağlamları	s. 129
Şekil 18: Annenin Menarş Öncesi Bilgi Aktarımı	s. 136
Şekil 19: Annenin Menarş Öncesi Bilgiyi Nasıl Aktardığı	s. 137
Şekil 20: Annenin Menarş Öncesi Bilgiyi Ne Zaman Aktardığı	s. 138
Şekil 21: Menarş Öncesi Anne ve/veya Dışında Bilgi Aktarımı	s. 139
Şekil 22: Annenin Menarş Öncesi Bilgiyi Aktardığı Bağlamlar	s. 140
Şekil 23: Annenin Menarş Sonrası Bilgi Aktarımı	s. 151
Şekil 24: Annenin Menarş Sonra Bilgiyi Aktardığı Bağlamlar	s. 152
Şekil 25: Kız Çocukların Menarşı Hangi Eğitim Döneminde Yaşadıkları	s. 157
Şekil 26: Kız Çocukların İlk Kanamayı Nerede Gördükleri	s. 160
Şekil 27: Kız Çocuklarının Menarş Deneyiminde Neler Hissettikleri	s. 164
Şekil 28: Kız Çocuklarının Menarş Deneyimlerini Baba ile Paylaşma Durumu	s. 168
Şekil 29: Kız Çocuklarının Menarşı Aile ve Çevre ile Paylaşma Durumu	s. 172
Şekil 30: Kız çocuklarının Menarş Deneyimini Aile ve Çevrelerinin Nasıl Karşılıdığı	s. 173

Şekil 31: Menarş ve Menstrüasyona İlişkin Geleneksel Yaklaşımlar ile Karşılaşma Durumu	s. 177
Şekil 32: Geleneksel Yaklaşımların Anneden Kıza Aktarımı	s. 183
Şekil 33: Geleneksel Yaklaşımların Geçerli Olma Durumu	s. 186

EKLER LİSTESİ

EK 1: Görüşme Formu

ek s. 1

EK 2: Onam Formu

ek s. 2

GİRİŞ

Kadın bedeni ile ilgili meseleler genellikle konuşulmamaktır. Bu meselelerden biri de kadın bedeni için değişmez ve vazgeçilmez olan menstrüasyon olgusudur. Menstrüasyona dair yaşananlar, algılar dünyanın çeşitli yerlerinde farklılıklar gösterse de kadınların bedenlerinde deneyimledikleri özde evrenseldir. Menstrüasyon tıbbi, dini, sosyolojik, psikolojik özellikleriyle sosyo-kültürel bir olgudur. Bu başlıklar menstrüasyonun teorik çerçevesini oluşturduğu ve olguya dair bilimsel olanı anlamak adına açıklık getirdiği için kuşkusuz çok önemlidir. Fakat kadınların günlük yaşantısını etkileyen bir durum olması sebebiyle menstrüasyonu yalnızca bu yönleriyle ele almak yetersizdir.

Menstrüasyon bedene ait atanmış diğer özelliklerden, yani kadının sahip olduğu göz rengi, kaş yapısı, saç rengi, boyu gibi kolayca nitelenebilen fiziki veya biyolojik özelliklerden öte anlamlara sahiptir. Menstrüasyon kadınlar için öğrenilmesi, yönetilmesi, baş edilmesi gereken bir konudur ve her şeyden de önce kadınların bunu bilmeleri gerekir. Ancak biz anlıyoruz ki menstrüasyon hakkında bilmeye dair olan ne varsa ayıp, günah gibi anlamlar barındıran yanlış inanışlar, gelenekler ve mitler ile birlikte çevrilerek aktarılmaktadır. Oysa kadın bedeni için gayet doğal ve olağan olan bu döngü şiddet boyutuna varan son derece yanlış yaklaşımlardan dolayı bir problem haline gelmiştir.

Menstrüasyon olgusunun sahip olduğu yanlış yargı ve inançların sosyolojik, dini, psikolojik ve sosyo-kültürel çok çeşitli boyutu bulunmaktadır. Bu çok boyutlu yanlış düşünce, inanış ve yargılar, menstrüasyona ait bilgiye ulaşılması ve aktarılması süreçlerini de etkilemektedir. Menstrüasyon dediğimiz şey nedir? Menstrüasyona ait bilgi nasıl aktarılır? Bu bilgi kimden öğrenilir? Doğru öğrenilir mi? Bu tezin de merak ettiği şey işte tam olarak budur, yani menstrüasyon bilgisinin aktarıcısı kimdir ve kadınlar arasında bu bilgi nasıl aktarılmaktadır? Bedensel bir dönüşümü ifade eden menstrüasyon ve bunu deneyimleyen kadınlar, bu bilgiye ne zaman, nasıl ve kimden ulaşmıştır?

Kadınların kendi bedenlerinde yaşadıkları bu döngüye dair kabulleri veya şaşkınlıkları nelerdir? Dahası kendi çocukluğunda menstrüasyona dair bilgiyi öğrenerek ya da öğrenmeyerek deneyimleyen kadın, bir anne olarak bu bilgiyi kendi çocuğuna nasıl aktarmıştır?

Bu çalışmada okuyacaklarınız menstrüasyonun konuşulmadıkça, kapalı kaldıkça zarar verdiğini aksine ona dair olan bilgi açığa çıktıkça, öğretildikçe, aktarıldıkça sağlıklı ve doğal bir çizgiye ulaştığını göstermektedir. Bu çalışma ayrıca menstrüasyonun konuşmayarak, anlatmayarak, gizleme pratiğini benimseyerek kendi içerisine hapsedilen bir konu olmaktan çıkarılmak zorunda olduğunu da iddia etmektedir.

Peki “adet, regl, aybaşı, ay hali, renklenmek, halam geldi” gibi çeşitli isimlerle anılan menstrüasyon nedir? Çok basit bir ifadeyle menstrüasyon,

“Sağlıklı bir kadının gebelik durumları dışında, ilk periyodik kanaması (10-17 yaş aralığı) ile başlayarak menopoza dönemine kadar devam eden 28-30 günlük dönemlerdir. Bu dönemlerin amacı rahmi olası bir gebelik için hazırlamaktır ve 24-35 günlük periyotlar normal kabul edilir” (Hickin, 2002: 146)

şeklinde tanımlanmaktadır. Bedene ait olan menstrüasyonun anlamı bu kadar basittir fakat geçmişten günümüze kadın bedenine yüklenen anlamlar nedeniyle sosyo-kültürel bir mesele haline gelmiştir. Çalışma bu tanım üzerine inşa edilmiş, ayrıca konuya ilişkin kavramsal çerçeve ve literatür ikinci bölümde ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Kadının sağlıklı bir üretkenliğe sahip olmasının en belirgin özelliği olan menstrüasyon, ergenlik dönemine giren genç kızın menarş yaşından itibaren döngüsel olarak yaşadığı fiziksel bir süreçtir. Her ay tekrarlanan bu süreç, biyolojik ve fiziksel olduğu kadar toplumsal ve kültürel etkenler de barındırmaktadır. Kadının menstrüasyon dönemini nasıl isimlendirdiği, nasıl yaşadığı, kendisini algılayışı gibi durumlar özünde sosyal ve kültürel değerlerle yönlendirilebilmektedir. Aynı zamanda bu dönemde sadece kadının kendine bakışı değil çevrenin de kadına bakışı ve onu algılayışı da önemlidir. Bu bakış kültür tarafından şekillenmektedir. Bu bağlamda bedenle ilgili olan ‘şey’lerin sadece fizyolojik ve biyolojik süreçler olmadığı, psikolojik ve toplumsal yönlerinin de bulunduğu belirtilmelidir.

Bu sebeple çalışmamız da menstrüasyon deneyimini sosyal ve kültürel boyutları ile incelemeye odaklanmıştır. Menstrüasyon sağlıklı bir bedenin göstergesi olmasına karşın her kültürde olumsuz tutumlarla karşılaşılabilir, bireyler ilk karşılaşmadan itibaren bu deneyimle ilgili olumsuz tecrübeler yaşayabilirler. Beden ve büyüüp gelişme evrelerinde yaşanan değişimler bireylerde farklı şekillerde deneyimlenebilmektedir. Kadın bedeni bağlamında kişiden kişiye değişiklik gösteren bir deneyim olarak değerlendirilebilir. Menstrüasyonun öznesi olan kadının bu süreci nasıl anlamlandırdığını ve nasıl yaşadığını betimlemek, olgunun temelinde yatan sosyo- kültürel değerleri açığa çıkarmak adına önem arz etmektedir.

Menstrüasyon bilim dünyasının tıp, din, psikoloji, sosyoloji gibi çeşitli alanlarında yer işgal eden bir meseledir ve konu ile ilgili pek çok çalışma vardır. Örneğin sağlık alanında menstrüasyon gören kız çocukların algı, bilgi ve öz-bakım pratiklerini inceleyen (Turan ve Ceylan, 2007; Özel, Oskovi, Korkut, Memur ve E.Üstün, 2018); psikolojik çerçevede kız çocuklarının menarşa yani menstrüasyonun başlangıcına yönelik duygusal tepkilerin saptanması (Tortumluoğlu, Tüfekçi, Özyazıcıoğlu ve Sezgin, 2004) menstrüasyona bakışın İslam dini çalışmalarında adet halindeki kadının orucu ile ilgili hadislerin incelendiği (Ulu, 2012); menstrüasyon dönemindeki kadının kuranı kerime dokunması ve okuması ile ilgili hükümlerle ilgili (Keleş, 2011) çalışmalar bu konu ile ilgili yapılmış araştırmalardan yalnızca birkaçıdır.

Menstrüasyona karşı olumsuz algılar, tavırlar ve inanışlar biyolojik, psikolojik ve sosyo-kültürel faktörler tarafından oluşturulmaktadır. Örneğin genç kadınların menstrüasyon dönemlerinde özel kulübe, kafes, oda gibi aile bireylerinden ayrı tutulmaları (Tütengil, 2011; Ülgen ve Özer, 2018; Ünlü, 2019), Anadolu kültüründe ilk defa regl gören genç kadınlara tokat atılması (Altıntaş, 2009), kadınların menstrüasyon dönemlerinde eğlencelere katılmasının yasak olması (Alkar, 2011) kadının menstrüasyon döneminde kırkı çıkmamış bebekleri ellemesinin sakıncalı olduğuna inanılması (Şişman, 2011; Vargün, 2018; Selçuk, 2004; Çapar, 2019), regl gören kadının ateşin sönmemesi için yanına yaklaştırılmaması (Kumartaşlıoğlu, 2014), menstrüasyon zamanında

kadının vücuduna görünmeyen varlıkların girdiğine inanılması (Erkan, 2019), karadut meyvesinin menstrüasyon kanına benzerliğinden dolayı yenmemesi (Kayaoğlu, 2014), menstrüasyona dair sosyo-kültürel temelli geleneksel söylem ve uygulamaları ifade eden yaklaşımların yalnızca bir kısmıdır. Anlaşıldığı üzere kadının bedeninde deneyimlediği bu doğal döngüye yönlendirilen yaklaşımlar kadını hayatın her alanda etkileyen sınırlayıcı, kısıtlayıcı ve dışlayıcı bir tavra sahiptir.

Menstrüasyona ait geleneksel birtakım uygulama ve yaklaşımlar sadece Anadolu ya da bizim kültürümüzle sınırlı bir konu değildir. Çok farklı kültür ve bölgelerde de menstrüasyona ilişkin geleneksel birtakım söylem, uygulama ve inanışlar bulunmaktadır. Örneğin Güney Afrika’da menstrüasyona ait yaygın olumsuz düşünceler ‘utanç verici, rahatsız edici ve dışlayıcı’ bir çerçevededir (Gesselleen, 2013). Bir diğer örnek ise 1981’de Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yapılan çalışma (Marvan, Iniestra ve Gonzalez, 2005), Hindistan, Endonezya, Jamaika, Kore, Meksika, Pakistan, Filipinler, Birleşik Krallık ve Yugoslavya’da menstrüasyona ilişkin algının üreme için temel gereklilik olduğunun kabul edildiğini, ancak aynı zamanda kirli bir durum olarak da nitelendirdiğini göstermektedir. Aynı zamanda bu çalışma WHO anketine katılan katılımcıların menstrüasyon dönemlerinde çiçeklerden, tarlalardan ve büyüyen bitkilerden kaçınmanın doğru olduğu görüşünün yaygın olarak kabul edildiğini de ortaya koymuştur. Tayvan’da yapılmış bir çalışma (Liu, Chen ve Peng, 2012), kız çocuklarının menstrüasyon dönemlerinde anneleri gibi buz yememe, soğuk içecekler içmeme, cenazelere katılmama ve tapınaklara gitmeme gibi tabuların doğru olduğuna inandıklarını göstermektedir. Fiji, Solomon Adaları ve Papua Yeni Gine’de yapılan saha çalışmasında (Mohamed ve diğerleri, 2018) ise araştırmaya katılan katılımcılar menstrüasyonu ‘kirli, şanssızlık, gizlilik ve utanç olarak nitelendirmişlerdir. Aynı zamanda bu çalışmada katılımcıların menstrüasyon dönemlerinde saçlarını kesmedikleri, duş almadıkları, denize girmedikleri de ifade edilmiştir. Aynı araştırmada ayrıca menstrüasyonun başlamasının kız çocukları için bedenin üremeye, dolayısıyla cinsel aktiviteye hazır olduğu anlamına geldiği, bu nedenle de menstrüasyon yaşamış kız çocuklarının da evlilik için artık uygun oldukları düşüncesinin yaygınlığı

konusuna da vurgu yapılmıştır. Yine aynı çalışmada Hindu Hint-Fijili katılımcıların menstrüasyon döneminde kullandıkları bezleri akşam altıdan sonra içeri aldıkları ve kız çocukların bu dönemde sokakta oynamadıkları da ifade edilmiştir.

Menstrüasyon olgusu tarihsel derinliğiyle beraber sınırlayıcı ve kısıtlayıcı birçok söylem ve uygulama ile karşılaşmış, neredeyse her toplumda tabu olarak algılanmıştır. Görüldüğü gibi menstrüasyon ve deneyimine ilişkin bu söylem ve uygulamalar bizim toplumumuzda da olduğu gibi her toplum ve kültürde kadına karşı olumsuz inanışlar ve ritüeller gibi bir takım geleneksel argümanlar içermektedir. Bu türden yaklaşımlar kadınların günlük yaşantılarına dair olan ne varsa, buna eğitim fırsatlarından faydalanma ve iş hayatı da dahil, birçok sınırlamalar getirmektedir. Ayrıca bu tavır sosyo-kültürel değerler temel alınarak menstrüasyon olgusunun tabu olarak görülmesine ve kadını toplumda kendi bedeni üzerinden ikincil bir konuma yerleştirmesine de sebep olmaktadır. Kadınların menstrüasyona dair görüş ve deneyimlerini incelemeye yönelik çalışmalar, bu konudaki yanlış inanışların değiştirilmesi için önemlidir. Türkiye’de, menstrüasyonu sosyo-kültürel bir olgu olarak ele alarak inceleyen üç çalışmaya rastlanmıştır. İlki “Kirliden Temize: Üç Kuşak Kadının Ayhali Anlatıları” (Özarlan, 2004) başlıklı çalışma üç kuşağın menstrüasyona ilişkin bilgi, deneyimlere ait algı, tutumlardaki zaman içerisinde görülen değişiklikleri irdelenmiştir. İkincisi “Ergenlikten Menstrüasyona Bakışın Sosyolojik Analizi” (Arasan, 2010) başlıklı çalışma ergenlik sürecindeki kızların menstrüasyona ilişkin algılarını, tutumlarını ve yaşayışlarını yüz yüze görüşmeler yaparak incelemiştir. Üçüncüsü ise “Kadınların Aylık Periyotlarının Üç Kuşakta Sosyo- Kültürel Açısından İncelenmesi” (Şenyürek, 2019) başlıklı bir diğer çalışma ise menstrüasyonun nasıl algılandığını, deneyimlendiğini, aktarıldığını ve bunların kültürel bağlamlarını üç kuşakta anket çalışması yaparak incelemiştir.

Anlaşıldığı gibi menstrüasyon konusunda farklı alanlarda yapılmış pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar menstrüasyon hakkında edinilen bilginin nereden, nasıl edildiği, nasıl deneyimlendiği konusunda bilgi içermektedirler, fakat menstrüasyona ilişkin edinilen bilgi, bilgidaki değişim ve deneyimin kendi kız çocuğuna nasıl aktarıldığına dair bir çalışma bulunmamaktadır. Yani menstrüasyon bilgisinin edinim, deneyim ve aktarım bilgisini bir süreç olarak inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Oysa, kadınların bedenlerinde yaşadıkları değişim, dönüşüm

dönemine ait öğrenilen yanlış inanışları açığa çıkarmak, çözmek ve bunlarla mücadele etmek gerekmektedir. Bizim çalışmamız da tam olarak ihtiyaç duyulan bu alan bilgisini kadınlar arasındaki bilgi ve deneyim akışını anlamaya odaklanmıştır. Özetle bu çalışmanın önemi, kadınların kendi çocukluklarındaki menarş öncesi sahip oldukları bilgi, menarş ve menstrüasyon deneyimine ilişkin algı ve tutumlarını, kendi çocuklarına nasıl aktardıklarını inceleyen ilk çalışma olmasıdır.

Bu çalışmanın amacı, menarş deneyimi ve anneden kıza menstrüasyon bilgi aktarımı hakkındaki deneyim ve görüşleri araştırmak ve incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın soruları şöyle kurgulanmıştır:

Araştırma Sorusu 1: Menstrüasyon nedir, nasıl tanımlanmaktadır?

- Tıbbi, psikolojik, sosyolojik, dini ve sosyo-kültürel bağlamları nelerdir?

Araştırma Sorusu 2: Menarş deneyimi nasıl yaşanmıştır?

- Menarş öncesi menstrüasyona ilişkin neler bilinmekte, ne düşünülmektedir?
- Bireyler, menstrüasyona ilişkin ilk bilgi ile ne zaman ve nasıl karşılaşmışlardır?
- Bireyler ilk menstrüasyon deneyimini nasıl yaşamışlar, nasıl hatırlamaktadırlar?

Araştırma Sorusu 3: Anne-kız ilişkisinde menstrüasyon hakkında bilgi aktarımı nasıldır?

Araştırma Sorusu 4: Menstrüasyona ilişkin görüşler, çocukluktan yetişkinliğe nasıl bir değişim göstermektedir?

Bu çalışma nitel yöntemin kullanıldığı fenomenolojik bir araştırma olarak planlanmıştır. Çalışmanın yöntemsel ayrıntıları birinci bölümde sunulmuş ve açıklanmış; kavramsal çerçeve ve konuya ilişkin literatür ikinci bölümde ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Üçüncü bölümde ise saha araştırmasının bulguları sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın yöntem kısmı (Creswell, 2018) *Nitel Araştırma Yöntemleri* kitabı temel alınarak kurgulanmıştır. Buna ilaveten (Patton, 2018) *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* ile (Yıldırım ve Şimşek, 2016) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* kitaplarından faydalanılmıştır.

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi ile fenomenoloji deseninde çalışılmıştır. Araştırma felsefi varsayım olarak ontolojiktir ve yorumlayıcı çatı olarak feminizm kullanılmıştır. Çalışmada kuramsal çerçeve olarak literatür taraması, çalışmanın uygulama aşamasında ise yüz yüze derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır.

1.1. ARAŞTIRMANIN TÜRÜ VE DESENİ

Nitel Araştırma Yönteminin sabit bir tanımı bulunmamaktadır. Farklı yöntem bilimciler nitel araştırmalar konusunda benzer tanımlar yapmışlardır. Örneğin Creswell, nitel araştırma yöntemini tanımlarken Denzin ve Lincoln'un *SAGE Nitel Araştırma El Kitabı*'nda yaptıkları tanıma dayanarak kendi tanımını kurar. Çalışmamızın yöntemsel olarak temel çerçevesini de Creswell'in çevrilmiş ve güncellenmiş şu tanımı oluşturmaktadır:

“Nitel araştırma dünyadaki gözlemcinin yerini tespit eden konumlandırılmış bir aktivitedir. Nitel araştırma, dünyayı görünür hale getiren bir dizi yorumlayıcı, materyal uygulamalarından oluşur. Bu uygulamalar dünyayı; alan notları, mülakatlar, konuşmalar, fotoğraflar ve kayıtlar ve araştırmacı günlüklerini içeren bir temsiller serisine dönüştürür. Bu düzeyde nitel araştırmanın dünyaya dair yorumlayıcı ve doğal bir yaklaşımı vardır. Bu, nitel araştırmacıların kendi doğal ortamlarındaki şeyleri insanlara olaylara verdiği anlamlar açısından anlamlandırmaya çalışması ve yorumlaması anlamına gelir” (Creswell, 2018: 44).

Creswell, pek çok unsuru bir arada bulunduran felsefi varsayımlardan yorumlayıcı çerçeveye uygun, sosyal sorunları kapsayan araştırma sürecine önem atfeden bir tanım yapmıştır (Creswell, 2018).

“Nitel araştırma, varsayımlarla ve bireyler veya gurupların bir sosyal ya da insan sorununa atfettikleri anlamlara değinen ve araştırma problemlerinin incelenmesini içeren yorumlayıcı/kuramsal çerçevelerin kullanımı ile başlar. Bu problemi araştırmak için, nitel araştırmacılar; araştırma da çalışmadaki insan ve yerlere duyarlı olan doğal ortamdaki veri koleksiyonlarını ve hem tümevarım hem de tümdengelimli, örüntülü ve temalar kuran veri analizlerini içeren nitel bir yaklaşım kullanırlar. Nihai yazılan bir rapor veya sunum; katılımcıların seslerini, araştırmacının derin düşüncelerini, problemin kompleks bir açıklama ve yorumlamasını ve literatüre katkısını veya değişim çağrısı verir” (Creswell, 2018: 44).

Kısacası nitel araştırma bir sorunun veya konunun keşfedilmesi gerektiği zamanlarda, keşfedilmek istenen evrene ait değişkenleri veya ona dair olan konuşulmayan ‘şey’leri ve ayrıntıları açığa çıkartmak için kullanılan bir yöntemdir (Creswell, 2018). Bu çalışmada menstrüasyon olgusuna ve menstrüasyon deneyimine ilişkin göz ardı edilen, konuşulmayan yönleri açığa çıkarmak, tartışmak ve çözümlemeler yapmak adına nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmalarda kullanılan desenler, bir araştırma sürdürmek için gerekli olan planlamayı yapma anlamını ifade etmektedir. Creswell’in belirttiği gibi kimi araştırmacılar konuyu okuyarak, tartışarak ve çıkan sorunlara işaret ederek, kimi araştırmacılar ise bir çalışmayı tasarlamak için daha büyük sorunları anlamak gerektiğine veya ‘nasıl’ sorusunun rehberlik olduğuna dikkat çekmişlerdir. Creswell ise bu konuya ilişkin düşüncesini ‘seçenek oluşturma’ yani beş nitel yaklaşım (desen) anlayışını benimseyerek bir araştırmanın planlanması ve yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir. Buradan yola çıkılarak nitel araştırmaların nitelikli olması, kolayca değerlendirebilmesi, yeni başlayan araştırmacılar için takip edebilecekleri çerçeve sunmak, elde edilen bilgileri ve dokümanları organize edebilme imkânlarını sağladığı için farklı desenlerde çalışılmaya ihtiyaç duyulduğu görülmüştür (Creswell, 2018:10).

Örnek olay (case study), anlatı (narrative study), gömülü kuram grounded theory), etnografi (ethnographic study), fenomenoloji (phenomenology) desenler en popüler ve en çok kullanılan desenlerdir. Bu çalışmada ise kimi kaynaklarda olgubilim kimi kaynaklarda ise görüngü bilim olarak ifade edilen fenomenoloji

deseni kullanılmıştır.

Fenomenoloji (olgubilim), Edmund Husserl tarafından ortaya atılmıştır. Husserl'in görüşlerine katkı sağlayan Heidegger, Sartre ve Merleau-Pont gibi yazarlar tarafından geliştirilmiştir. Fenomenoloji sağlık ve sosyal bilimler alanlarında, özellikle de sosyoloji ve psikolojide yaygın olarak kullanılan bir desendir. Fenomenoloji *“Birkaç kişinin bir fenomenle ilgili deneyimlerinin ortak anlamını tanımlar ve bireysel deneyimleri evrensel nitelikteki bir açıklamaya indirgemeyi amaçlar” (Van Manen'den akt. Creswell, 2018: 77).* Bu çalışmada ‘menstrüasyon deneyimleri’ fenomen olarak ele alınmıştır. Fenomen ile ilgili olarak katılımcıların farklı deneyimlerinden hareketle aynılıkları ve farklılıkları üzerinden açıklamaya odaklanılmıştır. Creswell fenomenolojik deneyime vurgu yaparken, *“Fenomenle ilgili deneyime sahip olan kişilerden veri toplar ve bütün bireylerin deneyimlerinin özünü tanımlayan bütüncül bir betimleme yapar. Bu betimleme, onların “neyi”, “nasıl” deneyim ettiklerinden oluşur” (Moustakas'dan akt. Creswell, 2018:77).* cümlesini alıntılar. Bu çalışmada da fenomen olarak ele alınan menstrüasyon deneyimleri, deneyimin özüne ait neden ve nasılların yeniden sorgulamasını hedeflemiştir.

Fenomenoloji deseninde ele alınması gereken bir diğer özellik ise dört felsefi bakış açısına vurgu yapılmasıdır. Bu dört bakış açısını Felsefenin geleneksel görevlerine geri dönüş, Ön kabulleri olmayan felsefe, Bilincin yönelmişliği, Özne-nesne ikiliğini reddetme olarak sunmak mümkündür (Creswell, 2018:78). Bu bakış açıları menstrüasyon deneyiminin özünü anlamanın, bakış açıları geliştirmenin ve çözümleme yapmanın önünü açmaktadır. Şöyle ki menstrüasyon kadın bedeni için sağlıklı olmanın göstergesidir. Ancak olguya sosyo-kültürel değerler ve inançlar bağlamlarında bakıldığında bir taraftan üreme ile ilişkilendirilerek yüce, kutsal gibi ifadeler atfedilirken diğer taraftan ise ona ilişkin olanı kirli, tehlikeli, iğrenç olarak anlamlandırılarak bir ikilik yaratıldığı görülmektedir. Ayrıca menstrüasyon olgusunu deneyimleyen kadınların düşünceleri, yaşam biçimleri, algıları farklılıklar barındırırken olguya dair geleneksel değerler ve kalıp yargılar da sürdürülmektedir. Bu bakış açısıyla kadının bedeninde deneyimlediği menstrüasyon olgusunun özünü indirgemeci bir bakış açısıyla betimlemek mümkün değildir. Bu doğrultuda fenomenolojinin sunduğu dört felsefi bakış açısından biri olan ‘ön kabulleri olmayan

bir felsefe' anlayışını benimsemiştir. Bu felsefi bakış menstrüasyon deneyimini ve algısını tek bir kalıba indirgemeyip farklılıklara olanak tanıması bakımından önemlidir. Kısacası çalışma bu yönüyle 'menstrüasyon deneyimi' fenomenine ilişkin herhangi bir ön kabulle değil katılımcıların fenomene dair bireysel deneyimlerine ulaşarak kavramayı hedeflemektedir.

Nitel araştırma deseni olan fenomenolojinin yorumlayıcı ve deneysel olmak üzere iki türü bulunmaktadır. Creswell, yorumlayıcı fenomenoloji için "*Fenomenoloji yalnızca bir betimleme değildir, araştırmacının yaşanmış deneyimlerin anlamına ilişkin yorum yaptığı toplumsal bir süreçtir; araştırmacıların iki anlam arasında arabulucu olması*" (Van Manen, 1990'dan akt. Creswell, 2018: 80) tanımını aktarır. Bu çalışmada menstrüasyon olgusu ve menstrüasyon deneyimi arasında arabulucu olarak ikisi arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır.

Fenomenoloji deseninde çalışılan bir nitel araştırmanın izlenmesi gereken aşamaları olduğu konusunda pek çok yöntem bilimci titizlikle durmuştur. Creswell başta Moustakas olmak üzere birçok yöntem bilimcinin araştırmalarını incelemiştir. Buradan yola çıkarak bir araştırmanın tasarlanması ile ilgili aşamaları sistematik adımlar ve dokusal ve yapısal betimlemeleri birleştiren kurallar içermesi bakımından Moustakas'ın önerdiği yaklaşım kullanılmıştır. Bu doğrultuda nitel araştırmada fenomenoloji deseninde çalışılacak konular için araştırmacının takip edebileceği bir izlek vardır ve Creswell (2018:81-82) bu izleği şöyle sıralar:

- Araştırmacının, araştırma probleminin fenomenolojik yaklaşıma uygun olup olmadığını belirlemesi.
- Çalışmanın ilgili olduğu fenomenin belirlenmesi.
- Araştırmacının fenomenolojinin geniş felsefi varsayımlarını kabul ederek belirtmesi.
- Verilerin fenomen ile ilgili deneyimi olan bireylerden toplanması
 - Çalışmalarda veri toplama genellikle katılımcılara derinlemesine ve çoklu mülakatlar kullanılarak toplanmaktadır.
 - Fenomeni deneyimleyen ve sayıları 5 ile 25 kişi arasında değişen bireyler ile yapılması gerekmektedir.
- Dokusal betimleme; açıklamalar ve temalar, katılımcıların deneyimlerine ilişkin betimleyici açıklamaları ve Yapısal betimleme; katılımcıların fenomeni

deneyim etme şekillerini etkileyen ortam ya da bağlam ile ilgili betimleme yaparken de kullanılabilir.

- Dokusal ve yapısal betimlemelerden sonra fenomenin “öz”ünü ortaya konulması ile katılımcıların ortak deneyimlerine odaklanmaktadır. Buradan hareketle bütün deneyimlerin kesişen noktaları üzerine temel bir yapıya sahip olduğu çıkarımı yapılmasıdır.

Creswell’in önerdiği bu dizge, araştırmamızın ilk adımından itibaren izlenmiş, kullanılmış, sunulmuştur. Ayrıca araştırmanın veri toplamaya hazırlık, çalışma grubunun belirlenmesi, veri toplama, analiz aşamalarında da bu dizge kontrol edilerek ilerlenmiştir.

1.2. ARAŞTIRMADA FELSEFİ YAKLAŞIM VE YORUMLAYICI ÇATI

Birçok yöntem bilimci;

“Nitel araştırmaların arkasındaki yönlendirici felsefelerden “aksiyomatik sorunlar” şeklinde bahsedilmektedir. Bunlar, paradigma, felsefi varsayımlar, epistemolojiler ve ontolojiler olarak yani geniş anlamıyla araştırma metodolojisi ve alternatif varsayımlar olarak isimlendirilmiştir” (Creswell, 2018:18).

Nitel araştırmalarda felsefi yaklaşım olarak; Ontoloji, Epistemoloji, Aksiyoloji ve Metodoloji olmak üzere dört felsefi varsayım bulunmaktadır. Bu çalışma felsefi varsayım olarak Ontolojik felsefi varsayıma dayanmaktadır. Felsefi varsayım olarak Ontoloji, gerçekliğin doğası ve özelliklerini sorgular; gerçekliğin, bakış açısına göre çeşitlilik göstereceğini kabul eder ve araştırmacı farklı perspektifleri, bulgulardan geliştirdiği temalar bağlamında raporlaştırır (Creswell, 2018:20). Bu çalışma ontolojik felsefi varsayımına dayanmaktadır.

Felsefi yaklaşım olarak ontolojiye dayanan bu çalışma, yorumlayıcı çatı olarak ise Feminist Teori’yi temel almaktadır. Feminist araştırma yaklaşımının önde gelen bilim insanlarından Lather, feminist araştırmacıların cinsiyetleri ve cinsiyetlere atfedilen anlamları hayat şartlarının temel şekillendiricisi ve düzenleyicisi olarak gördüklerini ifade eder. Cinsiyete dayalı bu bakış açısı ise cinsiyetçi kalıplara dayanan belirli soruları sorun olarak gündeme getirir. İdeolojik bir araştırma yaklaşımı olarak feminist yöntem, kadınların hayatlarına dair olan ve göz ardı edilen şartları ortaya çıkararak düzenlemeler getirilmesini, böylece toplumdaki eşitsiz konumlara son

verilmesini amaçlar (Creswell, 2018:29). Feminist eleştiriyi yöntemsel bir yol gösterici olarak ele alan Stewart ise

“Araştırmaların, sosyal bilimlerde araştırılmamış, dışarıda kalmış konuları ele almaları gerektiğini ve kimlik, cinsiyetin rolü, aile içi şiddet, kürtaj, karşılaştırabilir değer ve pozitif ayrımcılığın yanı sıra, yine kadınların mücadele ettikleri sosyal değersizleştirme ve aile içi güçsüzlük gibi konuları araştırmaları gerektiğini belirtmektedir” (Steward, 1994’ten akt. Creswell, 2018: 29-30).

Yorumlayıcı çatılar, *“Pozitivizm, postpozitivizm; yorumlayıcı, hermenötik, feminizm, ırkçı söylemler, eleştirel teori ve Marksist modeller; kültür araştırmaları modelleri, queer teori ve sömürgecilik sonrası” şeklinde bir sınıflandırmaya tabii tutulmuşlardır” (Creswell, 2018: 22-23).* Bu açıklamaya istinaden araştırmada ele alınan menstrüasyon olgusuna atfedilen anlamlar ve ona ilişkin deneyim kadının bedeni üzerinden dışlayıcı bir tavra sahiptir. Bu çalışmada yorumlayıcı çatı olarak temel alınan feminist yöneliş ise bell hooks’un ortaya koyduğu tanımdan beslenmektedir. hooks, feminizmi, *“cinsiyet-çiliği, cinsiyetçi sömürüyü ve baskıyı sona erdirmeye çalışan bir harekettir” (hooks, 2016: 9)* şeklinde tanımlamaktadır. Buradan hareketle cinsiyete dayalı her türlü baskıyı, sömürüyü ve ayrımcılığı reddeden ve bireylerin cinsiyetlerinden dolayı yaşadıkları ikincilleştirmeyi sona erdirmeye hedefinde olan bir hareket olarak tanımlamak mümkündür.

1.3. ÇALIŞMA GRUBU

Fenomenoloji deseninde tasarlanan bir nitel araştırmada katılımcıların incelenen fenomenle ilgili, *“Yaşanmış deneyimlere sahip olmaları ve yaşanmış deneyimlerini açık bir şekilde ifade edebilmeleri” (Creswell, 2018:150)* tavsiye edilmektedir. Bu araştırmada menarşısı yaşamış kızı olan anneler çalışma grubu olarak seçilmiştir.

Fenomenolojik bir araştırmada fenomeni deneyimleyen tüm evreni temsil eden sınırlı sayıda birey veya olay araştırma kapsamına dahil edilir. Burada elde edilmeye çalışılan ise indirgemeci bir bakış açısidir, özetle fenomeni deneyimleyen tüm evren değil bu evreni temsil eden bir çalışma grubu seçilir. Bu doğrultuda büyük bir evrenin deneyimlediği olgu ya da olay küçük bir çalışma grubunda tüm yönleriyle incelenir ve

Tersi bir süreç izlenerek evrene genellenir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:113). Bu sebeple çalışmada *kızı menarş’ı yaşamış anneler* olarak belirlenen evren *İzmir*

ilinde ikâmet eden anneler olarak daraltılmıştır ve 50 katılımcı İzmir ilinden seçilmiştir.

Nitel araştırmalarda ‘olasılık temelli örneklem’ ve ‘amaçlı örneklem’ olmak üzere iki çeşit örneklem ve bunlara ait alt başlıklar bulunmaktadır. Patton, olasılık temelli örneklemin mantığının genelleme, amaçlı örneklemin mantığının ise derinlemesine anlama üzerine inşa edildiğini ifade eder. Buna ilaveten amaçlı örneklemin küçük örneklemlemler ile incelenen fenomenin *derinlemesine* anlaşılmasına olanak sağladığı için uygun olduğunu belirtmektedir (Patton, 2018:230). Fenomenolojik araştırmalarda ise bütün katılımcıların fenomene ilişkin deneyimlere sahip olması şarttır (Creswell, 2018:150). Bu çalışmada da kızı menarş yaşamış anneler tercih edilerek menstrüasyon olgusuna dair algıları, tutumları, yaşantıları açığa çıkarılmış ve kızlarına aktarımları detaylıca incelenmiştir.

Örnekleme oluşturan katılımcılar amaçlı örnekleme çeşitlerinden biri olan kartopu (zincir) örnekleme ile seçilmiştir. Kartopu örnekleme, “*Kişiden kişiye, kişiden de olaylara ulaşarak durumların tanımlanmasıyla bilgilerin zenginleştirilmesi*” (Creswell, 2018: 158) olarak ifade edilmektedir. Bu doğrultuda çalışmada yüz yüze derinlemesine mülakat yapılan 50 katılımcıya bir katılımcıdan başlayarak birçok katılımcıya ulaşılmış ve fenomen olan menstrüasyon deneyimlerine ilişkin durumlar çeşitlenerek zenginleşmiştir.

Araştırmaya katılan 50 katılımcının seçilmesindeki temel ölçüt eğitim düzeyleridir. Çalışma grubu 10 ilkokul, 10 ortaokul, 10 lise ve 20 lisans/lisans üstü gönüllü katılımcıdan oluşturulmuştur. Katılımcıların eğitim düzeylerinin öncelenmesinin sebebi, kadınların ortak bedensel deneyimi olan menstrüasyona ilişkin algı ve düşüncelerin eğitim düzeyi ile farklılık gösterip göstermediğini anlama çabasıdır.

Yapılan açıklamalar doğrultusunda araştırmaya gönüllü olarak katılan 50 katılımcı ile yapılan görüşmelerde katılımcılara yaş, eğitim düzeyi, meslek, anne baba eğitim düzeyi, çocuk sayısı ve cinsiyetleri, medeni durumu gibi demografik bilgilere ulaşmaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Elde edilen demografik bilgiler tablolar ve şekiller halinde sunulmuştur. Bahsi geçen tablo ve grafikleri, katılımcıların eğitim durumları (Tablo 1); katılımcıların yaşları (Tablo 2); katılımcıların meslekleri (Tablo 3); katılımcıların ebeveynlerinin eğitim durumu (Tablo 4), katılımcıların sahip

oldukları çocuk sayısı (Tablo 5); katılımcıların sahip oldukları çocuk(ların) cinsiyetleri (Tablo 6); katılımcıların doğup büyüdüğü yer (Tablo 7) şeklinde sıralamak mümkündür.

Katılımcıların belirlenmesinde esas alınan kriter olan eğitim düzeylerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1: Katılımcıların Eğitim Durumları

Eğitim Durumu	Katılımcı (n)	Oran
İlkokul	10	%20
Ortaokul	10	%20
Lise	10	%20
Lisans	14	%28
Lisans üstü	6	%12
Toplam	50	

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların 10’u (%20) ilkokul, 10’u (%20) ortaokul, 10’u (%20) lise, 14’ü (28) lisans ve 6’sı (%12) lisansüstü eğitim düzeylerine sahiptir. Araştırmaya katılan bireylerin yaşları ise Tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2: Katılımcıların Yaşları

Yaş Grupları	Katılımcı Sayısı (n)	Oran
35-44	14	%27
45-54	28	%55
55-65	8	%16
Toplam	50	

Tablo 2’de sunulan katılımcıların yaşlarına dair verilere bakıldığında dengeli olduğu düşünülebilecek bir dağılım görülmektedir. 50 Katılımcının 14’ü (%28) 35-44 yaş aralığında, 28’i (%55) 45-54 yaş aralığında, 8’i (%16) 55-65 yaş aralığındadır.

Katılımcıların demografisine ait başka bir bilgi ise katılımcıların meslekleridir. Buna ilişkin veriler Tablo 3’te sunulmaktadır:

Tablo 3: Katılımcıların Meslekleri

Çalışma Durumu	Katılımcı Sayısı (n)	Oran
Çalışmıyor	19	%39
Beyaz yakalı	20	%38
İşçi	5	%10
Emekli	6	%13
Toplam	50	

Tablo 3'te gösterildiği gibi 19 (%39) katılımcı herhangi bir işte çalışmamaktadır. Katılımcıların 20'si (%38) beyaz yakalı olarak tanımlanabilecek statü sahibi çalışan ya da işyeri sahibi kişilerden oluşmaktadır. Bu katılımcılar kendilerini bankacı, doktor, yönetici, mühendis, sigortacı, hemşire, avukat, sosyolog, işyeri sahibi ve eğitimci gibi meslek gruplarında tanımlamışlardır. Katılımcılardan 5'i (%10) işçi olduğunu ifade ederken 6'sı (%13) da emekli olduğunu açıklamıştır.

Araştırmaya katılan kadınların ebeveynlerinin eğitim durumuna ilişkin demografi bilgileri ise Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4: Katılımcıların Ebeveynlerinin Eğitim Durumu

Eğitim Düzeyi	Anne Sayı / Oran	Baba Sayı / Oran
Eğitim görmemiş	6 (%12)	1 (%2)
Okuma-Yazma bilen	2 (%4)	2 (%4)
İlkokul	29 (%58)	26 (%52)
Ortaokul	6 (%12)	7 (%14)
Lise	4 (%8)	6 (%12)
Lisans/Lisans üstü	3 (%6)	8 (%16)
Toplam	50	50

Tablo 4'te sunulan, katılımcıların ebeveynlerine ilişkin eğitim durumlarına ait verilere göre, katılımcıların annelerinin 6'sı (%12) eğitim almamış, 2'si (%4) okuma-yazma bilen, 29'u (%58) ilkokul mezunu, 6'sı (%12) ortaokul mezunu, 4'ü (%8) lise mezunu, 3'ü (%6) lisans/lisans üstü mezunu şeklindedir. Katılımcıların babalarının eğitim düzeylerine bakıldığında ise şu bilgilere ulaşılmıştır: 1'i (%2) eğitim almamış, 2'si (%4) okuma yazma bilen, 26'sı (%52) ilkokul mezunu, 7'si (%14) ortaokul mezunu, 6'sı (%12) lise mezunu, 8'i (%16) lisans/lisans üstü mezunu.

Araştırmada toplanan demografik verilerden katılımcıların medeni durumları, verilerin değerlendirilmesi ve sonuçların yorumlanması bağlamında oldukça ilginç deneyimler sunmuştur. Araştırmamızın katılımcılarının 40'ının (%80) evli, 10'unun (%20) ise bekar olduğu burada belirtilmelidir.

Katılımcılara ait demografik özelliklerden birisi de sahip oldukları çocuk sayısıdır. Buna ilişkin veriler Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk Sayısı

Katılımcı Sayısı	Çocuk Sayısı
13 katılımcı	1 (%26)
30 katılımcı	2 (%60)
5 katılımcı	3 (%10)
1 katılımcı	4 (%2)
1 katılımcı	5 (%2)
Toplam: 50	

Tablo 5'te sunulduğu gibi katılımcıların 13'ü (%26) bir çocuk, 30'u (%60) iki çocuk, 5' (%10) üç çocuk, 1'i (%2) dört çocuk, 1'i (%2) beş çocuk sahibidir. Katılımcıların menarş / menstrüasyon yaşayan çocukları ile ilgili deneyimlerinin çeşitliliğinde sahip oldukları çocuk sayısı ve evli ya da bekar olmaları ilginç deneyimler ortaya koymuştur; bunlar tartışma bölümünde irdelenecektir.

Katılımcılara yöneltilen demografik sorular içinde katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı ve cinsiyeti de bulunmaktadır. Bu demografiye ilişkin veriler ise Tablo 6'da sunulmuştur:

Tablo 6: Katılımcıların Sahip Oldukları Çocuk(ların) Cinsiyetleri

Sahip Olunan Çocuk Sayısı	Kız Çocuk Sayısı	Oğlan Çocuk Sayısı
0	-	24 (%48)
1	36 (%72)	22 (%44)
2	12 (%24)	4 (%8)
3	1 (%2)	-
4	1 (%2)	-

Katılımcıların 36'sı (%72) bir kız çocuğuna, 12'si (%24) iki kız çocuğuna, 1'i (%2) üç kız çocuğuna, 1'i (%2) dört kız çocuğuna sahiptir. Katılımcıların 24'ünün (%48) hiç oğlan çocuğu yoktur, ancak 22'sinin (%44) bir, 4'ünün ise (%8) iki oğlan çocuğu olduğu bilgisi edinilmiştir. Katılımcıların evli ya da bekar oluşları gibi katılımcıların sahip oldukları çocukların cinsiyetleri de menarş / menstrüasyon deneyimine ilişkin bulguları çeşitlendirmiştir.

Katılımcıların doğup büyüdüğü yerlere ilişkin demografik veriler Tablo 7'de sunulmuştur:

Tablo 7: Katılımcıların Doğup Büyüdüğü Yer

Katılımcıların Sayısı	Doğup Büyüdüğü Yer
34 (%68)	Ege Bölgesi
3 (%6)	Marmara Bölgesi
2 (%4)	Karadeniz Bölgesi
1 (%2)	Akdeniz Bölgesi
6 (%12)	İç Anadolu Bölgesi
3 (%6)	Doğu ve Güneydoğu Bölgesi
1 (%2)	Azerbaycan

Katılımcıların doğup büyüdüğü yerler Tablo 7'de sunulduğu gibi geniş bir yelpazeye sahiptir. Katılımcıların 34'ü (%70) Ege (İzmir, Manisa, Aydın, Denizli), 3'ü (%6) Marmara (İstanbul, Balıkesir, Kocaeli), 2'si (%4) Karadeniz (Çorum), 1'i (%2) Akdeniz (Muğla), 6'sı (%12) İç Anadolu (Ankara, Konya, Sivas), 3'ü (%6) Doğu ve Güneydoğu Anadolu (Kars, Elâzığ) ve 1'i (%2) Azerbaycan bölgelerinde doğup büyümüşlerdir. Kimi katılımcılar sadece çocukluk dönemlerinde ifade edilen illerde bulunduklarını belirtirken kimi katılımcılar ise eğitim veya evlilik nedeni ile erken yaşlarda ayrıldıklarını dile getirmişlerdir.

1.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Creswell (2018:157), nitel araştırmalarda kullanılacak verileri Gözlemler (katılımsız gözlemden katılımcı gözleme), Mülakatlar (kapalı uçludan açık uçluya), Dokümanlar (özelden resmî belgelere) ve Görsel-işitsel materyaller (fotoğraflar, kompakt diskler ve video kayıtlarını içeren materyaller) olmak üzere dört temel bilgi

türü altında gruplandırmaktadır.

Nitel araştırma yöntemi ile fenomenoloji deseninde çalışılan bu araştırmada veriler derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Fenomenoloji deseninde çalışılan bir araştırmada esas olan, fenomenle ilgili deneyime sahip bir grupla çalışmak ve fenomenin öz anlamını açığa çıkartmak ve tanımlamaktır (Creswell, 2018:77).

Görüşme tekniği, “*Önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci*” (Steward ve Cash, 1985’ten akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016:129). olarak tanımlanabilir. Bu tanımdaki süreç sözcüğü ile kastedilen, katılımcı ve görüşmeci arasındaki etkileşim ve kurulan bağdır. Nitel araştırmalarda veri toplamanın bir türü olan mülakat tekniği, araştırmaya katılan bireylerin fenomen ile ilgili yaşantılarına, tutumlarına, algılarına, görüşlerine, rahatsızlıklarına, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi edinme imkânı sağlaması açısından etkili bir yöntem olarak görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:129).

Nitel araştırma yöntemlerinde yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olarak iki tür görüşme tekniği bulunmaktadır. Yapılandırılmış görüşme, önceden belirlenmiş bir dizi soru barındırırken yapılandırılmamış görüşmelerde ise önceden hazırlanmış sorular bulunmaz (Yıldırım ve Şimşek, 2016:130). Patton (2018:342) ise yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmelere ek olarak yarı-yapılandırılmış bir görüşme türünden daha söz eder. Burada az sayıda soru ortaya konmuş olmakla birlikte görüşmenin bu sorulara tamamen bağlı olmadığı durumlar kastedilir. Kızları menarş deneyimi yaşamış kadınların çalışma grubu olarak seçildiği bu araştırmada veriler, yapılandırılmış açık uçlu görüşme ile toplanmıştır. Patton’un (2018) ve Creswell’in (2018) önerdiği gibi aynı sorular tüm katılımcılara aynı sıra ile sorulmuştur.

Veri toplama süreci katılımcılara yöneltilecek soru formunun oluşturulması, pilot görüşme ile formun sınanması, formun pilot görüşme sonrası öneriler doğrultusunda değerlendirilerek düzenlenmesi, katılımcılarla görüşmelerin gerçekleştirilmesi aşamalarını içermektedir.

Yapılandırılmış görüşmelerde katılımcılara yöneltilmek üzere oluşturulan soru formu, iki bölümde kurgulanmıştır. **İlk bölüm** katılımcılara ilişkin demografik bilgilerin (eğitim, yaş, meslek, ebeveyn eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı,

çocukların cinsiyeti, doğup büyüdüğü bölge) alınmasına yönelik olarak hazırlanmıştır. Burada amaç, katılımcıların demografileriyle fenomen arasında bir ilişki olup olmadığını incelemektir. **İkinci bölüm** ise araştırma soruları ekseninde fenomeni odağa alan, çok yönlü olarak bu fenomenle ilgili deneyimi ortaya çıkarmaya yönelik sorulardır. Araştırma soruları ve bunlara yanıt bulmak amacıyla katılımcılara sorulmak üzere planlanmış sorular aşağıda sunulmuştur:

Araştırma Sorusu 2'ye (menarş deneyimi nasıl yaşanmıştır?) yönelik görüşme soruları

- Regl olmadan bu konuda neler biliyordunuz?
- Anneniz bu konuyu size anlatmış mıydı? Nasıl anlattığını, o an neler hissettiğinizi paylaşabilir misiniz? Anlatmadıysa, sizce neden anlatmamıştı?
- Annenizin kendi adet deneyimi ile ilgili anlattığı, paylaştığı bir şey oldu mu? Siz adet gördükten sonra ya da önce, bu konuları nasıl konuşurdunuz?
- Yaşıtlarınız ya da arkadaşlarınızla bu konuda neler konuşurdunuz?
- İlk regl deneyiminiz nasıldı, neler tecrübe ettiniz? Çevrenizde nasıl karşılandığını hatırlıyor musunuz?

Araştırma Sorusu 3'e (anne-kız ilişkisinde menstrüasyon hakkında bilgi aktarımı nasıldır?) yönelik görüşme soruları

- Siz kızıncıza regl döngüsünü anlattınız mı, nasıl ve ne zaman anlattığınızı paylaşabilir misiniz?

Araştırma Sorusu 4'e (menstrüasyona ilişkin görüşler, çocukluktan yetişkinliğe nasıl bir değişim göstermektedir?) yönelik görüşme soruları

- Kendi çocukluğunuzda adetle ilgili, sizi etkileyen inanışlar, çeşitli gelenek veya söylentiler nelerdi? Bunlar, konuyu kızıncıza anlatırken nasıl bir rol oynadı?
- Bu görüşler hala geçerli mi?

Soru formu oluşturulduktan sonra iki pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu pilot görüşmeler İzmir'de ikamet eden biri lisans-üstü bir diğeri lise eğitim düzeyine sahip iki katılımcı ile gerçekleşmiştir. Bu görüşmeler sonucunda görüşme formuna

“Sizce nedir, nasıl tanımlarsınız” ve “Kızınızın ilk regl deneyimi nasıl yaşandı, ailede veya çevrede nasıl karşılandı?” soruları eklenmiştir. İlk soru, görüşmeye başlarken konuya giriş niteliği oluşturması için eklenmiş, bu araştırmanın analizine dahil edilmemiştir. İkinci soruda ise katılımcının ve kızının menarş deneyimlerine ilişkin benzerlik ve farklılıkların daha net bir şekilde ortaya çıkarılması amaçlanmıştır; bu soru araştırmaya ve analize dahil edilmiş, Araştırma Sorusu 3’ün altına yerleştirilmiştir.

Pilot görüşmelerle son şekli verilen ve EK-1 olarak sunulan açık uçlu sorular katılımcılara yönetilmiştir. Demografik sorular ve araştırma sorularına geçilmeden önce katılımcılara araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmiş, araştırmaya katılımda gönüllü olduklarına ve görüşmenin kaydına ilişkin onayları alınmıştır. Görüşmeler sırasında katılımcılara okunan ilgili bilgileri içeren onam formu EK-2 olarak sunulmuştur.

Görüşmeler Covid-19 süreci kapsamında katılımcıların yüz yüze görüşmeyi tercih etmemelerinden dolayı bilişim sistemlerini etkin kullanabilen katılımcılar ile Zoom, Skype veya Whatsapp uygulamaları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler 03.01.2021-17.02.2021 tarihleri aralığında katılımcılarla kendi belirledikleri gün ve saatte gerçekleşmiştir. Yapılan derinlemesine görüşmelerde kimi katılımcılar soru odaklı cevaplar verirken kimi katılımcılar çeşitli ayrıntılardan bahsettikleri için görüşme süreleri 10 – 45 dakika arasında değişkenlik göstermektedir. Bu araştırma için 50 katılımcı ile belirtilen tarih aralığında yapılan görüşmeler toplam 12 saat 56 dakika 12 saniye (12:56:12) sürmüştür.

İnternet insan yaşamını etkilemiş ve günlük hayatının hemen hemen her alanına temas etmiştir. İnternetin kullanımının geniş bir yelpazeye sahip olması aynı zamanda araştırma amaçlı kullanımını da oldukça yaygınlaştırmıştır. Bu çalışmada Mart 2019’dan itibaren etkili olan Covid-19 pandemisi, araştırma için veri toplama yöntemi olarak planlanan katılımcılar ile yüz yüze görüşmeyi imkânsız hale getirmiştir. Bu sebeple de çalışmaya ait veriler dijital ortamlarda çevrimiçi olarak toplanmıştır. Coulson’un (2016:35) *Psikologlar İçin Çevrimiçi Araştırma Yöntemleri* adlı kitabında ifade ettiği gibi çevrimiçi veri toplamanın katılımcılara kolay erişim, zor kitlelere ulaşım, düşük maliyet, araştırmacının anonimliği, araştırmanın esnek hale gelip kolaylaşması, damgalanmış kimliklere sahip insanlarla çalışmaya olanak

tanınması gibi çeşitli avantajları bulunmaktadır. Bununla beraber örneklem grubunun temsil edilebilirliğin eşit olmaması, katılımcı anonimliği ve aldatma olasılığı, düşük tepki ve yanıt oranları, araştırmacının görüşme süreci üzerinde kontrol kaybı, teknik sorunlar gibi çevrimiçi veri toplamanın potansiyel dezavantajları da bulunmaktadır. Bu çalışmada da çevrimiçi araştırmanın sağladığı avantajlar ve dezavantajlar veri toplama sürecinde yaşanmıştır. Ayrıca yine Coulson'un (2016:20) belirttiği geleneksel yollar ile yapılan araştırmalarda uyulmasına dikkat edilen; insanların bağımsızlığına ve onuruna saygı, bilimsel değerler, sosyal sorumluluk, en fazla yarar ve en az zarar elde etmek şeklinde ifade edilen etik ilkeler ile dikkat edilmesi gereken internet görgü kurallarına bu araştırmanın veri toplama sürecinde de uyulmuştur.

1.5. VERİLERİN ANALİZİ

Nitel veri analizi için kullanılması önerilen süreç, *“Verilerin hazırlanmasını ve organizasyonu (metin verilerinin veya görsel verilerin), sonra verileri kodlamayı ve kodların bir araya getirmesiyle temalara indirgemeyi ve son olarak veriyi şekiller, tablolar veya bir tartışma halinde sunmayı içermektedir”* (Creswell, 2018:180) şeklinde ifade edilebilir. Nitel araştırmada en temel amaç, araştırılan konu ile ilgili okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır. Bunun için de toplanan verilerin ayrıntılı olması, araştırmaya konu olan bireylerin görüş ve deneyimlerinin mümkün olduğu ölçüde doğrudan sunulması, yani alıntılanması önemlidir. Gerek görüşmeler gerekse gözlem ve dokümanlar yoluyla elde edilen verilerin ayrıntılı olması, araştırmanın sonuçlarının geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin önemli bir göstergedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:238). Bu çalışmada da görüşmelerden tıpkı alıntılar yapılarak ortaya konulan temalar örneklenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada elde edilen veriler betimsel analiz tekniği sunulmuştur. Betimsel analiz yaklaşımında “elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2016:239). Burada önceden belirlenen temalar ile kastedilen, araştırma sorularıdır. Betimsel veri analizinde amaç konu ile ilgili

elde edilen bulguları düzenleyerek ve yorumlayarak sunmaktır. Buradan yola çıkarak analiz sürecinde veriler sistematikleştirilerek açık bir şekilde betimlenir. Yıldırım ve Şimşek (2016:240) betimsel analizin dört aşamasını şu şekilde ifade etmişlerdir:

- Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma
- Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi
- Bulguların tanımlanması
- Bulguların yorumlanması.

Bu doğrultuda betimsel analizde ilk olarak araştırmanın soruları, kavramsal çerçevesi, görüşme ve/veya görüşme esnasında gözleme dayalı olan veriden yola çıkarak analiz için bir çerçeve çizilir. Daha sonra veriler oluşturulan sistematığe uygun bir biçimde aktarılır ve katılımcıların ifadelerinden oluşan doğrudan alıntılar eşliğinde sunulur. Son aşamada ise betimlenen veriler açıklanır, yorumlanır ve neden-sonuç bağlamlarında incelenerek birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016:240).

Bu çalışmada 50 katılımcı ile yapılan görüşme kayıtları deşifre edilerek 145 sayfalık bir veri seti oluşturulmuştur. İçerik analizi ile irdelenen yanıtlar, araştırmanın soruları bağlamında betimsel bir yaklaşımla sunulmuştur. Bu bağlamda bağımsız temalar üretmekten çok, araştırma sorularına yanıtlar arayarak fenomeni keşfetme amacı güdülmüştür. Analiz, görüşmelerden yapılan tıpkı alıntılarla detaylı şekilde çalışmanın üçüncü bölümünde sunulmuştur.

1.6. SINIRLILIKLAR

Her bilimsel çalışmada olduğu gibi bu çalışmanın da çeşitli sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle menstrüasyon olgusunun sosyo-kültürel temelde tarihsel bir derinliğe sahip olması nedeniyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular ve sonuçların genellenmesi, evrensel bir tümevarıma ulaşılması mümkün değildir. Bu bağlamda çalışmanın sonuçları da genelleyici ifadeler içermemektedir. Ayrıca bu tarz bir genellenmenin nitel çalışmanın doğasına uygun olmadığını belirtmek gerekmektedir.

Nitel araştırma yöntemi ile çalışılan bu araştırmanın sınırlılıkları, İzmir’de ikamet eden kız menarş deneyimini yaşamış 50 anne ile gerçekleşmiş olması,

pandemi nedeniyle görüşme yapılacak kişilere ulaşmada yaşanan zorluklar, görüşmelerin online ortamda yapılması nedeniyle katılımcı ile aynı ortamın paylaşılabilmesi sebebiyle bedensel ifadelerin ayrıntılı olarak gözlemlenememesi, yalnızca Zoom, Skype ve Whatsapp gibi uygulamaları kullanabilen veya erişebilen kişilerle yapılması şeklinde ifade edilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM TANIM VE LİTERATÜR

2.1.TANIM VE TARİHSEL PERSPEKTİFTEN MENSTRÜASYON

Menstrüasyon,

“Sağlıklı bir kadının gebelik durumları dışında, ilk periyodik kanaması (10-17 yaş aralığı) ile başlayarak menopoza dönemine kadar devam eden 28-30 günlük dönemlerdir. Bu dönemlerin amacı rahmi olası bir gebelik için hazırlamaktır ve 24-35 günlük periyotlar normal kabul edilir” (Hickin, 2002: 146) şeklinde tanımlanır. Menstrüel döngünün sonu menopoza adı verilen, peri ve post-menopozal dönem olarak ikiye ayrılan dönemdir” (Hickin, 2002:142).

Periyot (period) kelimesi, Yunanca *periodos*’tan türemiş ve ‘devre’, ‘yıl döngüsü’ ve ‘yuvarlak hüküm’ anlamlarına gelmektedir. Bu kavram 17. yüzyıldan itibaren düzenli olarak yenilenme eylemiyle ilişkilendirilmiş bir anlama sahiptir. 18. yüzyılın başlarından itibaren de menstrüasyon dönemleri (menstrual periods) olarak kullanılmıştır.

İngilizce terim olarak *menstrüasyon* veya *regl*, Latince *mensis* kelimesinden ve Yunanca ‘ay’ anlamına gelen *mene* kelimesinden türetilmiştir. Arnold L Lieber *The Lunar Effec, Biological Tides and Human* (Ay etkisi, Biyolojik Gelgitler ve İnsan Duyguları, 1978) adlı kitabında kadınların menstrüel döngüsünü de kapsayan insan hayatının hemen hemen her yönünün Ay’dan etkilendiğini belirtmektedir. Bu yorum çeşitli Hindu gelenekleri ile beraber tıp, seksoloji, astronomi ve astroloji metinlerinde de görülmektedir (Sridhar, 2019:25).

Menstrüasyonun adet, aybaşı, ay hali, hayız gibi farklı nitelendirmeleri bulunmaktadır. Türkiye Türkçesinde menstrüasyon “adet, akılık, akıntı, anahalı, dem, hayız, kirli, regl, üst” şeklinde kullanılmaktadır (Çelik, 2011). Hayız kelimesi Arapça kökenli olup ve aybaşı, regl, adet görme anlamlarını ifade etmektedir (Adiloğlu, 2017). Menstrüasyon kavramı farklı toplumlarda, kültürlerde veya dinlerde çeşitli isimlendirmeler ve nitelendirmelerle örtmece yapılarak kullanılmıştır. Örneğin Killi (2006) Frazer’ın menstrüasyon olgusunu geçici tabu olarak nitelendirdiğini ve menstrüasyonun örtmece olarak “kir kilerge, kir gelmek” şeklinde adlandırıldığını aktarmıştır. Tabu ve örtmece sözler üzerine yapılan bir çalışmada (Güngör, 2006) kadının menstrüasyon döneminin “akıntı, akılık, anahalı, beli açılmak, üst, üst kirlenmek, üstü gelmek, üstü kirlenmek, üstü kirli, üstünden geçmek, üstüne olmak,

üstüne görmek, üstünü kirletmek, kerif, yola çıkmak” gibi çeşitli ifadelerle isimlendirildiği belirtilmektedir. “Güzel Adlandırma” başlıklı çalışmada (Gecekuşu, 2006) ise aybaşı, hayız, adet, regl isimleri ile bilinen menstrüasyonun aynı zamanda dem, namazsız, anahalı, üst, üstü kirlenmek şeklindeki adlandırmalarına değinilmiştir.

Ayurveda (Hint alt kıtasına dayanan alternatif tıp sistemi) metinlerinde menstrüasyon için kullanılan isimlerden biri olan ‘artava’ Sanskritçe ‘mevsim’ anlamına gelen ‘rtu’ kökünden türetilmiştir. Sandhiya ramaswamy, ‘rtu’ aynı zamanda yaşamın, mevsimlerin özellikle ayın ritüel dansından geldiğini iddia etmiştir. James

G. Bailey’in *The Light of the Moon: Ayurdeva, Yoga and Menstruation* (Ay Işığı: Ayurdeva, yoga ve regl) başlıklı makalesinde ayın döngüsel evrelerinin kameri ay yani iki yeni ay arasındaki 29 günlük devre olarak bilindiğini belirtmektedir. Ayurvedik metinlere göre ay’ın bu hareketi canlı bir organizma veya hayatın bir ilkesi gibi kadının üreme fizyolojisinde görülen büyüme, olgunlaşma ve ölüm döngüleri ile benzeşmesi ay ile menstrüel döngü arasında bağlantı kurulmasını sağlamaktadır (Sridhar, 2019:25-26).

Menarş, ergenlik dönemine giren kızların ilk periyodik kanamalarıdır. İlk menstrüasyon kanamasının kızlar için ergenlik döneminin başlangıcı olduğu yaygın olarak kabul edilen bir görüştür. Steinberg’in (2017:49) de ifade ettiği gibi menarş, erinlik döneminde izlenen ve gözlenen hormonal değişim sürecinin en son noktasını ifade eden bir durumdur.

Menarş yaşı toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. 1840 yıllarında sanayileşmiş batılı toplumlarda menarş yaşı 17 iken Avrupa toplumlarında ortalama menarş yaşı 1840’lardan 1950’lere kadar her on yılda bir, 4 ay öne çekilmiştir. Bu değişim psikologlar tarafından “yüzyılın eğilimi” olarak adlandırılmıştır.

Günümüz sanayileşmiş ülkelere bakıldığında menarşın 12-13 yaş aralığında yaşandığı görülmektedir (Bee ve Boyd, 2009:227).

Menstrüasyon olgusunu ilkel toplumlardan günümüze kadar konu edinen çeşitli bakış açılarını yansıtan araştırmalar ve farklı düşünürlerin görüşleri bulunmaktadır. Tüm bunların ortak noktası menstrüasyon gören kadın bedeninin ve kanın tabu olmasıdır. Menstrüasyona ait olan gizlenmeli, konuşulmamalı ve tüm mahremiyetiyle kendi içinde hapsolmalıdır. Bu durum kadını da kendi bedeninden uzaklaştırmakta ve ona ait olanı gizleme pratiği içinde utanarak deneyimlemesine

neden olmaktadır. İnsan bedeni sadece fiziki var olmanın ötesinde toplumsal olarak da vardır. Bu, bedenlerimizin ait olduğu toplumun norm ve değerlerinden etkilenmesini ifade etmektedir (Giddens, 2012:296). Giddens'ın ifade ettiği bu norm ve değerler kültür tarafından bedene atfedilen anlamlardır. Bu durumu Delaney (2018:44) bedenlerin kültür etrafında şekillendiğini, ayrıca kültürlerin de bedenlere ait olan kimi özellikleri öne çıkarıp kimi özelliklerini de baskılayarak 'doğal simgeler' (tabu) haline getirdiğini ifade etmektedir. Antropolog Douglas (2017:152-153) kirlilik tabusu üzerinden gelişen ritüeller çerçevesinde kadın ve bedeninin kirliliğe, erkek ve bedeninin ise kutsal olana karşılık geldiğini ifade ederek bedenin biyolojik olmayan anlamlarına dikkat çekmiştir. Örneğin ergenlik dönemine gelmemiş kız çocuğu henüz tehlikeli olarak görülmediği için herhangi bir tabuya da konu edilmez ve cinsiyetine ait tüm özellikleri ile kutsal bir niteliğe sahiptir. Ancak yaşanan ilk menstrüasyon deneyimiyle beraber bedeni tabular ile çevrenmektedir. Mısır'da menstrüasyon olan genç kızların eve veya evin dışında bir kulübeye kapatıldığına, başkalarıyla görüşmelerinin yasaklandığına, kendi ellerine veya bir başkasına ve yemeklere dokunmalarına izin verilmeyerek dokundukları her şeyin de yakıldığına dair bilgiler bulunmaktadır (Beauvoir, 1993:164).

Kutsal olarak atfedilen 'şey'lerin korkulan ya da şükran duyulan iki yönü vardır. Menstrüasyon, genellikle korku duyulan, tabu haline gelen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Örnekleri az da olsa menstrüasyon olan kadın ve kanı yüce sayılan inanış ve uygulamalar da bulunmaktadır. Kimi toplumlarda menarş, erginlenme törenlerinde merkezi bir konuma sahiptir. Örneğin Carrier Kızılderililerinde genç kızlar üç veya dört yıllık bir inziva sürecini ifade eden 'canlı canlı gömme' erginlenme pratiğinde yerleşim yerlerinden uzakta, ağaç dallarından yapılan kulübelere tek başlarına yaşarlar. Ayrıca menstrüasyon dönemindeki genç kızın bakışlarının tehlike yaratabileceğine ve adım attığı yolların, nehirlerin de kirlenebileceğine inanılmaktadır. Bu sebeple genç kız yüzü dahil tüm vücudunu örten uzun, geniş bir elbise giymeli, içindeki kötü ruhlardan korunmak için de kollarında ve bacaklarında bant taşınmalıdır. Menstrüasyon dönemindeki genç kızın bu tarz önlemler alma gerekliliği ise kendisinin zaten tehlikede olduğu fakat asıl korkulunun başkaları için de tehlike yaratabileceği inancıdır. Bu görüş ve uygulamaların aksine genç kızların ilk menstrüasyonları kimi toplumlarda da şükranla anılır, tören esnasında genç kızların

dokunuşlarından şifa ve dualar almak için Apaçi din adamları, yaşlılar ve bebekler de törene katılırlar (Benedict, 2015:58-59).

Menstrüasyon olgusuna dair tabulara, inanış ve uygulamalara ilkel toplumlardan itibaren dünyanın çeşitli bölgelerinde rastlanmıştır. Frazer *Ruhun Tehlikeleri ve Tabu* (2019:151-154) adlı kitabında menstrüasyon olgusu ile ilgili kadını dışlayıcı inanış ve uygulamalara çeşitli örnekler vermiştir. Menstrüasyon dönemindeki eşinin kendi battaniyesi üzerine uzandığını öğrenen bir Avustralya yerlisinin eşini öldürdüğü, daha sonra korkudan kendisini öldürdüğü bilinmektedir; ayrıca ilkel toplumlarda kadınların menstrüasyon dönemlerinde erkeklerin kullandığı hiçbir şeye dokunmadıkları ve aynı yoldan yürümedikleri de kaydedilmiştir. Uganda'da menstrüasyon dönemindeki kadının saflığını kaybettiğine ve dokunduğu her şeyin yok edilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Bazı Kuzey Amerika Kızılderililerde menstrüasyon olan kadınlar eğer kap kacaklara dokunurlarsa erkeklerin başına bela geleceğine inanılmaktadır. Tinneh ve Dene kabilelerinde ilk kez menstrüasyon olan kızlar kendileri bir şeye dokunamaz, yemekleri akrabaları tarafından yedirilir ve menstrüasyon kanaması bitene kadar onun için yapılmış kulübede kalırlar. Amerikan kabilelerinde menstrüasyon olacağına dair belirtileri olan genç kız bir kadınla birlikte toplumdan tecrit edilir, köylülerden ve erkeklerden uzakta bir kulübede yaşar. Torres Boğaları'ndaki Mabuiag ve Saibai adalarında ilk defa menstrüasyon olan genç kız erkeklerden uzak durur, toplumdan tecrit edilir.

Menstrüasyon dönemlerinde kadınları toplumdan ayrı bir yere konumlandırma kadınların menstrüasyon dönemlerinde yaydıklarına inanılan tehlikeleri ortadan kaldırmaamacı ile yapılmaktadır. Tehlike öyle büyük ve etkilidir ki fırtına, hortum ve yıldırım gibi doğa olaylarının menstrüasyon gören kadın soyunduğunda korkup kaçacağına inanılır. Ayrıca kadınların menstrüasyon, özellikle de menarş dönemlerinde yaşadıkları kısıtlamalar ilkel Avrupa ve Amerika uluslarında da yaygın olarak görülmüştür. Bu toplumlarda ilk defa menstrüasyon olan genç kızın toprağa basmasın ve güneşi görmesin diye havada asılı kalması gerektiğine ilişkin bilgiler aktarılmaktadır. Örneğin Güney Amerika'da genç kız ilk menstrüasyon olduğunda tavana hamakla, New Ireland'da ise karanlık ve dar bir kafesle asılır ve böylece öldürücü hastalığı ile yaşamın kaynaklarından hiçbirine zarar veremez hale gelir. Böylece genç kız yaşamsal düzene zarar vermeyerek hem toplumun güvenliğini hem

de kendi güvenliğini sağlamış olur. Aksi halde genç kızın yaşamın düzenine zarar vermesi nedeniyle acı çekeceğine inanılır (G.Frazer, 2012:222-223).

Menstrüasyon dönemindeki kısıtlamaları anlamak için çeşitli görüşler bulunmaktadır. Beauvoir (1993:168) kadını pis yapanın menstrüasyon kanı olmadığını kanın kadına ait olmasından dolayı pisliği simgelediğini aktarmaktadır. Beauvoir'a göre doğum zamanında dölütün olduğu yerden kan ortaya çıkar ve kadın kısırlaştığı zaman da kan kesilir yani erkeğin duyduğu tiksinti ve korku kadının doğurganlığa, doğum olayına yöneliktir. Ergenlik çağına girip ilk menstrüasyon deneyimini yaşamamış bir genç kız henüz saf kabul ediliyorsa menopoz dönemine giren kadın da bu tabulardan bağımsızlaşır ve toplumda yer edinir.

Bir diğer görüş cinsel sembolizm bakışına aittir. Danios'un aktardığına göre ilkel inançlarda sembolizm 'her şeyin her şeyde olmasını' ister ve ifade eder. Vücudun hiçbir parçası kaybolmamalıdır; kesilen saçların tırnakların gömülme pratikleri de buradan kaynaklanır. Toplumu birbirine bağlayan hayati bağ kan'dır, dökülmemesi gerekir eğer dökülürse de emilmesi ya da üzerinin örtülmesi gerekmektedir. Menstrüasyon olan kadının kanı da bu bakış açısına tabiidir, toplumun bağını ifade eden kanın kendisinden çıkması onu suçlu yapar, uğursuz bir güç ve büyü bir kimlik verir (Danios, 1778'den akt. D. Özarslan, 2004:68) şeklinde açıklanmaktadır.

Diğer görüşlere karşı çıkan Reed (2012:136-139) ilkel toplumlardaki inanış ve uygulamalara dikkat çekerek menstrüasyon kanının nedenleri ve özellikleri hakkında bilgisiz olduklarını ifade eder. Örneğin yabanıl kadın menstrüasyon kanını genellikle kuş ya da yılan tarafından açılan bir yaradan akan kan olarak görür ve eski çağlarda Avustralya'nın çeşitli bölgelerinde kızı toprak boyaların kadınların cinsel organlarından akan kan ile oluştuğuna inanılır ve bu durum kan simgesinin ölü kadının bile tabu olduğunu gösterir. Yine Reed'e göre kadının menstrüasyon kanına dair kısıtlamalar erkekler tarafından kendilerini korumak için konur ve yalnızca erkeklere hizmet etmektedir; ayrıca menstrüasyon dönemindeki kadın ve kanının hemen hemen tüm toplumlar tarafından korkulan, yasaklar konarak ötekileştiren durumunu bu şekilde açıklamaktadır.

Reformist sağlıkçı feminist aktivistler 1970'lerin sonlarında kullanılan menstrüasyon ürünlerinin güvenliğini sorgulamaya başlamışlardır. 1980 yılında 813 toksik şok sendromu vakası görülmüş, bunların 38'i menstrüel ürün olan tampon

kullanımı nedeniyle ölümlerle sonuçlanmıştır. Bu ve bunu takip eden olaylar 1990’larda radikal menstrüasyon hareketini filizlendirmiştir. Üçüncü dalga feminizmin cinsiyet, cinsellik içeren ifadeleri ile uyumlu olan bu hareket menstrüasyonun kurumsal kontrolü olarak görülen menstrüel ürünlerine karşı direnmeyi teşvik etmiş ve ‘Free Bleeding’ (serbest kanama) akımı ortaya çıkmıştır (Bobel, 2010:8). Free Bleeding hareketi 2004 yılında *All About My Vagina* adlı sitede “Menstrüel kan lekesi hakkında politik uyanış” başlıklı yazıyla tartışılmaya başlanmıştır. 2012 yılında Emma Arvida Bystrom “There Will Be Blood” adlı başlıklı fotoğraflar yayınlamıştır. Bystrom yayınladığı bu fotoğraflar ile menstrüasyonun kadınların gündelik yaşamına dair doğal bir olay olduğunu kanama izlerini serbestçe sergileyerek göstermiştir. 2014 yılında *4chan* internet sitesinde kadınların menstrüel hijyen ürünlerinin ataerkil bir baskı biçimi olduğunu göstermek için şaka olarak başlayan daha sonra popülerlik kazanan bir hareket olmuştur. Hareket menstrüasyon sırasında hijyen ürünlerini kullanmayı reddederek kadının konforuna odaklanmaktadır (Moss, 2015). Bu hareket aynı zamanda okul tuvaletlerinde ücretsiz menstrüel hijyenik ürünlerin bulunmasının da önünü açmıştır (Jones, 2016). Daha sonra ‘regl eşitliği’ kavramının bir parçası olarak menstrüasyon gören trans erkekleri de kapsamı gerektiğini savunarak bazı kampüslerin erkek tuvaletlerine de menstrüel hijyen ürünleri konulmuştur (Arriaga, 2017).

Bu gelişmelerle üçüncü feminist dalga kapsamında dile getirilen cinsiyet ve cinsellik, menstrüasyon üzerinden görünür hale getirilmiştir. 2016 yılında Newsweek, dergi kapağını ‘There will be bond’ (kan dökülecek) başlığı ile yayımlamış ve 2015 yılının ‘menstrüel devrim’ yılı olduğunu duyurmuştur. Abigail Jones isimli bir gazeteci “The fight against period shaming is going mainstream” [Adet utancınakarşı savaş yaygınlaşıyor] başlıklı makalesiyle free bleeding hareketi ve menstrüel aktivizmi üçüncü dalga feminizmin bir parçası olarak tanımlamış aynı makale 2016 yılında *Règles la fin d’un tabou? (Âdet: bir tabunun sonu mu)* başlığıyla fakat sadece olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirerek menstrüasyon konusunu tartışmaya açmıştır (Thiebaut, 2017:17-18).

Kiran Gandhi 2015 yılında Londra maratonu sırasında regl olmuş, koşmaya devam ederek maratonu birincilikle tamamlamış ve hareketin öncü ismi haline gelmiştir. Thiebaut *Bu Benim Kanım* (2017) adlı kitabında free bleeding hareketini

“Gandhi’nin doğaçlama meydan okuma eylemini yaparak kadınların menstrüel kanlarından dolayı kurban haline geldiği damgalamayı ifa etti” şeklinde açıklamaktadır. Gandhi’nin bu eyleminden birkaç gün önce de Rupı Kaur instagram hesabından sırtı dönük bir şekilde eşofmanı ve çarşafının üzerindeki kan lekesiyle çekilmiş bir fotoğrafını yayınlamıştır. Kiran Gandhi ve Rupı Kaur free bleeding eylemleri ile “adet kanını gözler önüne serme kararını vermiş olan ne ilk ne de tek sanatçılar olduğunu, fakat konuyu ele alış biçimleriyle bir kırılma noktasını temsil ettiğini” (Thiebaut, 2017:81-85) ifade etmektedir.

Menstrüasyon farklı dinlerde çeşitli perspektiflerden ele alınan bir konudur. Dinler menstrüasyon olgusuna ilişkin inanış temelli sınırlamalar ya da kısıtlamalar getirmiştir. Bunlar, kadınların menstrüasyon dönemlerinde ne yapması veya ne yapmaması gibi kurallar, izinler ve yasaklardan oluşmaktadır. Bu durum ise kadını, kadının bedenini ve yaşamını kontrol altında tutan güçlü bir mekanizma olarak toplumlar tarafından da kabul görmüştür. Berktaş (2016:17) bu durumu “kadın bedenini denetlemenin en etkili ideolojik ve kurumsal araçlarından biri dindir” şeklinde özetlemektedir.

Eski İbraniler’de menstrüasyon gören kadın kirli kabul edilir ve dini görevlerini yerine getiremedikleri gibi eşleri ile de cinsel ilişkiye girmeleri yasaklanmıştır. Menstrüasyon dönemleri bittiğinde de dini usule uygun bir banyo yaparak temizlenmeleri gerekmektedir (D. Özarslan, 2004:107). Hristiyanlık dininde menstrüasyon olgusuna yönelik bir yasak açıkça ifade edilmemekle beraber kadın bedenine ve cinselliğine dair olumsuz bir bakış açısı bulunmaktadır (Berktaş, 2016:98-100). İslam dininde menstrüasyon, ‘hayız hali’ olarak geçmektedir. Hayız, dini ibadetlerin yapılmasına engel teşkil eden kirlilik (hades) hali olarak nitelendirilmiştir. İslam’da kadınların bu dönemlerine dair; dini ibadetlerini yerine getirmemesi, Kur’an’da, hayız halinin bir tür sıkıntı ve rahatsızlık hali olması, eşi ile cinsel birliktelikten kaçınması gerektiği, boşanmış kadınların iddet (bekleme) süresinin üç hayız yani üç temizlik süresi ve henüz hayız görmemiş veya hayız olma hali sona ermiş kadınların iddet sürelerinin ise üç ay olduğuna ilişkin ifadeler yer almaktadır (İlmihal: İman ve İbadetler, 2004:205-206). Dinlerin, kadının döngüsü ile ilgili inanç ve tabuların temelini oluşturduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu durum, bedeni üzerinden kadının ikincilleştirilmesine ve dışlanmasına sebebiyet vermiştir.

2.2. MENSTRÜASYONU KONU ALAN ÇALIŞMALAR

Menstrüasyon olgusu bilim dünyası içinde tıp, din, psikoloji, sosyoloji gibi çeşitli alanlarda çok çeşitli yönleriyle, farklı gruplar üzerinde incelenen bir konudur. Olguyu konu edinen yurtiçi ve yurtdışı alan yazınında pek çok çalışma bulunmaktadır. Konu ile ilgili yurtiçi alan yazını incelendiğinde pek çok araştırma olmakla birlikte menstrüasyon konusunu merkeze alan az sayıda araştırma yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmalar menstrüasyonu bir başlık olarak ele almaktan ziyade bir alt kategori veya değişken olarak incelemişlerdir. Yapılan literatür taraması neticesinde konu ile ilgili ulaşılan çalışmalar sağlık, sosyo-kültürel ve din-inanç başlıklarında sunulmuştur.

2.2.1. Menstrüasyonu Sağlık Alanında Konu Edinen Çalışmalar

Sağlık alanında menstrüasyonu konu edinen çalışmalar incelendiğinde menarş, menstrüasyonu deneyimleyen bireylerin olguya yönelik bilgi düzeyleri ve davranış pratiklerini inceleyen çalışmaların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bu kategorideki çalışmalar öncelikli olarak tablo halinde daha sonra da yazınsal olarak ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur

Tablo 8: Sağlık Alanındaki Yurtiçi Çalışmalar

Yayın Yılı	Çalışmanın Künyesi	Temel Kavramlar	Araştırmanın Yöntemi	Araştırma Bulguları
2003	Demirel, S., & Terzioğlu, F. (2003). Gaziantep İli Şahinbey İlçesi İlköğretim Okullarında Öğrenim Gören 5. ve 6. Sınıf Kız Öğrencilerin Menstrüasyon Fizyolojisine İlişkin Bilgilerin Belirlenmesi. <i>Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi</i> . 5(2): 47-60.	Menarş, Menstrüasyon, Puberte.	Gaziantep ilinde bir ilkokulun 5. Ve 6. Sınıfında öğrenim gören 372 kız öğrenci ile menstrüasyon fizyolojisi ile ilgili bilgilerin belirlenmesini saptamak için anket uygulanmıştır.	Çalışma, araştırmaya katılan kız çocuklarının yarısından fazlasının konu ile ilgili bilgiye sahip olmadığını ve öğrencilerin kendi bilgi düzeylerini yeterli görmediklerini ortaya koymuştur.

2004	Tortumluoğlu, G., Tüfekçi, F., Özyazıcıoğlu, N., & Sezgin, S. (2004). Kırsal Alanda Yaşayan Kız Çocuklarının Menarş Yaşları ve Menarşa Yönelik Emosyonel Tepkilerinin Saptanması. <i>Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi</i> . 7(2): 76-88.	Menarş, Menarş yaşı, Menarşa yönelik duygusal tepki	Erzurum ilinde iki farklı okulda 6., 7., ve 8. sınıflarda öğrenimleri devam eden 196 kız öğrenci ile menarş yaşları, menarşa yönelik duygusal tepkileri ve bunlara etki eden sosyo-demografik özellikleri saptamak için soru formu kullanılmıştır.	Çalışma, araştırmaya katılan kız çocuklarının menarşı yarısından fazlasının korku, ağlama, üzülmeye gibi olumsuz duygular ile deneyimlediğini ve aynı sosyo-demografik özelliklere sahip olmalarının menarş deneyimine etki etmediğini ifade etmiştir.
2004	Arıkan, D., Tortumluoğlu, G., & Özyazıcıoğlu, N. (2004). Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstrüasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi. <i>Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi</i> . 1(1): 1-15.	Menstrüel hijyen davranışları, eğitim	Erzurum ilinde bir lisenin 1., 2., ve 3. sınıflarında öğrenim gören ve menstrüasyonu deneyimleyen 186 kız öğrencinin menstrüasyon hijyenine yönelik verilen eğitimin davranışlarına etkisini yarı deneysel bir modelle incelemiştir.	Çalışma, menstrüel hijyen kapsamında verilen eğitimin her başlığa olumlu katkı sağladığını ve katılımcıların menstrüasyon bilgisini sırasıyla annelerinden, okuldan ve arkadaşlarından edindiği aktarmıştır.
2007	Turan, T., & Ceylan, S. S. (2007). 11-14 Yaş Grubu İlköğretim Öğrencilerinin Menstrüasyona Yönelik Bilgileri ve Uygulamaları. <i>Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi</i> . 2(6): 41-55.	Menarş, Menstrüasyon, Menstrüasyon Hijyeni.	İlkokul eğitimine devam eden 11-14 yaş aralığında 351 kız öğrencinin menstrüasyon olgusuna ilişkin bilgi, davranış pratikleri ve bunları etkileyen etmenler anket yöntemi ile incelenmiştir.	Çalışma, katılımcıların tamamına yakınının menstrüasyon hakkında bilgi sahibi olduğunu, bu bilgiyi annelerinden, okuldan, arkadaşlarından ve ablalarından edinmişlerdir. Araştırma edinilen bilginin yetersiz olduğunu da bulgulamıştır.

2012	Gölbasi, Z., Doğaner, G., & Erbaş, N. (2012). 6-8. Sınıf Adölesan Kızlara Akran Eğitimi Yöntemiyle Uygulanan Menstrüasyon Sağlığı Eğitiminin Bilgi ve Davranışlar Üzerindeki Etkisi. <i>TAF Preventive Medicine Bulletin</i> . 11(2): 191-198.	Adölesan Kızlar, Menstrüasyon, Menstrüel Sağlık Davranışları, Akran Eğitimi.	Yatılı bir kız ilköğretim okulunda öğrenim gören 202 kız öğrenci ile menstrüasyon sağlığına ilişkin akran eğitiminin kız öğrencilerin davranış ve özbakım pratiklerine etkisi ön test-son test yöntemi ile incelenmiştir.	Çalışmada akran eğitiminin menstrüasyona, menstrüasyon sağlığına ilişkin bilgilerin artmasını sağladığı ve kızların sağlık davranışlarına olumlu yönde etkelediği ifade edilmiştir.
2016	S.Gedik, A. (2016). <i>Adölesanlara Verilen Planlı Eğitimin Menstrüasyon ve Genital Hijyen Davranışına Etkisinin Belirlenmesi</i> . (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.	Adölesan, Genital Hijyen, Menstrüel Hijyen, Sağlık Eğitimi	Araştırmaya okulda bulunan 355 kız öğrenci dahil edilmiştir. Menstrüasyon ve genital hijyeni hakkında bilgi eksikliklerini belirleyerek, konu ile ilgili doğru bilgi aktarımını sağlamak için eğitim öncesi/sonrası bilgilerini incelemek için soru formu yöntemi kullanılmıştır.	Çalışma, verilen eğitimin öğrencilerin menstrüasyona ilişkin bilgi seviyelerini artırdığını ve menstrüel dönemdeki hijyen davranışlarına olumlu katkılar sağladığını ortaya koymuştur.
2018	Özel, Ş., Oskovi, A., Korkut, S., Memur, T., & E.Üstün, Y. (2018). Gençlik Merkezine Başvuran Adölesanların Menarş Duygu, Menstrüasyon Algı-Bilgi ve Özbakım Pratikleri. <i>Ankara Medical Journal</i> . 18(4): 675-682.	Adölesan Kızlar, Menarş, Menstrüasyon Bilgi, Menstrüasyon Hijyen	Gençlik merkezine başvuran 10-19 yaş aralığındaki 306 genç kızın dahil edildiği çalışmada menstrüasyona yönelik algı, bilgi ve özbakım pratiklerini inceleyen tanımlayıcı kesitsel bir çalışmadır.	Çalışma kadınların menstrüasyona ilişkin algı ve davranışlarının adölesan döneminde şekillendiğini ifade etmiştir. Ayrıca doğru bilginin kaynağının okullardan alındığını belirterek verilen eğitimin geliştirilmesinin kadınların sağlıklı menstrüasyon pratikleri edinmesini sağlayacağını ifade etmiştir.

Menstrüasyon fizyolojisine ilişkin bilgilerin belirlenmesine yönelik Gaziantep ilinde bir ilkokulun 5. ve 6. sınıfında öğrenim gören 372 kız öğrenci ile yapılan anket çalışmasında (Demirel ve Terzioğlu, 2003) öğrencilerin %57,5'inin konuya dair bilgi edinmedikleri, %42,5'inin bilgi edindiğini ortaya çıkarmıştır, bilgi edinenlerin %77,5'i bilgiyi annelerinden edindiklerini belirtmişlerdir. Aynı çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin menstrüasyona ilişkin sahip oldukları bilgi düzeyini yeterli görmediklerine ve okulda da konuyla ilgili bilgi alamadıklarına dair bulguların öne çıktığı görülmektedir. Çalışmada menstrüasyona yönelik bilgisi bulunmayan veya edindikleri bilgiyi yeterli bulmayan katılımcılara bakıldığında, bu durumun annelerin meslek sahibi olup olmaması ve eğitim düzeyi ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu araştırma aynı zamanda çalışmaya katılan kız öğrencilerin menstrüasyona dair tutumlarını pozitif (büyüme, tecrübeli olduklarını düşünme gibi nedenlerle), negatif (korku, rahatsızlık, kendilerini kötü hissetme gibi nedenlerle) ve nötr şeklinde üç gruba ayırmaktadır.

Başka bir çalışma (Tortumluoğlu, Tüfekçi, Özyazıcıoğlu ve Sezgin, 2004) ise Erzurum ilinde iki farklı okulda öğrenimleri devam eden 6., 7. ve 8. sınıftan 196 kız öğrenci ile yapılmıştır. Bu çalışmada, kızların menarş yaşları, menarşa yönelik duygusal tepkileri ve bunlara etki eden sosyo-demografik özellikleri ele almıştır. Çalışmaya katılanların %14,6'sı menarş öncesi bilgi aldıklarını, %85,4'ü herhangi bir bilgi edinmediklerini ifade etmişlerdir. Menarş öncesi, menarş ile ilgili bilgi edinen kız öğrencilerin bu bilgiyi anne ve ablalarından; akraba ve arkadaşlarından, kitle iletişim araçlarından edindikleri saptanmıştır. Menarşı yaşayan kız çocuklarının bu deneyimi anne ve abla ağırlıkta olmakla beraber arkadaş ve akraba ile de paylaştıkları görülmüştür. Aynı çalışmada menarş deneyiminin, katılımcıların %24,8'i tarafından normal, %75,2'si tarafından olumsuz (korkup ağlama, şaşırma, üzülme, utanıp ağlama) duygularla karşılandığı belirtilmiştir. Buna ilaveten çalışma sosyo- demografik özelliklerin menarş yaşına etki etmediğini belirterek sebebini ise katılımcıların aynı kültürel ve sosyo-demografik özelliklere sahip olması olarak ifade etmektedir.

Menstrüasyona yönelik verilen eğitimin öğrencilerin davranışlarına etkisini yarı deneysel bir modelle inceleyen bir çalışmada (Arıkan, Tortumluoğlu ve Özyazıcıoğlu, 2004) Şükrü Paşa Lisesi'nde 1., 2., ve 3. sınıflarda öğrenim gören ve

menstrüasyonu deneyimleyen 186 kız öğrenci ile görüşülmüştür. Katılımcıların banyo yapma, iç çamaşır kullanımı, hijyenik ped kullanımı ve pedin hangi saat aralıklarında değiştirildiği, kullanılan pedin nasıl yok edildiği, hijyenik pedin değişimi öncesinde ve sonrasında elleri yıkama durumları, menstrüel dönemde koku giderici kullanılması ve genital bölgelerini nasıl temizledikleri ile ilgili bulgular yer almaktadır. Çalışma kapsamında verilen eğitimin her bir başlığa olumlu katkı sağladığı da ifade edilmiştir. Aynı çalışmada katılımcıların tamamına yakını (%90) bilgi edindiklerini ve bu bilgiyi de annelerinden (%58,1), okuldan (%6,9) ve arkadaşlarından (%2,2) edindiklerini belirtmişlerdir.

Bir başka çalışma (Turan ve Ceylan, 2007) ilköğretimine devam eden 11-14 yaş aralığındaki 351 kız öğrenci ile anket yaparak menstrüasyon olgusuna ilişkin bilgi, davranış pratikleri ve bunları etkileyen etmenleri incelemiştir. Çalışmaya katılan kız öğrencilerin %68,5'i menstrüasyonu genç kızlık dönemine geçiş, %35,4'ü vücutta bulunan kirli kanın dışarı atılması, %8,9'u doğurgan olmak ve %3,8'i hastalanmak olarak tanımladıklarını ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerin %90'ı menstrüasyona dair bilgi edindiğini, bu bilgiyi ise annelerinden (%58,1), okuldan (%43,2), arkadaşlarından (%6,9) ve ablalarından (%2,2) edindiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların menarş deneyimlerine dair öne çıkan duyguların korku ve utanma olduğu da çalışmada belirtilmiştir. Çalışma gelir durumunun ped değiştirme sıklığının azaldığını da bulgulamıştır. Araştırma sonuç olarak katılımcıların konu ile ilgili bilgi eksikliğinin olduğunu ve ailelerin bilgilendirilmesi gerektiğini aktarmıştır.

Yatılı bir kız ilköğretim okulunda eğitim gören 202 kız öğrenci ile yapılan bir çalışmada (Gölbaşı, Doğaner ve Erbaş, 2012) menstrüasyon sağlığına ilişkin verilen akran eğitiminin kız öğrencilerin davranış ve özbakım pratiklerine etkisi ön test-son test yöntemi ile incelenmiştir. Bu çalışmada menstrüasyon döneminde tuvalet öncesinde ellerini yıkama, temizlenme, duş alma, pamuklu iç çamaşır kullanımı, kullanılan hijyenik pedlerin değiştirme sıklığı ve pedlerin bertaraf edilmesi konularında bulgular sunulmuştur. Sonuç olarak akran eğitiminin menstrüasyona ve menstrüel sağlığa ilişkin bilgilerin artmasını sağladığı ve kızların menstrüel sağlık davranışlarının gelişmesinde etkili bir yol olduğu çalışmada ifade edilmektedir.

Sağlık alanında konuyu ele alan “Adolesanlara Verilen Planlı Eğitimin Menstrüasyon ve Genital Hijyen Davranışına Etkisinin Belirlenmesi” başlıklı çalışma

(S.Gedik, 2016) kızların menstrüasyon ve perine hijyeni hakkındaki bilgi eksikliklerini belirlemek ve konu ile ilgili doğru bilgi aktarımını sağlamak amacı ile yapılmıştır. Araştırmaya 355 kız öğrenci dahil edilmiş, eğitim öncesi ve sonrası bilgiler karşılaştırılarak incelenmiştir. Katılımcıların 231'inin menarş deneyimini yaşadığı, 265 katılımcının menstrüasyon hakkında önceden bilgi sahibi olduğu, 90 katılımcının ise önceden bilgi sahibi olmadığı belirtilmiştir. Edinilen bilginin kaynağına bakıldığında anne (135), arkadaş (72), internet/gazete (42), abla/kuzen (9) başlıkları belirlemiştir. Araştırmada bilgi edinme kaynaklarının anne başlığında yoğunlaşmasının nedeni, konunun mahremiyet olarak görülmesine; sonraki bilgi kaynağın arkadaş/akran olmasının nedeni ise okulda verilen eğitimin yetersiz olmasına bağlanarak aktarılmıştır. Araştırmanın menarş deneyimini yaşamış katılımcılarının menstrüasyon dönemindeki tepkilerine bakıldığında ise olumsuz duygu durumlarında bulunan 222 katılımcıdan 108'inin tedirgin hissettiği, 57'sinin utandığı ve tedirgin hissettiği, 41'inin korktuğu, 16'sının utandığı ifade edilmiş, katılımcıların yalnızca 9'unun mutlu hissettiği aktarılmıştır. Çalışma, verilen eğitimin öğrencilerin menstrüasyona ilişkin bilgi seviyelerini artırdığını ve menstrüel dönemdeki hijyen davranışlarına olumlu katkılar sağladığını da ortaya koymuştur.

Gençlik merkezine başvuran 10-19 yaş aralığındaki 306 genç kızın dahil edildiği çalışmada (Özel, Oskovi, Korkut, Memur ve E.Üstün, 2018) menarş ve menstrüasyona yönelik algı, bilgi ve özbakım pratikleri incelenmiştir. Çalışma katılımcıların menarş öncesi bilgiyi okuldan alanları Grup 1 ve diğer bilgi kaynaklarını da grup 2 şeklinde ikiye ayırmıştır. Buna göre menarş öncesi bilgiyi katılımcıların (175) yarısı (%50) okuldan aldıklarını, diğer yarısı (%50) ise aile, internet gibi diğer kaynaklardan aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu çalışmada dahil edilen genç kızların hijyenik ped kullanımı, atımı, menstrüel dönemde banyo yapma durumları ve kanamanın kaynağına ilişkin bulgular bulunmaktadır. Araştırmaya katılan her iki gruptaki (grup 1 ve grup 2) genç kızlar menarşı büyük oranda olumlu duygular ile yaşadıklarını belirtirken bu katılımcıların menarş öncesi bilgi alma durumlarının yüksek bir oranda olduğu da ifade edilmektedir.

Menstrüasyon doğal olarak üreme sağlığı bağlamındaki araştırmaların da bir parçasıdır. Ana konusu olmayan ama bir alt kategori / değişken olarak incelenen araştırmalar da dikkate değerdir. Bu bağlamda menstrüel döngünün sağlıklı bir şekilde

devam etmesi adına bitkisel önerileri ve tedavileri konu alan araştırmalar bulunmaktadır. Örneğın incir meyvesi ile ilgili yapılan bir çalışmada (Koçak, 2004) incir sütünün menstrüel kanı yoğun olan bir kadına içerildiğinde kanı normal bir düzeye getirdiğine değinmiştir. Eskişehir'e ait bazı bitkilerin kullanımları ile ilgili bir çalışma (Köse, Ocak, Duran ve Öztürk, 2005) yabani sedef otunun adet söktürücü etkisini incelemiştir. Adana bölgesi ve çevresindeki bitkileri ele alan bir çalışmada (Bağcı, Savran ve Dural, 2006) pelin otunun menstrüasyon dönemini geciktirdiğı ve kekik bitkisinin menstrüasyon dönemindeki ağrıları geçirip menstrüasyon kanamalarını düzenlediğinden bahsedilmiştir. Van ilinde yetişen bitkileri ele alan bir çalışma (Tunçer ve Tunçtürk, 2007) civanperçemi otunun menstrüasyon gecikmesi için faydalı olduğunu belirtmiştir. Melisa ve oğul otunu inceleyen araştırma (Şaşkara, Hürkul ve Güvenç, 2010) menstrüasyon dönemindeki kadınların melisa bitkisi ile banyo yaptıklarını ve oğul otunun da menstrüel dönemlerdeki rahatsızlıklarda kullanıldığını ifade etmektedir. Helleborus niger bitkisinin geciken menstrüasyon dönemlerinde tedavi edici özelliğı de başka bir çalışmada (Ataman, 2010) ele alınmıştır. Çankırı ilinin endemik bitkilerini ele alan çalışmada (İnan, İpek ve İpek, 2012) solucan otunun menstrüasyon dönemini kolaylaştırdığı ortaya konmuştur. Defne bitkisi ile ilgili yapılan bir çalışma (Karık, Çiçek, Oğur, Tutar ve Ayas, 2016) defne yapraklarının menstrüasyon düzensizliklerine iyi geldiğini ifade etmektedir. Geleneksel Moğol tıbbı ve Türk tıbbı bağlantılarını inceleyen bir çalışmada (Acar, 2017) ise menstrüasyon kanının çok olması durumunda kadınların çalıkuşu yuvasının yakılıp küllerini üç dirhem alkolle içmeleri neticesinde kanın düzene gireceğine dair bir bilgi sunulmuştur. Ordu yöresinde yetişen tıbbi ve aromatik bitkileri konu alan bir çalışmada (Gül ve S.Dinler, 2016) duvar sarmaşığı yapraklarının menstrüasyon kanamalarını düzenlemek için etkili bir yöntem olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Üzüm ile tedavi konusunu ele alan bir çalışma (Doğramacıoğlu, 2017) üzümün menstrüasyon kanına iyi geldiğini ifade etmiş; Mersin'de geleneksel kadın bir şıfacının kullandığı yöntemleri ele alan çalışmada (Erer ve Can, 2017) İbn-i Sina'nın çiriş otunu menstrüasyon kanını söktürmek için kullandığı ele alınmıştır. Yabani bitkilerin kullanılmasını konu edinen bir başka çalışmada (Kardaş, 2018) ısırgan otunun menstrüasyon düzensizliklerine ve sancılarına iyi geldiğı bilgisi sunulmuştur. Tarihi tıp metinlerini ele alan bir çalışmada (S.Dündar, 2019) ise yaban pelini bitkisinin

menstrüasyon kanamasına ve ağrısına iyi geldiği ifade edilmiştir.

Sağlık alanında menstrüasyon ile ilgili yurtdışında yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle menstrüel hijyene dair bilgi, algı ve pratiklerin incelendiği görülmüştür. Yapılan çok sayıda araştırma arasından, çalışmamızın konu ve kapsamına uygun olan çalışmalar ilk olarak tablo halinde daha sonra ise ayrıntılı olarak yazınsal bir dille ifade edilmiştir.

Tablo 9: Sağlık Alanındaki Yurtdışı Çalışmalar

Yayın Yılı	Çalışmanın Künyesi	Temel Kavramlar	Araştırmanın Yöntemi	Araştırmanın Bulguları
2008	Karbasi, S. A., Golestan, M., & Fallah, R. (2008). Perceptions and Practices Regarding Menstruation in Adolescent Girls in Yazd. <i>Nepal Journal of Obstetrics and Gynaecology</i> . 3(2): 40-43.	Bilgi, Pratik, Farkındalık, Ergenlik, Menstrüasyon.	İran'ın Yazd kentinde 500 ergen kızın menstrüasyona dair algıları ve pratikleri verilen sağlık eğitimi doğrultusunda ön test-son test yöntemiyle incelenmiştir.	Çalışma kız çocuklarının ve annelerinin menarş, sağlıklı ergenlik, yiyecek kısıtlamaları ve egzersiz gibi çeşitli konularda eğitim programlarına ihtiyaç olduğunu aktarmıştır.
2010	Mudey, A. B., Kesharwani, N., Mudey, G. A., & C. Goyal, R. (2010). A Cross- sectional Study on Awareness Regarding Safe and Hygienic. <i>Global Journal of Health Science</i> . 2(2): 225-231.	Ergen kızlar, Menstrüel Hijyen, Menarş.	Hindistan'ın Wardha bölgesindeki bir okulda 10-19 yaşları arasındaki 300 kız çocuğu ile menstrüasyona ilişkin bilgi, bilginin kaynağı, hijyen pratikleri ve farkındalıkları saptamak için anket yöntemi kullanılmıştır.	Çalışma ergenlik dönemindeki kızlara doğru bilgi aktarımının, sağlıklı hijyenik uygulamalara teşvik etmenin regl ile ilgili geleneksel inançlardan, kavram yanlışlarından ve bunlarla ilgili kısıtlamalardan uzaklaştıracağı sonucuna varmıştır.
2011	A. Farage, M., W. Miller, K., & Davis, A. (2011). Cultural Aspects of Menstruation and Menstrual Hygiene in Adolescents. <i>Expert Review of Obstetrics & Gynecology</i> . 6(2): 127-139.	Ergenlik, Menarş, Menstrüel Hijyen, Kültürel Pratikler, Dini İnanışlar.	Menstrüasyonun kültürel yönleri ve ergenlerin menstrüel hijyen davranışlarını çeşitli alan çalışma, dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan bölgeler/ülkeler arasında konuya ilişkin verileri karşılaştırmalı olarak incelemiştir.	Çalışma karşılaştırma yaptığı ülke ve bölgeler arasında gelişmişlik düzeyinin, bölgesel ve ırksal farklılıkların menstrüel hijyen davranışlarında farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur.

2011	M. Mohamed, E., G. Mohamed, A., & Y. AL-Ajeal, L. (2011). Knowledge, Beliefs and Practices Regarding Menstruation Among Adolescent Schoolgirls in Seiyun City, Yemen. <i>Al-Azhar Assiut Medical Journal</i> . 9(3): 67-86.	Ergenler, Menstrüasyon, Bilgi, İnanışlar, Pratikler.	Yemen’de Seiyun kentinde yapılan bir çalışmada 1., 8., ve 9., sınıflarda eğitim gören 494 ergen kız ile anket yöntemi kullanılarak menstrüasyon hakkındaki bilgi, inanış ve pratikler ele alınmıştır.	Çalışmada varılan sonuç kızların kendilerini hastalıklara karşı koruyabilmeleri ve doğru bilgiye sahip olabilmeleri için menstrüasyon ve hijyen bilgisi ile ilgili eğitim verilmesi gerekliliğini aktarmıştır.
2012	Juyal, R., Kandpal, S., Semwal, J., & Negi, K. (2012). Practices of Menstrual Hygiene Among Adolescent Girls In a District of Uttarakhand. <i>Indian Journal of Community Health</i> . 24(2): 124-128.	Ergen kızlar, Farkındalık, Hijyen, Menstrüasyon, Pratikler.	Hindistan’ın Uttarakhand bölgesinde ergen kızların menstrüel hijyen pratiklerini ele alan çalışma çeşitli dini inanışlara sahip 453 kız öğrenci ile anket yöntemi kullanılarak görüşmeler yapılmıştır.	Çalışma, kızların yeterli menstrüasyon bilgisine sahip olmadıkları için sağlıklı bir üreme için hijyen yönetiminin ve menstrüel hijyenin önemi ile ilgili eğitimlere ihtiyaç olduğunu ortaya koymuştur.
2013	Parveen, K., Chaturvedi, M., Nandan, D., & Shrotria, V. (2013). Perception and Practices Regarding Menstruation in Women of Reproductive Age Group in Urban Slums. <i>Indian Journal of Public Health Research & Development</i> . 4(3): 143-147.	Menstrüasyon, Yemek İnanç ve Tabuları, Ev işi, İlişki.	Hindistan’ın Agra kentinde kentsel gecekonduarda üreme çağındaki 15-44 yaş aralığında bulunan 300 kadın ile menstrüasyona ilişkin algı ve uygulamaları anket yöntemi kullanılarak incelemiştir.	Çalışmaya katılan kadınların çeşitli inanışlar ve tabulardan etkilendiğini, yarısının menstrüasyon hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunu aktarmıştır. Kızların sağlıklı uygulamaları benimsemesi ve geleneksel uygulamaları sürdüren kadınlar için danışmanlık hizmetinin verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.
2013	Bhattacharjee, S., Ray, K., Biswas, R., & Chakraborty, M. (2013). Menstruation: Experiences of Adolescent Slum Dwelling Girls of Siliguri. <i>Journal of Basic and Clinical Reproductive</i>	Ergenler, Davranış, Bilgi, Menstrüel Hijyen, Pratikler.	Hindistan’ın Siliguri kentinde gecekonduya yaşayan menarşı deneyimlemiş 798 kız ile kızların menstrüasyona dair bilgileri, tutumları ve menstrüasyon deneyimlerini anket yöntemi ile araştırılmıştır.	Çalışma, katılımcıların çoğunun menstrüasyon hakkında ortalama bilgiye sahip olduğunu ve gecekondu bölgelerinde menstrüasyona dair bilgi ve hijyen

	<i>Sciences. 2(2): 85-91.</i>			pratiklerinin yetersiz olduğunu bulgulamıştır.
2013	Juyal, R., & Kandpal, S. D. (2013). Social Aspects of Menstruation Related Practices in Adolescent Girls of District Dehradun. <i>Indian Journal of Community Health. 25(3): 213- 216.</i>	Ergen Kızlar, Menstrüasyon, Kısıtlamalar, Sosyal Tabular.	Hindistan'ın Dehradun kentinde yaşayan 453 kız çocuğunun menstrüasyona dair bilgi durumları ve pratiklerinin sosyal yönlerini araştırmak için anket yöntemi kullanılmıştır.	Çalışma, kızların menstrüasyona ilişkin inanışların, tutumların menstrüel yaşantılarını etkilemesi bakımından menstrüasyon psikolojisi konusunda farkındalıklı olmaları gerektiğini ifade etmiştir.
2014	Hamal, M., & K.C, S. (2014). Hygiene, Health Problems and Socio-Cultural Practices: What School Girls . <i>International Journal of Health Sciences and Research. 4(4): 28-33.</i>	Hijyen, Sağlık Problemleri, Sosyo-Kültürel Pratikler, Menstrüasyon.	Nepal'in Kailali kentinde 11-19 yaş aralığında 166 kız çocuğu ile menstrüasyona ilişkin hijyen, sağlık sorunları ve sosyo-kültürel pratikler incelemek için yarı yapılandırılmış anket yöntemi kullanılmıştır.	Çalışma, katılımcıların bilgi düzeylerini yeterli düzeyde olduğunu ancak uygulamaların hijyen açısından uygun olmadığını, menstrüasyona dair sosyal, dini gelenek ve tabuların genç kızların ve kadınların menstrüasyon dönemlerini zor bir şekilde geçirmelerine sebebiyet verdiğini aktarmıştır.
2014	Madhusan, M., Chaluvarej, T., Chaitra, M., Ankitha, S., Pavithra, M., & Mahadeva Urthy, T. (2014). Menstrual Hygiene: Knowledge and Practice Among Secondary School Girs of Hosakote, Rural Bangalore. <i>International Journal of Basic and Applied Medical Sciences. 4(2): 313-320.</i>	Menarş, Menstrüasyon, Menstrüel Hijyen, Pratikler, Hijyenik Ped.	Hindistan'ın Bangalore kentinde Hosakote ortaokulunda öğrenimi devam eden 378 kız öğrencinin menstrüel hijyen bilgi ve uygulamasını araştırmak için yarı yapılandırılmış anket yöntemi kullanılmıştır.	Çalışma kız öğrencilerin menstrüasyona dair bilgilerin ve hijyenik uygulamaların tatmin edici olmaktan uzak olduğunu, bilgi aktarıcısı olan annelerin, öğretmenlerin geleneklerden uzak özellikle de hijyen hususunda bilgilendirilmeleri gerektiğini belirtmiştir.
2014	Sapkota, D., P. Pokharel, H., Budhathoki, S. S., & Khanal, V. (2014). Knowledge	Bilgi, Menstrüel Hijyen, Kısıtlamalar, Geleneksek Pratikler.	Nepal'in kırsal kesiminde eğitimi devam eden 61 ergen kızın menstrüasyon hakkındaki bilgi,	Çalışma, menstrüasyona dair geleneksel inanışların devam etmekte olduğunu, menstrüel

	and Practices Regarding Menstruation Among School Going Adolescents of Rural Nepal. <i>Journal of Kathmandu Medical College</i> . 2(3): 122-128.		tutum ve pratikleri yapılandırılmış anket yöntemi kullanılarak incelemiştir.	hijyenin pratiklerinin yetersiz olduğunu belirtmiş ve hem ailelere hem de kız çocuklarına özellikle de menstrüel hijyen konusunda eğitim verilmesi gerektiğini aktarmıştır.
2016	Kapoor, A., & Khari, S. (2016). Knowledge, Attitude and Socio-cultural Beliefs of Adolescent Girls Towards Menstruation. <i>Journal of Nepal Paediatric Societ</i> . 36(1): 42-49.	Ergen kızlar, Menarş, Menstrüasyon.	10-19 yaş aralığında bulunan 100 ergen kızın menstrüasyona ilişkin bilgi, tutum ve sosyo-kültürel inançları yarı yapılandırılmış anket yöntemi ile incelenmiştir.	Çalışma, menstrüasyona dair bilgi eksikliğinin olduğunu, yetersiz hijyen uygulamaları ve olumsuz tutumların olduğunu belirterek hem kızların hem de annelerinin eğitilmesi gerektiğini belirtmiştir.
2016	Ameade, E. P., & Garti, H. A. (2016). Relationship between Female University Students' Knowledge on Menstruation and Their Menstrual Hygiene Practices: A Study in Tamale, Ghana. <i>Advances in Preventive Medicine</i> , 1-10.	Menstrüasyon, Menstrüel Hijyen, Bilgi.	Gana'da kadın üniversitesinde eğitim gören 293 kadın öğrencilerin menstrüasyon hakkında bilgileri ve menstrüel hijyen pratikleri yarı yapılandırılmış anket yöntemi ile araştırılmıştır.	Çalışma, katılımcıların menstrüasyon hakkında ortalama bilgiye sahip olmalarına rağmen hijyen pratiklerinin iyi bir seviyede olduğunu, menstrüel bilgi ile hijyen davranışları arasında önemli bir ilişki bulunduğunu, bulguların olumlu bir seyir izlemesini ise öğrencilerin yaşları ve aldıkları derslerin etkilediği olarak ifade edilmiştir.
2017	Fehintola, F. O., Fehintola, A. O., Aremu, A. O., Idowu, A., A. Ogunlaja, O., & Ogunlaja, I. P. (2017). Assessment of knowledge, attitude and practice about menstruation and Menstrual Hygiene Among Secondary High School Girls in Ogbomosa, Oyo State, Nigeria.	Menstrüasyon, Menstrüel Hijyen, Pratik, Bilgi.	Nijerya'nın Ogbomosho kentinde ortaokulda eğitimi devam eden 447 kızın menstrüasyon ve menstrüel hijyene ilişkin bilgi, tutum ve pratikleri yarı yapılandırılmış anket yöntemiyle incelenmiştir.	Çalışma, görece iyi menstrüasyon bilgisine sahip olunmasına rağmen hijyen pratiklerine bunun yansımadığını belirtmiştir. Ayrıca ebeveynlerinden destek alan katılımcıların olumlu destek olduğu ve bu sebeple kızların hijyenin önemini anlamaları için evde, okulda eğitim verilmesi gerektiğini

	<i>International Journal of Reproduction, Contraception, Obstetrics and Gynecology</i> . 6(5): 1726-1732.			belirtmiştir.
2017	Maniar, A., & Mehta, S. (2017). Menstrual Hygiene Practices: Myths and Taboo. <i>International Journal of Research in Social Sciences</i> . 7(12): 93-101.	Ergen Kızlar, Kadın, Menstrüel Hijyen, Menstrüel Pratikler.	Hindistan’da 30 kadının ve 30 kızın menstrüasyon hijyen pratiklerine dair söylem ve tabuları anket yöntemi ile incelemiştir.	Çalışma, kadınların ve kızların menstrüasyona dair yeterli bilgi ve pratiğe sahip olmadığını, konu ile ilgili özellikle de hijyenik pratikler ve üreme sağlığı ile ilgili bilgilerin verilmesi gerektiğini bulgulamıştır.
2019	Yasmeen, T., Kumar, S., Sinha, S., Haque, M. A., Singh, V., & Sinha, S. (2019). Perception Regarding Menstruation and Practices During Menstrual Cycles Among School, Going Adolescent Girls in Urban Field Practice Area of Igims, Patna India. <i>International Journal of Medical Science and Diagnosis Research</i> . 3(1): 15-21.	Menstrüasyon, Ergen, Hijyen, Kırsal Alan.	Hindistan’ın Patna kentinde okula giden 10-19 yaş aralığında 400 ergen kızın menstrüasyona ilişkin algıları ve menstrüel pratikleri yarı yapılandırılmış anket yöntemi ile araştırılmıştır.	Çalışma, menstrüasyon ve hijyen bilgisinin yeterli düzeyde olduğunu ancak pratikte uygulanmadığını bu sebeple geleneksel veya mitsel birtakım söylemlerden ziyade hijyenik davranışlara teşvik edici eğitimler verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.
2019	Solvig, N., Raja, L., George, C. E., O’Connell, B., Gangadharan, P., & Gift, N. (2019). Analysis of Knowledge of Menstruation, Hygiene Practices, and Perceptions in Adolescent Girls in India. <i>Modern Health Science Journal</i> . 2(1): 16-21.	Ergen Kızlar, Menstrüasyon, Hijyen Pratikleri, Algılar.	Hindistan’ın Gucarat kentinde 10-16 yaş aralığındaki 288 ergen kız menstrüasyon hakkında bilgi, algı ve hijyen pratikleri anket yöntemi kullanılarak bulgular saptanmıştır.	Çalışma, kızların menstrüasyona dair bilgi ve uygulamaların eksik olduğunu, yarısından fazlasının menarş öncesi bilgiye sahip olmadığını aktarmıştır.

İran'ın Yazd kentinde 500 ergen kızla yapılan bir çalışmada (Karbasi, Golestan ve Fallah, 2008) katılımcıların menstrüasyona dair algıları ve pratikleri incelenmiştir. Katılımcıların %93,6'sı menarş öncesi bilgi edindiklerini, %53'ü bu bilgi aktarımını annelerinden edindiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların %85'i menstrüasyonun olması gereken, sağlıklı bir durum olduğunu ifade etse de %91,6'sı menstrüasyonu utanma, korku ve endişe gibi ifadeler ile ilişkilendirmiştir. Katılımcıların menarş ve ergenlikteki değişime dair negatif (%59,8) ve pozitif (%25,9) tutumları bulunduğu çalışmada aktarılan bir diğer bulgudur.

Hindistan'ın Wardha bölgesindeki bir okulda 10-19 yaşları arasındaki kız çocukları (300) ile yapılan bir çalışma (Mudey, Kesharwani, Mudey ve C. Goyal, 2010) katılımcıların hijyen pratiklerini ve farkındalıklarını incelemiştir. Çalışmada katılımcıların menstrüasyon ile ilgili ön bilgilendirmeyi anneleri (%41), medya araçları (%24) ve arkadaşları (%19) aracılığıyla edindiklerini ifade etmektedir. Katılımcıların %37'si menstrüasyon deneyimlerini gizli yaşadıklarını paylaşmışlardır. Katılımcıların çoğu, menstrüasyonun yaşanmasını ergenliğin başlangıç göstergesi olarak kabul ederken bazıları ise utanma, korku, endişe ve depresyon gibi olumsuz tepkiler gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Çalışma, 1990'da yapılmış bir araştırmada ifade edilen banyo yapmak, kıyafet değiştirmek, saçını taramak, kutsal yerleri ziyaret etmek gibi günlük aktivitelerin yapılmasına izin verilmemesinin yanı sıra menstrüasyon dönemlerinde lor, süt, pirinç, patates, soğan, şeker gibi besinlerin tüketilmesinin sınırlandırıldığını da aktarmaktadır. Katılımcıların %17'sinin kırsal bölgede olmalarına rağmen bir kısıtlama yaşamaması ve %28,67'sinin menstrüasyon hakkında konuşmaktan çekinmediklerine ilişkin ifadeleri çalışmada beklenmeyen bulgular olarak ifade edilmektedir.

Menstrüasyonun kültürel yönleri ve ergenlerin menstrüel hijyen davranışlarını ele alan bir başka çalışma (A. Farage, W. Miller ve Davis, 2011) dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan bölgeler/ülkeler arasında konuya ilişkin verileri karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Çalışmada ayrıca, menstrüasyon hakkında kültürel ve hijyen pratiklerine dair bilgiler de aktarılmaktadır. Bu doğrultuda çoğu Amerikalı kadının hijyenik pedlere kolaylıkla erişim sağladığı ancak bölgesel ve ırksal farklılıklardan dolayı menstrüel hijyen davranışlarında farklılıklar görüldüğü ifade edilmiştir. Gelişmekte olan bölgelere bakıldığında ise menstrüel ürünlerine erişim oldukça sınırlı olmakla

birlikte daha çok kumaş veya pamuk, yün gibi emici malzemeler kullanıldığına ilişkin bilgi aktarılmıştır. Çalışmada bir diğer ilgi çekici bulgu ise tamponun bekaret kaybına yol açtığı veya kan akışını engellediği gibi geleneksel inanışlar sebebiyle kullanımının sınırlı olduğudur. Gelişmiş batı ülkelerindeki genç kızların menarş öncesi konuyla ilgili bilgi sahibi olmaları, süreci ergenlik olarak algılamaları gibi olumlu bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Öte yandan endüstrileşen ülkelerdeki kızların menstrüasyon hakkında olumsuz duygulara sahip olduğu da belirtilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerdeki kültürel pratiklere bakıldığında ise menstrüasyon olan kadınların dokunduğu şeylerin zehirli olduğuna, yemek pişirmelerinin, ekinler veya yiyecekler ile temas etmelerinin dini faaliyetlerde bulunmalarının yasaklandığı ve fiziksel aktivitelerin kısıtlandığı çalışmada ifade edilmiştir.

Yemen’de Seiyun kentinde yapılan bir çalışmada (M. Mohamed, G. Mohamed ve Y. AL-Ajeal, 2011) 7, 8 ve 9 sınıf düzeylerinde eğitim gören 498 ergen kızların menstrüasyon hakkında bilgi, inanış ve pratikleri ele alınmaktadır. Katılımcıların 205’inin (%41,2) menarş öncesi bilgiye sahipken 293’ünün (%58,8) bilgiye sahip olmadığı anlaşılmıştır. Menarş öncesi bilgi edinimine sahip olan katılımcıların bu bilgiyi anne (344), kız kardeş veya arkadaş (128), okul (84), kitap veya dergi (43), medya araçları (14), internet (14), doktor veya hemşire (12) gibi çeşitli kaynaklardan edindikleri görülmektedir. Araştırmada katılımcılar menstrüasyonun yaşanmasının nedeni sorusunu fiziksel süreç (227), çürümüş/kötü kan (198), patolojik (13) ve süreç/döngü (11) şeklinde cevaplandırmışlardır. Menarş deneyimlerine ilişkin katılımcıların duygusal tepkileri ise korkma (234), normal (80), üzgün veya gergin (77) ve hem üzgün hem gergin (29) şeklinde aktarılmıştır. Buna ilaveten katılımcılar menstrüasyon dönemlerinde okula gidememe, Kur’an ve dini kitapları okuyamama, fiziksel egzersiz ve oyunlara katılamama, saç kesememe, banyo yapamama, belli yiyecek ve içeceklere dokunamama, evin diğer alanlarına gidememe gibi çeşitli kısıtlayıcı uygulamaları dile getirmişlerdir.

Hindistan’ın Uttarakhand bölgesinde ergen kızların menstrüel hijyen pratiklerini ele alan çalışmada (Juyal, Kandpal, Semwal ve Negi, 2012) 453 (%92,1 Hindu, %7,1 Müslüman) kız öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Katılımcıların 292’si (%71,1’i kır, %57’si kent kökenli) menarş öncesi bilgiye sahip olduklarını; bu bilgiyi

93'ü arkadaşlarından, 91'i kızlar ve annelerinden, geri kalanlar ise kız kardeş, öğretmen gibi kişilerden aldıklarını aktarmışlardır. Menstrüasyon dönemindeki kanamanın nereden geldiğine ilişkin soruya katılımcıların %29,1'i doğru cevap vermiş, %21,9'u boşaltım sistemi olarak ifade etmiştir. Katılımcılar menstrüasyon süresince hijyenik ped (%38,4) ve emici bez (%34,9) kullandıklarını ifade etmişler; hijyenik ped kullananların %66,1'inin kırsalda, %33,9'unun ise kentte yaşadığı belirtilmiştir.

Hindistan'ın Agra kentinde kentsel gecekonduarda üreme çağındaki 15-44 yaş aralığında bulunan 300 kadın ile yapılan çalışma (Parveen, Chaturvedi, Nandan ve Shrotria, 2013) menstrüasyona ilişkin algı ve uygulamaları incelemiştir. Çalışmada menstrüasyon dönemine ilişkin kısıtlamaların ibadet edememek (294), turşuya dokunamamak (195), mutfağa girememek (87), ortak olan kaynaklardan su alamamak (66) olduğu belirlenmiştir.

Hindistan'ın Siliguri kentinde gecekonduya yaşayan menarşı deneyimlemiş 798 kız ile yapılan çalışma (Bhattacharjee, Ray, Biswas ve Chakraborty, 2013) kızların menstrüasyon deneyimlerine odaklanmıştır. Çalışma 187 katılımcının menarş öncesi bilgiye sahip olduğunu, 328'inin menarşı yaşadığında menstrüasyon olduğunu bildiğini ve 653'ünün hijyenik ped kullandığını aktarmaktadır. Katılımcıların menstrüasyona ilişkin tutumlarına bakıldığında 316'sı menstrüasyonun güçten düşüren, halsizleştiren bir etki oluşturduğunu, 356'sı can sıkıcı bir durum olduğunu ve 585'i ise doğal bir şey olduğunu ifade etmiştir. Çalışma ayrıca katılımcıların çoğunluğunun menstrüasyon hakkında makul seviyede bilgi ve pratiğe sahip olduğunu da eklemiştir. Çalışma menstrüasyona dair bilgi ve hijyen pratikleri bilgisinin özellikle gecekondu bölgelerinde yetersiz olduğu sonucuna varmıştır.

Hindistan'ın Dehradun kentinde kız çocuklarının menstrüasyona dair pratiklerinin sosyal yönlerini inceleyen çalışmada (Juyal ve Kandpal, 2013) 239'u kentte, 214'ü kırsalda yaşayan toplam 453 kız çocuğu ile görüşülmüştür. Katılımcıların %64,5'inin menstrüasyon hakkında bilgi sahibi olduğu, bu katılımcıların büyük bir kısmının kırsal bölgede yaşadığı, bilgi aktarım kaynağının ise arkadaşları veya anneleri olduğu ifade edilmiştir. Menstrüasyon dönemlerinde bez kullanan katılımcıların %51,3'ünün kırsal bölgede yaşadığı da aktarılmaktadır. Katılımcılar ayrıca menstrüasyon dönemlerinde mutfağa girememek (61), tapınağa

gidememek (396), turşuya (220) ve gıda maddelerine (110) dokunamamak gibi çeşitli sosyal ve dini kısıtlamalar yaşadıklarını da aktarmışlardır.

Nepal'in Kailali kentinde 11-19 yaş aralığında 166 kız çocuğu ile yapılan bir çalışmada (Hamal ve K.C, 2014) menstrüasyona ilişkin hijyen, sağlık sorunları ve sosyo-kültürel pratikler incelenmiştir. Katılımcıların dörtte biri (%39) menarş öncesi bilgiye sahip olduklarını ve bu bilginin de arkadaşlar (%39) ve anneleri (%21,7) aracılığı ile aktarıldığını ifade etmişlerdir. Hijyen davranışlarına bakıldığında %4,8'inin tek kullanımlık hijyenik ped kullandığı, %95'inin tekrar kullanılabilir bezi tercih ettiği görülmüştür. Bu çalışmada katılımcıların %5'i menstrüasyonu hastalık, lanet veya günah olarak tanımlamışlardır. Ayrıca katılımcıların tamamına yakını menstrüasyon dönemlerinde kısıtlama veya dışlama pratiği ile karşılaştığını, bunların en yaygınının dini törenlere katılamamak, mutfığa girememek, evlerine girememek olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca menarş süresince katılımcıların %75,9'u kendi odasında, %13,3'ü evlerinin diğer odalarında, %10,8'i ahırlarda veya kulübelerde uyuduklarını ifade etmişlerdir. Bu durum 'Chaupadi Pratha' (menstrüasyon ve doğum sonrası dönemlerde kadınların küçük kulübelerde kalmaları) geleneğinin kimi toplumlarda uygulandığının bir göstergesi olarak açıklanmıştır.

Hindistan'ın Bangalore kentinde Hosakote ortaokulunda öğrenimi devam eden 378 kız öğrenci ile yapılan çalışma (Madhusan ve diğerleri, 2014) katılımcıların menstrüel hijyen bilgi ve uygulamasını ele almaktadır. Katılımcılardan 63'ü menarş öncesi bilgiye sahiptir buna ilaveten 166'sı menstrüasyonun fizyolojik bir süreç olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca menstrüasyon kanının nereden geldiği sorusuna katılımcıların 101'i rahim, 85'i idrar torbası, 33'ü rahim ağzı cevabını verirken 159'u ise bilmediğini belirtmiştir. Menarş ve menstrüasyona ilişkin bilgi ise anne (162), arkadaş (55), kız kardeş (26), öğretmen (20), sağlık çalışanları (14) ve diğerleri (14) olmak üzere çeşitli kaynaklardan edinilmiştir. Katılımcıların menarş deneyimlerine tepkileri ise korku (160), utanma (86), tepkisiz kalma (63) şeklindedir. Menstrüasyon sürecinde 309 katılımcıdan 268'i hijyenik ped, 13'ü bez ve 28'i hem hijyenik ped hem de bez kullandığını ifade etmiştir. Menstrüasyon sürecinin neden yaşandığına ilişkin yanıtlar ise fiziksel, Tanrının laneti, hastalık, bilmiyorum gibi cevaplardan oluşmaktadır. Çalışmada menstrüasyon döneminde yaşanan kısıtlamalara gelindiğinde ise kutsal yerleri ziyaret edememek, ev işi yapamamak, yağlara dokunamamak, evin

dışında oynayamamak gibi yasaklayıcı uygulamalardan bahsedilmiştir.

Nepal'in kırsal kesiminde eğitimi devam eden 61 ergen kız ile yapılan bir çalışma (Sapkota, P. Pokharel, Budhathoki ve Khanal, 2014) katılımcıların menstrüasyon hakkındaki bilgi ve pratiklerini incelemiştir. Katılımcıların 41'i menarş öncesi bilgiye sahiptir ve bilginin kaynağı ise anne (24), kız kardeş (11), arkadaşlar (11), büyükler veya öğretmenler (9), kitap veya benzeri materyaller (5) ve sağlık çalışanları (1) şeklindedir. Çalışmaya göre katılımcıların menarşa ilişkin tepkileri heyecan (27), korkma (22), şaşırma (12) iken menstrüasyona dair tutumları tatmin edici (31), hazırlıksız (18), istenmeyen (12) olarak sunulmuştur. Menstrüasyon döneminde yemek pişirememek ve mutfak eşyalarına dokunamamak (34); dini yerlere gidememek ve dini faaliyetlere katılamamak (25), ailenin erkek üyelerine dokunamamak, onlarla oturamamak ve konuşamamak (12); aynı yerde duramamak (10); anne tarafından birilerine görünmemek (5); başka birinin evinde kalamamak veya başka birinin evine gidememek (5); menstrüasyonun dördüncü gününden sonra banyo yapamamak ve mutfığa girememek (4); bir yere gidememek (4); yeni kıyafetleri kullanamamak (3), banyo yapamamak (3) gibi günlük yaşama ait kısıtlamalar ifade edilirken yalnızca 2 katılımcı böyle bir inancın veya uygulamanın olmadığını aktarmıştır.

10-19 yaş aralığında bulunan 100 ergen kız ile yapılan bir çalışmada (Kapoor ve Khari, 2016) katılımcıların menstrüasyona ilişkin bilgi, tutum ve sosyo-kültürel inançları incelenmiştir. Katılımcıların %56'sı menarş öncesi bilgi edindiklerini, bu bilgiyi de anne (56), abla (19), arkadaş (11), okul öğretmeni (11), hala (1), kitap (1) ve büyük anne (1) gibi çeşitli kaynaklardan aldıklarını ifade etmişlerdir. Çalışmada menstrüel kanamanın neden olduğuna ilişkin verilen cevaplar; üremek için (42), kanın temizlenmesi için (39) biyolojik bir olay (11), Tanrının armağanı (1), evlilik için uygunluk göstergesi (1), bakirelik göstergesi (1) ve bilmiyorum (4) şeklindedir. Ayrıca çalışmaya göre, sosyo-kültürel inanç ve pratikler bağlamında menstrüasyon dönemindeyken yasaklanan ve kısıtlanan eylemler; dini yerlere gidememek ve papaya dokunamamak, mutfığa girememek, mutfakta yiyeceklere (su, turşu vb.) dokunamamak, saç yıkamamak, kendi yatağında uyuyamamak, komşuyu ziyaret edememek, uzun yolculuklara çıkamamak, ekşi yemek yiyememek, evlilik törenlerine katılamamak, dolunay ve yeni ayda dışarı çıkamamak, ailenin erkek üyelerine

dokunamamak, okula gidememek, kına yakamamak şeklindedir.

Gana’da kadın üniversitesinde eğitim gören 293 kadın öğrenci ile yapılan bir çalışmada (Ameade ve Garti, 2016) kadınların menstrüasyon hakkında bilgileri ve menstrüel hijyen pratikleri araştırılmıştır. Katılımcılardan 215’i menarş öncesi bilgiye sahip olduklarını, menstrüasyona ilişkin bu bilgiyi ise ilk olarak öğretmenler veya okul (159), anne (63), arkadaş (19), abla (7) ve diğer (10) olmak üzere çeşitli kaynaklardan edindiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar genital bölgelerinden gelen kanı ilk gördüklerinde korku ve panik (105), kayıtsızlık (92), mutluluk (27), karışıklık (13) şaşkınlık (13), üzgün (10), rahatsızlık (8), utanç (5) gibi çeşitli duygusal tepkiler verdiklerini aktarmışlardır. Ayrıca katılımcılar menstrüasyon ile ilgili ilk olarak anne (181), abla (34), arkadaş (15), baba (9), öğretmen (5) gibi kişilerle konuştuklarını belirtirken 20 kişi kimse ile konuşmadığını ifade etmiştir.

Nijerya’nın Ogbomosho kentinde yapılan bir anket çalışmasında (Fehintola ve diğerleri, 2017) ortaokulda eğitimi devam eden 447 kızın menstrüasyon ve menstrüel hijyene ilişkin bilgi, tutum ve pratikler incelenmiştir. Katılımcılardan 431’i menarş deneyiminden önce menstrüasyon hakkında duyuma sahip olduklarını, menstrüasyona dair bilgiyi ise anne (187), öğretmen (135), arkadaşlar (145), kitaplar (32), medya araçları (15) gibi çeşitli kaynaklardan edindiklerini ifade etmişlerdir. Menarş deneyimlerine ilişkin tepkilerine bakıldığında korku (170), mutluluk (160), rahatsızlık (88), duygusal rahatsızlık (29) gibi duygular hissettiklerini paylaşmışlardır. Katılımcıların neden menstrüasyon yaşandığına ilişkin soruyu; hormonlar (174), Tanrının laneti (30), hastalık sebebi (243) şeklinde yanıtladıkları görülmüştür. Katılımcılar ayrıca menstrüasyon döneminde kutlamalara ve şenliklere katılamama (97), dini ibadetleri yapamama (80), belli yiyeceklere dokunamama (38), ev işlerini yapamama (20) gibi kısıtlayıcı inanış ve pratikleri aktarmışlardır.

Hindistan’da 30 kadın ve 30 kız ile yapılan bir çalışma (Maniar ve Mehta, 2017) menstrüasyon hijyen pratiklerine dair söylem ve tabuları incelemiştir. Çalışmada menstrüasyon dönemlerinde kullanılmış kıyafetleri tekrar kullandıkları, kirli oldukları düşünüldüğü için mutfığa girmelerinin ve eşler ile aynı yatakta yatmalarının yasak olduğu, tapınaklara ve diğer sosyal alanları ziyaret etmelerinin yasak olduğu belirtilmiştir. Kadınlar menstrüasyon dönemindeyken inek, keçi gibi hayvanlara dokunurlarsa hayvanların kısır olacağı ve hamile kadınlara dokunurlarsa

çocuğun öleceği inancı yaygındır Çalışmada ayrıca menstrüasyon dönemindeki kadınlara dokunulmadığı, tarlalarda çalıştırılmadığı, menstrüasyon bittikten sonra tüm eşyalarının ve kıyafetlerinin temizlenmesi gerektiği, menstrüasyon döneminde kullanılan hijyenik pedleri veya bezleri evlerinin arka taraflarında ya toprağa gömdükleri ya da yaktıkları gibi kadınların menstrüel yaşamlarına ilişkin pratikler aktarılmıştır.

Hindistan'ın Patna kentinde okula giden 10-19 yaş aralığında 400 ergen kız ile yapılan araştırmada (Yasmeen ve diğerleri, 2019) katılımcıların menstrüasyona ilişkin algıları ve menstrüel pratikleri incelenmiştir. Çalışmada menstrüasyona yönelik ilk bilginin anne (200), arkadaş (94), kız kardeş (90), öğretmen (12) ve akraba (4) olmak üzere çeşitli kaynaklardan edinildiği sunulmuştur. Menstrüel döngünün yaşanma nedenini ise katılımcılar normal fiziksel süreç (368), hastalık (24) ve bilmiyorum (8) şeklinde yanıtlamışlardır.

Hindistan'ın Gucarat kentinde 10-16 yaş aralığındaki 288 ergen kız ile yapılan bir anket çalışmasında (Solvig ve diğerleri, 2019) katılımcıların menstrüasyon hakkında bilgi, algı ve hijyen pratikleri incelenmiştir. Araştırmada katılımcıların 133'ü menarş öncesi menstrüasyon hakkında bilgi edindiklerini, menstrüel döngü hakkında bilgi edinme kaynaklarını ise anne (94), arkadaşlar (48), öğretmen (20), kitaplar (4), medya araçları (2), diğer (21) şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların menarş deneyimlerine dair tutumları korku (108), rahatsızlık (78), mutluluk (42), duygusal rahatsızlık (12) şeklinde sunulmaktadır. Buna ilaveten menstrüasyon neden olur sorusuna katılımcılar fizyolojik (kızlar için olması gereken) (140), patolojik (bazı anormallikler nedeniyle) (2), bilmiyorum (169) şeklinde cevaplar vermişlerdir.

2.2.2. Menstrüasyonu Sosyo-Kültürel Boyutlarıyla Ele Alan Çalışmalar

Yurt içi alan yazınında menstrüasyon olgusunu sosyo-kültürel boyutları ile merkeze alan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Menstrüasyon konusu çalışmalara genellikle bir alt başlık veya bir paragraf şeklinde dahil edilmiştir. Burada araştırmamızın konusu ve ele aldığı bakış açısıyla konuya yaklaşan çalışmalar önce tablo şeklinde ve daha sonra yazınsal bir dille sunulmuştur.

Tablo 10: Sosyo-Kültürel Alandaki Yurtiçi Çalışmalar

Yayın Yılı	Çalışmanın Künyesi	Temel Kavramlar	Araştırmanın Yöntemi	Araştırmanın Bulguları
2004	D. Özarslan, A. (2004). <i>Kırmızı Kar: Toplumsal ve Kültürel Açından Ayhali</i> . İstanbul: Bağlam Yayınları.	Adet, Adet Kanaması, Aktarım, Gelenekler.	Mimar Sinan Üniversitesinde sosyoloji bölümünde 2001-2002 yıllarında eğitimi devam eden 18 kız öğrenci, 15 anne ve 4 annanne ile yüz yüze görüşme yapılarak menstrüasyona ilişkin deneyimlere ait algı, tutumlardaki zaman içerisinde değişimler incelenmiştir.	Yapılan görüşmeler doğrultusunda kızların da anneleri gibi doğru bilgiye sahip olmadıklarını ancak menarş öncesi bilgi düzeyi, deneyime ilişkin algı ve tutum, regle yönelik geleneksel söylem ve uygulamalarda olumlu bir seyir izlendiği görülmektedir.
2007	Dincer, Ö. (2007). <i>Namus ve Bekaret: Kuşaklar Arasında Değişen Ne? İki Kuşaktan Kadınların Cinsellik Algıları</i> . (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.	Namus, Bekaret, Cinsellik, Menstrüasyon, Kadın.	Kadınların namus ve bekaret kavramlarına ilişkin algıları incelemek için 10 anne ve 10 genç kadınla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.	Çalışmada menstrüasyon ile ilgili sorulara alınan cevaplar doğrultusunda menarş öncesi bilgiye sahip olma, menarşı deneyimleme gibi hususların iki kuşak arasında olumlu yönde değişim gösterdiği ifade edilmiştir.
2010	Arasan, S. (2010). <i>Ergenlikten Menstrüasyona Bakışın Sosyolojik Analizi</i> . (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.	Kadın, Tabu, Beden, Ergenlik, Âdet Kanaması.	İstanbul Beşiktaş Anadolu Lisesi'nde öğrenimi devam eden 9. sınıf 20 ergen kızın menstrüasyon ve menarşla yönelik bakış açılarını ve toplumsal cinsiyet örüntülerini açığa çıkarmak, etkili olan faktörleri ortaya koymak için soru formu tekniği kullanılmıştır.	Çalışma katılımcıların tamamına yakınının menarş öncesi bilgiye sahip olduğunu, bu bilgiyi ise öncelikle anne ve abladan edinildiğini, edinilen bilginin hijyen ve özbakım pratikleri bağlamlarında yoğunlaştığını, menarş deneyimlerini ise büyük çoğunluğu nötr veya olumlu karşılandığını aktarmıştır.

2010	S. Çevirme, A., Çevirme, H., Karaoğlu, L., & Korkmaz, Y. (2010). The Perception of Menarche and Menstruation Among Turkish Married Women: Attitudes, Experiences, and Behaviors. <i>Social Behavior and Personality</i> . 38(3): 381-394.	Menarş, Menstrüasyon, Kadınlar, Tutum ve Deneyim.	Türkiye'nin Malatya ilinde evli 586 kadının menarş ve menstrüasyona yönelik algı, tutum, deneyim ve davranışları yüz yüze görüşme yöntemi kullanarak araştırılmıştır.	Çalışma, katılımcıların yarısından fazlasının menarşı hem bilgi eksikliği hem de geleneksel inançlardan dolayı olumsuz tutumlarla deneyimlediğini ve konu ile ilgili eğitimin menarşı deneyimleme arasında ilişki olduğunu ortaya koymuştur.
2012	Sanberk, İ., & Akbaş, T. (2012). İlk Menstrüasyon ve Ejakülasyon Deneyimi: Hazırlık, Ön Yaşantılar ve Ön Bilgilerin Cinsel Tutum ve Davranışlarla İlişkisinin İncelenmesi. <i>Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Estitüsü Dergisi</i> . 21(3): 323-338.	Ergenler, Cinsel Deneyim, Menstrüasyon, Ejakülasyon, Cinsel Olgunlaşma.	Adana ilinde ortaöğretim kurumunda eğitimi devam eden 233'ü kız, 204'ü erkek olmak üzere 473 öğrencinin menarş ve ejakülasyon (ilk boşalma) deneyimine ait ön bilgilendirmeleri, yaşantıları ve bunların cinsel tutum ve davranışlarına etkisi anket yöntemi kullanılarak incelenmiştir.	Çalışma, menarş bilgisine sahip olmanın menstrüasyon deneyimini ve ona dair algıya etki ettiğini ifade etmiştir.
2015	Erbil, N., Felek, N., & Karakaşlı, E. (2015). The Relationship Between Attitudes Towards Menarche and Current Attitudes Towards Menstruation of Women: A Comparative Study. <i>International Journal of Human Sciences</i> . 12(2): 1120-1130.	Menarş, Menstrüasyon, Tutum, Kadın.	Türkiye'nin Aydın ve Ordu illerinde doğup büyüyen toplam 400 kadının menarş deneyimlerine ilişkin tutumları ile mevcut durumda menstrüasyona ilişkin tutumları karşılaştırmalı olarak anket ve açık uçlu sorular yöntemiyle incelenmiştir.	Çalışma, Ordu'da yaşayan kadınların Aydın'da yaşayan kadınlara göre menarşa yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu ancak menstrüasyona ilişkin mevcut tutumlarının her iki şehirde de benzer olduğunu bulgulamıştır.
2015	Sakar, T., Özkan, H., Saraç, M. N., Atabey, K., & Nazbak, M. (2015). Öğrencilerin Menstruasyon Dönemindeki Kültürel Davranış	Menstrüasyon, Menarş, Geleneksel Uygulama, Ebelik, Öğrenci.	Atatürk Üniversitesi ebelik bölümünde 2014-2015 öğretim döneminde eğitim gören 240 kız öğrencinin menstrüasyona ilişkin kültürel davranışlarını ve pratikleri anket	Çalışma, öğrencilerin eğitim gördüğü bölüm gereği menstrüasyon hakkında bilgiye sahip olmalarına rağmen geleneksel

	ve Uygulamaları. <i>Turkish Journal of Family Medicine.</i> 6(3): 114-123.		yöntemi kullanılarak araştırılmıştır.	söylem ve davranışları benimsediklerini ifade etmiştir.
2019	Şenyürek, E. (2019). <i>Kadınların Aylık Periyotlarının Üç Kuşakta İncelenmesi.</i> (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.	Aylık Periyot, Adet, Menstrüasyon, Menarş, Adetle ilgili İnanışlar, Menopoz, Üç Kuşak.	İstanbul ilinde üç farklı lisede 11. sınıfta öğrenimi devam eden 25 kız öğrenci, 25 anne ve 25 anneanneleri ile yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak menarş öncesi bilgi edinme durumu, menstrüasyonun günlük yaşama etkisi, konuya dair inanışları ve söylemleri üç kuşağı inceleyerek konuya dair bilgi, tutum ve deneyimlere ilişkin benzerlik ve farklılıkları irdelenmiştir.	Çalışma, menstrüasyon ile ilgili algı, deneyim ve geleneksel inanışlar gibi hususlarda üç kuşağın benzer ifadelerde bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca menarş öncesi bilgiye sahibi olma durumu, bilginin edinildiği kaynaklar, menarş deneyimi paylaşma gibi konularda kızlar, anneleri ve anneanneleri arasında görünür farklar olduğunu belirtmiştir.
2019	Boyraz, A. (2019). <i>Türkiye’de Kadın Bekareti Söylemi ve Etkileri.</i> (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.	Bekaret, Kadın, Söylem, Beden, Cinsellik, Kadın Cinselliği.	Türkiye’de kadın bekareti ve söylemi ile ilgili çeşitli hususları anlamak adına 25-60 yaş arasındaki 15 kadın ile yüz yüze derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.	Çalışma, katılımcılarının tamamına yakınının menarş öncesi annelerinden bilgi edinmediğini, menarş ve menstrüasyon bilgisinin örtük veya gizli aktarıldığını ve menarş öncesi yeterli bilgiye sahip olunmadığını ifade etmiştir.

Konuyu bu perspektifle ele alan ilk çalışma (Özarslan, 2004) “Kirliden Temize: Üç Kuşak Kadının Ayhali Anlatıları” başlıklı çalışmadır. Bu çalışmada Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü’nde 2001-2002 yıllarında eğitimi devam eden 18 kız öğrenci, bu kız öğrencilerin 15’inin annesi ve 4’ünün de anneannesi dahil edilerek yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Çalışmadaki amaç menstrüasyona ilişkin deneyimlere ait algı, tutumlardaki zaman içerisinde görülen değişikliklerin irdelenmesidir. Çalışmada menstrüasyon ile ilgili adlandırma, bilgi edinimi ve düzeyleri, menarş, menstrüasyonun kadının hayatına ve gündelik yaşamına

etkisi, menstrüasyon ile ilgili konuşmak, konu ile ilgili yaşanan problemler ve doktora başvurma, menstrüasyon kanamasının hastalık olup olmadığı ve batıl inançlar gibi çeşitli konular yer almaktadır. Çalışmada kızların, anneleri gibi menstrüasyon ile ilgili doğru bilgiye sahip olmadıkları ifade edilirken annelerin konuya dair bilgi vermekten çekindikleri ve bilgi paylaşımında bulunduklarında da menstrüasyon dönemlerinde ne yapmaları gerektiği üzerine aktarımda bulundukları ifade edilmektedir. Araştırmada aktarılan bir başka husus ise katılımcıların menarş deneyimledikleridir. Katılımcıların menarş deneyimleri ve tepkilerinde korku ve endişe duygularının baskın olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca birinci grup katılımcılardan birisinin menarş ile ilgili bilgisi olmadığı için menstrüasyon kanını gördüğünde hastalandığından korkarak intihar girişiminde bulunduğu da aktarılmıştır. Menarş deneyimlerini paylaşma ve verilen tepkilerde ise kuşaklar arasında olumlu yönde farklılık olduğu belirtilmiştir. Aynı çalışmada menstrüasyon ve menstrüasyon kanmasına ilişkin kısıtlayıcı/dışlayıcı algıların ve yasakların kuşaklar arası aktarıldığı ancak değişime de uğradığı belirtilmiştir. Üçüncü grup (anneanne) katılımcılardan birinci grup (kız öğrenci) katılımcılara dair inançlar ve söylemlere bakıldığında açık bir farkın ortaya çıktığı görülebilir. Bu inanç ve söylemler ise baskın olarak bedensel eylemlerin kısıtlanması (saç kesimi, tırnak kesimi, banyo yapımı vb.), besinlerden uzak durulması (turşu, yoğurt, bitki vb.) ve dini pratikler (ibadet, türbe ziyareti vb.) ile ilgili ifadeleri kapsamaktadır.

Aynı perspektifteki çalışmalardan bir diğeri “Ergenlikten Menstruasyona Bakışın Sosyolojik Analizi” (Arasan, 2010) başlıklı çalışmadır ve İstanbul Beşiktaş Anadolu Lisesi’nde öğrenimi devam eden 9. sınıf kız öğrencilerinden oluşan 20 kişi ile derinlemesine görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada ergenlik döneminde bulunan genç kızların menstrüasyon ve menarşaya yönelik bakış açılarını ve toplumsal cinsiyet örüntülerini açığa çıkarmak, etkili olan faktörleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Katılımcıların menarş öncesi bilgiye sahip olma durumları, bilgi aktarımı almış ise bu bilgiyi kimden edindikleri ve menarş bilgisinin nasıl aktarıldığı incelenmiştir. Çalışmada menarş öncesi bilgi edinen 17 katılımcının bilgiyi anne, anne-abla, abla, abla-televizyon, öğretmen-dersler, okul konferansları gibi kaynaklardan edindikleri ifade edilmiştir. Edinilen bilginin türü incelendiğinde ise hijyen ve özbakım pratiklerine önem verildiği görülmekle beraber, bu olgunun

ergenlik sürecinde yaşanan boy uzaması, göğüslerin büyümesi gibi birtakım değişimlerden biri olduğunun bilindiği ortaya konmuştur. Menstrüasyon kanaması ile ilgili edinilen bilgilerde baskın olarak yumurtalıklarda yaşanan bir değişimi betimleyen ifadeler kullanıldığı görülmektedir. Katılımcıların menarş deneyimini çoğunlukla anneleriyle paylaştıkları ve olumsuz bir şekilde karşılanmadıkları öğrenilmiştir. Katılımcıların menarş deneyimlerini anneleri ile paylaştıklarında annelerinin meseleyi olumlu duygular ile karşılaması, deneyimin de olumlu bir şekilde yaşanmasını sağlamıştır. Ayrıca katılımcıların büyük bir çoğunluğu menarş deneyimlerine dair bir şey hissetmediklerini veya olumlu duygular hissettiklerini ifade ederken az bir kısmı korku, kaygı gibi olumsuz duygular hissettiklerini ifade etmişlerdir.

Türkiye'nin Malatya ilinde evli 586 kadın ile yapılan çalışma (Sayan, Çevirme, Karaoğlu ve Korkmaz, 2010) kadınların menarş ve menstrüasyona yönelik algı, tutum, deneyim ve davranışlarını incelemektedir. Katılımcıların %64,2'si menarş deneyimini olumsuz algıladıklarını belirtmişler, bu katılımcıların %93,3'ü menarşa yönelik duygularını korku ve şaşırma olarak tanımlamışlardır. Araştırma, konuya yönelik eğitim ile menarşı deneyimleme arasında anlamlı bir ilişki olduğunu da belirlemiştir. Menarşa yönelik algılara bakıldığında 24 yaşından küçük katılımcıların %40,8'i, 25-29 yaş arasındaki katılımcıların %42,7'si, 30-34 yaş aralığında olan katılımcıların %36,8'i ve 35 yaşından büyük katılımcıların ise %55,2'si menarşı normal bir olay olarak değerlendirmişlerdir. Menarşı konuşma durumlarına bakıldığında ise 24 yaşından küçük katılımcıların %35,7'si, 25-29 yaş arasında olan katılımcıların %39,6'sı, 30-34 yaş aralığında olan katılımcıların %44,8'i ve 35 yaşından büyük olan katılımcıların %37'si menarş deneyimini diğer insanlar ile paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Araştırma, ankete katılan kadınların %61,3'ünün menarş deneyimini kimseyle konuşmadıklarını, bunların %37,4'ünün yeterli bilgiye sahip olmadıkları için kimseyle konuşamadıklarını ortaya koymuştur. Araştırmada sunulan bir diğer bulgu ise katılımcıların menstrüasyona dair inanışlardır. Burada inanışlar ve bu inanışlar ile davranışların uygunluğuna bakılmıştır: katılımcıların 78'i 'regl döneminde turşu yapılmaz' derken 76'sı uygulamaktadır; 67'si 'konserve yemek yapılmaz' derken 66'sı uygulamaktadır; 80'i 'hamur yoğurulmamalıdır' derken 77'si bunu uygulamaktadır; 92'si 'saç kesmemeli' derken 90'ı uygulamaktadır; 78'i 'kına

yakmamalıdır' derken 76'sı uygulamaktadır; 178'i 'kapı eşiğine oturmamalıdır' derken 177'si uygulamaktadır, 434'ü 'camiye girmemelidir' derken 177'si uygulamaktadır; 244'ü 'Mevlut dinlememeli' derken 242'si uygulamaktadır; 551'i menstrüasyon döneminde 'Kur'an'a dokunmamalı' derken 549'u uygulamaktadır; 555'i 'Kur'an okumamalıdır' derken 554'ü uygulamaktadır; 256'sı 'Kur'an dinlememelidir' derken 255'i uygulamaktadır; 389'u 'kabir ziyareti yapılmamalı' derken 388'i uygulamaktadır; 474'ü cinsel ilişkiye girilmemesi gerektiğini ifade ederken 471'i uygulamaktadır. Bunlara ilaveten 24 yaş altı katılımcıların 54'ü; 25-29 yaş arasındaki katılımcıların 99'u; 30- 34 yaş aralığındaki katılımcıların 45'i; 35 ve üzeri katılımcıların ise 30'u menstrüasyon dönemlerinde ev işlerini ertelediklerini ifade etmişlerdir

Türkiye'nin Aydın ve Ordu illerinde doğup büyüyen toplam 400 kadın ile yapılan çalışmada (Erbil, Felek ve Karakaşlı, 2015) katılımcıların menarş deneyimlerine ilişkin tutumları ile mevcut durumda menstrüasyona ilişkin tutumları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Aydın ilinde araştırmaya katılan 197 katılımcının 171'i menarş öncesi bilgi alırken 26'sı bilgi almadığını aktarmıştır. Menarş öncesi bilgi alan katılımcıların bu bilgiyi anne (120), arkadaş (30), medya araçları (8) ve diğer (3) olarak nitelenen çeşitli kaynaklardan aldığı görülmektedir. Katılımcıların 165'inin menarş deneyimlerini olumsuz, 32'sinin ise olumlu tutumla karşıladıkları görülmektedir. Katılımcıların menarş deneyimlerine ilişkin tutumları; korku (111), utanma (79), çelişkili duygular (11), menstrüasyonun gereksiz olduğu (8) mutlu (32), şeklinde aktarılmıştır. Katılımcıların menstrüasyona ilişkin mevcut tutumlarına bakıldığında ise, katılımcıların 184'ünün olumlu, 13'ünün olumsuz bir tutum sergilediği ifade edilmiştir. Ordu ilinde araştırmaya katılan 203 katılımcının 161'i menarş öncesi bilgi aldığını, 42'si ise bilgi almadığını aktarmışlardır. Menarş öncesi bilgiye sahip olan katılımcıların edindikleri bilgiyi anne (93), arkadaş (57), öğretmen (4), medya araçları (2) olarak nitelenen kaynaklardan aldıkları ifade edilmiştir. Menarşı 136 katılımcının olumsuz, 67 katılımcının olumlu tutumlar ile deneyimledikleri görülmektedir. Katılımcıların menarşa ilişkin tutumları ise korku (99), mutluluk (67), utanma (51), menstrüasyonun gereksiz olduğu (14), çelişkili duygular (4) olarak sunulmuştur. Katılımcıların menstrüasyona ilişkin mevcut tutumları ise 179'unun olumlu, 24'ünün ise olumsuz olduğu ifade edilmiştir.

Araştırmada Ordu’da yaşayan kadınların Aydın’da yaşayan kadınlara göre menarşa yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu ama menstrüasyona ilişkin mevcut tutumlarının her iki şehirde de benzer olduğu aktarılmaktadır.

Öğrencilerin menstrüasyona ilişkin kültürel davranışlarını ve pratiklerini incelemeyi amaçlayan bir çalışma (Sakar, Özkan, Saraç, Atabey ve Nazbak, 2015) Atatürk Üniversitesi ebelik bölümünde 2014-2015 öğretim döneminde eğitim gören 240 öğrenci ile anket kullanılarak yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 227’si (%94,6) tırnak-saç kesme, kıl-tüy alma, banyo yapma gibi bedensel sınırlayıcı pratikleri, 196’sı (%81,7) hac, umre gibi dini ibadetlerin yapılmaması, türbe-kabir ziyaretine gidilmemesi ve Kur’an okunmaması gibi dini kısıtlamaları ve 102’si (%42,5) menstrüel dönemin gizli tutulması gerektiği gibi yapılması uygun olmayan inanış ve pratikleri belirtmişlerdir. Katılımcılar ayrıca bebeklere bakmamak, emzirmemek, öpmemek gerektiği gibi inançlar ile menstrüel dönemde turşu, yoğurt, hamur gibi besinlere dokunulmaması gibi ifadeler de yer vermişlerdir. Araştırma bu davranış pratiklerinin uygulanmasında öğrencilerin yetiştiği aile ortamı, çevre ve ebeveynlerin eğitim durumlarının etkili olduğunu öne sürmektedir.

Konuyu sosyo-kültürel boyutları ile merkeze alarak inceleyen bir diğer çalışma ise “Kadınların Aylık Periyotlarının Üç Kuşakta Sosyo-Kültürel Açından İncelenmesi” (Şenyürek, 2019) başlıklı çalışmadır. Bu araştırma menarş öncesi bilgi edinme durumu, menstrüasyonun günlük yaşama etkisi, konuya dair inanışları ve söylemleri üç kuşakta (kız, anne ve annecanne) inceleyerek konuya dair bilgi, tutum ve deneyimlere ilişkin benzerlik ve farklılıkları irdelemeyi amaçlamıştır. Çalışma İstanbul ili Üsküdar ilçesinde bulunan Validebağ Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Bülent Akarcalı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Zeynep Kâmil Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde 11. Sınıfta öğrenimi devam eden 25 kız öğrenci (üçüncü kuşak), 25 anne (ikinci kuşak) ve 25 annecanne (birinci kuşak) ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Çalışma, menstrüasyon dönemi ile ilgili birçok parametreyi ele almaktadır. Bu çalışmanın kapsamına katılımcıların menarş öncesi bilgi edinme durumları, menarşa ilişkin duygusal tepkileri, menarş deneyim paylaşımı ve konuya ilişkin inanış ve söylemler dahil edilmiştir. Bu doğrultuda çalışmada menarş öncesi bilgi edinme durumlarına bakıldığında birinci kuşaktan (annecanne) 15’inin menstrüasyona dair bilgiye duyum yolu ile ulaşıp çıkarımda bulundukları; ikinci

kuşaktan (anne) 21 katılımcının menstrüasyon ile ilgili bir duyuma sahip oldukları fakat yalnızca 9'unun bilgi aldığı; üçüncü kuşaktaki (kız öğrenci) tüm katılımcıların menstrüasyon ile ilgili bilgi aldıkları ve 18'inin bu bilgiyi annesinin aldığı ifade edilmiştir. Menarşa yönelik tutumlara bakıldığında birinci kuşak (anneanne) katılımcıların 22'si korku, şaşırma, utanma, anlamlandıramama, suçluluk gibi olumsuz duygular hissettiğini, 1'i korkmadığını, 2'si ise hatırlamadığını ifade etmiştir. İkinci kuşak (anne) katılımcıların 16'sı korku, endişe, şaşkınlık, utanma, anlamlandıramama gibi olumsuz tutumlar içerisindeyken 3'ü mutlu olduğunu, 1'i çok etkilenmediğini, 3'ü ise hatırlamadığını belirtmiştir. Üçüncü kuşak (kız çocuk) katılımcıların ise 14'ü korku, şaşırma, erken olduğu, kötü hissetme gibi olumsuz duygularla menarşı deneyimlediklerini, 5'i normal karşıladığını, 5'i mutlu olduğunu, 1'i ise hatırlamadığını aktarmıştır. Katılımcıların menarş deneyimlerini paylaşma durumlarına bakıldığında birinci kuşak (anneanne) katılımcıların 20'si menarş deneyimini paylaştığını, 5'i bir süre gizlediğini; ikinci kuşak (anne) katılımcıların 19'u menarş deneyimini paylaştığını, 3'ü paylaşmayı tercih etmediğini, 3'ü hatırlamadığını; üçüncü kuşak (kız çocuk) katılımcıların 25'i de menarş deneyimlerini paylaştıklarını belirtmişlerdir. Menstrüasyon dönemine dair kısıtlayıcı çeşitli söylem, inanış ve uygulamalar katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Buna göre birinci kuşak (anneanne) katılımcılar öncelikli olarak dini (ibadet edememek, eşle cinsel birliktelik yaşayamamak), besin (turşu, peynir, sirkeye dokunamamak, hamur yoğurmak, tohum dikememek) ve beden (tırnak kesememek, saç boyayamamak, banyo yapamamak) ile ilgili yasaklardan bahsederken sağlıklı bir doğurganlık için üşütmemeleri, yeni doğan bebek ziyaretine gitmemeleri gerektiği gibi sınırlayıcı ve kısıtlayıcı söylemleri de belirtmişlerdir. İkinci (anne) ve üçüncü (kız çocuk) kuşak katılımcılar ise birinci kuşağın menstrüasyon dönemine ait aktardıkları söylem, inanış ve uygulamalara ek olarak menarş deneyiminde tokat atılması, menstrüasyon kanından büyü yapılması gibi ifadelerle de yer vermişlerdir. Özetle menarş öncesi bilgi edinmenin kızların menstrüasyona yönelik travmatik bakışı önlediği, birinci kuşaktan üçüncü kuşağa doğru menstrüasyon ile ilgili duyum veya bilgi sahibi olma durumunda artış olduğu, menarşa yönelik duygusal tepkilerin birinci kuşaktan üçüncü kuşağa pozitif bir seyir izleyerek olumlu duyguların arttığını, menarş deneyiminin birinci kuşaktan üçüncü kuşağa doğru anne ve çevre ile paylaşımın arttığı, menstrüasyona dair inanış, söylem

gibi kültürel bilginin ise kuşaklar arası aktarıldığı ve korunduğu açıkça ifade edilmektedir.

Menstrüasyon olgusunu sosyo-kültürel temelde değerlendirebileceğimiz fakat konuyu merkeze alarak incelemekten ziyade bir alt kategori veya bir değişken olarak ele alan çalışmalara da değinmek gereklidir. Örneğin, konuyu beden sosyolojisi bağlamında ele alan çalışma (Öztürk, 2012) namus kavramı gibi menstrüasyonu da kadınların ikincillığe itilmesinin bir sebebi olarak açıklamaktadır. Bu çalışma çeşitli düşünürlerin konuya ilişkin düşüncelerini sunan derleyici biri çalışmadır. İki kuşak arasında yapılan karşılaştırmalı bir başka çalışmada (Dincer, 2007) kadınların namus ve bekaret kavramlarına ilişkin algıları incelenmiş, 10 anne ve 10 genç kadınla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada kadınların yaşantılarından hareketle kendilerini ve diğer kadınları nasıl algıladıklarını anlamak ve bu doğrultuda toplumsala ilişkin çıkarımlarda bulunmak amaçlanmıştır. Yapılan görüşmelerde menstrüasyon olgusuna yönelik sorular ve katılımcıların ifadeleri bir alt başlıkta toplamıştır. Bu doğrultuda çalışmaya katılan 10 anneden 6'sının menarş deneyimlerini korku, panik ve utanç gibi olumsuz duygularla yaşadığı; menarş deneyimlerini bu nedenle annelerine haber vermedikleri ifade edilmiştir. Çalışma bu durumu menarş öncesi bilginin aktarılmaması, korku üzerinden gelişen konuşmalara şahit olunması gibi nedenlerle ilişkilendirmiştir. Aynı zamanda korku duygusunun kır ve kent arasında değişmediği gibi kuşaklar arasında da değişmediği vurgulanmıştır. Menarş deneyiminin hatırlanması çalışmada dikkate alınan bir diğer husus olarak kadınların yaşantısında kayda değer bir öneme sahip olması ile bağdaştırılmıştır. Araştırmaya katılan kızların tümü menarş öncesi anneden ya da bir kadından bilgi edindiklerini ifade etmişlerdir. Menarş ile ilgili bilgiyi kızlarıyla paylaşan annelerin, kendilerinin yaşadığı olumsuz durum ve olayların çocuklarında tekrar etmemesini önemsemeleri çalışmada sunulan bir diğer önemli bulgudur. Buna ilaveten menarş deneyimi öncesi bilgi sahibi olanların korku, endişe, panik gibi olumsuz duygular hissetmedikleri, bilgi sahibi olmayanların ise bu olumsuz duyguları travmatik bir şekilde deneyimledikleri ifade edilmektedir.

Menarş ve ejakülasyon (ilk boşalma) deneyimine ait ön bilgilendirmeleri, yaşantıları ve bunların cinsel tutum ve davranışlarına etkisini incelemeyi amaçlayan çalışma (Sanberk ve Akbaş, 2012) Adana ilinde ortaöğretim kurumunda eğitimi

devam eden 473 öğrenci (233'ü kız, 204'ü erkek) ile anket formu ile verilerin toplandığı bir çalışmadır. Çalışmamızın konusu doğrultusunda burada araştırmaya katılan kız öğrencilerin menarşa ait ön bilgi, yaşantı ve bunların cinsel tutum ve davranışlara etkisi ile ilgili bulgular aktarılmıştır. Ankete katılan kız öğrencilerin %48'i menarş öncesinde konu ile ilgili bilgiye sahip olduğunu, %33'ü menarş ile ilgili duyum aldığını fakat tam olarak bilgi sahibi olmadığını, %16'sı ise menarş öncesi herhangi bir bilgisi olmadığını belirtirken %3'ü soruyu yanıtsız bırakmıştır. Kız öğrencilerin %35'i menarş deneyimlerini normal ve doğal olarak karşıladığını, %30'u rahatsız olduğunu, %25'i olumlu-olumsuz her iki duyguyu da yaşadığını ve %7'si hatırlamadığını ifade ederken %4'ü ise soruyu yanıtsız bırakmıştır. Ayrıca kız öğrencilerin büyük çoğunluğu için menstrüasyon kanamasının anlamı, ağrılı olması ve kötü hissettirmesi şeklinde belirtilmiştir. Normal ve doğal karşıladım diyen katılımcılardan %50'si kendisini bilgili ve hazırlıklı olduğunu, %28'i net bir bilgiye sahip olmadığını fakat duyum sahibi olduğunu ve %11'i bilgisi olmadığını aktarmıştır. Menarş deneyiminde rahatsız olduğunu ifade eden katılımcıların %20'si bilgili ve hazırlıklı olduğunu, %35'i menarş ile ilgili duyumları olduğunu, %5'i ise bilgisi olmadığı için hazırlıklı olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların menarş deneyimine hazır olması ve hali hazırdaki menstrüasyon olgusuna dair tutumlarına ilişkin verilerin örtüştüğü ifade edilmiştir. Bu doğrultuda menarş öncesi bilgi sahibi olan katılımcıların %37'si menstrüasyon olmanın doğal bir durum olduğunu, %20'si olgunun cinsiyetlerinin bir özelliği olduğunu, %12'si ağrılı olduğunu ve kötü hissettiğini, %30'u ise hem rahat hem de rahatsız olmak olarak görüşlerini ifade etmişlerdir. Menarş öncesi bilgisi olmayan katılımcıların menstrüasyon olgusuna ilişkin tutumlarına bakıldığında ise %27'si menstrüasyon olmayı doğal, %20'si cinsiyetlerinin bir özelliği, %24'ü ise hem rahat hem de rahatsız olmak olarak düşüncelerini belirtmişlerdir.

“Türkiye’de Kadın Bekareti ve Söylemi” adlı tez çalışmasında (Boyras, 2019) yüz yüze derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak 25-60 yaş aralığında 15 kadın katılımcı ile görüşülmüştür. Katılımcıların 12'si menarş deneyiminden önce annelerinden konu ile ilgili bilgi edinmediklerini, bir kısmı ise menstrüasyon dönemlerinde neler yaşayacaklarını bildiklerini fakat annelerinden konu ile ilgili bilgi ve yardım almadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu konunun anneler ile

konusulmadığını, ayrıca annelerin de bu konu hakkında konuşurken utandıklarını belirtmişlerdir. Çalışma menarş ve menstrüasyona ilişkin bilginin örtük, görsel aktarımın ise gizli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Katılımcılardan 5'i okulda biyoloji dersinde menstrüasyon hakkında bilgi edindiklerini ifade etmiştir. Çalışmada katılımcıların menarş ve menstrüasyon hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ifade edilmiştir. Konu hakkında bilgi sahibi olan katılımcıların büyük kısmı edindikleri bilginin kaynağının yaşlılar (arkadaş, kuzen, kız kardeş) olduğunu fakat konunun yaşlılar arasında da açıkça konuşulmayarak gizlendiğini aktarmışlardır. Menarş öncesi bilgi edinimine sahip olan katılımcıların deneyimlerini olumlu duygular ile yaşadıkları ve karşıladıkları ise bir diğer bulgudur. Son olarak menarş deneyimi paylaşımı hususunda katılımcıların yalnızca 11'i bu deneyimi annesiyle paylaştığı belirtilmiştir.

“Erkek Ağızlı Türkülerde Kadın İmajı” başlıklı çalışmada (Erdal, 2011) “Nazilli'nin Hanları” adlı türküde yer alan “ördekler göllere konmadınız mı” dizesinin, kızın menarşı yaşayarak ergen olup olmadığını, yani evlenme çağına gelip gelmediğini öğrenmek amacıyla söylendiği vurgulanmaktadır. Erken evlilik üzerine yapılan bir çalışmada (Burcu, Yıldırım, Sırma ve Sanıyaman, 2015) erken evliliğin yoğunlukta olduğu Doğu, Batı, Orta Anadolu bölgelerinden Türk, Kürt ve Laz etnik kökenli; Sünni ve Alevi mezheplerine mensup 8 kadınla yapılan derinlemesine görüşmede elde edilen bulgulardan biri de menarş deneyimini yaşayan genç kızların evlendirilmesini destekleyen ifadelerdir. Erken yaşta ve zorla evlilik yapmış kadınlar üzerine yapılan bir diğer çalışma (G. Tuğrul, 2018) Van ilinde 26 kadın katılımcı ile derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma, katılımcıların menstrüasyonu bir kız çocuğunun ergenlik dönemine girdiğinin göstergesi olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Çalışmada kız çocuklarına dini nikah yapılabilmesi için buluğa ermiş yani menstrüasyon olmuş olmalarının yeterli bir özellik olarak kabul edilmesinin erken yaşta evlilikleri destekleyen yaklaşımları derinleştirdiği de vurgulanmıştır.

Etek kelimesinin içerdiği anlamları ve buna ilişkin olan deyimleri ele alan bir çalışma (Sağol, 2004) etek sözcüğünün kadına ait bir giyim olması sebebiyle “etek kiri” denilen deyim “adet, aybaşı görmek, kirlenmek” anlamına geldiğini ifade etmektedir.

Konuyu yurtdışı alan yazınında da sosyo-kültürel bağlamda ele alan pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu kategorideki çalışmalar menstrüasyona dair bilgi, algı, tutum, deneyim, aktarım gibi başlıkları çeşitli parametreler ve farklı gruplar üzerinden incelemektedir. Menstrüasyonu ele alan çalışmaların sayıca çokluğu nedeniyle burada sunulan araştırmalar bu çalışmanın konuyu ele aldığı bağlamlar dikkate alınarak ilk olarak tablo halinde daha sonra yazınsal olarak aktarılmıştır.

Tablo 11: Sosyo-Kültürel Alandaki Yurtdışı Çalışmalar

Yayın Yılı	Çalışmanın Künyesi	Temel Kavramlar	Araştırmanın Yöntemi	Araştırma Bulguları
2002	Costos, D., Ackerman, R., & Lisa, P. (2002). Recollections of Menarche: Communication Between. <i>Sex Roles: A Journal of Research</i> . 46(1-2): 49-59.	Menarş, Menstrüasyon Eğitimi, Anne-Kız İlişkisi	Menarş ve menstrüasyona dair annelerinden kızlarına ne tür mesajlar aktarıldığını anlamak adına 138 kadınla derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak, incelenmiştir.	Çalışma, kızların annelerinin menstrüasyon ile ilgili iletişimlerinin olumsuz bir dilde olduğunu ifade edilmiştir.
2006	Tiwari, H., Oza, U., & Tiwari, R. (2006). Knowledge, Attitudes and Beliefs About Menarche of Adolescent Girls in Anand District, Gujarat. <i>La Revue de Santé de la Méditerranée orientale</i> . 12(3-4): 428-433.	Menarş, Menstrüasyon , Tutum ve İnanışlar, Ergen Kızlar.	Hindistan'ın Gucarat kentinde Anand ilçesindeki kırk dokuz tane okul arasından seçilen yirmi iki okulda eğitim gören 900 ergen kızın menarşa ilişkin bil, tutum ve inanışları anket yöntemi kullanılarak araştırılmıştır.	Çalışma, katılımcıların yarısından fazlasın menarş öncesi bilgiye sahip olduğunu, bu bilginin kaynağını ise ağırlıklı olarak anne, abla ve arkadaştan edinildiğini belirtmiştir. Ayrıca katılımcıların menarşı genellikle olumsuz tutumlarla deneyimledikleri ve geleneksel söylemleri sürdürdüklerini aktarmıştır.
2008	Umeora, O. J., & Egwuatu, V. (2008). Menstruation in Rural Igbo Women of South East Nigeria: Attitudes,	Kültür, Menstrüasyon, Hijyen, Mit.	Nijerya'nın Igbo kırsalında yaşayan 1692 kadının menstrüasyon hakkındaki tutum, davranış ve inanışları anket yöntemi kullanılarak araştırılmıştır.	Araştırma, katılımcıların yarısından fazlasının menarş öncesi bilgi edindiğini ve bu bilginin yoğunluk olarak anneden aktarıldığını ifade etmiştir. Ayrıca

	Beliefs and Practices. <i>African Journal of Reproductive Health</i> . 12(1): 109-115.			katılımcıların tamamına yakınının menstrüasyon ile ilgili olumsuz söylem ve geleneksel yaklaşımları benimsedikleri de görülmektedir.
2011	Bayray, A. (2011). Assessment of Menstrual Perceptions and Preparation of Rural Adolescent Females, South Eastern Zone of Tigray, Ethiopia. <i>Scholarly Journal of Medicine</i> , 12-21.	Ergenlik, Menarş, Menstrüasyon	Etiyopya'nın Tigray bölgesinde 11-19 yaş aralığında olan farklı dinlere mensup 257 kız öğrencinin menstrüasyon hakkında algıları ve menstrüasyona ilişkin hazırlıkları yarı yapılandırılmış anket yöntemi kullanılarak incelenmiştir.	Çalışma, katılımcıların çoğunun menarş öncesi bilgiye sahip olduğunu ve bu bilgiyi ağırlıklı olarak anne ve okuldan edindiklerini ifade etmenin yanı sıra menarşa ilişkin duygusal tepkilerin korku, utanma ve şaşırma gibi olumsuz tutumlarda olduğunu aktarmıştır.
2012	Jarrah, S. S., & Kamel, A. A. (2012). Attitudes and Practices of School-Aged Girls Towards Menstruation. <i>International Journal of Nursing Practice</i> . 18(3): 308-315.	Menarş, Menstrüasyon , Tutumlar, Pratikler, Ergen Kızlar.	Ürdün'ün farklı bölgelerinde yaşayan 12-18 yaş aralığında 490 kız çocuğun menstrüasyona karşı tutum ve pratikleri anket yöntemi kullanılarak araştırılmıştır.	Çalışma, katılımcıların çok az bir kısmının menstrüasyon bilgisine sahip olduğunu ifade ederken, menstrüasyon öncesi yetersiz bilginin olumsuz tutumlarla, menstrüasyon öncesi yeterli bilginin olumlu tutumlarla ilişkili olduğunu bulgulamıştır.
2016	Soumya, & Leena, S. (2016). A Descriptive Study on Cultural Practices about Menarche and Menstruation. <i>Journal of Health and Allied Sciences NU</i> . 6(2): 10-13.	Menarş, Menstrüasyon , Kültürel Pratikler.	Hindistan'ın Karnataka eyaletinde 71 Hindu, 17 Hristiyan ve 12 Müslüman kadının menarş ve menstrüasyon hakkında kültürel pratikleri anket yöntemi kullanılarak incelenmektedir.	Çalışma, ergen kızlar arasında menstrüasyon hakkında kültürel ve sosyal pratiklerin gecekondü bölgelerinde daha yoğun olduğunu aktarmaktadır.

2016	Parvin, N., Parvin, B., Haque, M., & Islam, M. S. (2016). Knowledge on Menstruation Among Adolescent School Girls in A Selected Area of Dhaka City. <i>Chattagram Maa- O-Shishu Hospital Medical College Journal</i> . 15(1): 31-34.	Menarş, Menstrüasyon , Knowledge, Ergen kızlar.	Bangladeş'in Dhaka kentinde ergenlik döneminde olan 240 kızın menstrüasyon ile ilgili bilgi durumları anket yöntemiyle incelemiştir.	Çalışma, katılımcıların tamamına yakının menarş öncesi bilgiye sahip olduğunu ancak az bir kısmının zihinsel olarak hazır olduğunu ifade etmiştir. Ancak konu ile ilgili edinilen bilginin yeterli olmadığı da aktarılmaktadır.
2018	Mohamed, Y., Durrant, K., Huggett, C., Davis, J., Macintyre, A., Menu, S., Natoli, L. (2018). A Qualitive Exploration of Menstruation Related Restrictive Practices in Fiji, Solomon Islands and Papua New Guinea. <i>PLOS ONE</i> . 13(12): 1-19.	Menarş, Menstrüasyon , Pratikler.	Fiji, Solomon Adaları, Papua Yeni Gine'de 307 ergen kızın menstrüasyona ilişkin kısıtlayıcı pratiklere katkı sağlayan inanışların araştırılmak için derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır.	Çalışma katılımcılar tarafından ifade edilen çeşitli geleneksel söylem ve uygulamaların hem hayatlarını hem de menstrüasyonun sağlıklı bir şekilde yaşanmasını engellediğini ifade etmiştir.
2019	Banerjee, S. (2019). Assessment of Taboos Regarding Menstruation in Adolescent Rural Girls. <i>Praxis: Undergraduate Medical Research Journal</i> . 2(1).	Menarş, Menstrüasyon , Tabular, Sosyal gelenekler, Ergen sağlığı.	Hindistan'ın kırsalında yaşayan 146 kızın menstrüasyona dair tabuların yaygınlığını saptamak için anket yöntemi kullanılmıştır.	Çalışma, menstrüasyon ile ilgili tabuların günümüzde yaygın olduğunu ve bu durumun ergen kızların zihinsel, fiziksel sağlığını olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Menarşın hatırlanması bağlamında menstrüasyona ilişkin anne ve kızları arasındaki iletişimi ele alan çalışmada (Costos, Ackerman ve Lisa, 2002) yaşları 26 ile 60 arasında değişkenlik gösteren 138 kadınla derinlemesine görüşme yöntemi kullanılarak, menstrüasyona yönelik annelerinden kızlarına ne tür mesajlar aktarıldığı incelenmiştir. Menarş bilgisine sahip katılımcılar bilgiyi anne (%50); kitap, broşür veya okul (%26); kız kardeş veya arkadaşlar (%24) aracılığı ile edinmişlerdir. Katılımcılar menarş deneyimlerini sadece anneleri (%59), anne ve diğerleri (%22), kız kardeş veya arkadaş (%12) ile paylaşıırken %7'si kimseyle paylaşmadığını aktarmıştır. Kadınlar ergenlik dönemlerinde, menstrüasyon ilişkin deneyimlerini negatif (%52), nötr (%33) ve pozitif (%15) olarak değerlendirmişlerdir. Katılımcıların %68'i hiç, %19'u az, %13'ü ise bazen annelerinin menstrüasyon dönemlerinin farkında olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar ayrıca annelerinden menstrüasyon hakkında edindikleri bilginin türünü negatif (%64), nötr (%22) ve pozitif (%14) şeklinde nitelendirmişlerdir. Annelerinden menstrüasyona ilişkin negatif bilgi aldıklarını ifade eden katılımcılar edindikleri bilgi türlerini; hiçbir şey konuşmama (%58), kullanılacak malzeme ve sürecin nasıl yönetilmesi gerektiği ile ilgili teknik bilgiler (%23) gizlilik veya lanet gibi olumsuz söylemler (%18), cinselliğin veya evliliğin başlangıcı (%18), menstrüasyon dönemindeki ağrıya katlanılması gerektiği (%8), kızlarının büyümelerine hazır olmadıkları (%7), dini inançları nedeniyle kızlarının davranışlarını kısıtlamaları (%7) ve dini bir gelenek olarak tokat atılması (%5) olarak ifade etmişlerdir.

Hindistan'ın Gucarat kentinde Anand yirmi iki okulda eğitim gören 900 ergen kız ile yapılan bir çalışmada (Tiwari, Oza ve Tiwari, 2006) menarşa ilişkin bilgi, tutum ve inanışlar araştırılmıştır. Çalışmada menarş öncesi bilgiye sahip olan katılımcılar (%62,7) bilgiyi anne (%60,7), abla (%15,8), arkadaş (%13,6), öğretmen (%6) ve diğer (%3,9) olmak üzere çeşitli kaynaklardan edindiklerini ifade ederken katılımcıların %51,9'u mental olarak kendilerini menarşa hazır hissettiklerini aktarmışlardır. Katılımcıların menarş deneyimlerine ilişkin tepkileri normal (%38,5), utanç (%28,3), korku (%20,6) ve suçluluk (%12,6) gibi duyguları barındırırken menstrüasyon süreci hakkında hissettikleri ise vücut kirinin temizlenmesi (%56,5), fizyolojik (%31), kirli (%10) ve diğer (%2,5) şeklinde ifade edilmiştir. Katılımcıların menstrüasyonun başlamasına yönelik algıları normal (%83,1), hastalık belirtisi

(%14,3) ve yaşamı tehdit eden hastalık belirtisi (%2,6) olarak ifade edilmiştir. Bunlara ilaveten menarşa yönelik sosyal kısıtlamalar; sosyal tören ve ritüellere katılamama ve dua edememe (%43,7); ev faaliyetlerini yerine getirmeme (%36,2); besinlere dair kısıtlamalar (%4,6) ve diğer (%15,5) şeklinde belirtilmiştir.

Nijerya'nın Igbo kırsalında yaşayan 1692 kadın ile yapılan çalışma (Umeora ve Egwuatu, 2008) menstrüasyon hakkındaki tutum, davranış ve inanışları araştırmıştır. Menarş öncesi bilgiye sahip olan katılımcıların bilgiyi anne (%40,6), yaşıt/arkadaş (%27,5) abla (%17,7) ve diğer (%9,8) olmak üzere çeşitli kaynaklardan edindikleri görülmektedir. Çalışmada menarş öncesi eğitimin menstrüasyona karşı tutumlarına olan etkisini anlamak için menarş öncesi eğitim alan 1092 ve almayan 600 katılımcıya sorular sorulmuştur. Yöneltilen sorular ve bu sorulara evet yanıtı veren katılımcılara (eğitim alan, eğitim almayan) ilişkin bulgular; menstrüasyonun bir bozukluk mu? (126, 84) Menstrüasyonu lanet olarak mı düşünüyorsunuz? (55, 26) Menstrüasyon kötü mü? (17, 11) Kendinizi menstrüasyon döneminde kirli olarak mı düşünüyorsunuz? (115, 73) Menstrüasyon yaşamadan da yapabilir misin? (157, 97) Menstrüasyon yaşamada bir sorun olmadığını mı düşünüyorsun? (524, 167) şeklinde aktarılmaktadır.

Etiyopya'nın Tigray bölgesinde 11-19 yaş aralığında olan farklı dinlere mensup 257 kız öğrenci ile derinlemesine görüşme kullanılarak yapılan bir çalışmada (Bayray, 2011) kırsal kesimde yaşayan ergen kızların menstrüasyon hakkında algıları ve menstrüasyona ilişkin hazırlıkları incelenmiştir. Bu araştırmanın katılımcıları, menstrüasyon hakkındaki ergenlik öncesi bilgiyi anne (127), okul (107), diğer (23) gibi çeşitli kaynaklardan edindiklerini aktarmışlardır. Aynı zamanda bu bilgiye sahip katılımcıların bilgiyi edinme yaşlarının yedi (10), sekiz (13), on (75), on bir (13), on iki (61), on üç (42), on dört (7), on beş (13) olarak ortaya konduğu görülmektedir. Menstrüasyon hakkındaki bilgiye sahip katılımcıların mensup oldukları dinler ise Ortodoks (110), Müslüman (49), Protestan (27), Katolik (3) şeklinde ifade edilmiştir. Katılımcıların menarşa ilişkin duygusal tepkileri korku (94), utanma (43), şaşırma (36) ve diğer (16) şeklinde ifade edilmiştir.

Ürdün'ün farklı bölgelerinde yaşayan 12-18 yaş aralığında 490 kız ile anket kullanılarak yürütülen bir çalışmada (Jarrah ve Kamel, 2012) okul çağında olan katılımcıların menstrüasyona karşı tutum ve pratikleri araştırılmıştır. Katılımcıların

86'sının menstrüasyon öncesi hazırlık yaptığı, 403'ünün hazırlık yapmadığı öğrenilmiş; menstrüasyon bilgisinin anne (233), öğretmen (64), kız kardeşler (59), arkadaşlar (35), kitap ve dergi (8), medya araçları (7) ve sağlık grubu (2) gibi çeşitli kaynaklardan edinildiği aktarılmıştır. Menstrüasyon öncesi hazırlık ile menstrüasyon tutumu arasındaki ilişkiye bakıldığında ise pozitif bir ilişki olduğu yani menstrüasyon öncesi yetersiz bilginin olumsuz tutumlarla, menstrüasyon öncesi yeterli bilginin olumlu tutumlarla ilişkili olduğu çalışmada sunulmuştur.

Hindistan'ın Karnataka eyaletinde 71 Hindu, 17 Hristiyan ve 12 Müslüman kadın ile yapılan çalışmada (Soumya ve Leena, 2016) menarş ve menstrüasyon hakkında kültürel pratik incelenmektedir. Katılımcıların 18'i pooja duası yapmadıklarını (ibadet ritüeli) ve namaz kılmadıklarını, 17'si tapınak, cami ziyareti yapmadığını, 29'u evlenme ve diğer faaliyetlere katılamadığını, 34'ü belirli yiyeceklerden uzak durduğunu, 62'si mutfağa giremediğini, 64'ü yemek pişirmediğini, 83'ü menstrüasyonun birinci ve üçüncü günlerinde banyo yaptığını, 61'i diğerler insanlara dokunmadığını, 96'sı dini liderler ile konuşmadığını 32'si kumkum uyguladığını, 56'sı Prasadam yemediğini, 42'si kuyuya dokunamadığını veya kuyudan su çekmediğini, 35'i pooja (ibadet ritüeli) odasına girmediğini, 100'ü erkekler ile konuşamadığını, 100'ü tarla alanlarından uzak durduğunu, 53'ü yeni kıyafetler giyemediğini, 39'u çiçek takamadığını, 76'sı hastalıklı kişiye dokunmadığını, 66'sı çocuklara dokunamadığını, 38'i festivalleri kutlamadığını ve 12'si menstrüasyondan sonra kendisini temizlediğini (tırnak kesme, özel bölge kıllarının temizlenmesi) ifade etmiştir. Bunlara ilaveten katılımcıların 37'si menarşı kutladıklarını da aktarmıştır.

Bangladeş'in Dhaka kentinde ergenlik döneminde olan 240 kız ile yapılan çalışma (Parvin, Parvin, Haque ve Islam, 2016) katılımcıların menstrüasyon ile ilgili bilgi durumlarını incelemiştir. Katılımcıların 74'ünün menarş öncesi bilgiye sahip olduğu ve ilk menstrüel kanamaya zihinsel olarak sadece %12'sinin hazır olduğu aktarılmıştır. Menstrüasyon bilgisinin aktarım kaynaklarına bakıldığında ise televizyon (%44), radyo (%22), gazete (%16), grup konuşmaları (%9), sağlık çalışanları (%6) ve afiş (%3) şeklinde ifade edilmiştir. Katılımcıların menarşa karşı hissettikleri duygular rahatsız edici (107), korkunç (86), iyi veya kötü (24) ve iğrenç (23) olarak tanımlanırken mevcut duygular ise rahatsız edici (99), kabul edilmesi gereken (65), iğrenç (45) ve iyi (31) olarak ortaya konmuştur.

Fiji, Solomon Adaları, Papua Yeni Gine’de 307 ergen kız ile yapılan görüşmelerle gerçekleştirilen çalışmada (Mohamed ve diğerleri, 2018) menstrüasyona ilişkin kısıtlayıcı pratiklere katkı sağlayan inanışların araştırılması amaçlamıştır. Çalışmada ortaya çıkan temalar menstrüasyon ‘kanı kirlidir’, ‘kızlar ve kadınlar menstrüasyon dönemlerinde erkekler için uğursuzdur’, ‘menstrüasyon gizlilik ve utanç ile ilgilidir’ olarak sıralanabilir. Araştırma ayrıca menstrüasyona ilişkin inanışların menstrüasyon davranışlarını ve sağlığını etkilediğini de ortaya koymuştur. Sınırlayıcı pratiklerin Solomon Adaları ve Papua Yeni Gine’de Fiji’ye göre daha yoğun olduğu ve kentsel bölgelere kıyasla kırsal bölgelerde kısıtlayıcı pratiklerin daha yaygın olduğu bulunmuştur. Katılımcılar ev işlerini yapmama ile ilgili kısıtlamaları kendilerinin de istedikleri bir uygulama olarak aktarırken; kiliseye gidememe, hijyenik malzemelerin temiz yıkanmaması, okula gidememe, çalışmama ve toplum yaşamına katılamama gibi kısıtlamaları istenmeyen uygulamalar olarak aktarılmaktadır.

Hindistan’ın kırsalında yaşayan 146 kız ile anket yöntemi kullanılarak yapılan bir çalışmada (Banerjee, 2019) da menstrüasyon ile ilgili tabuların yaygınlığı araştırılmıştır. Menarş öncesi bilgi sahibi olduğunu ifade eden 45 katılımcı, bu bilginin aktarıcısı olarak anne (125), arkadaş (44), akraba (6), medya araçları (4) ve diğer (1) kaynakları göstermiştir. Katılımcıların 85’i menstrüasyona dair edindikleri bilgi fiziksel bir süreç olarak, 61’i ise bilgisi olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca katılımcıların hiçbiri menstrüasyonu Tanrının laneti olarak tanımlamamıştır. Menstrüasyon döneminde katılımcıların 94’ü korku, 18’i hayıflanma, 6’sı kirli hissetme ve 43’ü normal olarak tepki verdiklerini; 2’si menstrüasyon hakkında herkesle konuştuğunu; 45’i ise menstrüasyondan utandığını ifade etmiştir. Menstrüasyona ilişkin çeşitli kısıtlayıcı söylem, gelenek ve uygulamaları katılımcılar (144) tapınağa girmeme, (90) hayırlı olaylara katılmama, (13) yerli hayvanlara dokunmama, (4) çocuklara dokunmama (3) mutfığa girmeme ve (10) diğer şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca katılımcıların 31’i menstrüasyon döneminde okula gitmediğini, 54’ü hareketlerini sınırlandırdığını ifade etmiştir. Menstrüasyona ilişkin algılara bakıldığında katılımcıların 85’i menstrüasyonun önemli olduğunu, 110’u tabu olduğunu ve 110 katılımcı ise menstrüasyona ilişkin kısıtlamaları kızlarına da uygulayacaklarını belirtmişlerdir.

2.2.2.1. Menstrüasyonu Halk İnanışları ve Uygulamalar Bağlamında Ele Alan Çalışmalar

Menstrüasyon ile ilgili kadını kendi yaşamından, toplumdan veya toplumsal yaşamdan soyutlayan çeşitli geleneksel yaklaşımlar bulunmaktadır. Konu ile ilgili farklı toplum ve kültürlerdeki söylemler, halk inanışları ve pratikleri ele alan on dört çalışma bulunmaktadır.

Türkmen halk inançları ile ilgili bir çalışmada (Tatlılıoğlu, 2000) Türkmenlerde menstrüasyon dönemlerinde cinsel ilişkide bulunulması durumunda çocuğun bencil olacağına dair inanç aktarılmıştır. Türk halk inançlarında yer alan kilit-bağ bağlantısını ele alan bir başka çalışma (Kalafat, 2001) büyü ve bağlamalar için kullanılan bir yöntemi, kızın ilk menstrüel kanının bulaştığı bezin gün doğumunda kırk parmak derinliğinde toprağa gömülürse kızın evlendiğinde eşine sadık kalacağı inancını aktarmaktadır. Buna ilaveten menstrüel kanının basılmayan ve göz önünde olmayan bir yerde temizlenmesi önemli görüldüğü için toprağa gömülerek temizlendiği ifade edilmiştir. Tahtacıların doğumla ilgili inanışlarını ele alan bir çalışmada (Selçuk, 2004) menstrüasyon dönemindeki kadının kırkı çıkmayan çocuğun yüzüne bakarsa şeytanının çocuğa geçeceğine dair inanç aktarılmıştır.

Dalaman yöresindeki avcılık ile ilgili inanışları ve uygulamaları inceleyen araştırma (Büyükokutan, 2008) dişi tavşanların kadınlar gibi menstrüasyon olmasından dolayı avlanılmadığını aktarmıştır.

Mersin ilinde doğum ile ilgili adetleri inceleyen çalışma (Ç. Coşkun, 2011) bir halk inancı olarak doğum yapmış iki kırklı kadından biri bir diğerine zarar vermek istediği zaman o kişinin çocuğuna ait bezi çalıp kullanırsa bezi çalınan çocuğun aydaş (zayıf ve çelimsiz) olacağına dair inancı sunmuştur. Samsun yöresine ait geçiş dönemleriyle (doğum, evlenme, ölüm) ile ilgili süregelen halk inançlarını ve uygulamalarını ele alan çalışma (Şişman, 2011) menstrüasyon döneminde olan kadının çocuğun üzerine doğru geldiğinde çocukta yara çıkacağına dair bir inancı aktarmıştır.

Farklı kültürlerle ait müzik pratiklerinde kadının konumunu ele alan çalışma (Alkar, 2011) Kuzey Amerikalı yerli kültürlerin bazılarında şarkı söylerken kadın ve erkeğin ses düzeylerinin aynı olabildiğini ancak toplumdaki tabular yüzünden menstrüasyon dönemindeki kadının seremonilere katılmasına dair bir yasak olduğunu

aktarmaktadır.

İlkel toplumlarda kadınların menstrüasyon ve lohusalık dönemlerinde tabu sayıldıklarını ifade eden çalışmada (Tütengil, 2011) kadınların bu dönemlerinde kendi klanlarından olan erkeklere görünmedikleri, onlarla aynı tencereden/kaptan yemek yemedikleri, güneşe ışığına çıkamadıkları, toprağa ayak basamadıkları, erkeklerin yattığı odadan ayrı altı ot ve samanla yükseltilmiş karanlık kulübelerde yaşadıkları ifade edilirken bu kadınlara ise artık menstrüasyon olmayan yani menopoza girmiş bir kadının baktığı aktarılmıştır.

“Türk Kültüründe Ateş ve Ocak İyeleri” başlıklı çalışma (Kumartaşlıoğlu, 2014) Hakaslarda ateş ile ilgili çeşitli inanışların bulunduğunu ve bunlardan birinin de evdeki refahın bozulmaması için menstrüasyon dönemindeki kadının ateşin yanına yaklaşmaması gerektiği ile ilgili bir inanış olduğunu ifade etmiştir.

Türk halk kültüründeki İslam ve diğer dinlerdeki cennete ilişkin unsurları inceleyen çalışma (Kayaoğlu, 2014), Zerdüştlerde menstrüasyon döneminde olan kadınların günlük ibadetlere katılmadığını, dişi tavşanların menstrüasyon olmaları sebebiyle etlerinin yenmediğine ve karadut meyvesinin menstrüasyon kanının rengine benzemesi sebebiyle yenmediğine ilişkin inançlar aktarılmıştır.

“Batıl İnançlarda Kadın Algısı” başlıklı çalışma (Ülgen ve Özer, 2018) Endonezya’nın Seram Adasındaki bir etnik grup olan Wemale’lerde ay’ın tanrısal bir varlık olarak kabul edildiğini, ay’ın yeni ay döneminde menstrüasyon gördüğüne inanıldığını ve üç gece boyunca görülmemesi sebebiyle kadınların menstrüasyon dönemlerinde kendilerine özel bir kulübeye çekildiklerini ifade etmiştir.

Türkmen Türklerinde ölüm ile ilgili inanışları konu edinen araştırmada (S.Şahin, 2018) ölü yıkamaya kadınların girebileceği fakat bu kadınların hamile veya yeni doğum yapmış olmamaları ve menstrüasyon döneminde de olmamaları gerektiği belirtilmiştir.

Doğum ve doğum sonrası anne ve bebeğin korunmasına yönelik geleneksel uygulamaları ele alan araştırma (Vargün, 2018) yeni doğan bebeğin 40’ı (kırklaması) yapılırken bebeği tutan kadının temiz olması yani menstrüasyon döneminde olmaması gerektiğini aktarmıştır.

Feminist yöntemi alan deneyimleri üzerinden araştıran bir çalışma (Ünlü, 2019) Yurok kabilesinde kadınların menstrüasyon dönemlerinde bir hafta boyunca

köyün uzağında bir kulübede kaldığını bunun da erkek antropologların iddiasına göre kabiledaki erkekleri menstrüasyon kanından korumak için uygulan bir uygulama olduğunu iddia etmiştir. Daha sonra kabiledaki kadınların bu uygulamayı günlük işlerden kurtulma fırsatının doğması neticesinde ruhsal güç toplama olarak yorumladıkları ortaya çıkmıştır.

Militarizm ve kadın konulu çalışma (Filiz, 2019) Nepal’de kadınların menstrüasyon dönemlerini evin dışındaki bir kafeste geçirmeleri için zorlandıklarını aktarmıştır. Ayrıca bu çalışmaya göre ‘rahatlatıcı kadınlar’ olarak bilinen II. Dünya savaşı sırasında Japonya’nın işgal ettiği yerlerdeki 200.000 kadının yumurtalıkları alınarak menstrüasyon olmaları engellenmiş ve böylece kesintisiz bir şekilde askerlerin cinsel ihtiyaçlarını karşılamaya zorlanmışlardır

Popüler dinler konusunda yapılan bir araştırma (Erkan, 2019) doğaüstü varlıklara ilişkin inanca sahip olan toplumlarda doğum, hastalık, ergenlik ve kadınların menstrüasyon dönemlerinde görünmeyen varlıkların insan bedenine girdiğine inanıldığını ifade etmiştir.

2.2.2.2. Menstrüasyonu Doğa ile İlişkilendiren Yaklaşımları Ele Alan Çalışmalar

Kadının bedeninde deneyimlediği menstrüasyon olgusu ilk çağlarda ve mitlerde doğa ile ilişkilendirilmiştir Burada öne çıkan iki husus bulunmaktadır, birincisi Ay’ın döngüleri ile kadının menstrüasyon döngüsü arasındaki benzerlik ikenbir diğeri kadın ve menstrüasyon ile yılan, kurt gibi hayvanlar arasında kurulan ilişkidir. Doğa konulu çalışmaları şu şekilde sunabiliriz:

Mekân bağlamında Türk mitolojisi ve yaratıcılığı konu edinen çalışmada (Atalayer, 1996) kadının, yaşamın kutsal dişil varlığı olduğunu ve yaşamın bu dünyaya kadından geldiği, ölümün ise bu dünyadan ayrılış kapısı olarak kadın rahmi (vulva) ile özdeşleştirilen toprak/mezara yani ana rahmine dönüştüğü belirtilmiştir. Bu döngü (ölüm ve yeniden doğuş) ise Ay’ın hareketleri (batması ve doğması) ile özdeşleştirilmiştir. Kadının menstrüasyon olması ay başıyla yani ayın dönüşümsel hareketi ile özdeşleşerek yaşamın simgesi olan dişiliğin ve doğurganlığın gücü şeklinde ifade edilmiştir.

Urfa yöresindeki sin kültünü konu edinen çalışma (Demirci, 2005) eski çağlarda Urfa bölgesinde gök cisimlerinin tanrı olduğuna inanıldığını ve bu gök cisimlerinden Ay'ın diğerlerinden daha ön planda olduğunu aktarmıştır. Araştırma bu durumun pek çok nedeninden birinin de kadınların menstrüasyon dönemlerinin ayın hareketlerini takip etmesi olduğunu belirtmiştir.

Vampir ve kurt adam filmlerini konu edinen araştırma (Yıldırım T., 2011) menstrüasyon dönemleri ile ayın döngüleri arasındaki benzerlikten yola çıkan Jung öğretisini temel alarak kadının biyolojik dönüşüm süreçlerinin kurt imgesi ile örtüştüğünü ifade etmiştir.

Kadınların antik çağdaki ritüellerini konu alan çalışma (Emir, 2012) doğa ile kadın arasındaki benzerlikleri aktarmıştır. Buna göre doğanın bereket imgesi ile kadının doğurganlığı ve besleyiciliği, Ay'ın dünyanın etrafında 28 günde bir dönüşünü tamamlaması ve bu durumun dünyada gel-git olaylarına sebep olması ile kadının 28 günde bir menstrüasyon olması gibi benzeşen durumlar arasında bağlantı kurulmuştur. Böylece kadının menstrüasyon olması, doğurganlık özelliğine sahip olması ve besleyici olarak emziren olması kutsal olarak anlamlandırılmıştır. Kadının bedeninde sergilediği doğayla özdeşleşen durumlar ve olaylar örneğin kadının doğum yapma özelliği ile toprağın verimliliğinin bağdaştırılması tarıma dayalı toplumlar için anaerkil bir yapıya zemin hazırlamıştır. Bu nedenlerden dolayı kadının bedeninde deneyimlediği biyolojik süreç toprak ile özdeşleştirilmiş ve 'Toprak (doğa) Ana' kavramı ortaya çıkmıştır. Orta çağ dönemine kadar eski Yunan'da menstrüasyon kanının adı olan katharmata'nın kadınların doğurganlığını sağladığı gibi ekinlerin verimliliğini de arttırdığına dair inanç bulunmaktadır. Örneğin, Orta çağ Avrupası'nda kadınların ekinlerin verimliliğini arttırmak için menstrüasyon kanı ile lekeledikleri tohumları tarlalara saçtıkları bazen de bereketin artması için menstrüasyon kanını tarlalara döktükleri aktarılmıştır. Bu uygulamadaki menstrüasyon kanının yerini domuz kanının alması durumu kadınların cinsel etkinliklerine dair bir kirlenme olarak görülmüş ve menstrüasyon kanı yasaklanmıştır.

Hint mitolojilerinde doğa ile kültür bütünlüğünü ele alan çalışma (Akmaz, 2014) kadınların menstrüasyon dönemleri ile yılanların ilişkili olduğunun pek çok mitte yer aldığını ve kadınların menstrüasyon olmadan önce bir yılan tarafından tecavüze uğrama korkuları yaşadıklarını aktarmıştır.

“Ana Tanrıçalardan Bakire Meryem'e: Kadının Mitolojik Öyküsü” başlıklı çalışma (K. Fidan, 2015) Ay'ın döngüsel hareketlerinin kadının menstrüel döngüsüne benzediğini aktarmıştır. Bu durum birçok kültürde Ay'ın, 'kadınların hakîmi' olması ile ilişkilendirilebilir. Nitekim hilal biçimindeki ay'ın bakireliği (kızlık), dolunay'ın kadınlığı ve gebeliği, küçülen ay'ın ise analığı temsil etmesi ay ve evrelerinin kadının bedeninde deneyimlediği fiziksel ve biyolojik süreçlerin ifadesi olarak aktarılmıştır.

Karaçay, Malkar Nart destanlarında dişil varlıkları konu alan çalışmada (Koçak ve K. Gündoğdu, 2018) Nart destanına göre Güneş Satanay'ın babası, Ay'ın ise annesidir. Güneş eril gücü simgelerken Ay, üst Paleolitik çağlardan itibaren kadın ve doğum ile bağdaştırılmıştır. Çalışmada Ay ışığı, dişil, şefkatli, yumuşak, sevecen gibi özellikler ile betimlenmiştir. Ayrıca Ay'ın evrelerinin menstrüasyon dönemini ve kadının yaşam döngüsündeki üç çağını ifade etmektedir. Buna göre hilal bakireliği, dolunay olgun kadını, son dördün (küçülen ay) ise bilge kadını temsil eder. Ayrıca bu üç evrenin mitolojide ve tanrıçanın simgeleri arasında önemli bir yer edindiği de belirtilmiştir.

Yılan arketipini konu edinen araştırma (Y. Yeşildal, 2018) Anadolu'daki Şahmeran tasvirlerinin üst kısmının kadın alt kısmının yılan olarak betimlendiğini ve bu durumun da kadınların yılanlar gibi değişim, dönüşüm gücüne sahip olması ile ilişkilendirildiğini aktarmaktadır. Kadınların menstrüasyon dönemleri, hamile kalmaları ve menopoza girmeleri bu değişimi ve dönüşümü ifade eden dönemler olarak örnek verilebilir. Aynı zamanda kadın ve yılan arasındaki kurulan ilişki kadının sahip olduğu süt ve kan ile bağdaştırılmıştır. Kadının menstrüasyon döneminde kanı ve hamilelik sonrası sütü kontrol etmesi ölümsüzlük otu yiyen ve deri değiştiren özelliği olması nedeniyle ölümsüzlüğün sembolü kabul edilen yılan ile arasında analogi kurulmuştur. Bu doğrultuda menstrüasyon döneminde kadından akan öldürücü olmayan kan ile hamilelikten sonra bir insanı yaşatma gücüne sahip olan süt kadının tekeline kabul edilir. Ayrıca çalışma, kadının her ay menstrüasyon olarak ölümü yaşadığını ancak ölmediğini, doğumda ise ölüme yaklaştığını (ölüm riski) fakat bir iken iki olup çoğaldığını da bu bağlamda değerlendirmiştir.

“Yılan, Su, Söz: Kadın Düşmanlığı ile Belirsizlik Korkusu Arasındaki İlişkiye Dair Bir Yorum” (Işık, 2018) başlıklı çalışma ataerkin aklın kadını düzene, denetime ve iktidara tehdit olarak gördüğünü aktarmıştır. Bu durumun kadının

menstrüasyon olması ve süt üretmesi ile ilişkilendirildiği belirtilmiştir. Kanın her toplumda kutsal olarak kabul edildiği kadar korkuyu da içermesi kan olgusunun ikili çağrışımı da barındırdığını göstermektedir. Buradan hareketle çalışma, kadına karşı duyulan korkuya, kadının biyolojik olarak bedeninde deneyimlediği menstrüel kanamalarının sebep olabileceğini ifade etmiştir.

2.2.3. Menstrüasyonu Sanat Alanında Konu Edinen Çalışmalar

Menstrüasyon, kadın çalışmaları bağlamında 1970'lerden itibaren konu olarak çalışılmaya başlanmış, sanat bağlamında da feminist sanat çerçevesinde ele alınmıştır. Bugün, daha çok feminist perspektifli kadın eylemlerinin bir parçası ve sembolü olarak görseller ile kullanılmaktadır. Bu doğrultuda sanat ve edebiyat alanında konu ile ilgili çalışmalar burada sunulmuştur.

Feminist sanat bağlamında Gerilla Kızlar ve Cindy Sherman'ın sanat çalışmalarını ele alan çalışma (Özüdoğru, 2010) Sherman'ın fotoğraflarında iğrençlik, korku, şiddet gibi öğelerin yer aldığını aktarmıştır. Bu fotoğraflar ile Sherman kadın bedeninin erkek bedenine kıyasla daha akışkan ve denetlenemez olduğunu göstermektedir. Bu durumun en belirgin örneklerinden biri ise kadının menstrüel kanamalarıdır. Ancak kadın bedeninin sağlıklı biyolojik gerekliliği olan menstrüasyon hastalık olarak adlandırılır böylece kadın bedeni de hastalıklı bir konuma itilir. Çalışma ise Sherman'ın kadına ve deneyimlediği menstrüasyona karşı var olanolumsuz söylemle yüzleşmeyi sağlamak için bu durumu fotoğraflar ile örneklediğini aktarmıştır.

Feminist eleştiri bağlamında beden imgesini kadın sanatçıların eserlerinde inceleyen araştırma (Özdemir, 2016) Carolee Schneeman'ın 1971 "Aybaşı Günlüğü" desenleri adlı performansını değerlendirmiştir. Schneeman ana tanrıça kültü çerçevesinde kadın bedeninin biyolojik özelliklerine ve vajinal imgelere odaklanan ilk kuşak feminist sanatçılardan biridir. Schneeman menstrüasyon döneminde, çıplak bir bedenin tüm hatlarını boya ile belirginleştirmiş, önüne bir önlük bağlayarak kitaptan metinler okumaya başlamış ve daha sonra ise önlüğü ve kitabı atarak vajinasına yerleştirdiği menstrüasyon kanı bulaşmış kağıtları çekerek ve üzerindeki notları okuyarak gösterisini tamamlamıştır. Çalışma Schneeman'ın ve gösterisinin kadın ve bedenini temsil eden geleneğe farklı bir bakış açısı getirmiştir.

Kadın ve melankoli konusunu Carrie filmi üzerinden inceleyen çalışma (Kesirli, 2010) Dörthe Binkert'in "Melankoli Kadındır" kitabında antik çağdaki melankolik kişilerde kara safranın baskın olduğunu ve bunun menstrüasyon kanı ile benzerliğini aktarmıştır. Öncelikle 'ME' (melankolo-menstrüasyon) hecesi Babillerde "ana bilgeliği", Sankristçe de ise "Medha-Kadın Bilgeliği" ifade etmekle beraber ana tanrıçanın pek çok isminin bu kökten türetildiği ifade edilmektedir. Aynı zamanda her iki sıvının (karasafra ve menstrüel kan) insanın ruh haline etkilerinin pek çok hususta birleştiğini aktarmaktadır. Çalışma filmde, Carrie karakterinin menstrüasyon olmaya başlamasından sonra psikik yanlarının öne çıkmasını melankoli ile menstrüel kana ilişkin yaklaşımlar temelinde açıklamıştır.

'Sivas' ve 'Hayat Var' filmlerinde cinsiyet, güç ve oyun kavramları üzerine yapılan araştırmada (Düzcan, 2017) iki filmde de 'büyüme' temasının yani çocukluktan yetişkinliğe geçişin işlendiği aktarılmıştır. 'Hayat Var' filminde ilk menstrüasyon kanaması yaşayan Hayat öncelikle okulda arkadaşları tarafından kötü kokuyorsun denilerek dışlanmış, annesi 'kadın oldun' diyerek tokat atmış ve bakkal tarafından tecavüze uğramıştır. Çalışma Hayat'ın yaşadığı bu durumları yetişkinliğe maruz kalarak kendisini doğrudan kadınlığın içinde bulması olarak nitelendirmiştir. Ayrıca Hayat'ın yaşayamadığı çocukluk dönemine hissettiği özlem duygusu ile çocukluk hallerine doğru sürekli bir kaçış içerisinde olduğu da ifade edilmektedir.

Küçük yaşta zorla evlendirme sorununu ve 2010 yılı sonrası Türk sinemasındaki küçük yaştaki gelinleri inceleyen çalışmada (Uluç, Erçetingöz ve Süslü, 2018) ele alınan filmlerden biri 'Halam Geldi' filmidir. Erkek egemen düzende, ailedeki kız çocuklarının ilk menstrüasyon oldukları yaşlardan itibaren hem okul hayatına devam edip hem de annenin yükünü paylaştıkları ifade edilmiştir. Aynı zamanda menstrüasyon olmaya başlayan kız çocukları evlenmeye ehil olarak düşünülmekte ve istemese de evlendirilmektedir. Halam Geldi filmindeki Reyhan karakteri ise ilk menstrüasyonu yaşamıştır ve evlenmemek için Diyarbakır'a dönmek istememektedir. Bu sebeple Reyhan'ın menstrüasyon olduğunu gizlemek için "Halam geldi" ifadesini kullandığı çalışmada aktarılmaktadır.

"Kadın Yazarların Romanlarında Ataerkinin Gölgesindeki Anne-Kızlar" başlıklı çalışmada (Güngör M., 2017) anne ve kızın benlik algıları ve birbirleri ile ilişkileri işlenmiştir. Çalışmada incelenen "Ayna, Ayna Söyleme Bana" adlı

romandaki Nüveyre karakterine ilk menstrüasyon olduğunda annesi tokat atmış ve “benim kızımın aklı başına gelsin” demiştir. Çalışma bu durumun cinselliği belirgin hale gelmeye başlayan, çocukluktan kadınlığa evirilen kız çocuğunun kendi bedenini utanç ve korku kaynağı olarak öğrenmesine neden olduğunu ifade etmiştir.

Popüler masalların sinemaya uyarlanmasıdaki süreklilikleri ve dönüşümleri inceleyen çalışma (Tunalı, 2017) ‘Kırmızı Başlıklı Kız’ masalının erginleşme ile ilgili olduğunu aktarmıştır. Çalışmaya göre erginleşme ilk menstrüasyon ile bağlantılıdır ve bedensel dönüşümle beraber psikolojik dönüşümü de beraberinde getirmektedir. Buna ilaveten çalışmada işlenen ve filme uyarlanan diğer masallardaki (Eşek Derisi, Cindrella, Pamuk Prenses gibi) kız çocuk kahramanların 15 ile 20 yaş arasında olmasını belli bir eşikten sonra olgunlaşacaklarının iması olduğu aktarılmaktadır.

Batıdaki feminist tiyatroyu ele alan araştırma (Çakmak, 2013) çeşitli oyunları örnek göstererek kadınların radikal feminizm ile beraber sorunlarını yalnızca dile getirmeyip çözümler bulmaya çalışarak mücadele ettiklerini aktarmıştır. Konumuz ile ilgili olarak, 1970 yılında yazılmış Wasserstein’in “Sıradışı Kadınlar ve Diğerleri” adlı oyun, kadınların menstrüasyon deneyimlerini açıkça ifade ettiklerini, tartıştıklarını ve bu dönemlerini özgürce keşfetmeye çalıştıklarını ve kendi kanlarının tadına da baktıklarını ifade etmiştir.

Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın ve beden imgesi üzerine yapılan bir çalışma da (Şenyuvalı, 2010) idealize edilmiş kadın bedenine ve bundan kaçış arzusuna örnek olarak Judy Chicago’nun 1971 Menstruation Bathroom’ı (Aybaşı Odası) örnek göstermektedir. Chicago bu görsellerle banyo kapısının arkasına saklanan menstrüasyon kanına, ergenliğe ve kadınlığa ait olan utanç sayılan anları gözler önüne sermiştir.

Kadının öz yaşamı ve kadın olma hali konulu çalışma (İlter, 2006) 1972’de Women House isimli sergide bir ev kadınının yaşantısının sürrealist tarzda imgeler ve yerleştirme sanatı teknikleriyle yansıtıldığını ifade etmiştir. Bu bakışla çalışma kadının günlük yaşantısına ilişkin menstrüasyon olgusunu sergide yer alan ‘Banyoda Menstrüasyon’ 1995 (aybaşı) isimli resim ile örneklemiştir.

Menstrüasyon konusu yurtdışı alan yazınında bir eser (kitap, film vb.) üzerinden veya menstrüel sanat olarak yer edinmektedir. Konu ile ilgili erişilebilen çalışmalar şu şekildedir:

“Bodies and the Elision of Menstruation in Young Adult Literature” başlıklı tez çalışması (Evins, 2013) genç yetişkin literatüründe bedenlerin temsili Suzanne Collins’in ‘Açlık Oyunları’ eserini örnek olay çalışması olarak incelemiştir. Çalışmanın birinci bölümünde Marksist teorilerden faydalanarak romanın tüketim kültürünü ve makineleştirilen emek uygulamalarını açıklamıştır. İkinci bölümünde ise menstrüasyon olma, içinde barındırdığı kültürel normlar ve menstrüasyonun kamusal söylemdeki yokluğu bağlamında çeşitli perspektifler ile sunulmuştur.

“Kırmızı Fırça Vuruşları: Menstrüasyon Tabusuna Sanatsal Bir Analiz” başlıklı bir makale çalışması (Veta, 2018) bulunmaktadır. Araştırma, menstrüasyon tabusunu, Hindistan’daki kadınlar üzerindeki etkisini ve Hint asıllı Rupı Kaur, Megha Joshi ve Mansi Bhaskar gibi kadınların menstrüasyonu sanatların bir araç olarak nasıl kullandıklarını ele almaktadır.

2.2.4. Menstrüasyonu Din, İnanç Alanında Konu Edinen Çalışmalar

Menstrüasyon din ve inanç temelinde İslam, Yahudilik, Budizm, Hinduizm gibi çeşitli din ve inançlarda ele alınan bir konudur. Bu başlık altındaki yurtiçi alan yazını incelendiğinde ağırlıklı olarak İslam dininin menstrüasyon olgusuna ilişkin bakış açısını içeren çalışmalar bulunmaktadır. Daha sonra Yahudilik başta olmak üzere diğer dinlerin menstrüasyon olgusu hakkındaki görüş ve düşünceleri ile ilgili çalışmaların yoğunlaştığı görülmektedir. Menstrüasyon olgusuna din, inanç perspektifinden bakıldığında hem dinlere ait olan kutsal kitaplarda hem de o dine mensup dini düşünürlerin yorumlarında kadını aile ve sosyal hayatından dışlayarak ikincil bir konuma iten bir tavır söz konusudur. Burada menstrüasyon olgusunu din, inanç bağlamında inceleyen çalışmaları İslam dini ve diğer dinler olarak iki temel başlıkta incelemek mümkündür.

2.2.4.1. Menstrüasyonu İslam Dini Perspektifinden Ele Alan Çalışmalar

Menstrüasyon olgusunu İslam dini temelinde inceleyen pek çok çalışma bulunmaktadır. Konuyu bu perspektiften ele alan çalışmalar temelde kadının iddet durumu, buluş çağı ve kadının ibadeti şeklindeki başlıklardan oluşmaktadır.

İslam aile hukukunda boşanma durumunda kadının boşandığı eşten hamile olup olmadığını anlamak için iddet (bekleme) süresi bulunmaktadır. İslam dininde bu süre üç ‘kuru’ (temizlik/hayız) dönem olarak kabul edilmektedir. Bu doğrultuda kadının iddet halini aktaran çalışmalar (Dağcı, 2000; Kaya, 2008; Gökgöz, 2017; Uslu, 2018; Erbaydar ve Odabaşı, 2018) genellikle hayızlı kadının boşanması durumuna ilişkin olan konularını incelemişlerdir. Bu çalışmalarda kadının iddet süresi, evlilik durumu, eşinin kadına bakmakla yükümlü olması, boşanmanın geçerli olup olmama durumu gibi boşanmaya dair konular ayetler, hadisler, mezhepsel ve fıkhi görüşler temelinde tartışılarak aktarılmıştır.

İslam hukukunda ergenlik ‘buluğ’ çağı olarak adlandırılmaktadır. Buluğa giren kız çocuklarına ‘baliğa’, oğlan çocuklarına ise ‘baliğ’ denmektedir. Ergenlik, buluğ ise kız çocukların menstrüasyon olması ve oğlan çocuklarının ise ilk boşalmaları (ejakülasyon) olarak tanımlanmaktadır. Bu konu çerçevesindeki çalışmalardan biri (Aça, 2009) Âdem ve Havva’nın yaşadıklarını kız ve oğlan çocuklarının buluğ dönemleri ile ilişkilendirerek buluğ çağını cennetin kaybı olarak nitelendirmiştir. Buna göre buluğ çağına giren kız ve oğlan çocuklarına bedenleri, çıplaklıkları cinsellikleri üzerinden hata, günah, kirlenme, bozulma gibi olumsuz anlamlar yüklenmiştir. Tanımsal olarak yaklaşan çalışmalar (Ulusal, 2012; Şimşek, 2012; Yılmaz, 2014; Dirik, 2019), buluğ çağını oğlan çocuklar için ihtilam (ilk boşalma) ve habl (gebe bırakma) olarak nitelendirirken, kız çocuklar için ise hayız (menstrüasyon olma) ve habl (gebe kalma) olarak ifade etmişlerdir. Bir diğer çalışma (Özdemir A., 2013) konuya Allah’a karşı olan sorumluluklarını yerine getirmeyi ifade eden eda ehliyeti üzerinden yaklaşmıştır. Kişinin eda ehliyetine sahip olduktan sonra yaşadığı engeller (delilik, çocukluk, uyku, bayılma vb) kısıtlama veya kaybetme durumlarını ‘ehliyet arızaları’ olarak tanımlamış ve kız çocuklarının hayız olmasını ise bu ehliyet arızaları içinde değerlendirmiştir.

İslam dininde hayız gören kadının dini ibadetlerini yerine getirmesine ilişkin ayetleri, hadisleri, mezhepsel ve fıkhi görüşleri kaynak olarak ifade edilen yasaklar bulunmaktadır. Konuyla ilgili çalışmalara bakıldığında hayız dönemindeki kadının kirli olma veya ibadetlerini yerine getirme durumu ile ilgili farklı görüşler olduğu görülmektedir. Bu husustaki çalışmalar (Yaman, 1998; Keleş, 2011; Ulu, 2012; Yüksek, 2016; Sağlam ve Arpacı, 2018) genellikle kadının hayız halini hades (hükmi

kirlilik) olarak nitelendirmiştir. Buna göre hayız halindeki kadının namaz kılması, oruç tutması, hac ibadetini yapması, camilere ve dinen kutsal sayılan yerlere girmesi, Kur'an-ı Kerim'e dokunması ve okuması yasaktır. Kadın ancak hayız hali sonlandığında gusül abdesti alarak temizlenir ve bu ibadetlerini yerine getirebilir. Bir diğer husus konuya ilişkin İslam öncesi inançlar ve pratiklerdir. Bir çalışma (Acarlıoğlu, 2018) İslam öncesi kadınlara uygulanan kısıtlamalar içerisinde menstrüasyon dönemindeki kadına hastalıklı bakıldığı, uzak durulduğu, aynı kaptan beraber yemek yenip içilmediği, aynı yatakta yatılmadığı ve kadının bu dönemde ev dışında tutulduğu, Kâbe'yi ziyaret ve tavaf edemediği, putlara yaklaşımlarına ve el sürmelerine izin verilmediği gibi uygulamalar olgunu ortaya koymuştur. Alevilik-Bektaşilik inançlarında konu ile ilgili çalışmalarda menstrüasyon dönemindeki kadın ile cinsel birlikteliğe girmenin yasak olduğu, bu yasağa uyulmaması halinde ise sadaka verilmesi gerektiği (Ergün M., 2010) ve tavşanın menstrüasyon olması nedeniyle etinin yenmesinin yasak olduğu (Ergun, 2011) ifade edilmiştir.

2.2.4.2. Menstrüasyonu Diğer Dinler Perspektifinden Ele Alan Çalışmalar

Menstrüasyon konusu sadece İslam dininde yer alan bir konu değildir. Diğer dinler ve inanç sistemlerinde de konu ile ilgili görüşler ve uygulamalar bulunmaktadır. Bu başlık altında konu ile ilgili diğer dinlerin menstrüasyon dönemindeki kadınların yaşantıları ve sosyal hayatlarına dair inanç, düşünce ve görüşlerine ilişkin çalışmalar sunulmuştur.

Hasidik (Yahudilik) inancına sahip ergen kızlar ile yapılan çalışma (Zalcberg, 2009) menstrüasyona ve cinselliğe dair bilginin aktarım kaynaklarını ele almıştır. Çalışmada elde edilen bulgular sonucunda ana bilgi kaynağının annelerinin olduğu ve bunu akran gruplarının takip ettiği ifade edilmiştir. Aktarılan bilginin türü ise menstrüasyon döneminde neler yapıldığına ilişkin teknik bilgiler, geleceğe dair üreme ile ilgili olumlu ifadeler olarak aktarılmıştır. Çalışma, farklı görüşler bulunmasına rağmen menstrüasyonun hala bir tabu olduğunu ve bunun cinselliğin de üzerinde olan dini bir bakışı yansıttığını ortaya koymuştur.

İslam kültürünün çevre kültür ile olan ilişkisini inceleyen çalışma (Budak, 2011) Yahudilik inancında menstrüasyon döneminde olan kadınlar ile ilgili

kısıtlamaları aktarmıştır. Buna göre menstrüasyon olan kadının dokunduğu her şeyin bozulacağı, kadının menstrüasyon dönemi bittikten sonra yedi gün beklemesi gerektiği, menstrüasyon dönemindeki kadınla cinsel ilişkiye giren birinin de kadın gibi kirli olacağını, bu dönemdeki kadın ile beraber yemek yemediği, aynı evde yaşamadığı, kutsal sayılan şeylere dokunmasının yasak olduğu gibi, menstrüasyon döneminde bulunan kadına ve yaşantısına ilişkin sınırlamalar bulunduğu ifade edilmiştir.

İslam'da ve Yahudilikte aktarılan Âdem ve Havva'nın yasak ağaçtan yedikleri meyve ve yaşanan olayları anlatan çalışma (Yadsıyaman, 2011) konu ile ilgili çeşitli rivayetleri ele almaktadır. Yahudi kaynaklarında aktarılan hikâyeye göre, yasak olan meyvenin yenmesi üzerine Tanrı ceza olarak Havva'yı ve soyundan gelen kızları doğurganlık ile cezalandırılmıştır. Bunlara ilaveten menstrüasyon döneminde kan gelmesi, bekaret kanının gelmesi, hamilelikte yaşanan sızıntı, doğum sancısı, acı çekerek doğum yapma, eşinin kadının üzerinde hakimiyet kurması ve yönetmesi gibi kadına verilen cezalar olarak ifade edilmektedir. Çalışma İslam dini ile Yahudiliği karşılaştırmalı olarak ele almıştır. Buna göre İslam'da da kadının ibadetlerini yerine getirmesinin yasak olduğu ifade edilmiş ancak Yahudilik inancından farklı olarak İslam'da menstrüasyon dönemindeki kadının dokunduğu eşyaların kirli sayılmadığı, menstrüasyon halindeki kadın ile beraber aynı evde yaşanılabilirdiği, beraber yemek yenildiği, aynı yatakta yatılabildiği, cinsi birliktelik hariç tüm aile bireyleriyle ilişkilerinin normal olarak devam ettiği gibi bilgiler aktarılmıştır.

“Kültürlerarası Din Psikolojisi Açısından Kan Sembolizmi” başlıklı makale (Çetin, 2012) kan sembolizmini ve kan olgusuna atfedilen anlamları ele almaktadır. Çalışma kan olgusuna, olumlu ve olumsuz anlamlar yüklendiğinden dolayı ikircikli bir bakış açısı ve tanıma sahip olduğunu ifade eder. Bu durumu Yahudi kültüründe kan'ın ‘hayat verici’ ve ‘toprağı kirletici’ gibi zıt anlamları olduğunu ifade ederek örnekler. Ayrıca farklı kültürlerde kadınların menstrüasyon kanına, kirli ve üretken olması gibi yine zıt anlamlar yüklendiği de aktarılmıştır.

“Yahudi Kutsal Metinlerine Göre Hastalıklar ve Çeşitleri” başlıklı tez çalışması (Aksoy, 2018) Yahudi dinini merkeze alarak hastalıklara bakışı ve hastalıkların önlenmesindeki yöntemleri ele almaktadır. Çalışma, menstrüasyon konusuna da yer vermiştir. Buna göre menstrüasyon gören kadın için ‘Nidat Devota’

kavramı kullanıldığını, Nida kelimesinin ‘ayrı uzakta’, Devota kelimesinin ise ‘dava’ kökünden ‘kanama’ anlamlarına geldiğini ifade etmiştir. Bir başka görüş ise, menstrüasyon kanı ‘Madve/Hastalık’ kelimesiyle bağdaştırılarak ‘rahatsızlık’ anlamında da kullanılmaktadır. Çalışma, Yahudi inancı ve kültürü çerçevesinde Vayikra kitabında menstrüasyon döneminde olan kadının üzerine yattığı, oturduğu, dokunduğu her şeyin kirleneceği, kadına ve kadının temas ettiği şeylere dokunanların kıyafetlerini havuza (Mikve) koymaları gerektiği ve bu kişilerin gün batımına kadar kirli sayılacağı ifade edilmiştir.

Yahudilikte zina suçu ve cezası olan recm uygulamasını araştıran makale (Göregen ve Turan, 2018) menstrüasyon dönemindeki kadınla yapılan zinayı ve cezasını da konu edinmiştir. Buna göre Eski Ahitte menstrüasyon dönemindeki kadının yedi gün kirli sayıldığı, bu dönemdeki kadının yattığı, oturduğu, dokunduğu her şeyin kirleneceği ve kadının temas ettiği yerlere dokunan kişilerin akşama kadar kirli sayılacağı, elbiselerinin yıkanması gerektiği, menstrüasyon kanaması olması gereken gün sayısından fazla sürmüş ise o zaman da kirli sayılacağı, bu dönemde cinsel ilişkide bulunmaması gerektiği gibi durumlar ifade edilmiştir.

“Yahudilikte Kadınların Regl Dönemi/Niddah ile İlgili Hususlar” başlıklı çalışma (Yiğitoğlu, 2019) menstrüasyon döneminin tanımlamaları, süreleri, sınırlamaları gibi konulara değinmiştir. Buna ilaveten Nida/Niddah kavramı Yahudilikte ergenlik döneminden menopoz dönemine kadar devam eden periyodik bir şekilde gerçekleşen kanamanın kirliliğini ifade etmektedir. Ayrıca çalışma, Nida teriminin “izolasyon, ayrılma, ayrışma, kirlilik durumu, adet kirliliği, adet dönemi, adetli kadın” anlamlarına geldiğini de eklemiştir. Çalışma, menstrüasyon dönemindeki bir kadının yedi gün boyunca kirli kabul edildiğini ve temas ettiği her şeyin de kirlendiğini ifade eder. Ayrıca menstrüasyon dönemindeki kadınla cinsel birlikteliğin yasak olduğu ifade edilerek yasağa uyulmadığı takdirde cezanın Tanrı tarafından verildiğine inanılmaktadır.

“Türk Mitolojisinde Al Dini ve Okra İlişkisi” başlıklı makale çalışmasında (Çobanoğlu, 2016) Umay-Tanrıça dininde kadınların doğum yapabilmeleri ve menstrüasyon olabilmeleri sebebiyle üstün cins olarak kabul edildiklerini aktarmıştır.

“Milli Dinlerde Renk Fenomeni” başlıklı çalışma (Albayrak, 2008) Hinduizm dininde kırmızı rengin yaygın olduğunu ve çeşitli konularda kullanıldığını aktarmıştır.

Araştırma bu durumun sebebini Hinduizm'deki Racaların toplumun alt kesiminden sayılmaları olarak ortaya koymuştur. Raca kelimesi kırmızı ve kirlilik anlamlarına gelir ve bu durum kadınların menstrüasyon dönemleri ile ilişkilendirilmiştir.

Hinduizm'i ele alan çalışmada (Yitik, 2013) Hintlilerin menstrüasyon sürelerine ve menstrüasyon dönemindeki kadına uygulanan kısıtlamalar aktarılmıştır. Hintlilere göre kadınların menstrüasyon dönemlerinin süresi on altı gün olarak kabul edilmiştir. Menstrüasyon dönemindeki kadın kirli kabul edilmiş, eşine yaklaşması ve eşi ile aynı evde bulunması haram kabul edilmiştir. Menstrüasyon olan kadından, dört gün sona erdikten sonra gelen kanın menstrüasyon kanı değil kadının kanında oluşan cenin maddesi olduğu kabul edilir.

Hinduizm'deki cenaze törenlerini inceleyen çalışma (Kutlutürk, 2016) kutsal metinleri esas alarak konu ile ilgili görüşleri aktarmıştır. Buna göre, Hindistan'ın güney kesiminde yer alan Kerala ve Tamil Nadu eyaletlerinde yaşayan lohusa veya menstrüasyon döneminde ölen kadınların cenaze törenlerine ait özel uygulamalar bulunmaktadır. Lohusa veya menstrüasyon döneminde vefat eden kişi kendisine bulaşan kirlilikten temizlenmesi için idrar, dışkı, süt, kaymak ve tereyağının karıştırılması sonucu elde edilen bazı özel törenlerde kullanılan 'panchagavya' karışımının bulunduğu su ile yıkanmaktadır. Buna ilaveten hamile veya menstrüasyon döneminde ölen kadınlara kendilerini Tanrı'ya adanmış, dinlerine ve geleneklerine bağlı olan insanlar gibi özel cenaze törenleri yapıldığı da ifade edilmiştir.

Dini bir hareket olan Rastafarilik dinini ele alan çalışmada (Albayrak, 2017) menstrüasyon dönemindeki kadınların yemek pişirmesinin yasak olduğu ve temizlik kurallarına uymalarının zorunlu olduğu aktarılmıştır.

Menstrüasyon konusu yurtdışı alan yazınında din ve inanç bağlamında çalışılmıştır. Bu kategorideki çalışmalar farklı dinlerin menstrüasyon olgusuna değinmiş ve bu olguyu deneyimleyen kadınlara ilişkin görüşlerini ortaya koymuştur.

Amerika Birleşik Devletleri'nin batı bölgesinde 340 dindar ve dindar olmayan kadın ile yapılan çalışma (C. Dunnaval ve Roberts, 2012) katılımcıların menstrüasyona ilişkin tutumlarını ve deneyimlerini karşılaştırmalı olarak araştırmıştır. Çalışmada dindar kadınların dindar olmayan kadınlara kıyasla menstrüasyon dönemlerine ilişkin algıları daha rahatsız edici, utanç vericiyken bu döneme ilişkin yasakları daha fazla benimsedikleri aktarılmıştır. Ayrıca dindar

olmayan kadınlar, dindar olan kadınların inandıkları dinlerin menstrüasyon dönemini kabul etmesi ve bu döneme ilişkin uygulamaları önemsemesini özel bir zaman olarak nitelendirmişlerdir

“Menstrüasyon, Din ve Toplum” başlıklı bir makale çalışmasında (Bhartiya, 2013) Yahudilik, Hristiyanlık, İslam, Hinduizm veya Budizm ve Sihizm dinlerinde menstrüasyon olan kadınlar hakkındaki görüşler incelenmiştir. Çalışma Kadınların günlük yaşamlarından izole edilmesi, dini faaliyetlerden dışlanması, cinsel ilişkide bulunamaması gibi pratiklerin yaygınlığına değinmiştir. Ayrıca kadının menstrüasyon döneminde bu gibi ayrımcılıklara maruz kalmasının nedenini de dinlerin kadınları bu dönemlerinde kirli görmeleri olarak ifade edilmiştir. Çalışma sonuç olarak dinlerde ve kültürlerde kadının menstrüasyon dönemine ait benzer tabuların olduğunu aktarmıştır.

Menstrüasyon tabusu üzerine yapılan bir çalışma (Kaundal ve Thakur, 2014) Yahudilik, Hristiyanlık, İslam, Hinduizm ve Budizm gibi büyük dinleri de temel alarak toplumun tutumunu ve meselenin psiko-sosyal yönlerini incelemiştir. Bu konulardan biri de menstrüasyon olgusudur. Bu olguya ilişkin algının farklı dinlerde çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Menstrüasyon dönemindeki kadına atfedilen sınırlayıcı uygulamalara, dinlerin konuya ilişkin kirlilik algısının ve tabuları sürdürmesinin önemli katkı sağladığı belirtilmiştir. Çalışma, menstrüasyon dönemlerinde satılan ürünlerin fresh, koku giderici, dezenfekte edici gibi özelliklere sahip olmasını da bu durumu desteklen bir tavır olarak ifade etmiştir. Aynı zamanda menstrüasyona ilişkin ritüellerin dini ve kültürel olarak inşa edildiğini, bu durumun kadınları yalnızlaştırarak toplum içinde ‘kadınsı’ olarak nitelenen kendi alanlarını korumaya maruz bırakıldıkları ifade edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUKLUK VE ANNELİK DÖNEMLERİNDE MENSTRÜASYONA İLİŞKİN ALGI, DEĞİŞİMİ VE AKTARIM

Bu çalışmanın sahaya ilişkin bulguları, araştırma soruları bağlamında sunulmuştur. Tablo 8’de araştırmanın kodlaması bir bütün olarak görülebilir. Burada nicel bir yöntem izlenmemesine rağmen rakam ve oranların sunulmasında amaç, veri seti genelindeki kodlama oranının sergilenmesidir.

Çalışmaya İzmir’de ikamet eden kızı menarş deneyimi yaşamış anneler dahil edilmiştir. Derinlemesine görüşme yapılan katılımcılardan ilk aşamada eğitim durumları, yaşları, meslekleri, ebeveynlerin eğitim durumları, sahip oldukları çocuk sayısı ve cinsiyetleri, doğup büyüdüğü yer ile ilgili demografik bilgiler alınmıştır. Buna göre katılımcıların 10’u ilkokul, 10’u ortaokul, 10’u lise, 14’ü lisans ve 6’sı lisans üstü eğitim düzeylerine sahiptir. Görüşme yapılan katılımcıların 14’ü 35-44, 28’i 45-54, 8’i 55-65 yaş aralığındadır. Katılımcıların mesleklerine bakıldığında 19’u çalışmıyor, 20’si beyaz yakalı, 5’i işçi ve 6’sı emeklidir. Görüşmeye katılan katılımcıların ebeveynlerin eğitim durumlarında 6’sının annesi, 1’inin babası eğitim görmemiş; 2’sinin annesi ve babası okuma-yazma bilen; 29’unun annesi, 26’sının babası ilkokul; 6’sının annesi, 7’sinin babası ortaokul; 4’ünün annesi, 6’sının babası lise; 3’ünün annesi, 8’inin babası lisans veya lisans üstü eğitim düzeylerine sahiptir. Katılımcıların 13’ü 1 çocuğa, 30’u 2 çocuğa, 5’i 3 çocuğa, 1’i 4 çocuğa, 1’i 5 çocuğa sahiptir. Bu katılımcıların 36’sının 1 kız çocuğu, 12’sinin 2 kız çocuğu, 1’inin 3 kız çocuğu, 1’inin 4 kız çocuğu varken 22’sinin 1 oğlan çocuğu, 4’ünün 2 oğlan çocuğu bulunmaktadır. Son olarak katılımcıların doğup büyüdüğü bölgelere bakıldığında 34’ü Ege, 3’ü Marmara, 2’si Karadeniz, 1’i Akdeniz, 6’sı İç Anadolu, 3’ü Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde, 1’i ise Azerbaycan’da doğduğunu beyan etmiştir.

İzmir’de ikamet eden kızı menarş deneyimi yaşamış 50 anne ile yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular; Menarşa ilişkin deneyimler, Menarş ve menstrüasyon bilgisinin alımı, Menarş ve menstrüasyon bilgisinin aktarımı olarak üç ana başlık halinde kategorilendirilmiştir. Menarşa ilişkin deneyimler; menarş öncesi bilinenler ve menarş deneyimi olarak iki temada kategorize edilmiştir. Menarş ve menstrüasyon bilgisinin alımı; annenin menarşı anlatması, annenin menarşı anlatmaması, anne ve diğer kadınlardan bilgi edinme,

akran bilgi paylaşımı olarak dört temada kategorileştirilmiştir. Menarş ve menstrüasyon bilgisinin aktarımı ise menarşa ilişkin deneyimler, menarş deneyimi, menarş /menstrüasyona ilişkin geleneksel yaklaşımlar ve aktarımı olarak üç ana kategoriye ayrılmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular ana temaları ve onların alt başlıklarının kategorizasyonu aşağıdaki tabloda ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 12: Çocukluktan Anneliğe Menstrüasyon Algı ve Deneyim Aktarımına İlişkin Bulgular

MENARŞA İLİŞKİN DENEYİMLER	f
Menarş Öncesi Bilinenler	
Bilginin doğruluğu açısından	
Doğru bilgiye sahip olma	26
Yanlış bilgiye sahip olma	2
Bilgiye sahip olmama	22
Bilginin tanımlandığı bağlam açısından	
Üreme ile ilişkilendirme	3
Kanama ile ilişkilendirme	12
Döngüsel zaman ile ilişkilendirme	3
Kavramlarla ilişkilendirme	4
Eylem ile ilişkilendirme	4
Menarş Deneyimi	
Menarşa ilişkin hatırlananlar	19
Hissedilenler	48
Deneyimin paylaşılması	44
MENARŞ VE MENSTRÜASYON BİLGİSİNİN ALIMI	
Annenin Menarşı Anlatması	11
Menarş öncesi anne ile konuşulanlar	16
Menarş sonrası anne ile konuşulanlar	34
Annenin kendi menstrüasyon deneyimini aktarması	12
Annenin Menarşı Anlatmaması	34
Anne ve Diğer Kadınlardan Bilgi Edinme	19
Akran Bilgi Paylaşımı	42
MENARŞ ve MENSTRÜASYON BİLGİSİNİN AKTARIMI	
Menarşa İlişkin Bilgi Aktarımı	
Menarş öncesi bilgi aktarımı	45
Menarş sonrası bilgi aktarımı	47
Bilgi aktarımı yapmayan	15
Menarş Deneyimi	48
Menarş / Menstrüasyona İlişkin Geleneksel Yaklaşımlar ve Aktarımı	
Menarş ve menstrüasyona ilişkin geleneksel yaklaşımlar	31
Geleneksel yaklaşımların anneden kızı aktarımı	11

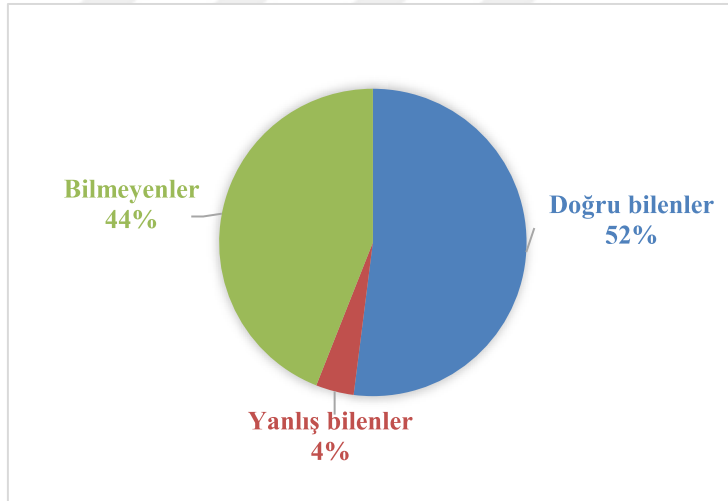
3.1. MENARŞA İLİŞKİN DENEYİMLER

Araştırmanın ikinci sorusu, “İlk menstrüasyon deneyimi nasıl yaşanmıştır?” şeklinde kurgulanmıştır. Bu bağlamda alt sorular, menarş öncesi menstrüasyona ilişkin neler bilindiği, bu konudaki düşünceler, menstrüasyona ilişkin ilk bilginin ne zaman ve nasıl alındığı, menarş deneyiminin nasıl yaşandığı ve bu deneyimin nasıl hatırlandığına ilişkindir. Bulgular, *menarş öncesi bilinenler* ve *menarş deneyimi* olarak iki alt başlığa ayrılarak sunulmuştur.

3.1.1. Menarş Öncesi Bilinenler

Araştırmaya katılan 50 katılımcı ile yapılan derinlemesine görüşmelerde elde edilen bulgular, menarş öncesinde kadınların edindikleri bilginin doğruluğu bağlamında kodlanmış ve ilgili bulgular Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1: Menarş Öncesinde Sahip Olunan Bilginin Doğruluğu

Yapılan görüşmelerde menarş öncesinde sahip olunan bilginin doğruluğuna ilişkin veriler Şekil 1’de sunulmuştur. Katılımcıların 26’sının (%52) doğru bilgiye sahip olduğu, 22’sinin (%44) bilgiye sahip olmadığı, 2’sinin (%4) ise yanlış bilgiye sahip olduğu görülmüştür. Burada, bilgi denetlemesi yapılırken menarş ve menstrüasyona ilişkin şu tanımlar esas alınmıştır:

“Menarş, kızların ergenliğe girmesini takiben yaşadığı ilk kanamadır ve ilk menstrüel olarak bilinir.”

“Menstrüasyon, sağlıklı bir kadının gebelik durumları dışında, ilk periyodik kanaması (10-17 yaş aralığı) ile başlayarak menopoz dönemine kadar devam eden 28-30 günlük dönemlerdir. Bu dönemlerin amacı rahmi olası bir gebelik için hazırlamaktır ve 24-35 günlük periyotlar normal kabul edilir” (Hickin, 2002: 146).

Doğru bilgiye sahip 26 katılımcının ifadeleri şöyle örneklenebilir:

“...ergenleşme sürecinin başladığını artık bir dişinin üreyebileceğini” (K2)

“... yani bayanların başına böyle bi durumun geldiğini biliyodum, onun yumurtalıklarla ilgili olduğunu biliyodum ... ne yapmam gerektiğini biliyodum” (K4)

“... vücudumuzda değişikliklerin olduğunu, bu değişiklik sürecinde kız çocuklarında farklı erkek çocuklarında farklı olduğunu ve ee adet dönemleri denilen dönemlerimizin olacağını, bundan korkmamamız gerektiğini.” (K7)

“... çocukluk gençlik (gülme) o dönemin getirdiği işte ee ay aybaşı denilen bi şey vardı bizim dönemimizde. İşte kadın kızlar belli dönemlerde kanama yaşıyolardı” (K8)

“... ee ne olduğuyla ilgili işte, bilgi sahibiydim. Biyolojik olarak neye karşılık geldiğini biliyordum ... normal bir şey olduğunu, endişelenmemem gerektiğini, onları biliyordum” (K9)

“... yani bi işte kadınların ee hastalandığı hani” (K10)

“... annem böyle bi şey olabilir bak böyle bi durum var ve hani bu iyi bi şey, sağlıklı olduğunun ifadesi gibi şeyler anlatmıştı bana ... ee yani ee erkek ve kadın arasındaki farktan bahsetti öncelikle işte ee kadınların ee işte yumurtlama sürecinden yani çok açık olarak ben ne zaman regl oldum, ortaokuldaydım dolayısıyla çok açık olarak da bunlardan bahsedebilecek yaşıyordum ee işte yani yumurtlama sürecinde ee neler olduğundan işte ee ağrı regl durumunda işte ee sancılı olabileceğinden ee işte kan akışıyla yumurtaların ee atılacağından ve sonra o döngünün tekrar devam edeceğinden” (K13)

“... . ee olması artık beklenen, yolu gözlenen bir şeydi genç kızlık ... ee ama dediğim gibi ee bilgi olarak her şeye hazırdım o anlamda” (K14)

“... ee büyüceksin, genç kız olcaksın dendi bana ee böyle bi şeyle karşılaşacaksın” (K15)

“... sadece kadınların ee adet hani adet olduğunu biliyodum ... aylık kanamanın olduğunu duyuyosun duydum” (K17)

“... şöyle yani her ay her ay ee bir ee sürecin olduğunu biliyodum. Ee ve sonuçta hani kanamalı bir süreç ... Bildiğim şey ee dediğim gibi bir süreç olduğu, her ay düzenli olduğu, kanamalı geçtiği ee olmamasının problem olduğu bunları biliyodum.” (K18)

“... ee ayda 1 ee genital bölgenizden kan gelecek ama o tamamen sağlık açısından gerekli. Bu bi hastalık değil, normal bir süreç, bütün kadınlar bunu

yaşıyo, sizde yaşıcaksınız. İlerde çocuk sahibi olabilmeniz için bu gerekli annem bunu bize anlatmıştı ... biyoloji dersinde ee biz ee kadın cinsiyet kadın ve erkek olarak ayrı ayrı gördük. Erkeklerin ergenlik süreci ve kadınların ergenlik süreci olarak. Kadınların ergenlik sürecinde menstrüasyon dönemini yaşıcamızı” (K19)

“... yani işte her ay ee kanamamız olcağı ee ondan sonra işte kimi iki gün çok yoğun ee arkadaşlarımın anlattığı mutlaka tatlı isteğin oluyo, bu şekilde” (K21)

“... ee kadınlara özgü, ayın belli bi döneminde ee kanamanın gelmesi olarak biliyoduk” (K22)

“... hani ee sadece adet olcam hani belirli bi yaşa, buluş çağına girceğim söylendi” (K24)

“... bi boy abdesti alması hani o geldiği zaman genç kız olunduğunu ... yani ondan sonra temizleniyosunuz ayda bi kere olduğunu söylerlerdi o şekilde” (K25)

“... benim ablamlar vardı onlar bana işte böyle böyle olucak, buradan kan gelicek, kilotun kan olucak aklında olsun, sakın korkma bu bir hastalık değil demişlerdi.” (K30)

“... yani annem de anlamıştı gelceni e bana anlatmıştı bunlar bunlar olabilir diye ... yani ilk önce şey dedi zaten ergenlik çağına 12 yaşında olduğum için bana bunları belirtti. İşte dedi hastalancaksın dedi ee kanaman gelecek dedi, ondan sonra işte geldiği zamana bana gel dedi ben sana ped vercem dedi. Onun koymasını gösterdi, çamaşırama nasıl yerleştircemi gösterdi” (K31)

“... işte ayda bi kere düzenli olduğunun, ee ve kanın geldiğini, artık genç kız olduğunu, ergenliğe girdiğini ... öyle şeyleri biliyodum yani.” (K34)

“... işte o dönem geldiğinde ee napmam gerektiği, nasıl tedbir almam gerektiği, nasıl olacağı hepsini anlattılar” (K36)

“... yani annem biraz çıtlatmıştı bana çocuğum ee kızlar biraz ergenlik çağına geldiği zaman böyle böyle kanamaları olur diye” (K40)

“... ben bi sadece olcamızı söyledi ee o kadar diyebilirim yani” (K42)

“... bana işte nasıl olmam gerektiği, nasıl olucam, napmam gerektiğini falan ablalarımın öğreymiştim bilgim vardı yani” (K43)

“... bak kızım yaşın geliyo böyle bi şey geldiğinde ... olabilir korkma falan diye aydınlatmıştı beni. Bekliyodum yani nasıl, ne olcanı biliyodum ve bekliyodum.” (K48)

Menarş ve menstrüasyon kavramlarının tanımları esas alınarak incelendiğinde yanlış bilgiye sahip 2 katılımcının ifadeleri:

“... işte bu vücutta kirli bir kan olduğunu ve bir ay dolunca bunun dışarı atıldığıyla ilgili böyle kabaca bilgiler biliyoduk” (K20)

“... arada bi konuşurlardı ben bu adeti hani böyle bi gelenek bi görenek olarak tanımlardım.” (K35)

Araştırmanın bulgularına bakıldığında 22 katılımcının menarş öncesi bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir. Katılımcılar, çocukluk dönemlerinde konuyla ilgili bir şey bilmediklerini açıkça ifade etmişlerdir. Bu ifadelere örnek olarak şunlar verilebilir:

“... hani deneyimim olmadan önce herhangi bi bilgilendirme yaşamamıştım”
(K1)

“... hiçbir şey. Regl dönemimde hiçbir şey öğrenerek girmedim” (K5)

“... olabileceği ile ilgili kendi adıma bi bilgim yoktu” (K11)

“... özel bi bilgilendirme hiç yaşamamıştık” (K12)

“... hiçbir şey bilmiyodum” (K16)

“... hiçbir şey bilmiyodum” (K23)

“... hiçbir şey yani ben hiçbir şey bilmeden oldum.” (K26)

“... hiç bi şey bilmiyodum, maalesef ailem hiç bi şey anlatmadı bana” (K29)

“... ya neredeyse hiçbir, neredeyse değil hiçbir şey bilmiyodum.” (K33)

“... fazla, bizim zamanımızda fazla bir bilgimiz yoktu yani” (K37)

“... hiçbir annemiz babamız bu konuda eğitim vermedi bize” (K39)

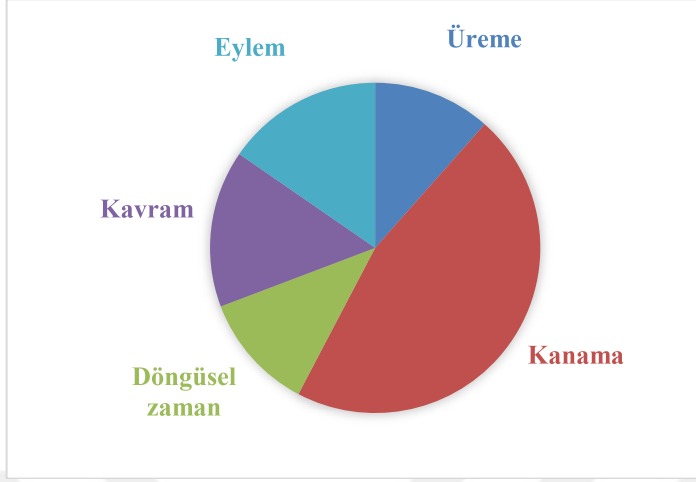
“... hiç bi şey bilmiyodum” (K41)

“... valla hiçbir şey bilmiyodum ki” (K45)

“... Ben hiçbir şey bilmiyodum.” (K49)

Buraya kadar olan bulgulara, katılımcıların menarş öncesi konuyla ilgili doğru bilgiye sahip olup olmadıkları aktarılmıştır. Menarş Öncesi Bilinenler başlığında toplanan bulguların ikinci bölümü, menarş öncesi bilgiye sahip olan katılımcıların ifade ettikleri bilginin tanımlandığı bağlamlardır. Buna göre katılımcıların menarş öncesi sahip oldukları bilgileri beş bağlamda ifade etmek mümkündür, bunlar Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2: Menarş Öncesi Menarşa Dair Bilginin Tanımlandığı Bağlamlar

Şekil 2’de menarş öncesi doğru bilgiye sahip katılımcıların bu bilgiyi nasıl tanımladıkları aktarılmıştır. Buna göre katılımcıların menarş öncesi sahip oldukları bilgi beş temada toplanmıştır. Menarş katılımcıların 12’si kanama, 4’ü kavram, 4’ü eylem 3’ü üreme ve 3’ü döngüsel zaman, bağlamlarıyla ilişkilendirerek tanımlamışlardır. Bu doğrultuda doğru bilgiyi beş ayrı bağlamda ilişkilendiren katılımcıların ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

Bilgiyi kanama bağlamında ilişkilendirerek kanamalı bir süreç, kanın gelmesi şeklinde ifade eden katılımcılar;

“... işte kadın kızlar belli dönemlerde kanama yaşıyorlardı” (K8)

“... ee ve sonuçta hani kanamalı bir süreç ... her ay düzenli olduğu, kanamalı geçtiği” (18)

“...ee kadınlara özgü, ayın belli bi döneminde ee kanamanın gelmesi olarak biliyoduk” (K22)

“... buradan kan gelicek, kilotun kan olucak aklında olsun” (K30)

“... işte ayda bi kere düzenli olduğunun, ee ve kanın geldiğini, artık genç kız olduğunu, ergenliğe girdiğini” (K34)

“... ee kızlar biraz ergenlik çağına geldiği zaman böyle böyle kanamaları olur diye” (K40)

“... ee yani hani afedersin tuvaletin olduğu yerden yapınca hani bi kan gelicek diye ee kanla akıntı gelicek diye o şekilde biliyodum.” (K48)

Bilgiyi kavramsal bağlamda ilişkilendirerek açıklayan katılımcılar adet denilen bir şey veya böyle bir şey olacağımız söylendi ifadelerini kullanmışlardır. Şu örnek burada aktarılabilir:

“... ee adet dönemleri denilen dönemlerimizin olacağını” (K7)

“... ee büyüceksin, genç kız olcaksın dendi bana ee böyle bi şeyle karşılaşacaksın” (K15)

“... yani neler biliyodum hani ee sadece adet olcam hani belirli bi yaşa, buluş çağına girceğim söylendi.” (K24)

“... ben bi sadece olcamızı söyledi ee o kadar diyebilirim yani” (K42)

Bilgiyi eylem bağlamında ilişkilendirerek menstrüasyonun ne olduğunu, menstrüasyon döneminde eylemsel olarak ne yapmaları gerektiğini açıklayan katılımcılar şöyle örneklenebilir:

“... ee ne olduğuyla ilgili işte, bilgi sahibiydim. Biyolojik olarak neye karşılık geldiğini biliyordum” (K9)

“... ee bilgi olarak her şeye hazırdım o anlamda” (K14)

“... işte o dönem geldiğinde ee napmam gerektiği, nasıl tedbir almam gerektiği, nasıl olacağı” (K36)

“... işte nasıl olmam gerektiği, nasıl olucam, napmam gerektiğini falan ablalarımın öğrendim bilgim vardı yani.” (K43)

Bilgiyi yumurtalar ile ilişkilendirerek üreme bağlamında ifade eden katılımcılar;

“... ergenleşme sürecinin başladığını artık bir dişinin üreyebileceğini” (K2)

“... yani bayanların başına böyle bi durumun geldiğini biliyodum, onun yumurtalıklarla ilgili olduğunu biliyodum” (K4)

“... ee kadınların ee işte yumurtlama sürecinden ... ee işte kan akışıyla yumurtaların ee atılacağından ve sonra o döngünün tekrar devam edeceğinden” (K13)

Bilgiyi döngüsel zaman bağlamında ilişkilendirerek ayda bir, her ay yaşanacağı şeklinde ifade eden katılımcılar da şöyle örneklenebilir:

“... yani işte her ay ee regl ile ilgili böyle bi sancı çekilceği işte ee regl oluncağım” (K3)

“... ee her ay hastalandığımı biliyodum” (K10)

“... ayda bi kere olduğunu söylerlerdi o şekilde” (K25)

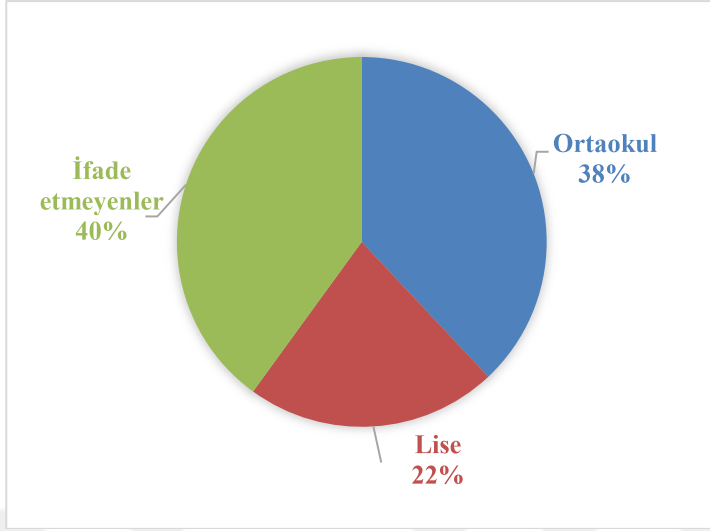
Bu bölümde derinlemesine görüşme yapılan katılımcıların öncelikle menarş öncesi konu ile ilgili bilginin doğruluğu açısından daha sonra ise bilginin tanımlandığı bağlamlar ele alınmıştır. Bu doğrultuda ilgili görüşme sorularına verilen cevapların yoğunlaştığı temalara dair bir çerçeve sunulmaya çalışılmıştır. Şekil 1’de görüldüğü gibi katılımcıların 26’sı (%52) menarş öncesi doğru bilgiye sahiptir. Menarş öncesi bilgiye sahip olan katılımcıların edindikleri bilgiye ait temalar da Şekil 2’de görüldüğü gibi 12’si kanama, 4’ü kavram ve eylem bilgisi, 3’ü ise üreme ve döngüsel zamansal bilgisi şeklindedir. Sonuç olarak doğru bilginin yoğunluk olarak kanama bağlamında ifade edildiği görülse de farklı bağlamlarda ifadeler de bulunmaktadır.

3.1.2. Menarş Deneyimi

Araştırmaya katılan 50 katılımcı ile yapılan derinlemesine görüşmelerde elde edilen bulgularda katılımcıların menarş deneyimleri ile ilgili verdikleri bilgiler; menarşı hangi dönemde yaşandığı (Şekil 3), menarşı nerede deneyimledikleri (Şekil4), menarş deneyimi ile ilgili tutum (Şekil 5), menarş deneyimlerini paylaşma durumu (Şekil 6), aile ve çevreleri tarafından nasıl karşılandığı başlıklarında temalaştırılmıştır.

Görüşmeler esnasında katılımcıların kimisi menarş deneyimini yaş olarak kimisi de eğitim dönemi olarak ifade etmiştir. Katılımcılardan edinilen bu bilgileri bulgular halinde sunarken karışıklık olmaması adına ifade edilen yaşları ve eğitim dönemlerini düzenleyerek tek bir başlık haline getirilmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların menarş deneyimini hangi dönemde yaşadıkları Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3: Menarş Deneyiminin Hangi Dönemde Yaşandığı

Şekil 3’te görüldüğü gibi menarşı hangi dönemde yaşadıklarını ifade eden 30’u (%60) katılımcıların 19’u (%38) ortaokul döneminde, 11’i (%22) lise döneminde menarşı yaşadığını belirtirken, 20’si (%40) kaç yaşında ya da hangi eğitim döneminde yaşadığını ifade etmemiştir. Burada görüşmeler sırasında menarşı ne zaman yaşadığı sorusuna yanıt vermeyen katılımcıların buna ilişkin düşündükleri, fakat hatırlayamadıkları, bu nedenle de yanıt vermekten kaçındıkları araştırmacı tarafından gözlenmiştir.

“... ee orta 1’deydim ben de” (K1)

“... bi de lise 2 yani hatta lise 3’e geçtiğim yaz dönemi” (K2)

“... galiba ortaokuldaydım onu hatırlıyorum” (K10)

“... 14 yaşında oldum” (K15)

“... ee ben 16 yaşında adet gördüm” (K21)

“... orta ikideydim” (K26)

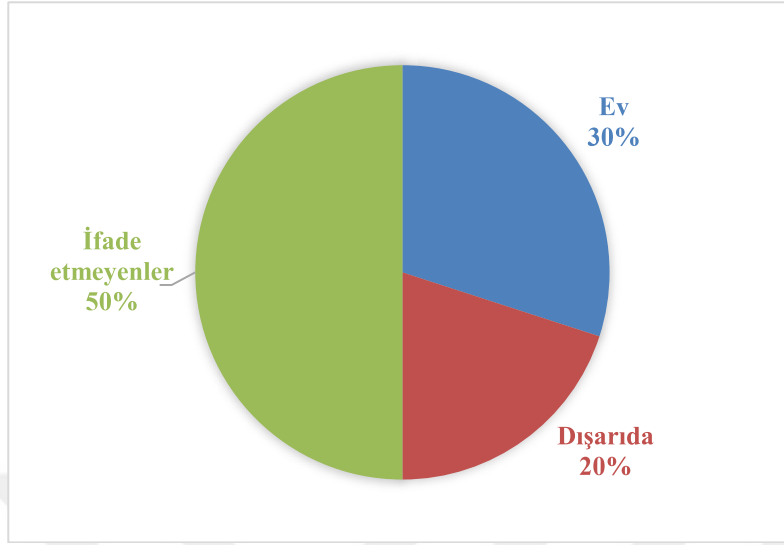
“... 16 yaşında oldum ben” (K34) “... ve şey orta 1’e gidiyorum” (K36)

“... ben 14 yaşında olmuştum” (K43)

“... ben çocuktum kaç yaşlarında 15 falan diyelim” (K47)

Katılımcıların menarşı nerede deneyimlediği ile ilgili yanıtları incelendiğinde, katılımcıların 25’inin (%50) hatırladığı, 25’inin (%50) ise hatırlamadığı görülmüştür. Buna dair bulgular, Şekil 4’te sunulmuştur:

Şekil 4: Menarşı Nerede Deneyimledikleri

Şekil 4’te katılımcıların menarşı nerede deneyimledikleri görülmektedir. Buna göre katılımcıların 15’i (%30) ev ortamında menarşı deneyimlediklerini hatırladıklarını belirtirken, 10’u (%20) ise menarşı ev dışında, dışarıda deneyimlediklerini belirtmişlerdir. Ev ve dışarı arasındaki temel fark, katılımcıların bu deneyimi yaşadıkları andaki kaygı düzeyi konusundadır. Menarş deneyimini ev dışında yaşayan katılımcıların regl kanının birileri tarafından görülmesi bakımından kendilerini daha güvensiz, hazırlıksız, endişeli tarif ettikleri görüşmelerde dikkati çekmektedir. Bu katılımcıların ifadeleri şu şekilde aktarılabilir:

“... çocuk parkında oyun oynuyodum ... geldiğimde ee iç çamaşırmı da bi kan lekesi gördüm” (K5)

“... ilk olduğumda ee okuldaydım” (K7)

“... eve geldim, tuvalete girdim, çamaşırmı da çok koyu kan lekesi gibi bile değil çok koyu kahverengi bi leke gördüm” (K11)

“... diyemedim hiç kimseye diyemedim, dediğim gibi önlem de alamadım, bir pedim yoktu isteyemedim önlem de alamadım ve o şekilde kendi haline bıraktım tabi üzerindeki giydiğim kıyafete ee geçti benim. Tabi komşumuzun eşi görmüş o da bunu anneme söylemiş o şekildeydi” (K16)

“... ee şöyle anlatayım, çok net hatırlıyorum öğle saatleriydi ve biz ee bir köy gelini var ailemin akrabası, düğündeydik. Çok ee kötü bir gündü benim için ağırlı bir şekilde lavobaya gittiğimde bu tecrübeyi yaşadım ... kötü bir günde oldum, rahat bi günümde değildi (gülme)” (K19)

“... hani ilk olduğu için hazırlıklı değildim ee formam okuldaydım formama çıktı, utandım. Sonra evi yakın olan bi arkadaş bana şey getirdi etek getirdi,

ceket getirdi onlarla eve gittim, yani hazırlıklı olmadığım için” (K20)

“... he şöyle ee arkadaşlarımla biz beraber oturuyoduk ee arkadaşımın evinde. orda fark ettim koşa koşa eve gittim hani ee şey ped filan koyayım diye” (K21)

“... he ben evdeydim” (K23)

“... çamaşırım kirlenmiş hatta sokakta arkadaşım söylemişti Emine arkandabi leke var hani bi yerin mi kanyo, o da bilmiyor tabi” (K31)

“... evdeydim ee yani tuhaflik hissettim ama çok şey yapmadım” (k34)

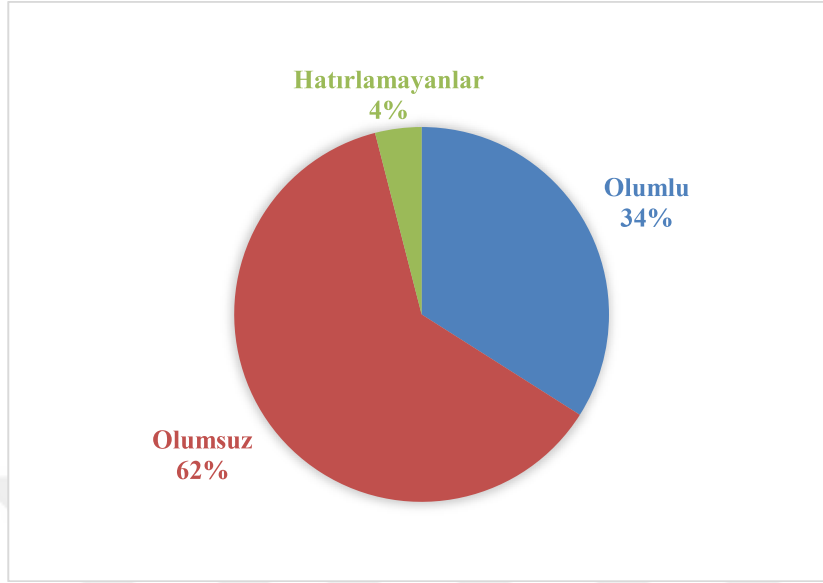
“... pikniğe gittik o gün Hıdırellez’di çok iyi hatırlıyorum. Ee orda ped yoktu tuvalete falan gittim arkadaşım ile ama karnum ağrıyordu eve gelince, eve döndükten sonra farkettim.” (K36)

“... ee ilk işte okulda geldi, tuvalete gidip görünce ağlamaya başladım. Öğretmenime gittim, işte ee öğretmenim kan geliyo benden aa hemen eve git dediğini hatırlıyorum” (K39)

“...ee ben o dönemde kursa gidiyodum ee ordan gel yolda olmuşum” (K48)

Katılımcıların menarşı nasıl karşıladığı, neler hissettiği de görüşme bulgularında en çok vurgu yapılan husus olarak dikkati çekmiştir. Buna ek olarak görüşmede katılımcıların menarş deneyimlerini aktarırken hissettiği duygular anıyı hatırlamakta önemlilik arz etmektedir. Örneğin menstrüasyon kanını ilk gördüğünde korkan, ne yapması gerektiği hakkında bilgisi olmayan, üzerine geçirgenlik yapması açısından kendisini huzursuz ve tedirgin hisseden katılımcıların bilgisi olan ve kendisi için beklenen bir durum olarak ifade eden katılımcılara kıyasla menarş deneyimlerine ait; zaman, mekân, kişi, olay sırası gibi ayrıntıları kolaylıkla hatırlayarak anlattığı araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Şekil 5’te katılımcıların menarş deneyimine yönelik tutumları sunulmuştur.

Şekil 5: Menarş Deneyimiyle İlgili Tutum

Katılımcıların 48'i (%96) ise bu deneyimi ve hissettiklerini hatırladıklarını, katılımcıların 2'si (%4) ise menarş deneyimiyle ilgili bir şey hatırlamadığını, belirtmiştir. Şekil 5'te sunulduğu gibi menarş deneyimini hatırladığını ifade eden katılımcıların 17'sinin menarşa dair tutumlarını olumlu başlık altında, 31'inin ise olumsuz başlık altında toplamak mümkündür. Menarşı olumlu karşılayan katılımcılar zaten menarşı beklediklerini, büyümenin belirtisi olarak gördüklerini, menarş ile karşılaştıklarında bu beklentinin de karşılandığını ve rahatladıklarını, mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcıların örnek ifadeleri şu şekildedir:

"... ee ve hani aa yaşasın hani şimdi ablam, annem kervanına bende dahil oldum. Hani büyüdüm gibi hissettim" (K1)

"... ee neler tecrübe ettim. Ee sancılı bi dönemdi benim için, sadece fiziksel sancı çekiyordum. Onun haricinde çok zorlandığım bi şey olmadı ... büyüdüm galiba dedim herhalde" (K4)

"... o ilk deneyim zaten belli belirsiz olduğu için çok da hayatıma tam girmemişti. Aa bu muymuş dedim hatta, onu hatırlıyorum ... Mutlu oldum çünkü demiştim ya arkadaşlarım olmuştu ee yani duyuyordum çevremden. Benimki niye gecikiyor gibi ufak endişem vardı belki içimde. Ondan kaynaklı bir rahatlama yaşadığımı hatırlıyorum." (K9)

"... böyle bi değişiklik hayatında hani ek sorumluluk ee benim hissedebileceğim ya da hissettiğim şey onunla ilgili öf bi de bu iş gibi bi şey" (K11)

“... pamuk ve sargı beziyle işte ee bi işte ee ped yaptık annemle. Sonra ee gidip işte babam ped aldı, sonra böyle devam etti yani sonra normal bi süreçmiş gibi işte” (K13)

“... (gülme) çok uzun süre geçtiği için bilmem yani normal karşıladım ya. Ağlayıp şey yapmam olmadı yani olacağını bildiğim için oldu evet normal karşıladım” (K17)

“... hani ben artık büyüdüm. Yani o gözle baktım, genç kız oldum duygu olarak bunları hissettim” (K22)

“... valla ben büyümekten hoşlanmıştım, seviyodum yani bedenimi. Ondan sonra e tabi adetten sonra kalçalar büyüyo, göğüsler büyüyo, boy uzuyo gibi oldu falan böyle bi genç kız havalarında. ... ben sevmiştim büyümeyi yani ... Hiç sıkıntılı bi dönem yaşamadım, çok da güzel korundum. Şeyimdir de böyle el becerim, pratikliğim de çoktur benim o yüzden hani kendimi koruma işte onu ped yerleştirme falan çocukların bi çoğu ilk dönem de yapamaz bunu, nefret eder. Hani bi yere gitmek istemez falan ben de hiç öyle bi şey olmadı. Ben rahat karşılamıştım adet dönemimi” (K23)

“... bu nedir neyin nesidir ee olduğunu ama annemin çok normal davranıp yok bunda bi şey hani ee temiz tut dediğini şey yaptıktan sonra herhalde ondan sonra araştırmaya başladım, sordum soruşturdum ama şuan hiç onlarla ilgili bi ii şeyim yok yani” (K29)

“...iyice biliyodum her şeyi, bekliyodum yani ... ee yani tuhaflık hissettim ama çok şey yapmadım. Yani ne bilim o korku filan yaşamadım yani” (K34)

“... ee tabi yani o yaşta büyümek olarak algıladım. Ee zaten çok kalabalık bir ailenin çocuğuydum hani onla daha bir genç kız olup ee bütün evin sorumluluğunun bana kalmasından açıkçası endişe duydum” (K39)

“... anne geldi falan dedim sevindik yani mutlu olduk” (K42)

“... falan hani iyi diyodum çocuğum olacak falan diyodum hani. Ee ondan bi sevinme de vardı açıkçası çocuğum olacak yani kısır değilim filan. Çünkü kısır oluyomuş çocuk olmadığı zaman filan öyle bi herkes kulaktan dolma bi şeyler konuşuyodu yani” (K46)

“... oldum ee nasıl diyim tecrübe olarak herhangi bi normal olan kişi gibiydim. Hani farklı bi biraz işte ağrım oluyodu o şekilde” (K48)

Menarş deneyimini olumsuz duygularla karşıladığını söyleyen 31 katılımcı daha çok kaygı, tedirginlik, korku, utanç duyduklarını hatırladıklarını ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların menarş deneyimlerini anlatırken aktardıkları, yaşamsal konfor alanlarının bozulması, menstrüasyon kanı ve ağrısı ile baş etme pratikleri, aile ve çevre tarafından menstrüasyona ve menstrüasyon kanına olan tutumlar gibi hususlarda yoğunlaşmaktadır. Bu ifadeleri örneklemek gerekirse:

“... hiç sevmedim çünkü sanki böyle yaşamsal düzenim bozulmuş gibiydi ve biraz tabi ee tiksinti oluyo ilk etapta bi genç kızsın sonuçta ee onu korumak kötü, tedirginlik var ee bi başkası görür de bi sızıntı olur da başkası görür de

rezil olurum diye kaldı ki olmadık değil, olduk tabi çok kez bi çok yerde” (K2)

“... ee hatırlıyorum yani hani ee her ay olucağı için mesela ee böyle bi her ay ben bunu nasıl şey yapıcım ee nasıl üstesinden gelicem. Her ay nasıl ee hani şeylerle karşılaşıcım ee 1 ay sonra, 2 ay sonra nasıl şeylerle karşılaşıcım. İşte öbür arkadaşlarımın dediğim gibi çok uzun sürüyo işte çok fazla geliyor bilmem ne ee acaba benim nasıl olacak soru işaretiyle ee hani o ilk deneyimden sonra ondan sonra ee benim de çok sancı olacak mı, ablamunki gibi iğne vuruncak mıyım (gülme) ondan sonra ilkinde çünkü onu şey yapmıyosunuz yaşamıyosunuz. İkinci ay ve daha sonra işte bende iğne mi vurulcam ondan sonra nasıl bi şey yaşıcım çok mu şey yapıcım ondan sonra ee nedir, çok miktarda mı gelecek, nasıl başetcem, işte okula gidip-geldiğimde napıcım yani hani okul dönemi de olduğum için ondan sonra nasıl başetcem gibi böyle soru işaretleri olmuştu kafamda” (K3)

“... korktum, şaşırdım ve korktum. Başka bi şey hatırlamıyorum yani. Ne olduğunu anlayamadım çünkü ee bi anda böyle bi kan gelmesi yani sonrasında o tokatlar şunlar bunlar bunlar korktum” (K5)

“... nasıl hissettim, büyüdüğümü hissettim ee çok üzülmüştüm artık ee çocuk olmadığımı için çocukluktan çıktığım için çok üzülmüştüm. O gün çok ağladım, ee müzik kursuna gidiyordum ben o dönemde ve tam ders sırasında evden çıkmam gerekiyordu, bu durumla karşılaştım ve o gün müziğe gitmedim evde kalıp ağladım” (K15)

“... aslında ilk deneyimim biraz korkunçtu yani ee ateşim çıkmıştı hatta 40’a yükselmışti ateşim bunları yaşadım sonrasında tabi daha rahat geçirdim ama ilki biraz şeydi yani korkunçtu ... korkunun temeli aslında dediğim gibi yine çevre baskısı, ayıp ee yani bunun sanki olması ayıpmış gibi ve ben oldum artık bi suç işlemişim gibi ee hissettim ... ama ilk başta gerçekten bir suç işlemişsin gibi ve bi daha hiç kimsenin yüzüne bakamayacak gibi hissetmiştim çünkü öyle öğretildi maalesef öyle öğretildi. Bi baskı vardı üzerimizde öyle öğretildiği için, mahalle baskısı diyelim” (K16)

“... benim ilk gördüğünüz an ee ister istemez kalbinize bi korku doğuyo. Ne olacak şimdiden sonra ne olacak. Ben bu korkularda yaşadım bildiğim halde yanımda hani en örnek ikizimin olduğu halde ben bu korkuları da yaşadım. İlk gördüğümde çok korktum ... ee kendinizi özel hissetmiyosunuz aksine ee hasta gibi hissediyosunuz ... korku ağırlıklı bir duygu hakim oluyo” (K19)

“... ya ee utanç, korku, böyle he bi yandan arkadaşlarımla eşit oldum, genç kız oldum hani şey yaptım düşünüyosun ama bi korku bi endişe o ilk ay olmuştu” (K21)

“... ilk olduğu zaman insan korkuyo yani bu korkuyu yaşıyosun ilk olduğu için korkuyosun. Ondan sonra ee tuhaf geliyo insana ... hissettiğim şeyler oo olduğu zaman şey hissediyodum kendimi kirli hissediyodum hani sürekli bi düş alma ya da ee şey hani sanki anlacak insanlar bu korkuları yaşıyosun. Bilinçlenmeden önce bu korkuları yaşıyosun ayıp günah ya aman ayıp günah diyorum. Hani ayıp utanıyosun, acaba hani ee şey üstüne mi geçirecek hani bu şeyler” (K24)

“... ee öyle ağrı sancı olmamıştı birdenbire böyle geldi. İşte ne bilim tuvalete gitmiştim külotumda kan görmüştüm. Ya çok korktum açıkçası hani noluyo diye yaralandım mı acaba bi şey mi oldu diye” (K26)

“... tedirgin oldum tabi ki korktum ben de açıkçası bu konuda” (K27)

“... önce bi korktuğumu hatırlıyorum ee ya bu neyin nesi diye korktuğumu hatırlıyorum” (K28)

“... ama hani böyle herhalde bi hani tedirginlik, çocukluktan çıkıyorum artık ben büyüdüm mü öyle bi tedirginlik zannediyorum yani” (K30)

“... korktum sokaktaydım oynuyodum böyle hani bi şey oldu sanki içimden bi şey aktı eve koşturdum ve ağlamaya başladım (gülme). Yani bildiğim halde ağlamaya başladım, korktum ... valla utandım, sokağa çıkamadım ... ben utanıyodum hani o olduğum zaman çıkamıyodum dışarı utanç vardı ya. Sanki bi şey yapmışım da korkuyorum” (K31)

“... endişelendim, korktum bilmiyosun yani senden bi kan geliyo nasıl yapcan, nasıl oturcan, nasıl kalkcaksın, hep mi devam edicek, az az mı gelecek hiç bi bilgi yok yani kendi kendime yaşayıp görüp öğrendim” (K32)

“... ilk deneyimim benim için ee sıkıntılıydı çok korkmuştum çünkü. Napıcamı bilemedim ee yani normal mi değil mi onu da bilemedim. Ee ya sıkıntılıydı ee açıkçası” (K33)

“... yani ilk ee tuvalete gittiğimde bi baktım çamaşırimda kan var. Sonra birden korktum böyle ee o an aklıma gelmedi hani acaba ne oldu falan diye. Bi de ağaçlara falan çok böyle çıkan, şey yapan koşan birisiydim. Galiba hani bi yerden falan mı düştüm veya da kendimi mi incittim diye düşündüm. Ee sonra ilk başta sansım sadece hani bu tuvalete gidince, tuvalete oturduğum zaman gelen bi şey olarak düşündüm. Tuvaletten geldim daha sonra baktım sürekli böyle bi şeyler geliyo hissediyorum. Sonra bi baktım tabi ee pantolonumda falan çıkmıştı hemen üzerimi falan değiştirdim ... Ben ilk adet olduğum zaman çok utanmışım ee yani böyle ee biri falan geldiği zaman kimsenin yanına gitmedim onu sanki herkes beni görüyomuş farkdiyomuş gibi düşünüyodum. Ee içeriye falan girdiğim zaman bi salona bi odaya girdiğim zaman arka arka çıkıyodum, arkamı dönmüyodum. Sürekli kendimi kontrol ediyodum acaba bi şey gözüküyo mu veya gözüktü mü ee aynadan yüzüme falan bakıyodum hani bende bi değişiklik var mı. Nasıl bi şey oldu diye ama çok utanmışım. ... Daha sonra hani köyde düğün vardı o zaman da köyde düğün vardı herkes düğüne gider ben düğüne gitmemiştim. Hani beni görürler, ben orda napcam diye düğüne gitmedim” (K35)

“... ee korktum şöyle korktum hani bulaşma ihtimalinden hani kaçarsa, şey olursa diye. Şimdi böyle şimdiki genç kızlar şanslı o konuda. Hani bez olursa mm şey olur pek dışarıya çıkmak istemezdim o günler de çünkü kayıp böyle sızdırma yapar orama burama bulaşır diye korkardım, birileri fark edecek diye korkardım. O günler de hiç dışarı çıkmamaya çalışırdım” (K36)

“... çok panik oldum korktum acaba nedir diye, neden oldu diye işte” (K38)

“... baya aslında ben çok panik olmuşum baya korkmuşum ... ondan sonra baya bi panik olmuşum. Hani acaba olcak mı, bi daha olabilecek miyim, ya olmazsam öyle şeyler” (K43)

“... korktum çok kızıyodum böyle annelere filan hani niye oluyo diye. Çok şeydi yani ... korkuyodum, istemiyodum zor oluyodu cahillik mi diyim ne diyim adet. Hani şimdi olsa böyle şeyler yapmazdık yani. İstemiyodum hani çok zordu cahilmişik (gülme)” (K45)

“... hani bana bi şey oldu diye ben bağırmaya başladım hani bana bi şey oldu ben hasta oldum herhalde hani ee o zamanlar herhalde ben kan kanseri oldum. Ben çok korktum ağlıyorum hani korkudan ağlıyorum bana bi şey oldu diye” (K47)

“... ee durmadan ee işte tuvalete gitme ihtiyacı duydum ee hiç bi şey yok hiç bi belirti yok hani hiç bi hazırlığım yok, ne olduğunu bilmiyorum ee nasıl davranmam gerektiğini bilmiyorum, ağlıyorum yani çok korktuğumu ee ve o dönemi onu hani şuan gözümün önünde canlandırabiliyorum yani o andaki yaşadığım her şeyi gözümde canlanıyo gözümün önüne geliyo şuan da. Çok korkmuştum gerçekten çok panik olmuştum ee çok zor bi dönem geçirmiştım ee gün geçirmiştım daha doğrusu” (K49)

Çalışmaya katılan katılımcılardan yalnızca 1’i menarşı yaşadığında ne olduğunu, nasıl olduğunu ve ne hissettiğini anlamlandıramadığını şu şekilde ifade etmiştir;

“... he o konuda ne olduğunu bilmedim hani ha diyorum pijamamdan geceliğimden içeri böcek girdi, böcek ısırıldı ondan mı bu leke bundan mı hani onun ne olduğunu bilmedim zaten. Öyle düşündüm ben bi böcek girip ısırıldı öyle bi kan çünkü çok da büyük bi leke olmadığı için. Bi şey oldu ama canım yanmıyo ee olmuş bitmiş ben uyurken diye düşündüm” (K50)

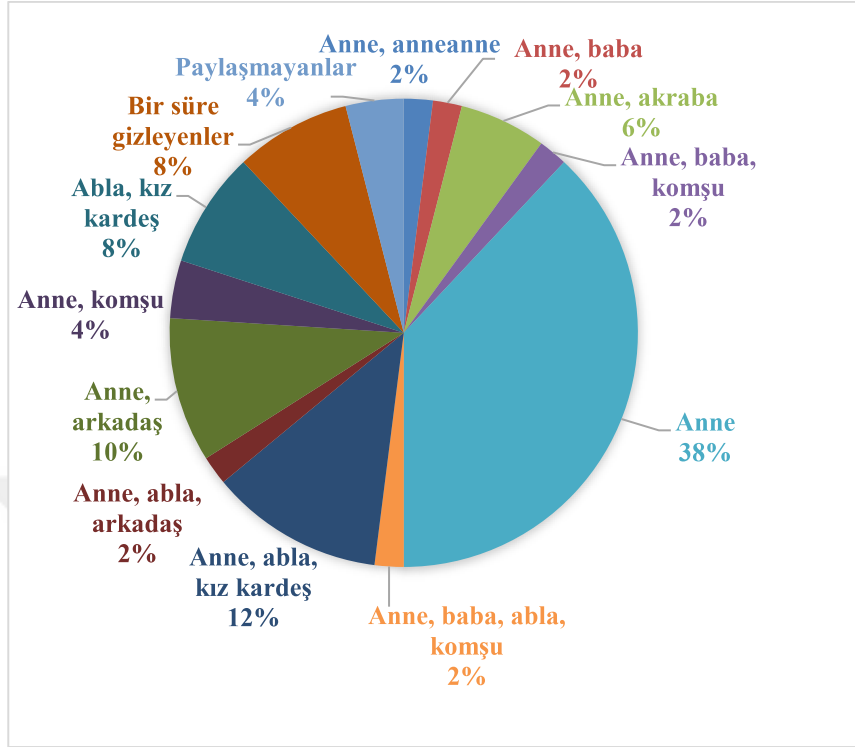
Menarş deneyimine dair nasıl karşıladığını ve o an ne hissettiğini hatırlamadığını aktaran 2 katılımcının ifadesi ise şöyle aktarılabilir:

“... imkânsız ya hiçbi şekilde hatırlayamam. Hatırlamıyorum yani ilk regl deneyimimi” (K12)

“... valla ne bileyim şu an da şey yapamıcam ee hatırlayamıcam yani” (K40)

Menarş deneyiminin hatırlanması kadar bu deneyimin paylaşılması da önemli bir konudur. Bunun nedeni ise menarşa ve menstrüasyona dair paylaşımların hem katılımcının hem de aile ve çevresinin algısını, düşüncesini, bakış açısını ortaya çıkarmasıdır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan katılımcıların menarş deneyimini kimlerle paylaştıkları ve bu durumun paylaşılan kişiler tarafından nasıl karşılandığı, bu kişilerin tepkilerinin neler hissettirdiği deneyimin yaşanması ve tanımlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda katılımcıların menarş deneyimlerini aile ve çevreleriyle paylaşımlarına ilişkin bulgular, Şekil 6’da sunulmuştur.

Şekil 6: Menarş Deneyimini Paylaşma Durumu

Yapılan derinlemesine görüşmelerde katılımcıların menarş deneyimlerini paylaşma eğilimleri incelendiğinde 44'ünün (%88) menarş deneyimini paylaştığı görülmüştür. Bu doğrultuda Şekil 6'da görüldüğü gibi katılımcıların 19'u (%38) anne; 1'i (%2) anne ve baba; 1'i (%2) anne, baba, komşu; 1'i (%2) anne, baba, abla, komşu; 1'i (%2) anne, anneanne; 6'sı (%12) anne, abla, kız kardeş; 1'i (%2) anne, abla, arkadaş; 5'i (%10) anne, arkadaş; 2'si (%4) anne, komşu; 3'ü (%6) anne, akraba; 4'ü (%8) abla, kız kardeş ile paylaşmışlardır. Öte yandan katılımcıların 6'sı (%12) menarş deneyimini kimseyle paylaşmadığını ifade etmişlerdir.

Katılımcılarla yapılan derinlemesine görüşmelerde menarş deneyimlerini paylaştığını ifade eden 44 katılımcı, adet gördüklerine ilişkin haberin paylaştıkları kişilerce farklı tepkilerle karşılandığını da belirtmişlerdir. Katılımcıların 30'u olumlu, 6'sı ise olumsuz duygular çağrıştıran tepkiler aldıklarını; ayrıca kısıtlayıcı söylemler veya tokat atmak gibi geleneksel yaklaşımlar ile karşılaştıklarını aktarmışlardır. Katılımcıların 6'sı ise aynı anda hem olumlu hem olumsuz tepki ile karşılaştıklarını söylemişlerdir. Bu katılımcılar, bir yandan tebrik edilme, sevinme gibi olumlu tepkiler alırken diğer yandan tokat geleneği gibi olumsuz bir yaklaşımla

karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Son olarak katılımcıların 2'si ise menarş deneyimlerini paylaştıklarında nasıl karşılandığını hatırlamamaktadır.

Menarş yaşadığını paylaştığı kişiler tarafından **olumlu** tepki alan 30 katılımcı bulunmaktadır. Ailenin ve çevrenin katılımcılara, regl döngüsünün devamlılığı, normallliği, regl ürünlerinin kullanımı gibi konularda bilgi verdiği ve önerilerde bulunduğu gözlenmiştir. Bazı katılımcılar ise menarş deneyimlerini paylaştıktan sonra kendilerine hediye verildiğini de aktarmıştır. Menarş deneyimleri olumlu olarak karşılanan bu katılımcıların ifadelerine şu cümleler örnek verilebilir:

“... kilodumda oluşan bi lekeyle karşılaştım ve onu ee anneme gösterdiğimi hatırlıyorum ve annem de hani kızım hani bunun devamı gelicektir ve sen hani mutlaka ee şey yap ee bunun önlemini al ... ee şey sadece annem ve ablamla paylaşmıştım” (K3)

“... normal karşılandı, normal bi zamandaydı, normal ee bi konu gibi o şekilde geçti herhangi bir farklı bi şey hatırlamıyorum yani, kötü bir anım yok” (K6)

“... ped yoktu pamuk ve ee sargı bezi vardı evde. Pamuk ve sargı beziyle işte ee bi işte ee ped yaptık annemle. Sonra ee gidip işte babam ped aldı, sonra böyle devam etti yani sonra normal bi süreçmiş gibi işte annem tüm gün işte sorun yok di mi, karnın ağrıyo mu, iyi misin, her şey yolunda mı? Ben iyiyim hani sorun yok e dedi böyle sürücek bu zaten dedi hani abartcak bi şey ... ee nasıl karşılandı yani normal. Babam ... yani çok da yorum yapmadı tabi konuşmadık yani konuşabilir ama konuşmadık o gün hiç böyle bi şey ... karşı komşumuz vardı ee karşı komşularımızla paylaştık falan. İşte onlar kutladılar beni allam dedim niye kutluyosunuz dedi ki işte ... teyze tamam artık dedi işte doğurganlığın vardedi, başladın çoluk çocuğa karışcan ilerde, annen anneanne olacak dedi” (K13)

“... (gülme) benim ben çünkü annemin hep kızcağından, beni suçlicağından korkmuştum sarıldı bana öptü işte ped ee koymam gerektiğini onları öğretti. Bu olucak merak etme dedi ...yani sarıldı sevdi artık genç kız oldun dedi ... ee benim yaşadığım çevrede artık hareketlerime dikkat etmem gerektiği, yetişkin olduğum ee artık hani ee bunlar söylendi. Yetişkin oldun artık hareketlerine dikkat et sen çocukluktan çıktın. Hep bunlar söylendi. Benim yaşadığım çevre öyleydi” (K16)

“... annemin yanına gittim annem ee tamam dedi zaten kardeşin de olmuştu bekliyoduk ... samimi arkadaşım var onlarla paylaşmıştım ... onlar da ee sıradan bir olaymış gibi karşıladılar” (K19)

“... annem'e söyledim o da annem de işte bunu koy ee şey o kadar öyle ... annem babama söylediyse bilmiyorum annemle ben paylaştım. Ee böyle bu konu konuşulmadı. Hani bi şey olduysa da bana iletilmedi” (K21)

“... iyi tepki verdiler, hatta hediye falan almışlardı bana teyzem filan böyle. Genç kız hediyesi o zaman işte küçük küçük şeyler halam filan öyle. Moda mıydı bilmiyorum ya da hani oldu diye mi böyle bi şey yapıldı. O zaman böyle küçük küçük genç kız hediyeleri, işte çeyizlikler filan böyle ufaktan artık büyüdüün genç kız oldun, bunlar anı hatıra olsun diye öyle şeyler yapılmıştı yani” (K23)

“... ailede annemle paylaştım, anneme sormuştum o da çok bana bilgi vermeden işte ne yapmam gerektiğini falan söyledi” (K26)

“... ee ablama hemen koştum, ablama söyledim. Ablam bu normal dedi işte hepimiz yaşıyoruz falan şeklinde anlattı” (K28)

“... öyle espri olarak kalırdı aman da büyümüş aman da ee şöyle olmuş böyle olmuş” (K30)

“... iyiii kimse öyle kötü tepki vermedi ailede annem, ablalarım. Arkadaşlarımla da çok daha konuşmuyoduk bu konuları” (K36)

“... anne dedim böyle böyle o da dedi ki korma kızım dedi olur kızlarda olur dedi” (K38)

“... çevremde yiğenlerimle paylaştım, annemle paylaştım ondan sonra annem de rahmetli de derdi yani kızım her genç kızın olur böyle derdi ... yani ee yiğenlerim işte benden büyük ablalarım vardı dayı kızlarım, hala kızlarım vardı. Bu dediler yani olur böyle her genç kız bunu yaşar dediler” (K40)

“... ben ilk gördüğümde sevindim, geldi diye. Çünkü geç kaldığı için sevindim koşa koşa gittim anneme söyledim. Anne geldi falan dedim sevindik yani mutlu olduk ... hani herkes sevindi ben genç kız olduğum için herkes sevindi yani. Aa dediler iyi hadi oldu falan” (K42)

“... işte arkadaşlarımla amca kızlarım falan vardı onlarla paylaştım. Onlar benden çok çok zaman önce olmuştu. E sen de bizden oldun artık bize katıldın falan güzel karşılanmıştı” (K43)

“... ee tabi komşularımız, akrabalarımızla zamanı gelince haberleri oluyodu tabi ki. Çevremiz de hiç öyle yani kötü karşılanma ayıplanma veya aşağılama öyle bi şey yoktu zaten hani benim olduğum çevremde öyle bi duygu durumu yoktu. Zaten ben de hani çok her şeyimi anlatan biri değildim ee yani kendi ailem içinde annemle o şekilde haberdar olduk. Bi de arkadaşlarımla oluyoduk yani o zamanki kursun arkadaşlarımızla haberimiz oluyodu birbirimizden o kadar” (K48)

Katılımcıların 6’sı menarş deneyimini paylaştığı kişilerden **olumsuz** tepkiler almışlardır. Bu katılımcılar geleneksel bir uygulama olan tokatlama geleneği ile karşılaşarak var olan kaygı, endişe ve korku duygularının daha da arttığını, davranış biçimine yönelik oturmana, kalkmana dikkat et, sokakta oynama gibi kısıtlayıcı ifadeler kullanıldığını ve temizlik konusunda da sert bir üslupla birileri tarafından görülmemesi adına uyarıldıklarını belirtmişlerdir. Örneklemek gerekirse:

“... ablama söyledim tabi ki böyle böyle bi şey oldu, suratıma tokat attı. Hiç anlamadım neden olduğunu güüm diye iki tane tokat yedim ablamdan” (K5)

“... anneme ... tokat attı bana ...yani söyledi işte temiz u temiz olmam gerektiğini, temizlik konusunda uyardı” (K34)

“... yanağıma tokat vurdular (gülme) ... anneme sordum ... doğal bi şey olduğunu söyledi ondan sonra bunun her ay düzenli bi şekilde olacağını söyleyince böyle bi süreç geçti yani” (K37)

“... anneme seslendim, işte anne şöyle bi şey var çamaşırimda falan o da geldi tamam çıkart üstünü dedi. Ben önlüğümü çıkartırken, çıkartır çıkartmaz bi tokat geldi yüzüme. Ben de başladım ağlamaya, ben yapmadım hani neden şey yaptın; dedi âdettendir tamam dedi şey olmuşsun dedi, korkma hani bi şey yok falan dedi” (K41)

“... ya sadece regl olduğumu gördüm ee regli akıntımı gördüm anneme söyledim anne böyle böyle bi durum var diye. O da dedi ee hatta o zaman azarlayarak falan dedi işte böyle yapcaksın, şöyle yapcaksın yani sert tepki verdi bana. Hani ayıp bi şey yapmışım gibi, pislik bi şey yapmışım gibi tepki verdi bana. Ondan sonra da öyle geçti gitti yani. Hiçbi şekilde ne arkadaşlarımızla ne ailemizle ne annemle hiçbi şekilde konuşmadık yani ya da konuşulması gerektiğini bilmiyordu. Annem de bilmiyordu ben de bilmiyodum” (K44)

“... ben çok korktum ağlıyorum hani korkudan ağlıyorum bana bi şey oldu diye bu sefer de ee geldi bi tane tokatı yerleştirtince suçluluk hissi duymaya başladım. Dedim ki ben bi şey yaptım herhalde kötü bi şey ama ben bi şey yapmadım diye ağlıyorum. Ondan sonra ee yengem işte dedi ki hani ee sen ilk defa oldun ya dedi ben tokatı ondan çarptım. Hala daha o tokatın ne olduğunu anlamış değilim ... sonra da dediler ki aa halan gelmiş halan gelmiş demeye başladılar. Ben dedim ki gerçekten halam geliyo zannettim evde (gülme) ama halam yoktu benim. Çocuk aklıyla halam geliyo zannettim ama halam yoktu, anlamadım yani böyle anlaşılmaz bi şeydi. Bizim zamanımızda böyleydi” (K47)

Katılımcıların 6’sı **hem olumlu hem olumsuz** bir dönüt aldığını belirtmiştir. Katılımcılar bir yandan ilk kez menstrüasyon olduklarında bu haberi paylaştıkları kişilerce olumlu karşılandığını, tebrik edildiklerini, bedensel gelişimleri ve üreme sağlığı açısından normal olduğuna ilişkin söylemlerle karşılaştıklarını, hemen ardından da geleneksel bir uygulama olarak kendilerine tokat atıldığını belirtmişlerdir. Burada katılımcıların aile ve çevrelerinin geleneklere bağlılığı ile ilişkilendirilebilecek bir durum söz konusudur. Katılımcıların bu haberi paylaştıkları kişiler ‘âdettendir’ diyerek tokat atmışlar. Bu katılımcıların ifadeleri şöyle örneklenebilir:

“... geç olduğu için biraz bayram havası olmadı değil, oh be kurtulduk falan (gülme) ee yaşandı yani. Öyle çok bi şey karşılanmadı böyle bi ayıp benim ailem de öyle bi yapı da değil. Ayıp aman sakla aman gizle işte hayır ... artık yanaklar kızarsın diye mi artık nedir nasıl bi gelenektir bilmiyorum ama bi güzel tokat yemiştin yani” (K2)

“...ee annem takılardan teyzemin kızı da var işte seninkin de oldu benim aynı yerde oturuyoduk yan yana senin kızda oldu benim kızda da oldu artık genç kız oldular, çeyize başlayalım. Sohbetler de hani çeyizlere de başlayalım artık, çeyizleri de yapmaya başlayalım. Kızlarımız büyüdü bak genç kız oldu, espriyle karışık ee bi de dediğim gibi saklı gizli aman öcü bizim aile de olmadığı için açık açık konuşabildik yani daha rahattık ... tabi ki eve gittiğim de anneme söylediğim de annem yavaşça yüzüme bi tokat attı, ee gülümseyerekten. Ben dedim ki bi de bunun üzerine tokat mı yeniyo annem hayır dedi genç kız olduğunda” (K7)

“... annemle annemle paylaştım sadece ... hatta yüzümüze tokat atarlardı biliyorsunuzdur belki eskiden biliyorsunuzdur. Hani yanakları kırmızı olsun derlerdi” (K25)

“... evet hastalanmışım annem söyledi yani işte ... komşularımız ben hani anlıyordu kadınlar anlıyordu evet ... adet olmuş işte hastalanmış artık genç kız oluyo ... valla karşı komşumuz vardı karşı komşumuz paylaşmış ya annem söylemişti. O söyledi o güldü hatta hadi genç kız oldun büyümüşün artık ... o da hatta bana bi hediye almıştı genç kız oldum diye ufak bi hediye tişört almıştı o zaman yeşil bi tişört almıştı (gülme). Öyleydi yani bi de ev halkı biliyordu. Annem, ablam, babam anlamıştı zaten niye öyle yürüyo ... dediğinde annemde söyledi tabi bunu, bu şekilde” (K31)

“... kuzenlerim vardı olan, olmayan, oo sen erken olmuşun falan hemen büyüdüün işte artık bundan sonra boyun uzamaz böyle kalırsın gibi işte herkesin farklı tepkisi var ... ilk önce komşuya söylemiştim annem işte olduğu için alt kattaki kiracımıza ona söylemiştim ben regl oldum böyle böyle diye. O da öyle bi hani ee korkuyu atlatım diye korktum hani heyecanlandım diye ee yanaklarım kırmızı al al olsun diye. Benden kan geldi falan deyince böyle çat çat tokat atmıştı bana” (K32)

“... anne kan geliyo benden dediğimi hatırladım ve o bana tokat vuran komşumuz ordaydı ay halası gelmiş dediler ben bi kapıya bakıyorum halam mı geldi diye ... Ee sevindiler, aa genç kız oldu falan dediler. İşte annem, komşumuz falan ee sevindiler ama ben hala ağlıyodum ne olduğunu anlamamıştım” (K39)

Katılımcıların 2’si menarş deneyimini paylaştıklarını, fakat paylaştıkları kişilerin tutumlarını hatırlamadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların olumlu ya da olumsuz bir tepki almamaları ya da hatırlamamaları düşündürücü olabilir. Burada bu deneyime ilişkin anının olumsuz duygular üretmediği düşünülebilir. Görüşmelerde, bu soru alanına ilişkin yanıtlar alınırken, olumsuz tepkilerle karşılaşan katılımcıların bu anı net olarak hatırladıkları özellikle dikkati çekmiştir. Olumlu ya da nötr tepkilerle karşılaşan katılımcıların menarş haberini vermelerini silik bir anı şeklinde hatırladıkları da burada eklenebilir. Bu katılımcıların ifadelerini örnekleyecek olursak;

“... imkânsız ya hiçbi şekilde hatırlayamam. Hatırlamıyorum yani ilk regl deneyimimi” (K12)

“... geçmiş zaman hatırlamıyom” (K45)

Buraya kadar olan bulgularda, ilk olarak katılımcıların menarş öncesi sahip oldukları bilginin doğruluğu ve bilginin tanımlanması; ikinci olarak ise katılımcıların menarş deneyimlerine dair hatırlananlar, neler hissettikleri ve menarş deneyiminin paylaşılması başlıklarındaki veriler sunulmuştur. Çalışmada katılımcının menarşa dair edindiği bilgi ve bu bilginin bağlamları önem taşıdığı gibi edinilen bilginin kimden aktarıldığı da önem arz etmektedir. Bu doğrultuda bir diğer başlık altında katılımcıların

menarş deneyimlerine ilişkin edindikleri bilginin öncelikli olarak anneden, daha sonra diğer kadınlardan aktarılması ve konuya dair akran bilgi paylaşımı konuları ele alınacaktır.

3.2. ANNEDEN MENARŞ VE MENSTRÜASYON BİLGİSİNİN ALIMI

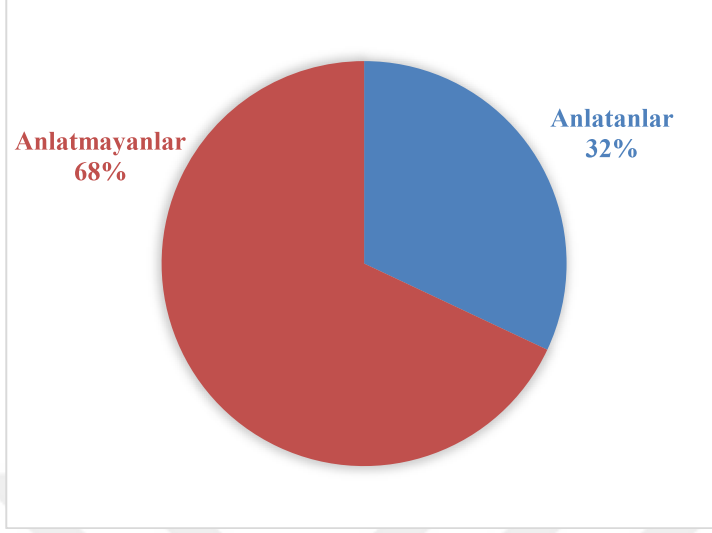
Bu başlık altında, araştırmanın üçüncü sorusu olan “Anne-kız ilişkisinde menstrüasyon hakkında bilgi aktarımı nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular sunulmuştur. Bu bağlamda menarş öncesi edinilen bilginin nasıl edinildiği, menarş ve menstrüasyona dair bilginin kimden alındığı, annenin hangi nedenlerle kızına bilgi aktarımı yapmadığı ve kızın ne hissettiği, nasıl hatırlandığı gibi durumlar incelenmiştir. Bulgular, *Annenin menarşı anlatması; annenin menarşı anlatmaması; anne ve diğer kadınlardan bilgi edinme ile akran bilgi paylaşımı* olarak dört alt başlığa ayrılarak sunulmuştur.

3.2.1. Annenin Menarşı Anlatması

Araştırmaya katılan 50 katılımcı ile yapılan derinlemesine görüşmelerde elde edilen bulgular, araştırmaya katılan kadınların annelerinden menarş öncesinde bilgi aktarımı alıp almamaları bağlamında incelenebilir. Bu başlık altındaki bulgular şu şekildedir;

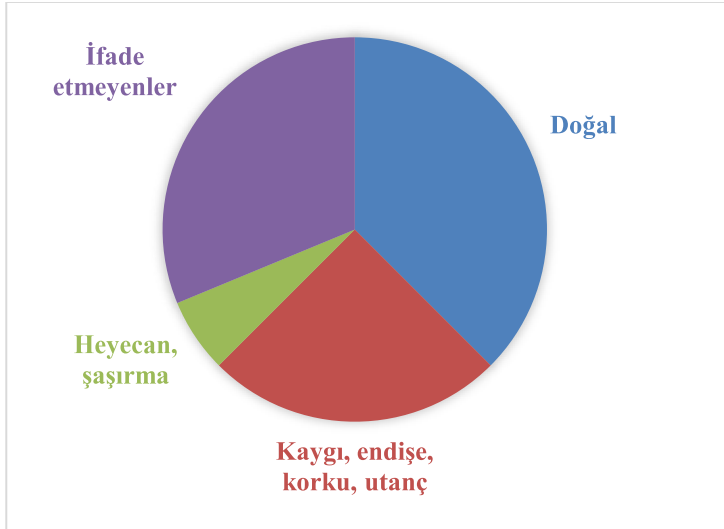
Annenin menarş öncesi bilgi aktarım durumu (Şekil 7), anneden menarş öncesi bilgi alan katılımcıların neler hissettiği (Şekil 8), annenin menarş öncesi bilgiyi aktardığı bağlamlar (Şekil 9), anneden menarş sonrası bilgi aktarım durumu (Şekil 10), annenin menarş sonrası bilgi aktardığı bağlamlar (Şekil 11), annenin kendi menstrüasyon deneyimini aktarım durumu (Şekil 12), annenin kendi menstrüasyon deneyimini aktardığı bağlamlar (Şekil 13) şeklinde temalaştırılarak sunulmuştur.

Şekil 7: Annenin Menarş Öncesi Bilgi Aktarım Durumu

Şekil 7’de katılımcıların menarş öncesi annelerinden bilgi edinim durumları görülmektedir. Buna göre katılımcıların 16’sı (%32) menarş öncesi annesinden bilgi edinirken, katılımcıların 34’ü (%68) annesinden menarş öncesi bilgi edinmemiştir. Menarş öncesi annesinden bilgi edinen katılımcılar aldıkları bu bilgi ve deneyime karşı çeşitli duygular ürettiklerini de hatırlamışlardır. Menarş öncesi annesinden menstrüasyon ve üreme sağlığı ile ilgili bilgi alan katılımcılar ve durumu değerlendirme biçimleri ayrıca Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 8: Anneden Menarş Öncesi Bilgi Alan Katılımcıların Neler Hissettiği

Şekil 8’de menarş öncesi annesinden bilgi edinen katılımcıların edindikleri bilgiye dair neler hissettiklerini görmekteyiz. Katılımcıların 6’sı menarş yaşanması doğal, olması gereken bir şey olarak görmüştür. Katılımcılardan 1’i bu durumu heyecan ve şaşkınlıkla karşılamış, ne gibi bir şey olduğunu ve nasıl olacağını merak ettiğini belirtmiştir. Katılımcılardan 4’ü kaygı, endişe veya korku duyarak utanç hissettiklerini belirtirken, 5’i neler hissettiklerine dair bir şey ifade etmemişlerdir. Neler hissettiklerini ifade eden katılımcıları örnekleyecek olursak;

“... neler hissettim vücudumda ne olacağını bilmediğim için bi panik hali. Her şeyin başı bi panik yani şey vücudunuzda ee zaten kan olayı insanlarda ürperti yaratır” (K7)

“... annem anlattığında güven ve tamam bu doğrudur ve kendimi iyi hissettim” (K13)

“... hani ee bende aynı doğallıkla karşıladım açıkçası. Hani böyle bir korkmaktı, tedirginlikti hiç yaşamadım” (K14)

“... Ee kaygı ve ee şunun endişeyi oluyo yani ee ben bununla ilgili bir önlem almazsam ee ve herkesin içinde bu durum ortaya çıkarsa ee ben nasıl bi duruma düşerim. En büyük endişe bu oluyo yani kısacası rezil olmak” (K18)

“... tabi insan tuhaf oluyo, düşünüyö nasıl bi şey yani” (K22)

“... Annem bana anlattığında hani şey ee böyle atlatabilirim hani tamam, söyledin ama ben yapabilirim hani ben güçlüyüm evet ben yaparım biliyorum dedim” (k31)

“... biraz korktum, ürktüm önce” (K40)

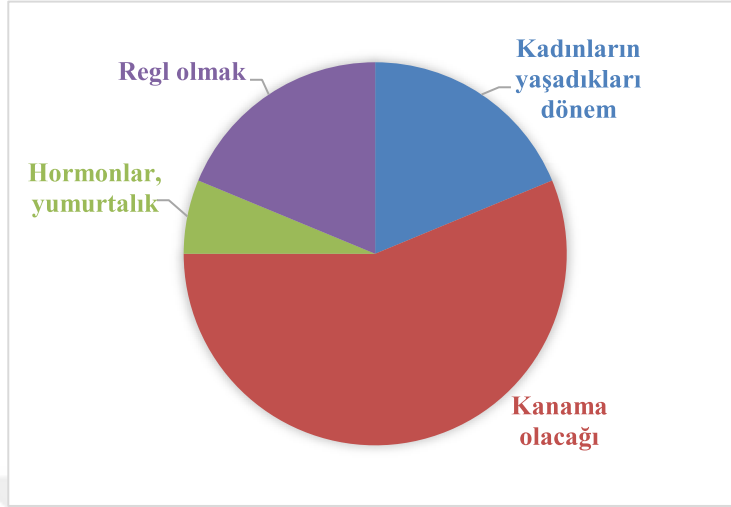
“... valla pek de bi şey hissetmedim açıkçası. Hani yani korku endişe gibi soruyosanız yok öyle bi şey olmadı, korkmadım yani” (K42)

“... Ya tabi insan hem bi heyecanlanıyo hem bi şaşıırıyo. Ama korkmamam gereken bi şey olduğunu anlamıştım tabi” (K43)

“... yani öyle bi korku gelmedi içime kötü bi duygu hissetmedim yani” (K48)

Derinlemesine yapılan görüşmede katılımcıların 12’si annelerinden hem menarş öncesi hem de sonrası bilgi aldıklarını, 16’sı menarş öncesi, 37’si menarş sonrası bilgi aldıklarını belirtmişlerdir. Menarş öncesi edinilen bilgiler menarş deneyimlerken katılımcıların konuya dair bilinçlenerek haberdar olması açısından önem arz etmedir. Buna ek olarak menarş deneyimlerken yani menarş sonrasında menstrüasyona dair edindiği bilgiler deneyimin katılımcı tarafından daha rahat yaşanmasını sağlamıştır. Bu doğrultuda katılımcıların annelerinden menarş öncesi bilgiyi hangi bağlamlarda edindiği Şekil 9’da sunulmuştur.

Şekil 9: Annenin Menarş Öncesi Bilgiyi Aktardığı Bağlamlar

Şekil 9’a göre, menarş öncesi annelerinden bilgi edinen 16 katılımcıdan 9’u kanama geleceği, 3’ü menstrüasyonun kadınların yaşadığı bir dönem olduğu, 1’i hormonlar ve yumurtalıklarla ilgili bir durum olduğu ve 3’ü ise bu durumun regl olarak adlandırıldığı bilgisini aldıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların 9’unun menarş öncesinde edindikleri bilgiler; menarşın kız çocukları belli bir yaşa geldiğinde başlayan ve ayda bir olmak üzere devam eden bir dönem olduğu, kız çocuklarının fiziki yapılarına göre regl görme yaşlarının değişebileceği ve bunun sağlık için gerekli olduğu şeklindedir. Ancak verilen örneklerle bakıldığında en baskın olan bilginin regl dönemlerindeki kanamaya dair olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda katılımcıların ifadelerini örnekleyecek olursak;

“... kadınların aylık periyotlar halinde kanama yaşadığını” (K12)

“... ee ayda 1 ee genital bölgenizden kan gelecek ama o tamamen sağlık açısından gerekli. Bu bi hastalık değil, normal bir süreç, bütün kadınlar bunu yaşıyo, sizde yaşacaksınız. İlerde çocuk sahibi olabilmeniz için bu gerekli ... Bütün kadınlar 11-12-13 onun tamamen fiziki yapısına göre değişir ama gelişken çocukları daha erken olabileceğini ama tıfil çocukların daha geç olabileceğini. Ayda 1 ee adet göreceğini, adet de genital bölgeden kan geldiğini, ee ondan sonra bu sürecin uzun yıllar devam edebileceğini bize anlatmıştı. Gördüğünüz zaman korkmayın, bu olması gereken bi şey bütün kadınlar, bütün çocuklar oluyo sizde olacaksınız diye böyle bir anlatmıştı” (K19)

“... kanama olacak adet dönemi öyle yani” (K22)

“... yani adetten önce kız çocukları belli bi yaşa geldikten sonra işte ayda 2- 3 gün süren böyle küçük küçük kanamaları olur kızım” (K23)

“... hastalancaksın dedi ee kanaman gelecek dedi, ondan sonra işte geldiği zamana bana gel dedi ben sana ped vercem dedi. Onun koymasını gösterdi, çamaşıma nasıl yerleştireceğini gösterdi” (K31)

“... şöyle şöyle olacak ee kanaman gelecek alttan böyle böyle olacak işte her kızın başına gelir diye” (K40)

“... hastalancaksın yaşın geldiği zaman derdi. İşte yani kan gelecek gibisinden söylerdi, o kadar” (K42)

“... işte her an öyle bi şey olabileceğini, işte kanama geldiği zaman korkmamam gerektiğini, genç kızların her ay düzenli böyle kanama gördüğünü hazırlıklıydım yani baya” (K43)

“... hani kan gelicek ve ona göre bilgin olsun korkma sakın falan” (K48)

Katılımcıların 3’ü menarş öncesi bilgiyi, menarşın kızların büyüdülerinde, genç kız olduklarında yaşadıkları bir dönem veya kız çocuklarında bir değişim dönemi olarak edildiğini aktaran katılımcının örnek cümleleri şu şekildedir:

“... kız çocuklarında bir değişim dönemidir” (K7)

“... ee büyüceksin, genç kız olcaksın dendi bana ee böyle bi şeyle karşılaşacaksın” (K15)

“... bi boy abdesti alması hani o geldiği zaman genç kız olunduğunu ... işte ee bir hafta sürceni söylerlerdi, yani ondan sonra temizleniyosunuz ayda bi kere olduğunu söylerlerdi o şekilde” (K25)

Katılımcılardan yalnızca 1’i menarş öncesi edindiği bilgiyi, menarşın kadın ve erkek arasındaki bir fark olarak edindiği görülmektedir. Aynı zamanda bu katılımcı reglin bir döngü olarak tekrar edeceğini, yaşanmasının bedensel sağlık açısından gerekli olduğunu ve temelde hormonlarla bağlantılı olarak yumurtalıklarda gelişen bir durum olduğunu da ifade etmiştir:

“... ee yani ee erkek ve kadın arasındaki farktan bahsetti öncelikle işte ee kadınların ee işte yumurtlama sürecinden ... ee işte yani yumurtlama sürecinde ee neler olduğundan işte ee ağrı regl durumunda işte ee sancılı olabileceğinden ee işte kan akışıyla yumurtaların ee atılacağından ve sonra o döngünün tekrar devam edeceğinden ... yani ee her ay bunun olacağını ee yumurtaların atılacağını ee ve sonra yeni yumurtalar olacağını bunun da ee kadınların hormonlarıyla ilintili olduğunu, hormonların düzenli çalışabilmesi için ee bunun gerekli bi şey olduğunu aksi halde hani farklı olabileceğini ee söylemişti” (K13)

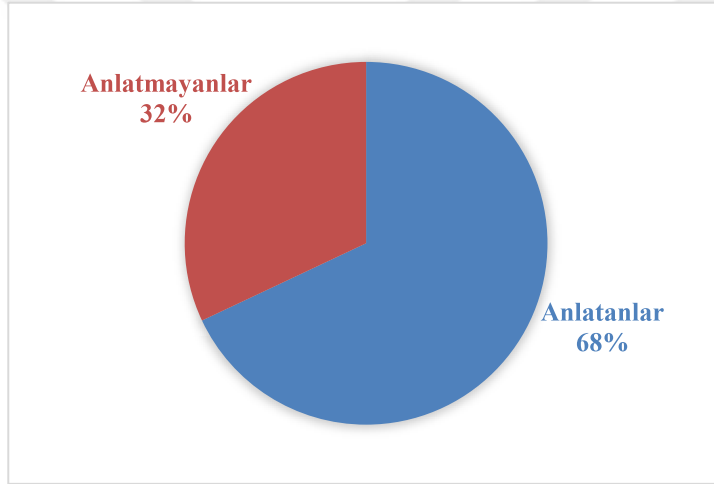
Menarş öncesi edinilen bilgiyi 2 katılımcı menstrüasyon olmak şeklinde ifade etmiştir, örnekleri ise şu şekildedir;

“... işte yakında sen de adet olacaksın, ee işte senin için hazırladığım işte malzemeler burda, başına böyle bi iş gelirse bunları alıcaksın gibi” (K18)

“... annem tabi ki olcağını söyledi ... adet olcağı yani regl olcağı” (K24)

Çalışmanın bu bölümünde, katılımcıların menarş öncesi annelerinden aldıkları bilgi durumu, bu bilgi aktarımı karşısında neler hissettikleri ve bu bilgiyi hangi bağlamlarda edindikleri katılımcıların ifade ettiği örnekler ışığında bulgular ile açıklanmıştır. Görüşme esnasında katılımcılar menarş deneyimlerini anlatırken regl olduklarını anneleri ile paylaştıklarında annelerinden menstrüasyona dair birtakım bilgiler aldıklarını belirtmişlerdir. Buna göre katılımcıların menarş sonrası annelerinden edindikleri bilgi aktarım durumları Şekil 10’da sunulmuştur.

Şekil 10: Anneden Menarş Sonrası Bilgi Aktarım Durumu

Şekil 10’a bakıldığında derinlemesine görüşme yapılan katılımcıların 34’ü (%68) annesinden menarş sonrası bilgi edinirken, 16’sı (%32) annesinden menarş sonrası bilgi almadığını belirtmiştir. Menarş sonrası bilgi aktarımı alan katılımcıların bu bilgiyi hangi bağlamlarda edindikleri Şekil 11’de sunulmuştur.

Şekil 11: Annenin Menarş Sonrası Bilgiyi Aktardığı Bağlamlar

Menarş sonrası annelerinden bilgi edinen katılımcıların edindikleri bilgiye ilişkin bağlamlar Şekil 11’de sunulduğu gibidir. Buna göre katılımcıların 23’ü hijyen bilgisi olarak temizlik ve öz-bakım pratikleri, 6’sı gençlik ve doğurganlık, 5’i kadınların yaşadığı doğal bir süreç bağlamlarında menarş sonrası bilgi aldıklarını ifade etmişlerdir.

Menarş sonrası annelerinden bilgi alan katılımcıların (23) annelerinden bu bilgiyi özellikle temizlik, öz-bakım pratikleri bağlamında aldıkları görülmektedir. Katılımcılar bu bağlamın aktarımlarındaki ifadelerinde ise kendi dönemlerinde hijyenik pedlerin bulunmaması veya yaygın olmaması sebebi ile bez kullandıklarını ya da kendilerinin pamuklardan ped yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların annelerinin temizlik, öz-bakım pratikleri noktasında sağlık ve hijyen konusuna dikkat çekerek kızlarına; bezleri nasıl kullanacaklarını, ne kadar sıklıkla değiştirmeleri gerektiğini, kullanılmış olan bezlerin nasıl temizleyeceklerine veya bertaraf edeceklerine önem verdikleri katılımcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu bağlamda ele alınması gereken başka bir husus ise annelerin, menstrüasyon sürecinin yaşanmasının gerekli ve doğal olduğunu ifade ederken aynı zamanda görülmesi ayıp olarak nitelendirilen menstrüasyon kanının dışarı sızıntı yapmaması için kızlarını, açık renk iç çamaşırdan ziyade koyu renk hatta mümkünse iki tane iç çamaşır giymeleri, üzerine giydikleri kıyafetin uzun olması ve kendilerine özellikle dikkat etmeleri gerektiği şeklinde uyardıkları görülmektedir. Katılımcıların ifadelerine bakıldığında

menarş sonrası aldıkları bilginin ağırlıklı olarak temizlik ve öz-bakım pratiklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum, menstrüasyon dönemlerin de önemli olanın hijyen mi yoksa regl dönemine ve kanına atfedilen gizlilik mi olduğu sorusunu akıllara getirmektedir. Bunlara ilaveten katılımcılar annelerinin, menarş ile beraber kızların büyüdüğünü ve genç kız olduğunu belirterek bundan sonraki davranışlarına dikkat etmeleri gerektiği gibi kısıtlayıcı ifadeler kullandıklarını da aktarmışlardır. Belirtilen bu hususlar katılımcıların ifadeleriyle şu şekilde örneklenebilir:

“...aa işte şimdi de senin başına geldi, sende bu süreci yaşıcaksın işte bilmek başka yaşamak başka ee öyle. İşte şimdiden sonra böyle yaşıcaksın, böyle korıcaksın, şunu şöyle yaparsan böyle iyi olur işte bunda utanılacak, sıkılacak bi şey yok. Artık büyüdün, dişi oldu vs ... yaşadıktan sonra nelerin olup bitmesini, biteceğini işte nasıl şey yapacamı, nasıl baş edicemi o durumla ee tabi ki şey yaptı” (K2)

“... ee işte ee o soruyodu yani noluyo ne bitiyoo ee hani daha mı sancılı ne zaman başlıyo, ne kadar sancılı oluyo ee ve ee bunlarla ilgili şey yapardı sorardı ee işte ee kaç gün önce sancın başlıyo, karnın mı ağrıyo, belin mi ağrıyo hani bacaklar böyle bi kasılmamı yaşıyor ... annemde hani kızım hani bunun devamı gelicektir ve sen hani mutlaka ee şey yap ee bunun önlemini al. Bak işte böyle pamuğu böyle yapıcaksın, böyle koyucaksın işte ee bu şekilde yerleştireceksin gibi ee böyle bana ee göstermişti. Ve ondan sonra ee mesela şey ee açık renk kilot değil koyu renk kilot giymem gerektiği gibi hani bunları da söyleyerek ondan sonra hani dikkat etmem gerektiğini sürekli değiştirmem gerektiğini, ee gibi böyle böyle ee bi takım uyarılarda bulunmuştu” (K3)

“... bizim dönemimizde ped yoktu ee kumaş kullanırdık. Pamuğun arasına kumaşın arasına pamuk ee onu böyle bi kemer gibi bi şeyle bağlardık. Onu nasıl temiz tutucam, ee kendimi nasıl temiz tutucam, ardından kendim nasıl temizlenicem ee ve o pamukları nasıl atıcam falan bunları anlatırdı. annem o hazır bezlerimizden ee meğerse yapmış dikmiş hazırlamış onları nasıl kullanıcamızı ee onları tarif etti ee böyle bi şeydi yani” (K5)

“... ee işte ağrımı nasıl geçircem, ee yorulmamam gerektiği, pedin nasıl kullanılacağını falan konusuydu sanırım” (K6)

“... annem aman aspirin içmeyin, aspirin daha çok kanınızı sulandırır dikkatli olun, dikkat edin ... o dönemde böyle hijyenik pedler çok azdı benim dönemimde de ee çok çok az olduğu için annem bezleri ütülememizi söylerdi. Yani bez kullandığımız durumda olası evde bez kullanılıyor ise bu bezler ayrı bir yerde kaynatılır, ütülenir ona göre kullanılır. Yani muhakkak muhakkak sağlığa dikkat ederler ... Hani bu üsütürsen, dikkat etmezsen kendine dikkat etmezsen, sağlığına dikkat etmezsen bu dönem de evet kötü şeyler oluyo. Ağrılar sancılar oluyo ama kendine dikkat edersen bu dönemde olabilecek herhangi bir şeyiniz yok diyodu” (K7)

“... hemen hijyenik bi takım şeyler çalışmalar oldu ... ağrı vs falan filan onun dışında ... buna özel bi konuşma hatırlamıyorum.” (K11)

“... pamuk ve sargı beziyle işte ee bi işte ee ped yaptık annemle. Sonra ee gidip işte babam ped aldı, sonra böyle devam etti yani sonra normal bi süreçmiş gibi

işte annem tüm gün işte sorun yok dimi, karnın ağrıyıyomu, iyi misin, her şey yolunda mı. Ben iyiyim hani sorun yok e dedi böyle sürücek bu zaten dedi hani abartacak bi şey yok sadece çamaşırına dikkat et, iki tane külot giydiğimi hatırlıyorum mesela ee çamaşırlarına dikkat et. İşte sürekli değiştir, hijyen burda önemli ee temizliğine dikkat et gibi şeyler ... yani hani ya bunu yaşıcan işte travma haline getirmeye gerek yok, tüm dünya yaşıyo, kadınlar yaşıyo bu ee her döngü böyle bi döngü işte şeklinde” (K13)

“... annem de bu süreci en ee hijyenik şekilde nasıl atlatabileceğimi anlattı daha çok bana ... ee daha çok annem hijyen konusunda eğitim verdi bu süreçte bana” (K19)

“... annem o dönemde ee pamuk pamuklar çok yaygın değildi evde hazırladığı o bezlerden bana verdi ee bununla dedi şey yapabilirsin dışına çıkmaz falan diye ee o şekilde, fazla bi paylaşımım olmadı” (K20)

“... annem'e söyledim o da annem de işte bunu koy ee şey o kadar öyle” (K21)

“... şeyle ilgili temizlik konusunda, ped değiştirme konusunda, işte kendini toparlama konusunda, adet olduğumuzda illa uzun giydirdi annem bizi, poponu örtsün kızım rahat etmezsin kızım, işte sıkı giyin kızım ... yani işte artık genç kız oldun, hareketlerine dikkat etmen lazım daha çok böyle baskı olaylarında hani. İşte dışarı çıkarken kendini kollaman lazım, adet olduğunda beyaz giyme falan fıstık öyle şeyler” (K23)

“... anne böyle böyle bi şey oldu falan hemen işte bana bez verdi bi şey verdi. Her ay olcaksın dedi ... ne yapmam gerektiğini falan söyledi” (K26)

“...hani ee temiz tut dediğini ... sadece sancılı olduğum zamanlarda işte ayaklarını üşütme ee şey yapma ee yalın ayak basma ee sıcak tut kendini gibi” (K29)

“... annemle başka neler konuşurduk ya işte hani sorardı kaç gün sürüyo ... işte sürekli ped isterdim yani hani kaç gün sürdüğünü sorardı hani fazla sürerse doktora götürmeni söylüyodu mesela hani 10 gün maximum, hani 10 günü geçerse doktora gidebiliriz falan diyodu bana ... artık büyüdün dedi hani genç kız oldun dedi hani sokakta oynama dedi bana ilk he ilk sokakta oynama artık sen büyüdün dedi” (K31)

“... orkidin var mı dedi, artık büyüdün ona göre davran hareketlerine, otururken, kalkarken çok düzenli ol, dikkat et dedi hani bi yerinden çıkmasın çok ayıp olur dedi falan hani öyle” (K32)

“... işte temiz ıı temiz olmam gerektiğini, temizlik konusunda uyardı ee o zamanlar böyle şimdiki gibi hazır pedler yoktu. Onların temizlicemi nasıl yıkıcamı falan filan onları anlattı sağlık açısından bunları anlattı” (K34)

“... doğal bi şey olduğunu söyledi ondan sonra bunun her ay düzenli bi şekilde olacağını söyleyince böyle ... o zamanlar orkid olayımız da yoktu biliyorsunuz. Kadınlar bez kullanırdı, onları kullanıcamı, değiştireceğimi öyle bi konuşma geçti” (K37)

“... yani hani işte kullanmam gereken ... pedler falan yoktu hani benim olduğum zamanlar ... işte nasıl kullanmam gerektiğini söyledi, işte değiştirmem gerektiğini” (K41)

“...yani napmam gerektiğini sadece ee uygulamasını gösterdi ... işte böyle yapcaksın, şöyle yapcaksın” (K44)

“... annem böyle bi şey bez ya da şey annem açıklamasını yaptı böyle böyle koyucaksın, şunu yapcaksın, sakın kimseye hani dikkat etceksin gözükmicek, yıkıcaksın, şunu yapcaksın böyle şeyler gayet güzel bi şekilde söylemişti ee arada ağrım olduğu zaman gece filan tuttu zaman zaman annem hep şey yapıyodum şerbetli su bana veriyodu içiriyodu” (K46)

“... benim napmam gerektiği söylendi” (K47)

“... işte annemde çamaşırlarımı falan şey yaptı ayarladı, nasıl yapmam gerektiğini anlattı o öyle” (K48)

Annelerinden menarş sonrası bilgi aktarımını gençlik, doğurganlık gibi olumlu yaklaşımlar bağlamında edinen katılımcıların 6'sı bir kısmının anneleri kendi menstrüasyon dönemlerinden örnekler vererek kızlarının hijyenik ürün çeşitliliği açısından veya menstrüasyon görüyor olmalarından dolayı şanslı olduklarını belirtirken, bir kısım katılımcının annesi ise bu dönemin ergenlik dönemine girmenin ve doğurganlığın ifadesi olması nedeniyle kızlarına anlatmışlardır. Burada katılımcıların ifadelerinden annelerinin menstrüasyon dönemlerine dair olumlu bakış açısını özenme yani kendi menstrüasyon dönemleri adına duyulan özlem olarak ifade etmek yanlış olmayacaktır. Bu bağlam ise katılımcıların ifadeleri ile şu şekilde örneklendirilebilir:

“... hafif bir karın ağrısı sancı durumlarımızda ee annem hep şey derdi bize; ah keşke işte benim de karın ağrısı da bende olsam, bu aslında çok güzel bi şey. Keşke bende olsam, hiç şikayet etmeyin” (K1)

“... daha şanslı olduğumuzu söyledi. Derdi annem işte daha kolay, hijyen ürünleri daha fazla” (K14)

“... yani doğurganlığa hazırladığını söyledi ve ağırlı olabileceğini söyledi. Ayın belli dönemleri işte ee bunun yaşabileceğimi ve artık korkmamam gerektiğini söyledi” (K16)

“... hiç yani işte genç kızlığa adım attın diye konuşuyoduk” (K25)

“... anne dedim böyle böyle o da dedi ki korma kızım dedi olur kızlarda olur dedi. Belirli bir yaşa geldikten sonra ergenlik dönemine giriyosunuz dedi, olur dedi” (K38)

“...benim de böyle olmuştu benim de geç gelmişti, işte ee ağrım sızım olmadı hiç hala daha olmuyo çok şükür. İşte bana çekmişsin, benim de olmuyo falan” (K42)

Annelerinden menarş sonrası menstrüasyon ile ilgili bilgiyi büyüme veya genç kızlık ile bağdaştırarak edinen katılımcıların 5'i bu dönemin normal, yaşanması gereken bir dönem olduğuna dikkat çekerek kızlarını korkmamaları konusunda sakinleştirmeye çalıştıkları da katılımcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu bağlama örnekler ise

şu şekildedir:

“... söyledi üzülcük bi şey yok, bu her kadının yaşacağı bir şey” (K15) “... normal olduğunu söyledi hani olacağını söyledi” (K24)

“... korkmamamı söyledi bana, her kızın olabileceğini söyledi, ee yani doğal bi şeyin olduğunu söyledi yani büyümeye, kadınlığa ilk adımlarımızın olduğunu söylemişti bu kadar” (K27)

“... bi tek dedim anne böyle böyle bi şey oldu o da kızlarda olur kızım dedi” (K38)

“... yani kızım her genç kızın olur böyle derdi” (K40) “... işte korkma işte bunlar normal şeyler” (K43)

Yapılan görüşmelerde katılımcıların 16’sı annesinden menarş sonrası bilgi aktarımına sahip olmadığını belirtmiştir. Burada yer alan katılımcılar bu durumun sebebini önceden konuşulmadığı için sonrasında konuya dair konuşmanın gereksiz olduğu, doğal yaşanması gereken bir döngü olduğu için konuşulması gereken bir konu olarak görülmediği, anneleri ile aralarında konuya dair paylaşımları olmadıklarını veya ablaları olduğu için o ortamın oluşmadan ablalarının kendilerine önderlik ettiği şeklinde açıklamışlardır. Bu katılımcıların ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

“... ben hep okudum, yurt dışında okudum öyle çok anneci ya da böyle şeyleri konuşan bi insan değildim. Hiç konuşma gereği inan hiç duymadım, benim için çok gereksizdi annemle bunu konuşmam. Olmadan önce konuşmuş olsaydım bi şey ifade edebilirdi, olduktan sonra hayır konuşmadım” (K4)

“... aa oturup annemle regl dönemini konuşmazdık ... dediğim gibi bu doğal bi olay olduğu için hani ekstra bi zaman, bi konuşma vs. gerektiricek bi şey olmuyodu olmamalı da zaten” (K12)

“... çok bi paylaşımımız olmadı bu konuyla ilgili” (K17)

“... ya konuşmadım mm konuşmadık diyebilirim. Yani çok zaman önceydi hani ama ee ablaımlarla konuştum daha çok. Kendimden 4 yaş büyük ve 2 yaş büyük ablaımlarla konuştum. Ee onlar beni şey yaptı böyle. Annemle nedense konuşmadım neden konuşmadığımı bilmiyorum valla” (K28)

“... hayır, ablaımlarım vardı o görevi üstlenmişlerdi” (K30)

“... annemle hiç adet konusunu konuşmadık” (K33)

“... annemle paylaşmadık diyorum ya, ablaımlarla işte iki ablaımla oluşu şansım oldu benim” (K36)

“... hiçbir bilgi alışverişi olmadı annemle aramızda” (K39)

“... hayır yani ee hiç öyle konular olmadı. Sadece olduğumda işte ee bana ablaımların önderlik etti şöyle yapacaksın böyle yapacaksın diye. Annem hiç o konularda hiç girmediydi yani, bi şey söylemedi” (K49)

“... yani ya bi şey ee annem öyle anlatmıyordu ki yani ee bizim zamanımızda kızlar ee sürekli olanlar biliyordu o bilenler de bizlere olmayanlara” (K50)

Katılımcılardan 3'ü menarş deneyimini annesinden bir süre gizlediklerini, 1'i ise paylaşmaktan çekindiği için söylemediğini ifade etmiştir. Bu katılımcılardan ilki gizli tutulması gerektiği söylendiği için gizlediklerini; ikinci katılımcı, neden gizlediğine dair bir sebep sunamadığı fakat uzun süre gizlemesini bir övünç kaynağı olarak gördüğü ifadelerinden anlaşılmaktayken bir sonraki katılımcı ise paylaşılmamasına ilişkin bir sebep belirtmeyerek sadece gizlediğine belirtirken, bir diğer katılımcının ifadelerine bakıldığında ise kendi çocukluk dönemlerinde kan gelmesinin karşı cinsle yaşanan bir cinsel birliktelik sonucu geldiğini ve bu sebeple de ilk zamanlar ne ailesi ile ne de çevresiyle buna dair bir paylaşımda bulunmadığını açıkça dile getirdiği görülmektedir. Bu katılımcıların anlatıları şu şekilde örneklenebilir:

"... ben ilk adet olduktan sonra ee o kadar hani gizli tutulması söylenilmiş ki 1 yıl kadar kendi annemle bile paylaşmadım. Ablam var benden 3 yaş büyük o işte ee adet ondan öğrenmiştim nasıl olduğunu. Kendi kendime işte pedler hazırlamıştım o pedleri yıkardım şey yapardım kuruturdum gizli gizli köşelerde hani o kadar ayıp bi şey olarak görülürdü o zamanlar. İşte gençlik (gülme). Sonra işte bi gece e adet görmüşüm çamaşırlarım falan çarşaflar ıslandı annem o zaman fark etti (gülme). Hani o şekilde ortaya çıktı, daha öncesinde saklamıştım ... kızım niye gizledin hani söyleseydin ona göre bi daha düzgün bi şeyler hazırlardım ... hijyen açısından temizlik açısından söyleseydin keşke daha düzgün bi şeyler yapardık dendi" (K8)

"... ta ki ben yani hasta olduktan 1 sene sonra benim hasta olduğumu öğrenebildi. Ben de bu konuda çok iyi bi gizleme yaptım herhalde (gülme). Ee o zaman işte sen hasta olmadıysan seni doktora götürmemiz gerekiyor, ondan sonra ters giden bi şeyler var ee diye hani bana yorum yaptıktan sonra ee yok dedim bende sıkıntı yok düzenli bir şekilde regl oluyorum ... yani herhalde bilinçli bi gizlemeydi ee onun nasıl söylin herhalde kötü bi şey olduğunu mu düşündüm (gülme) bilmiyorum ki. Ama o yaşlarda gizlediğimi biliyorum 1 sene kadar (gülme) ee çok sıkı bi şekilde hasta olduğumu gizledim (Gülme)" (K10)

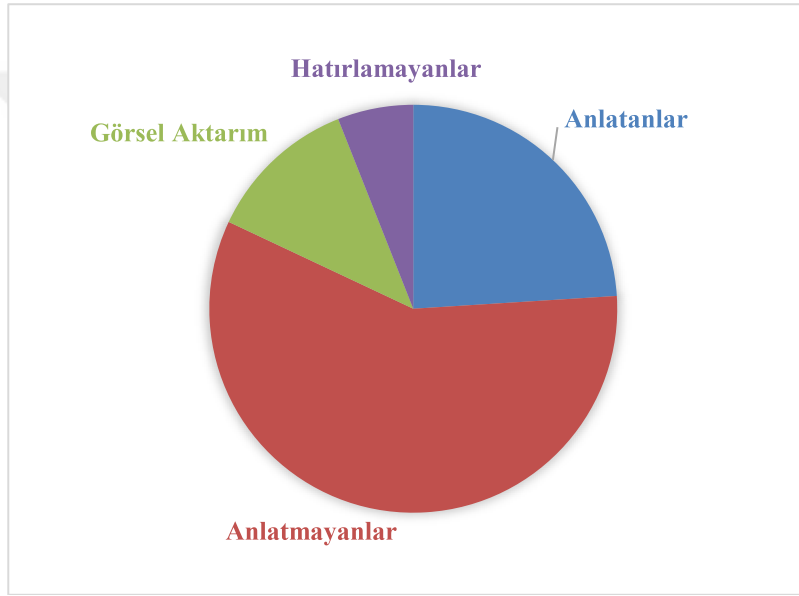
"... anneme anlattım ama bir süre geçtikten sonra anlattım ... yani şöyle ee 2 ay geçmişti ilk regl üzerinden hani gece olmuştu 2 ay geçti sonrasında gündüz oldum sonrasında ee annemin yanına gittim onu hatırlıyorum hani anne ben adet olmuşum sanırım çamaşırlarım kirlendi napmalıyım diye ilk sorumu o şekilde sormuştum. Onun haricinde başka bi paylaşım ya da kimseyle bi paylaşımım olmadı" (K18)

"... bizim yaşadığımız köyde çevrede kan geldiği zaman yani biriyle beraber mi oldun birlikte mi oldun böyle bi şeyde zaten hani ee o korku yaşanırdı. Hani biriyle birlikte olmadım ama ee benden şey geldi kan geldi onu geldi anneme söyleyip paylaşamazsın mümkün değil, paylaşamazdık yani böyle ... o şey hiçbir zaman kurmadı o bağı hani o ayıplama ondan sonra o ee nasıl diyim böyle hep o kınama görgüsüyle büyüdüğümüz için hep ayıplama. Ben annemden ziyade mesela bi ee komşu büyükle ya da büyük bi ablayla konuşmak ee bana daha kolay geliyordu açıkçası. Annemle bu konuyu hiç konuşmadık hani ... Ee bizden de mesela büyük ablam ilk olduğu zaman mesela onun büyük olmadığı için o direk anneme söylemiş hatta ablamı annem ablamı mesela şiddet uygulamış,

dövmüş. Ee hani sen kiminle beraber oldun, kiminle birlikte oldun da böyle oldu diye” (K35)

Katılımcıların annelerinin kendi menstrüasyon dönemlerine ait algı, tutum ve davranış pratikleri ile kızının menstrüasyon dönemleri arasındaki algı, tutum ve davranış pratikleri arasındaki farklılıkları anlamak adına önem arz etmektedir. Bu doğrultuda katılımcıların annelerinin kendi menarş ve menstrüasyon deneyimlerine ilişkin aktarım durumu Şekil 12’de görülmektedir.

Şekil 12: Annenin Kendi Menstrüasyon Deneyimini Aktarım Durumu

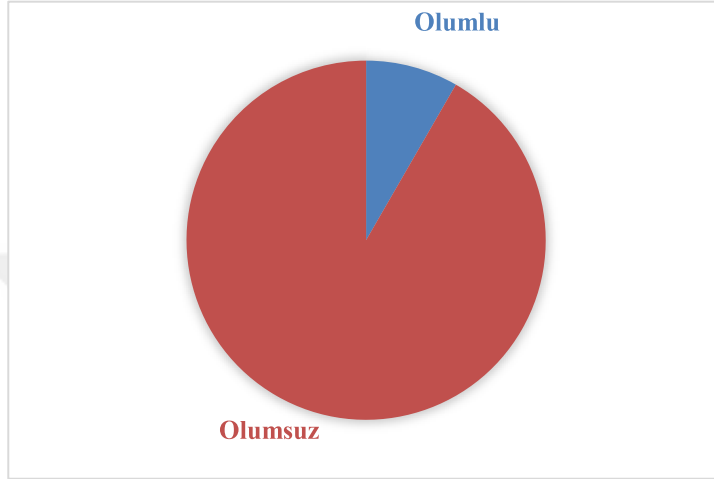

Şekil 12’de çalışmaya katılan katılımcıların annelerinin kendi menstrüasyon deneyimlerine ait bilgi aktarımı gösterilmektedir. Buna göre katılımcıların 12’si annesinin kendi menstrüasyon deneyimine ilişkin paylaşımda bulunduklarını, 6’sı annesinin kendi menstrüasyon deneyimi ile ilgili bilgi aktarımının olmadığını fakat bu katılımcılar annelerinin menstrüasyon dönemlerini gözlemlediklerini veya kadınlar arasındaki konuşmalara şahit olduklarını, 3’ü annelerinin kendi dönemlerine ait bir paylaşımda bulunup bulunmadığını hatırlamadıklarını, 29’u ise annesinden kendi menstrüasyon deneyime ait bir bilgi edinmediklerini yapılan görüşmelerde ifade etmişlerdir.

Görüşmelerde 12 katılımcı annelerinin kendi menstrüasyon deneyimi ile ilgili bilgi aktarımına sahip olduklarını, 6 katılımcı da annelerinin kendi menstrüasyon deneyimlerine ilişkin bilgiyi bir anlatım olmadan görsel veya işitsel bir aktarımla

edindiklerini ifade etmişlerdir. Annelerinin kendi menstrüasyon deneyimlerine ilişkin bilgiye sahip olan katılımcıların edindikleri bu anlatımı olumlu ve olumsuz bağlam olarak ele almak mümkündür. Bu doğrultudaki veriler Şekil 13’te sunulmuştur.

Şekil 13: Annenin Kendi Menstrüasyon Deneyimini Aktardığı Bağlamlar

Şekil 13’te annesinin kendi menstrüasyon deneyimi ile ilgili anlatıma sahip olan yalnızca 1 katılımcının ifadesi **olumlu** bağlamdadır. Bu katılımcı, annesinin menarş öncesi bilgi sahibi olduğunu ancak menarş öncesi bilgiyi annesinden edinmediğini aktarmıştır. Buna ilaveten menarş döneminin geç yaşanması, okul eğitiminin sağlık alanında devam etmesi ve ablasının da bu bilgilendirme sürecine katkı sağlaması katılımcı tarafından ifade edilmektedir. Buradan yola çıkarak derinlemesine görüşme yapılan 50 katılımcıdan 1’inin annesinin hem menarş öncesi bilgi sahibi olduğunu hem de doğru bilgi edindiğini ayrıca belirtmek gerekmektedir. Katılımcının ifadesi ise şu şekilde örneklenebilir:

“... ee annem de yatılı okulda yaşamış bunu çünkü u ortaokuldan sonra burdaki sağlık kolejine gelmiş izmire. Ee ortaokul lise yıllarında burda sağlık kolejinde yaşamış ama ee o da geç olduğu için ee biliyomuş ve sağlık sektöründe olduğu için biliyomuş. Yani bi de üç kız kardeşler onlar ee yani ablasından kaynaklı biliyomuş daha şanslı, abla ona öğretmiş” (K13)

Annesinin kendi menstrüasyon deneyimine dair bilgileri olan 11 katılımcının edindikleri bilgiyi **olumsuz** bağlamda ele almak mümkündür. Buna göre katılımcılardan 6’sı annelerinin kendi menstrüasyon süreçlerine ait edindikleri bilginin ağırlı, sancılı veya yoğun bir şekilde geçtiğini belirtmiştir. Katılımcılardan 1’i

annesinin kendi menstrüasyon döneminde hijyenik pedlerin olmamasından dolayı bez kullandıklarını, bu bezlerin temizliğinin gizli bir şekilde yapıldığını ve bazen de yeterli gelmeyip ıslak bir şekilde kullandıklarını, ayıp olduğu için ailedeki erkek bireylerden ve çevreden sakladıklarını ifade etmiştir. Katılımcılardan 1'i annesinden kendi dönemlerinde hijyenik pedlerin olmadığını ve kendisinin şanslı olduğunu söylediğini; 1 katılımcı annesinin menarş öncesi bilgi edinmediğini, sadece duyumlar aldığını; 1 katılımcı ananesinin döneminde kilin tutucu özelliğinden dolayı bezlerin içerisinde kil koyarak kullandıklarını; 1 katılımcı ise annesinden kendi dönemlerinde konuşulması ayıp olarak görülmesi sebebiyle annesine menstrüasyon olduğunu söyleyemediğinden ve teyzesinin menarş sonrası bilgi verdiğini aktarmıştır. Bunlara dair örnekler şu şekildedir:

“... yani annem de kendi deneyimiyle ilgili ee onun da bu dönemde çok sancı çektiğini, sıkıntı çektiğini, çok ağrılı olduğunu söylemişti işte” (K3)

“... ee mesela annem çok ağrılı sancılı bir regli dönemi geçirdiğini söylerdi” (K5)

“... evet ee o dönemlerde hijyenik pedlerin olmadığı için hijyenik ped kullanmadığı için kullanmış oldukları bezleri yıkayıp köy yerinde ee insanlardan utanarak sıkıktan saklı bir şekilde sakla hani çalılarda üzerinde kurutmaya çalıştıklarını ve ee şu an annem 86 80 82 mi oluyo evet 82 yaşında oluyo ee çalılarda sakladıklarını. He evde 4 tane erkek çocuk olduğu için onlar görmesin işte ayıp denildiğini ama böyle bi şey olmadığını bunun sağlıklı olduğunu ... annemin yaşadığı dönemde kendi bu kadar sağlığa dikkat edemediğini ifade ederdi. Yani ayıp olduğu için bazen yaş çamaşırlar giymek zorunda olduklarını ifade ederlerdi. Çünkü bi de yetişmiyo maddiyatla beraber ee o kadar fazla görenek, gelenek de olmadığı için yetişmediğini anlatırdı. Kendilerinin ananemin bez hazırladığını ama bunların da yetmediğini ifade ederdi” (K7)

“... ananemin döneminde ee şey için ee bu adet pedi olarak özel bir kil bulurlarmış o kili işte temiz bir bezin içerisine koyarlarmış ve adet bezi olarak onu kullanırlarmış. Hani kil kil tutar ya daha ee adet bezin çamaşırların içerisine onu koyup ee çarşafın içine onu koyup kullanırlarmış eski çamaşırların içine” (K8)

“... ee onunkiler de sancılı olurmuş ... onunkiler de çok sancılıymış, hatta baya bi kanaması olurmuş. Yani nasıl söyylim, bunları paylaştı” (K9)

“... olmadı hani daha şanslı olduğumuzu söyledi. Derdi annem işte daha kolay, hijyen ürünleri daha fazla. Ee onun genç kızlığında yokmuş vs. hep onları söyleyip hani bizim ne kadar daha şanslı olduğumuzu söylerdi” (K14)

“... annem ee konya toplumu olarak söyylim daha kapalı bi toplumda yetişmiş ve annem ee en büyük kız anane bu tarz şeylerin konuşulması taraftarı olmayan bi anane o yüzden annem de hazırlıksız yakalanmış. Annem olduktan sonra bunu annesine bile söyleyememiş çünkü durumun normallliğini bilmiyomuş. Kendi teyzesine anlatmış, teyzesi anneme bu çok normal bi şey, bu bi hastalık değil,

sende herhangi bi hastalık yok bütün kadınlar oluyo, kızım sende olcaksın. Her ay kendini ee hijyen açısından nasıl koruması gerektiğini her şeyi teyzesinden öğrenmiş annem. Ananem çünkü ee daha kapalı düşüncelere sahip olduğu için daha rahat konuşmamış bunu annesiyle” (K19)

“... ee hep sancılı geçiyodu böyle ee karın ağrısı, mide bulantısı kendisininde aynı olduğunu söylüyodu sadece o kadar paylaşım, başka da bi şey yok” (K20)

“... onun annesi onu bile söyleme şeyinde bulunmamış. Ne olduğunu bilmeden ordan burdan” (K32)

“... çok sancılı olduğu, çok geldi çok olduğu onları anlatmıştı” (K34)

“... ee fakat sancılı olduğunu söylerdi, çok ağrı çektiğini söylerdi” (K40)

Katılımcılardan 6’sı annelerinin menstrüasyon dönemlerini gözlemleyerek veya kadınlar arasındaki konuşmalara tanık olma yolu ile bilgi aktarımı edindiklerini ifade etmişlerdir. Bu katılımcılardan annelerinin menstrüasyon dönemlerini yoğun sancılı olarak geçirdiklerini, kullanılan bezlerin temizlenirken gözlemlediklerini ve kadınların bez bulamama, kan gelmesi, aybaşı olma ile ilgili kendi aralarında geçen konuşmaları duyduklarını belirtmişlerdir. Aktarımı bu yollar ile edinen katılımcıların ifadelerini örneklemek gerekirse:

“... ee annemin anlattığı bi anı yok ama onun oldukça yoğun geçen dönemleri olurdu ... hijyenik pedler henüz Türkiye’de yaygın olarak kullanılmıyodu. Ee pamuk kullanıyodu bizim için ben hep bunu görürdüm yani pamuk kullanımını” (K1)

“... ya annem çok zorla zor geçirdi, geçirirdi regl dönemini yani çok ağırlı kanamayla geçirirdi. O yüzden hani özellikle anlatmadı ama ee benim hayalimde, zihnimde annemin her zaman o dönemlerde ee bitkin, yorgun ve keyifsiz olduğunu bilirdim yani bilirdik hepimiz annemin regl olduğunu. Çünkü çok ağır geçirirdi. Oturup da anlatacağı bir şey değildi yani” (K12)

“... annem mesela e çok hasta olurdu o dönemde ben onun ordan adet olduğunu anlardım. Hasta olur yataardı yani çok ağrıları olurdu ben bilirdim onu” (K17)

“... zor yaşıyodu o dönemlerini, yoğun oluyodu. Tabi o zaman pedler falan yoktu, bez kullanıyodu aa ne acaba bunlar filan kendi kendime soruyodum. Ya ağır sancısı olduğu falan biliyodum ama bi anlam veremiyodum küçükken” (K26)

“... büyüklerde konuşuyodu annemler falan kadınlar bir araya gelince genelde konuşurlardı ... İşte aybaşı olmuşum derlerdi” (K35)

“... ee kulaktan duyma böyle büyükler de ... işte kanama geldi çok geldi az geldi işte ped bulamadım. Eskiden öyle bez koyuyolardı onu duyuyodum. Bazen ay annemin yıkadığı bezleri mesela görüyodum yıkıyodu asıyodu onları gördüm” (K46)

Katılımcıların 29'u annesinin kendi menstrüasyon deneyimini anlatmadığını belirtmiştir. Bu hususta en temel neden ise katılımcıların ifadelerinden de anlaşılacağı gibi yaşadıkları dönem itibari ile menstrüasyona ait herhangi bir konuşma olmadığıdır. Bu durumu bazı katılımcılar menstrüasyonun ayıp, gizlenen bir şey olarak görülmesi sebebiyle konuşulmadığı şeklinde açıklamışlardır. Ayrıca bazı katılımcılar annelerinin de kendi çocukluk dönemlerine dair travmatik olayların yaşanması sebebiyle o döneme dair bir konuşma geçmediğini ifade ederken, bazı katılımcılar ise aralarında paylaşım bulunmadığını veya çok konuşmadıklarını belirtmişlerdir. Bu doğrultudaki ifadeler şu şekilde örneklenebilir:

“... ee birebir anlatmadı” (K2)

“... hayır” (K4)

“... hayır, hayır, hayır. Ya annemle çok fazla ee bu konularda iletişime geçmedik. Ya ee dediğim gibi annemle ee çok paylaşımımız olmadığı için ee çok herhangi bir şey konuşmadık öyle söyleyim” (K10)

“... hayır” (K15)

“... hayır kesinlikle” (K16)

“... hayır olmadı, yani ee annem kendi annesini çok küçük yaşta kaybetmiş ee bu tür meselelerde ona destek olan hiç kimse olduğunu düşünmüyorum ve alt yapıda böyle bi destek olmayınca ve bunu çevresindeki kişilerden, kulaktan dolma bilgilerle ... Yani onun yaşadığı bir deneyim ee olsa dahi olsa bunu benimle paylaşmamış olabilir çünkü o dönem oldukça travmatik onun için” (K18)

“... yo hayır, çok ee annem öyle konuşan birisi filan değildi bu konu da” (K21)

“... yok yok biz o tür şeyleri çok konuşulmazdı eskiden önceden yani gençken konuşulmazdı” (K22)

“... yok hayır olmadı” (K23)

“... hayır olmadı” (K24)

“... onla hiç konuşmadık aslında” (K27)

“... yoo hayır yoo hayır. Hiç hatırlamıyorum bile annemin ee hani ee regli olduğu dönemini bile hatırlamıyorum yani hani dediğim gibi böyle çok şey ee aman görmesin kimse, duymasın kimse falan gibi mi düşünüyolardı bilmiyorum ama hiç hatırlamıyorum o dönemini yani annemin” (K29)

“... öyle bi şey olmadı ya hatırlamıyorum yani öyle bi şey olmadı” (K31)

“... hayır ya” (K33)

“... annem çok paylaşmaz çünkü annem evlatlık büyümüş” (K36)

“... hayır, hiç konuşma hiç konuşmuyoduk. Öyle konular konuşulmuyodu yani

ee bizim o zamanlar hiç konuşulmuyodu böyle konular” (K37)

“... hiç olmadı hiçbi şey ... ya biz hiç konuşmuyoduk yani o konuları hiç konuşmuyoduk” (K38)

“... hayır, yok. Hiç anlatmadı ... ee hiç konuştuğumuzu bir şeyi hatırlamıyorum. Çünkü hiç konuşmadık ki hatırlamıyorum” (K39)

“... hayır valla hiç konuşmadık” (K41)

“... yok, hayır ya” (K42)

“... yok ya o kadar bi şey paylaşmazdı bizimle hiçbi şekilde. Regl ... ilgili hiçbi şey paylaşmazdı” (K44)

“... yok böyle şeyler hiç konuşmazdık ya” (K45)

“... hayır hiç olmadı” (K47)

“... yok yok hayır. O hep saklı yapılan bi şey asla böyle bi şey görmedim bile yani ben ee onun hiçbi şey hiçbi şekilde görmedim yani. Hiçbi şekilde göstermedi ya da şey yapmadı yani ayıp dediğim gibi ayıp olarak görüyolardı onlar böyle şeyleri” (K49)

Katılımcılardan 3’ü annesinin kendi menstrüasyon deneyimine ilişkin bir aktarım olup olmadığını hatırlamadıklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcıların görüşme esnasındaki ilgili soruları cevaplandırırken annelerinin kendi menstrüasyon deneyimlerine dair bir anlatımın olmadığı araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

“... aa hayır hatırlamıyorum” (K6)

“... hayır, çok geçmişe yönelik sorular soruyosun, hatırlamıyorum. Onunla ilgili bi şey yok yani hafızamda ee adetle ilgili bir şeyimiz ee konuşmamız olmamış” (K11)

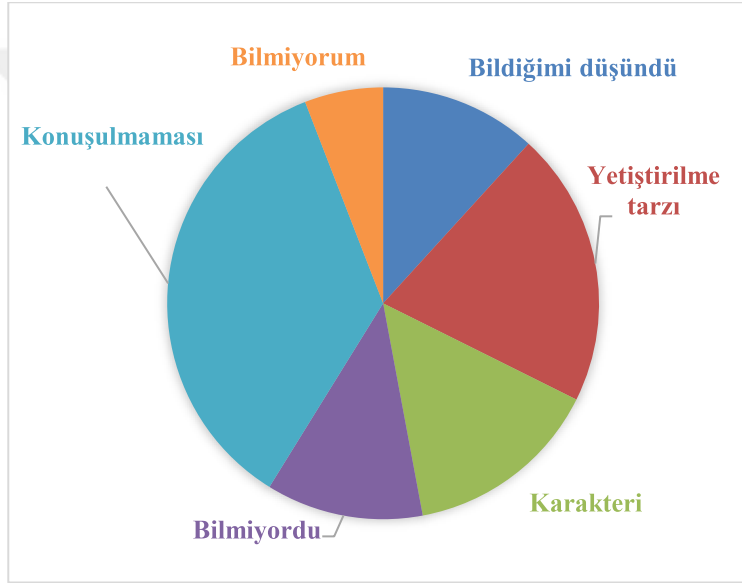
“... hiç hatırlamıyorum inanın ki” (K43)

Bu kısma kadar katılımcıların annelerinden menarş öncesi bilgi aktarım durumu ve katılımcıların bu konuda neler hissettiği menarş sonrası bilgi aktarım durumu, annenin kendi menarş deneyimi hakkında bilgi paylaşımı incelenmiş ve bu başlıklarda bilgilerin hangi bağlamlarda edinildiğine dair bulgular katılımcıların ifade alıntılar ile birlikte açıklanmıştır. Bu doğrultuda bir diğer başlıkta ise menarş öncesi annesinden bilgi aktarımına sahip olmayan katılımcıların bilgilendirilmeme nedenlerine ilişkin verile ve bulgular sunulmaktadır.

3.2.2. Annenin Menarşı Anlatmaması

Görüşme yapılan 50 katılımcıdan 34'ü annelerinden menarş öncesi bilgi aktarımına sahip değildir. Elde edilen bu veri, anne ve kız aktarımındaki farklılıkları irdelemek açısından oldukça önemli bulunmaktadır. Katılımcıların annesinden menarş öncesi bilgi aktarımına sahip olmama durumuna ilişkin ifadelerini altı bağlamda sunmak mümkündür. Bu bağlamlar Şekil 14'te sunulduğu gibidir.

Şekil 14: Annenin Menarşı Anlatmaması

Menarş öncesi annesinden bilgi edinmeyen katılımcılar bu durumun sebebini Şekil 14'te görüldüğü gibi açıklamışlardır. Buna göre katılımcıların 12'si o dönemde menstrüasyona ait olan konuların konuşulmaması, 7'si annesinin kendi yetiştirilme tarzı yani annesine de kendi çocukluğunda menstrüasyona dair bilginin verilmemesi, 5'i annesinin karakterinden dolayı, 4'ü menstrüasyona ait bilgi aktarımında bulunması gerektiğini bilmemesi, 4'ü bilgiye sahip olduğunu ve 2'si ise bu durumun nedenini bilmediği şeklindeki ifadeleri ile açıklamışlardır.

Katılımcıların 12'si bu durumu çocukluk dönemlerinde menstrüasyona ilişkin kültürel algı nedeniyle konuşmanın ayıp olarak karşılanması şeklinde ifade etmişlerdir. Buna ek olarak kimi katılımcı da kendi çocukluk dönemlerinde bu tarz bir anlatımın olmadığını da belirtmişlerdir. Katılımcıların bu anlatılarını örneklemek gerekirse:

“... hayır hiç anlatmadı hiç anlatmadı, ee onun yaşadığına göre ayıptı çünkü... ee çok da konuşmazdık” (K5)

“... hayır, birebir oturup konuşulmadı. O da kendi ee geleneksel gelişmesi herhalde yani bu tip şeyleri konuşmak ayıp olarak görülüyö ya hani kız çocuğu işte konuşulmaz, ayıptır şudur budur bilmem ne hatta ee ne bilim eski dönemlerde” (K8)

“... hayır hayır paylaşmamıştı, e belki onun da yaşı küçük ... genç bi kadındı sonuçta ee ayıp olduğunu mu ya da tam olarak şeyini bilmiyorum ama paylaşmadı” (K10)

“... hayır ee ayıp geliyordu onlara göre bunu konuşmak” (K20)

“... hayır anlatmamıştı, onlar da utanıyolardı herhalde. Cinsellik diye mi düşünüyolardı nasıl düşünüyolardı. Ayıp kaçıyordu onlara ... onla hiç konuşmadık aslında” (K27)

“... yok hayır, bizde ee o zaman ayıplanırdı hiç konuşmadı hiç söylemedi ... annem için bu tür şeyler ayıptı. ... o ayıplama ondan sonra o ee nasıl diyim böyle hep o kınama görgüsüyle büyüdüğümüz için hep ayıplama” (K35)

“... hayır, bilmiyom eskiden insanlar böyle konularda mesafeliydi çocuklarına” (K36)

“... hayır, o zamanlar bizim zamanımızda bu konuları konuşmak annelere rahat bi konuşma yapamıyoduk. Bu konular rahat bi şekilde konuşulmuyodu” (K37)

“... hayır, daha önce o zaman böyle şeyler çok konuşulmadığı için olabilir yani” (K41)

“... ya o zamanlar yoktu ki böyle anlatma filan yani” (K45)

“... hayır, ya işte diyorum ya bizim zamanımızda nasıl desem ee ayıp hani ee günah saklanması gereken bi şey” (K47)

“... ee sanırım ee annem köyde büyüyen bi insan olduğu için ee utandı sanırım yani bunun ayıp olarak ee karşıladı. Hala da aynı şekilde yani ee o bu ayıp bi şey olarak ee görülüyö köy yerinde” (K49)

Katılımcıların 7’si annelerinin kendi çocukluk dönemlerinde menarşa yönelik bir bilgilendirme almadıklarını ve bu sebeple de aktarılması gereken bir konu olarak görmediklerini belirterek yetiştirilme tarzına vurgu yapmışlardır. Bu katılımcıların ifadeleri ise şu şekilde örneklenebilir:

“... ee yok anlatmış, konuşmuş olsak o kadar korkmazdım herhalde yani. Bu konuda bi konuşma yaptığımızı hatırlamıyorum ... tabusal böyle ayıp, günah, saklanacak edecek falan bi şey değildi ama muhtemelen ee erken olduğum için belki o zamana kadar üzerinde durup konuşulcak bi şey gibi hissetmemiştir. Kendi göreneği de öyle olmuş olabilir, yani kendisiyle böyle bi konuşma yapılmadığı için o da ee yapmayı akıl edememiş olabilir” (K11)

“... hayır hayır hayır anlatmadı, yetiştirilme tarzından dolayı ee kaynaklı olabilir. İşte onlarda hep baskıyla büyükdükleri için bu tür şeylerde ayıp yasak suçmuş gibi sanki bilemiyorum. Tam da ifade edemiyorum ama o da öyle yetiştirildiği için onu suçlamıyorum” (K16)

“... hayır hayır anlatmadı, bilmem yani hani ya yetiştiği kültürden kaynaklanıyo ya da o da kendisi net bi şey bilmediği için belki de” (K17)

“... anlatmadı, ee herhalde yetiştirilme tarzı diye düşünüyorum. Ee bu konular sanki utanılacak bi şey gibi değerlendirilip gizleme gereği mi duydu ya da benim daha yaşımın küçük olduğunu düşünerek hani ee mi anlatmadı” (K28)

“... hayır ... ee herhalde onlarda öyle görmüşler ee onlara da anlatılmamış ee anlatılacağını bilmiyolardı herhalde. Ee öyle düşünüyorum ... ee herhalde ayıp ee aman hani kimse duymasın” (K29)

“... hayır anlatmadı, hiçbi şey bilmiyodum. O da öyle ee o da kendisine anlatılmadığı için bana da anlatamadı herhalde” (K44)

“... hayır tabi ki hayır, çünkü o da öyle gördü ailesinden annesinde. O zaman daha o zamanlar daha da çok ayıptı böyle şeyler. İı işte u biz anlatmadı” (K46)

Katılımcıların 5'i annelerinin menarş öncesi kendilerine bilgi aktarımında bulunmamalarının nedenini annelerinin ketum, otoriter, rahat konuşan biri olmaması gibi kişilik özelliklerine vurgu yaparak, annelerinin karakteri üzerinden açıklamışlardır. Bu katılımcıların ifade ettiği şekli ile örnekler şu şekildedir:

“... annem bana bu konuyu anlatmamıştı, hayır. Bilmem, galiba karakterinden dolayı” (K4)

“... ee annem biraz ketumdu sanki ... o günün görgüsü öyleydi belki” (K9)

“... ee annem anlatmadı ... çok ee annem öyle konuşan birisi filan değildi bu konu da. Çok daha tutucu bi ailede yetiştiği için ee ... ee şöyle bi şey konuşmuyoduk işte ... yapısı gereği galiba (gülme)” (K21)

“... hayır hayır, yani bilmiyorum annem zaten annem bu konuları çok böyle rahat konuşan bir insan değil” (K26)

“... hayır, otoritesi sarsılır gibi mi düşünüyodu, Otoriter bi kadındı annem, yani sert mizaçlıydı biraz” (K33)

Katılımcıların 4'ü annelerinin menarş öncesi bilgi aktarımında bulunmamalarını açıklarken; bildiğimi düşündü, ablama anlatması yetti, ablanın anlatacağı gibi ifadeler kullanmışlardır. Bu katılımcılara ait ifadelerin örnekleri şu şekildedir:

“... anlatmadı, bilmiyorum, yani özel bi ihtiyaç olmadı. Yani herhalde o da bildiğimi düşündü” (K1)

“... yani birebir değil, ee muhtemelen topu ablama attı (gülme). Bi kez anlatması muhtemelen ona yetti” (K2)

“... hayır hayır anlatmamıştı, ee çünkü şey ablamdan bildiğim için ya da ee öyle bir ablam bunu yaşadığı için biliyorum zannetti herhalde” (K3)

“...ablalarım olduğu için annemle pek böyle bi diyalogum olmadı. Ee gerek duymamıştır çünkü hep ablalar ee küçük kardeşle ilgilendiği için” (K30)

Katılımcıların 4'ü annesinden menarş öncesi bilgiye sahip olmayan katılımcılar bunun sebebini annelerinin bilinçsiz olduklarını yani menarş dair bilginin aktarması gerektiğini bilmemelerini ön plana çıkartarak şu şekilde açıklamışlardır:

“... anlatmamıştı çünkü benim annem çok küçük evlenmiş o da cahilmiş” (K32)

“... hayır anlatmamıştı, cahillikti herhalde” (K38)

“... hayır hiç anlatmadı, dedim ya annem çok cahildi” (K39)

“... yok anlatmazdı, yani diyorum ya zaten okumamış belki cahilliğinden” (K50)

Katılımcıların 2'si ise annelerinden menarş öncesine dair bilgi sahibi olmadıklarına ve bu durumun sebebini bilmediklerine dair ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

“... hayır, ee o zamanın herhalde ee neden anlatmadı bilmiyorum” (K6)

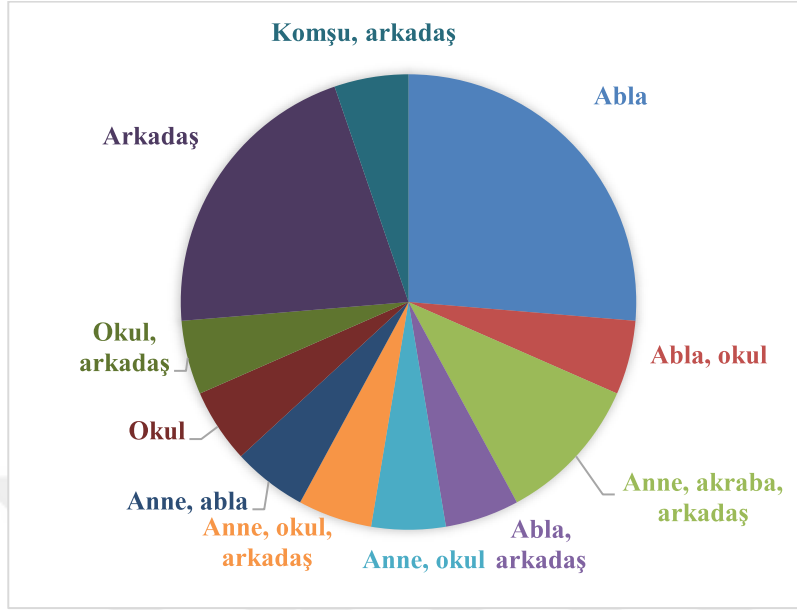
“... hayır, bilmiyorum” (K34)

Bu kısma kadar görüşme yapılan katılımcılardan 34'ünün annelerinden menarş öncesine dair bilgi almadıkları ve bu durumu hangi temellere dayandırarak açıkladıkları örnek ifadeler ile bulgular eşliğinde açıklanmıştır. Bir diğer alt başlıkta ise katılımcıların anneleri ve/veya dışında kimlerden bilgi edindiklerine dair bulgular sunulmuştur.

3.2.3. Anne ve Diğer Kadınlardan Bilgi Edinme

Araştırmaya katılan 50 katılımcı ile yapılan derinlemesine görüşmede menarş öncesine dair bilgi aktarımının sadece anneden olmadığı katılımcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda katılımcıların menarş öncesi anne dışında kimlerden bilgi edindiklerine dair bulgular sunmak çalışma için önemlidir. Bu başlık altındaki grafikte katılımcıların annelerinden de bilgi edinme durumlarına ait veriler bulunmaktadır fakat konuya ilişkin bulgular önceki başlıklarda sunulduğu için burada açıklanmamıştır. Buradan hareketle katılımcıların anneleri dışında kimlerden bilgi edindikleri Şekil 15'teki gibi temalaştırılarak sunulmuştur.

Şekil 15: Anne ve Diğer Kadınlardan Bilgi Edinme

Katılımcıların anne ve/veya diğer kişilerden bilgi edinme durumları Şekil 15'te sunulduğu gibidir. Buna göre katılımcıların 5'i abla; 4'ü arkadaş; 2'si anne, akraba, arkadaş; 1'i abla, okul; 1'i komşu, arkadaş; 1'i okul arkadaş; 1'i okul, 1'i anne, abla; 1'i anne, okul, arkadaş; 1'i anne, okul; 1'i abla, arkadaş; şeklinde verileri sunmak mümkündür.

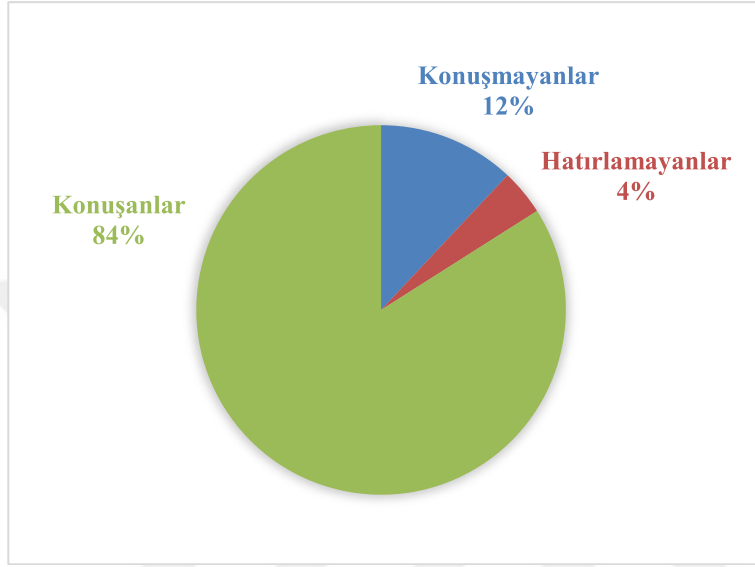
Görüşmeciler tarafından sıkça dile getirilen bir diğer husus menstrüasyon ile ilgili arkadaşlar/yaşıtlar ile yapılan konuşmalardır. Katılımcıların çoğu menarş öncesinde ve menstrüasyon döneminde konu ile ilgili çeşitli paylaşımlara sahiptir. Bu doğrultuda diğer başlıkta katılımcıların akranlar arası bilgi paylaşımı incelenmiştir.

3.2.4. Akran Bilgi Paylaşımı

Derinlemesine görüşme yapılan 50 katılımcının menarş ve menstrüasyona dair bilgi edinimine ilişkin başlıkları; anne ile menarş öncesi ve sonrası konuşulanlar, anne dışında kişilerin bu bilgileri kimlerden edikleri ve akran bilgi paylaşımı şeklinde ifade etmek mümkündür. Görüşme esnasında katılımcıların menarş ve menstrüasyon deneyimi ve buna ilişkin algılarına ilişkin ifadelerde akran bilgi paylaşımına dair vurgu yaptıkları da görülmektedir. Bu durumun katılımcıların da ifade ettiği gibi anneleri ile gerek dönemin kültürel özellikleri gerekse annelerinin kişilik özellikleri gibi nedenlerden dolayı kurulamayan iletişim bağının yaşıtlar arasında çok daha rahat

kurulabilmesinden kaynaklandığını ifade etmek yanlış olmayacaktır. Bu doğrultuda katılımcıların arkadaşları ile menarş ve menstrüasyon konusuna dair paylaşımı önem kazanmaktadır ve Şekil 16’da paylaşım durumuna ilişkin veriler sunulmaktadır.

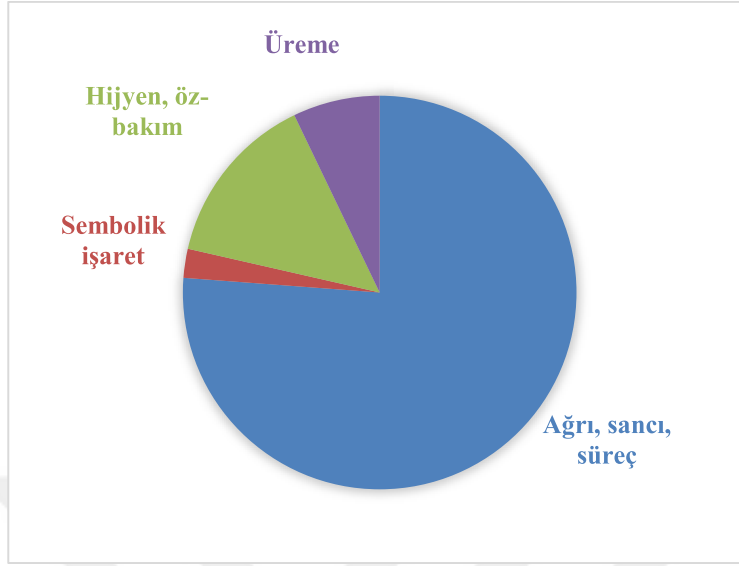
Şekil 16: Akran Bilgi Paylaşım Durumu

Şekil 16’a göre katılımcıların 42’si (%84) arkadaşları arasında menarş ve menstrüasyon hakkında konuşmalar olduğunu, 6’sı (%12) aralarında menarş ve menstrüasyon konusuna dair bir paylaşımında bulunmadıklarını, 2’si (%4) ise arkadaşları arasında bu tarz bir paylaşım olup olmadığını hatırlamadıklarını ifade etmişlerdir.

Menarş ve menstrüasyona dair akran bilgi paylaşımı olduğunu ifade eden 42 katılımcının arkadaşları arasında konuya ilişkin hangi bağlamlarda konuşulduğu Şekil 17’de sunulmaktadır.

Şekil 17: Akran Bilgi Paylaşımı Bağlamları

Şekil 17’de görüldüğü gibi menarş ve menstrüasyona dair akran bilgi paylaşımını ifade eden 42 katılımcıdan 32’si menstrüasyon döneminde yaşanan ağrı-sancı ve menstrüasyonun süresine dair konuşmalar olduğunu, 6’sı menstrüasyon döneminde hijyen ve öz-bakım pratikleri hakkında konuştuklarını ve birbirlerine yardımcı olduklarını, 3’ü üreme yani çocuk sahibi olma üzerinden konuştuklarını, 1’i ise aralarında belirledikleri sembolik bir işaret aracılığıyla konuştuklarını ifade etmişlerdir.

Yapılan görüşmelerde akran paylaşımında bulunduklarını ifade eden 42 katılımcıdan 32’si arkadaşlarıyla paylaşımlarını menstrüasyon döneminde yaşadıkları ağrı- sancı düzeyleri, kanamanın yoğunluğu ve dönemlerinin kaç gün sürdüğüne hakkında konuştuklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda bu katılımcılar neler üzerine konuştuklarını ifade ederken kendi çocukluk dönemlerinde menstrüasyon konusunun fazla konuşulmamasına, konuşulsa da ayrıntıya girilmemesine vurgu yaparak kendi aralarında daha farklı bir konuşmanın geçmediğini belirtmişlerdir. Buradan hareketle katılımcılar menstrüasyon dönemine ait ağrı-sancı, süreç gibi paylaşımlarda bulunmalarını yeterli görmediklerini, asıl konuşmaları gereken konunun bu bağlamda olmaması gerektiğini düşündükleri araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Bu bağlamda yer alan katılımcıların ifadeleri ise şu şekilde örneklenebilir:

“... şimdi ee arkadaşlarımızla, onlar kendi aralarında konuşurdu (gülme). Ben yine geç girdiğim için sadece dinleyici olarak ee ama o döneme girdikten sonra nasıl konuşcaz. İşte sancılı olma bilmem ne daha çok işte fizyolojik olarak o aylık periyotta neler yaşadığı varsay deneyimleri ben dinlerdim” (K2)

“... arkadaşlarım hani benden önce regl olan arkadaşlarım ee işte sancıları olduğunu, sıkıntıları olduğunu ondan sonra işte çok olduklarını hatırlıyorum. Ee ve böyle ee aramızda bu tarz konuşmalar olduğunu hatırlıyorum ... yani o dönemde ee o yıllara gittiğimizde birbirimizle bu tar şeyleri ee paylaşıyoduk işte senin sancın ne zaman başlıyo ee ne zaman bitiy o ondan sonra işte senin karnın ağrıyo mu ee işte senin belin ağrıyo mu ya da işte kasıklarında mı ağrı oluyo ondan sonra ne kadar sürüyo” (K3)

“... ee genelde şey ee konuşurduk işte ee her birimizin yaklaşık en çok kaç günde bir adet gördüğümüz. İşte ee bazılarımız ee 15 günde bir gören de vardı, bazılarımız tam 30 gün, bazılarımız ee 35 falan onları konuşurduk. Ağrılı olup olmadığını, ağrılarım ağrısı olan, a senin ağrın oluyo mu, benim oluyo mu olmuyo mu o şekilde” (K6)

“...şuan da konuştuğum gibi üf ya gene regl oldum yaa çok karnım ağrıyo regl oldum veya ay canım çikolata istiy o regl olcam galiba (gülme) bu kadar yani” (K12)

“... hani genç kız olduk kadın olduk ee gibisinden böyle konuşmalar geçiyodu aramızda ... hani artık genç olduk ee bi birey olduk ee yani ... senin nasıl oluyo benim çok ağrılı oluyo ben bi şey hissetmiyorum işte ben yerimden hiç kalkamıyorum bi kaç gün” (K16)

“... mesela biz 10 kişilik bi arkadaş grubunda bazı arkadaşlar daha erken oldu ... onların tecrübeleri bizim için artık bir tecrübeydi, bizde bekliyoduk yani ... paylaşıyosunuz daha çok paylaşıyosunuz aslında olan arkadaşınız olmayan insanlar bak bende böyle bi şey oldu ben annemle konuştum annem bana olması gerektiğini söyledi sen de bekle sende de olacak. Bu tarz şeyleri tabi ki arkadaş ortamında paylaşılyo. Ama aile ortamında çok paylaşılmıyo açıkçası yani ablam olduğunda mesela bizimle hiç paylaşmadı ablam. Çünkü daha kapalı bi toplum ve hayır söylenmez ayıp o da öğrenc ek, böyle bi yaklaşım vardı. Arkadaş ortamında daha rahatsınız, kendi yaş grubunuz ve o olan her şeyi size anlatabiliyor” (K19)

“... ee ya adetim şöyle ağrım var ya da şöyle. Zaten benim sıkıntılıydı ondan sonra ee kimi arkadaşlarım da çok aşırı düzensizdi neden böyle oluyo diye. Hani çok aşırı bizim yani nasıl diyim benim arkadaşlarımla hani ee çok konuştuğumuz bi şey değildi” (K21)

“... ee yani onlarla da işte e ben adet oldum sen oldun mu işte şu kadar sürdü yok çok karnım ağrıdı ... işte Allah kahretmesin yine adet oldum, sabahlara kadar ağrım oldu, annem rulo koydu bilmem ne koydu. İşte öbürü derdi ben çok sivilcelendim böyle oluyomuş adet olduğunda böyle oluyomuş. İşte artık kız oldum yok memelerimiz büyücekmiş ondan sonra gelişimimiz değişecekmiş kız olmuştuz artık falan diye öyle şeyler konuşulurdu yani ... işte çok adet oldum yatak batmış, yorgan batmış, lanet olsun böyle adete, keşke kesilsem bitse falan diye konuşmalar olurdu.” (K23)

“... yaşıtılarımla arkadaşlarımla hastalandığım zaman haberleri olurdu, öyle söyylim. Yine hastalandım, erken geldi, geç geldi hani kimisinin mesela ağrı kesici içtiğinde 3 ay gelmediği olurdu, öyle söyylim onu söylerlerdi bi” (K25)

“... arkadaşlarımızın arasında bile yani konuşamıyoduk, şimdiki zaman gibi değildi bizim zamanımız tabi ki. Utanıyoduk biz genç kız olduğumuz da (gülme) ... ee yani yaşitlarımızla ee sadece hani derdik üstümde bi leke var mı birbirimize sorardık, ee ne zaman oluyosun, ne zaman ee geçiyo, tabi ki ağrılarımız oluyodu bunları paylaşıyoduk, kimisi hiç ağrısının olmadığını söylerdi, kimisi ağrısının çok olduğunu söylerdi. Bu tür şeylerdi yani çok da fazla bi şey konuşmazdık bu konuda” (K27)

“... o zaman arkadaşlarla falan da konuşulmuyodu böyle şeyler. Ee sonra öğrendikten sonra işte el yordamıyla teyzemin kızı vardı benden 5-6 yaş büyük, ona sorarak, ee işte bir iki arkadaşımınla konuşarak bi takım şeyleri öğrenmiş oldum ama ailem de hani böyle şey derler ee şey bi aileydi daha böyle ee nasıl diyim kapalı bi aileydi. Böyle şeyler konuşulmaz, ayıp ee öyle düşünüyorlardı ... ee benim çok sancılı olduğu için genelde herhalde işte senin nasıl oluyo, kaç gün sürüyo, ee ağrın var mı, işte kimisinde hiç ağrı olmuyodu çok u şaşıryodum” (K29)

“... hep gergindik hep çok fazla e çok geliyo akıntım işte ee çok kanım çekildi yani daha çok esprili” (K30)

“... yani işte ee regl oldum, genç kız oldum, büyüdim havasına girdim falan işte. O zamanlar orkidler böyle çok çok daha yeniydi, orkid falan böyle böyle işte. Şu kadar oldum, az oldum, çok oldum, yani birbirimize onu anlatıyoduk. Sen aa daha olmadın mı, geçmiş mi falan filan diye öyle işte çocukluk yani” (K32)

“... hani ee onlar da oluyo işte ağrılı oluyo, işte ee işte şunu kullanıyoruz bunu kullanıyoruz gibisinden. Yani kumaş bez gibi o tür şeylerden” (K33)

“... ben zaten çok geç olmuştum yani hepsi benden önce olmuşlardı. Onlar işte karınları ağrır şöyle böyle hep onları anlatırlardı yani” (K34)

“... hani günün geçebileceğini veya daha erken olabileceğini veya bazan bazı problemlerden dolayı olmadıklarını anlatırdı arkadaşlarım. Kimisinin hiç olmadığını, bazısının çok sancısı olduğunu, ee işte baş ağrısı falan yaptığını ee ondan kaynaklandığını ee hani sonra ben ee çok sancım falan öyle sancım hissetmezdim ama kanamam çok olduğu için ben genelde yürümemeyi işte kimseyi görükmemeyi falan seçerdim. Ama öbür arkadaşlarımın rahatlığı, açıkçası beni biraz şey yapardı böyle rahat davranırlardı. Hani bunu onlara sorardım onlarda bunun korkulacak bi şey olmadığını aslında normal olduğunu hani bununla beraber de yaşamaya, işine, işte her şeyine devam edebiliyosun diye” (K35)

“... valla o zamanlar ee fazla bi şey konuşmazdık. Ay senin nasıl ağrılı mı geliyo, ağrısız mı geliyor öyle konular anca konuşuyoduk” (K37)

“... ya sadece çok ağrılı, sancılı, işte adet oldum, işte şöyle oldu, böyle oldu o şekilde. Ya çok karnım ağrıyo işte sancım var, adet oldum. Bazen hani birbirimizinkiyle denk gelirdi aa sen de mi öylesin falan gibi. Daha çok açıkçası bu konu hakkında ya konuşmadık hiç, kimseyle konuşmadım ya” (K41)

“... ya onlar da aynı benim durumundaydı. O zamanki şartlar sadece ee ilkinde tamam biraz hani ee afalladık diyim hani şaşkınlaştık ama sonra bütün kızlar oluyomuş diye birbirimizin arasında konuşunca ... sadece ee ay geldiğinde bunu olmamız gerektiğini anladık” (K47)

“... ee işte bu regliyle alakalı normal işte ağrılarımız olduğu zaten sancılarımızın olduğu o şekilde konuşuyoduk yani daha ayrıntıya girilmiyordu, girmiyoduk” (K48)

“... ee arkadaşlarımızla işte hani konuşurken ee adet oldum sadece hani o şekilde yoksa ince detaylara girmiyoduk. Yani kimse kimsenin şeyiyle şuan da adetliyim sadece işte o regl dönemimdeyim gibi şeyler konuşuluyodu. Hani çok fazla ee dediğim gibi çok fazla detaya girmeden sadece olduğumuzu belirtirdik yani” (K49)

“... o zaman gizliydi diye düşündüğümüz için ben biraz daha fazla işte böyle şeyim ilk çocuk olduğum için hiç konuşmuyodum yani utanıyodum, sıkılıyodum. Biz öyle gördüğümüz için ayıptı. Sadece annem öyle diyince git dedi onlardan öğren dedi ben onlara gittim neler oluyo, nasıl oluyo bana o zaman böyle böyle oluyo işte bunu koycan, şunu yapcan, bunu etcen o zamanlar tabi ped med filan yoktu. Nasıl yapcamı, etcemi öğretiler bu şekilde eve döndüm” (K50)

Araştırmaya katılan 42 katılımcıdan 6’sı akran paylaşımını hijyen ve öz-bakım pratikleri üzerinden konuştuklarını belirtmiştir. Bu katılımcılar menstrüasyon döneminde kullanılan materyaller, ped ve ilaç alışı-verişi, ağrı-sancı durumları, üzerine konuşmuşlardır. Bahsedilen 6 katılımcı menstrüasyon dönemlerinde menstrüasyon kanının kıyafetlerine geçirgenlik yapmaması için birbirlerini kontrol ettiklerini de ifade etmişlerdir. Menstrüasyon kanının ayıp olarak görülmesinden kaynaklanan bu durum görüşme esnasında katılımcıların ifadelerinde sıkça başvurulmuş bir durum olduğu görülmektedir. Yapılan görüşmelerde katılımcılar tarafından ifade edilen bu bilgi regl dönemlerine dair kaygı ve endişe kaynağı olduğu, baş etme noktasında zihinsel olarak yoruldukları araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Aynı zamanda menstrüasyon dönemlerinde evde kalmaya özen gösterdikleri de katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Burada K18’in akran bilgi paylaşımında menstrüasyon döneminin kirli olarak görülmesi ve bittiğinde temizlenmesi gereken olarak hatırlanması ise kendi içinde yaşayarak gizlenen bir olgu olduğu dikkat çekicidir. Bu doğrultuda katılımcıların ifadeleri örneklemek gerekirse:

“... ee genelde şey bu üremeye yönelik çocuğumuz olacak mı olmicak mı kaygılarını konuşurduk ... ee işte bizim dönemimizde bunlar şifreli olurdu. Ee ben mesela ee regli isminden rahatsızlık duyan arkadaşlarım vardı benimki geldi halam geldi gibi (gülme) konuşmalar geçerdi aramızda. E okulda birbirimizi kollardık çünkü ee ağır geçerdi ve ee dediğim gibi yani kullanım şartlarımız çok uygun olmadığı için işte arkamda bi şey var mı, görünüyo mu, bi şey var etek de giyiyoruz biliyosun okullarda. Aman dökülmesin, aman şey olmasın türünde bi takım konuşmalar” (K5)

“... arkadaşlarımızla konuştuğumuz sadece işte rahatsızlandım aman oturmama kalkmama dikkat ediyorum lütfen arkamı kontrol et (gülme). Kalktığımda arkamı kontrol et ee başka ekstradan bi şey konuşulmuyodu yani bi de şey

bulunmuyodu aleni bu dönemlerin açıklanması anlatılmasınla alakalı bi ihtiyaç mı duyulmuyodu yoksa herhangi bir şey mi olmuyodu konuşmuyoduk. Sadece rahatsızlanım aman kalkıyorum oturuyorum dikkatli olmama yardımcı ol diyip arkadaştan yardım alınıyodu. Eğer rahatsızsan o dönemde birbirimizden ilaç isteniyodu ağrı kesici türünde ilaçlar isteniyodu, başka türlü konuşulmuyodu” (K7)

“... apartmanda komşuların kızları da benden büyüktü. İşte halam gel gelmedi böyle bir gizli muhabbet olurdu ... okulda dolaplarımız vardı orada hep tedbirliydik. Biri regl olursa diğeri ona ped verirdi, böyle yardımlaşma şeklinde olurdu ... ama şeyi hatırlıyorum çok yakın arkadaşım, regl olmamıştı. Ben regl olunca ondan gizlemiştim. Sanki şey gibi düşünmüştüm ona söylersem nispet yaparım, üzerim gibi” (K9)

“... spesifik olarak konuşulan bi konu değildi ama ay konuşmayalım değil öyle bi gündem yoktu sadece. Anlatılmaz, konuşulmaz gibi değil ama bi gündem oluşturacak bi şeysi olmuyodu. He ne olur ee birden çok kanama olurdu ee konuştuğumuz ... karnın ağrır üstüne başına çıkar-çıkamaz, pedin olur-olmaz bu tip bi şey bi gündem olmadığı sürece onun üzerine özellikle bir ee konuşma ee olmazdı yani olduğunu hatırlamıyorum” (K11)

“... yani hatırladığım kadarıyla ee herkes herkes böyle ee çok küçük bilgilere sahipti. Yani bunu paylaşıyoduk ama ee herkes bi kısmını paylaşabiliyodu ... Yani bunun ee birincisi ağrı evresi yani ağrı evresi sık paylaşılan bi şeydi. İkincisi bunun kir olarak sayılması, hani kirli olarak sayılma bu çok yaygındır ee kirli olma durumu. Ve ee kullanılan malzeme işte ne kullanmamız gerekiyo ee nasıl kullanmamız gerekiyo, ne sıklıkla değiştirmemiz gerekiyo yani kullanılan mataryellerle ilgili konuşmalar hatırlıyorum. Ama hafızamda kalan ee en büyük en büyük paylaşımlar yani bunun kirli bir durum olması ve hani bu süre bittikten sonra mutlaka temizlenilmesi gerektiği bununla ilgili ee cinsellik kısmını ben hiç konuştuğumuzu anımsamıyorum mesela tamamen fizyolojisi üzerinden konuşmalar olmuştur olmuştur” (K18)

“.. ee şey mm şey olduktan sonra hasta oldum yani regl olduktan sonra böyle konuşurduk filan. Güliüyoduk filan ay diyoduk böyle bi ay çok zorlanıyoduk bez koyduğumuz için diyim ... Bi kere böyle oldu ya da şey geçti şu oldu bu oldu komik komik bu tarz şeyler konuşuyoduk. Aman dikkat edelim bakıyoduk hani böyle bu sefer komiğe veriyoduk kendimizi ama hep böyle tedirgindik. O zamanlar tedirgin geçiyodu hast ee regl olduğumuz dönemimizde. Çünkü hani ee koltuğa geçebilir, yatağa geçebilir, annemiz görmesin çok ayıptır falan yani böyle baya bi. Aslında bizim için şeydi o zamanlar ee kalp çarpıntısı diyim yani hani böyle çok ayıp bi şey. Hele evde erkek babalar falan olduğu zaman filan o zaman diyim kat kat iç çamaşırı giyinirdik, dikkat ederdik. E aslında o zaman o dönemler şeydi böyle kalp çarpıntısı bizim için yani bizim dönemimizde diyim” (K46)

Akran paylaşımı olduğunu ifade eden katılımcıların 3’ü konuşmalarının üreme bağlamında olduğunu ifade etmiştir. Burada katılımcılar menstrüasyon olan kızın artık hamile olabileceği, kendilerinin de çocukları olabilecekleri ile ilgili konuşmalar geçtiğini belirtmişlerdir. Bu katılımcıların ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

“... ee neler konuşurduk, ee neler konuşuyoduk ee büyük takımlar vardı mesela üniversiteden ablalar vardı mesela onlar regl olmadığı zaman telaşlanıyolardı, biz diyoduk ki niye telaşlanıyolar. Mesela o zaman regl olmamanın hamile kalma olduğunu yavaş yavaş anlamıştık ve bizim için bu şeydi (Şaşırma sesi) ne kadar garip bi şey çünkü biz ortaokul lisedeyiz ve hani nasıl oluyo bu aa falan hani acaba ee hani orda cinsel ee ilişkiyi falan düşünüyosun acaba noluyo diyosun kendi aranda onları arkadaşlarıyla çözmeye çalışıyosun ... hani regl olmazsan noluyo işte hatta böyle işte öpüşmeyle oluyo acaba bu işler falan küçükken böyle şeyler bile ee böyle konuşuluyodu takım arasında” (K13)

“... yani bunun hiç tıbbi, teknik ya da hiç öyle konular değildi. Kanadın mı falan böyle dehşet şeklinde konuşmalardı. Ee artık biliyo musun çocuğumuz olabilirmiş seksenlerden bahsediyorum. Ama dehşet içindeyiz nasıl nasıl olacak falan bu tür cahilce konuşmalar” (K26)

“... evet ortaokulda ben böyle böyle kan geldi falan anlatırken kız arkadaşlarıma aa aynı şekilde bizim de demek ki kadınlarda oluyomuş, üreme organlarıyla ilgili. İşte bebek oluyo falan gibi konuşmaları hatırlıyorum, o kadar” (K39)

Yapılan derinlemesine görüşmelerde akran paylaşımında bulunan 42 katılımcıdan yalnızca 1’i menarşa dair arkadaşlar arasında sembolik bir işaret kullandıklarını ifade etmiştir. Bu örnek şu şekildedir:

“... ee benim, biz askeri lojmanlarda büyüdük. Ee benimle akran olarak pek çok arkadaşım vardı lojmanda. Aşağı yukarı hepimiz de yani 1 yıl içerisinde değişik periyotlarda olduğumuz için hepimiz birbirimizi böyle tecrübe ettik. Hatta regl olduğumuzda böyle hafif, hani dediğim gibi hijyenik pedler olmadığı için benim dönemimde ilk başlarda. Balkona şey asardık biz. Kim balkona pijamasını aşarsa lojmanda hani herkes birbirini görüyor. Aa işte filanca Aslı sende mi oldun, Sibel sende, Ebru sende gibi bizim o böyle şeydi sembolik işaretimizdi birbirimize. ee aslında çok konuşmazdık, işte dediğim gibi balkonda yıkanan lekeli çamaşırları görünce konuşurduk ... yani yıkaniyordu pijamalar, lojmanda herkes ortak bir bahçede oynadığımız için herkes birbirini balkonunu görüyodu, ordan da hani herkes Aslı da olmuş Ebru da olmuş birbirimizi paylaşırdık hani” (K1)

Yapılan görüşmelerde katılımcıların 6’sı menarş ve menstrüasyon hakkında akranlar arasında konuşmanın olmadığını belirtmişlerdir. Bu durumun nedeni katılımcıların ifadeleri ettikleri gibi; menstrüasyon ile ilgili konuşmanın ayıp, günah olarak görülmesi ve konuşmaktan çekinmeleri şeklinde açıklanabilir. Bu katılımcıların ifadelerini örneklemek gerekirse;

“... ya onların hepsi, kimisi o normalinden daha erken, kimisi normal zamanında oldu. Ben en geç olduğum için ben hep şeydeydim böyle ee neden bende olmadı endişesindeydim. O dönemi çok iyi biliyorum, çok net hatırlıyorum. Ee Onun dışında bi tedirginliği vardı yoksa ee imrenme gibi bir şeydi hatta. Ee onlar sanki gelişimini tamamlamış da siz daha gelişiminizi tamamlayamamış, geriden paytak paytak geliyorsunuz gibi bir şeydi. Ee onun dışında hani kız arkadaşlarımla bizim dönemimizde öyle çok konuşulan şeyler

değildi ... Yok yok hiç olmadı ki çok samimi olduğum kız arkadaşlarımla çok samimiydik. Hani regl olduklarını bilirdim, görürdüm, takip ederdim, anlardım ama hiç yani öyle bi detayına indiğimizi bilmem” (K14)

“... çok konuşulmazdı bizim zamanımızda bu tür şeyler. Ya utanırdık, arkadaşlar aramızda bile dile gelmezdi çok fazla. Öyle diyim çok gizli önemli bi şeymiş gibi hissederdik” (K22)

“... hiç konuşmadık, hiç öyle şeyler konuşmadık, paylaşmadık” (K36)

“... valla onlarla da konuşmazdık, eskiden ayıp derlerdi yani böyle şeylere” (K42)

“... konuşmazdık ya çok ee ayıptı işte ee konuşulmazdı böyle şeyler. Aramızda bile konuşmazdık arkadaşlarımızla da ayıp olduğu için, mahrem olarak hani hiç girmezdik öyle konulara. Ayıptı günahı böyle şeyler konuşulmazdı yani köy kültürü olduğu için çok fazla bilgimiz yoktu bunlarla ilgili” (K44)

“... he adetle ilgili, konuşmazdık yani hiç” (K45)

Yapılan görüşmelerde akran paylaşımı olup olmadığını hatırlamayan katılımcıların 2’sinin ifadeleri ise şu şekilde örneklenebilir:

“... hatırlamıyorum, dersem ... hiç hatırlamıyorum arkadaşlarımla nasıl konuşuyodum. Bi tane yakın arkadaşım vardı konuşuyo muyduk ya da nasıl konuşuyoduk inan hiç hatırlamıyorum, uzun zaman geçti galiba” (K4)

“... ee adet dönemine hala derlerdi eskiden halan gelecek derlerdi. Onu aramızda böyle konuşurdık, şakalaşırdık. nasıl, ne desem çocuğum nelerden bahsederdik yani ee hiç şimdi hatırlayamıcam” (K40)

3.3. KIZ ÇOCUĞUNA MENARŞ VE MENSTRÜASYON BİLGİSİNİN AKTARIM

Bu başlık altında araştırmanın dördüncü sorusu olan “Menstrüasyona ilişkin görüşler, çocukluktan yetişkinliğe nasıl bir değişim göstermektedir?” sorusuna ilişkin bulgular sunulmuştur. Bu bağlamda katılımcıların kız çocuklarına menarş ve menstrüasyon dair bilgi aktarımı, kız çocuklarının menarş deneyimini kaç yaşında, nasıl yaşadığı ve karşıladığına, bu deneyimin aile ve çevresinde nasıl karşılandığına, katılımcıların menarş ve menstrüasyona dair kendi çocukluk dönemlerinde edindikleri geleneksel söylem ve uygulamaların kızlarına menarş ve menstrüasyon bilgi aktarımında nasıl bir rol oynadığına ilişkindir. Bulgular, *Menarşa ilişkin bilgiaktarımı; menarş deneyimi, menarş ve menstrüasyona ilişkin geleneksel yaklaşımlar ve aktarımı* olarak üç alt başlık altında sunulmuştur.

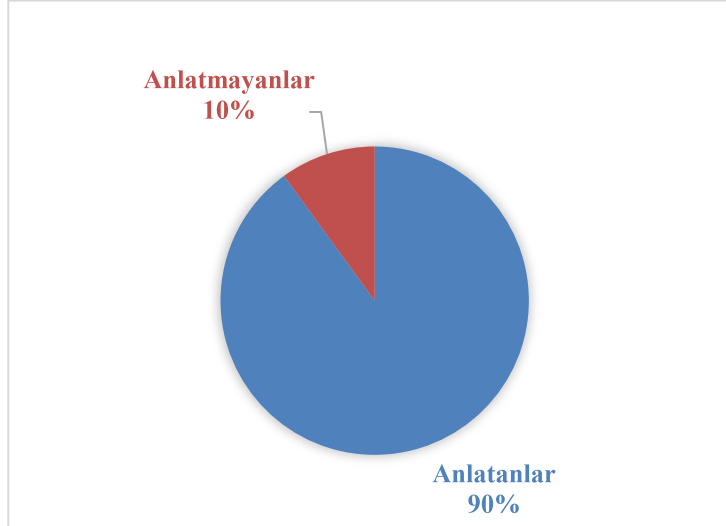
3.3.1.Menarşa İlişkin Bilgi Aktarımı

Çalışmaya katılan 50 katılımcı ile yapılan derinlemesine görüşmelerde elde edilen bir diğer bulgu katılımcıların kız çocuklarına menarşa ilişkin bilgi ve deneyim aktarımıdır. Bu husus katılımcıların kendi çocukluk dönemleri ile annelik deneyimlerinde menarş ve menstrüasyon hakkındaki bilgi, algı, tutum ve deneyimlerinin arasındaki farklı anlamak adına önem arz etmektedir. Bu başlık altındaki bulgular şu şekildedir;

Annenin menarş öncesi bilgi aktarımı (Şekil 18), annenin menarş öncesi bilgiyi nasıl aktardığı (Şekil 19), annenin menarş öncesi bilgiyi ne zaman aktardığı (Şekil 20), menarş öncesi anne ve/veya dışında bilgi aktarımı (Şekil 21), annenin menarş öncesi bilgiyi aktardığı bağlamlar (Şekil 22), annenin menarş sonrası bilgi aktarımı (Şekil 23), annenin menarş sonrası bilgiyi aktarıldığı bağlamlar (Şekil 24) şeklinde temalaştırılarak sunulmuştur.

Yapılan derinlemesine görüşmede araştırmaya katılan katılımcıların kızlarına menarş öncesi bilgi aktarım durumu Şekil 18'deki gibidir.

Şekil 18: Annenin Menarş Öncesi Bilgi Aktarımı

Şekil 18'de görüldüğü gibi derinlemesine görüşme yapılan 50 katılımcıdan 45'i (%90) kız çocuklarına menarş bilgisinin aktarımında bulunduklarını, 5'i (%10) ise kız çocuklarına menarş öncesine dair bir bilgi aktarımında bulunmadıklarını belirtmişlerdir. Kızlarına menarş öncesi bilgi aktarımı yaptığını ifade eden

katılımcıların bu bilginin nasıl aktardığı Şekil 19’da sunulmuştur.

Şekil 19: Annenin Menarş Öncesi Bilgiyi Nasıl Aktardığı

Kız çocuklarına menarş öncesi bilgi aktarımında bulunduğunu ifade eden katılımcıların bu bilgiyi hangi yöntemi kullanarak paylaştığına dair bulgular kendisi ile kızı arasında menarş öncesi bilgiyi edinme biçimindeki farklılıkları anlamak adına önemli bir husustur. Bu doğrultuda Şekil 19’da kızlarına menarşa dair bilgi paylaşımında bulunan katılımcıların bilgi aktarımını hangi yöntem ile yapıldığı ifade edilmektedir. Şekil 19’a göre katılımcıların 29’u kızları ile menarş hakkında konuşarak, 8’i konuşarak ve kendi menstrüasyon dönemlerini gizlemeyip gözlemlmelerini sağladıklarını, 4’ü konuşarak ve kitap, bebek, görsel gibi materyalleri kullandıklarını, 3’ü kızının menarşa yönelik okuldan öğrendiklerini kendi aralarında soru-cevap şeklinde destekleyici bilgiler verdiklerini, 1’i ise kızlarıyla menarşı konuşarak, kendi menstrüasyon dönemlerini gözlemesini sağlayarak ve anatomi kitaplarından faydalanarak anlattıklarını belirtmişlerdir. Görüşmelerde kız çocuklarına menarş öncesi bilgiyi ne zaman aktarıldıkları katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Bu hususta kız çocuklarının menarş öncesi bilgiyi ne kadar süre önce edindiği menarş deneyimine hazır olmaları adına değerli bir bulgudur. Menarş öncesi bilgi aktarımının ne zaman aktarıldığına dair bulgular Şekil 20’de sunulmuştur.

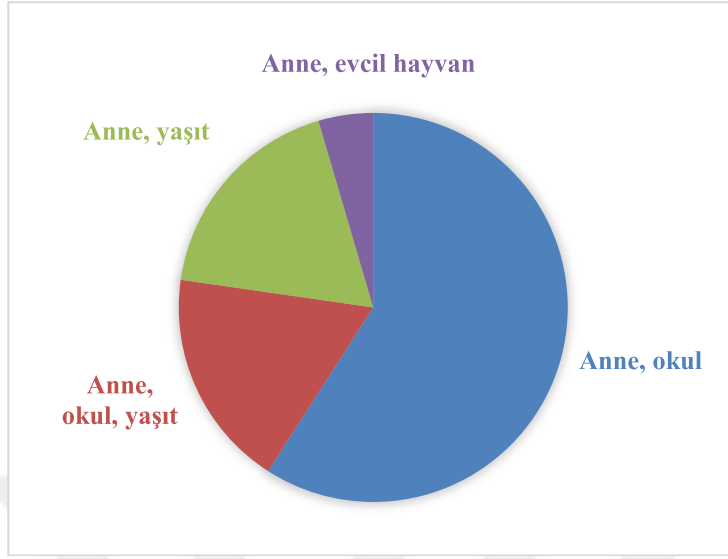
Şekil 20: Annenin Menarş Öncesi Bilgiyi Ne Zaman Aktardığı

Şekil 20’de görüldüğü gibi menarş öncesi kızlarına bilgi aktarımında bulunan katılımcıların 41’i kendi menarş yaşını düşünerek veya çevreden kızının yaşıtlarının menstrüasyon oldukları hakkında bilgilenererek menarş deneyimine yakın bir yaş aralığında anlattıklarını, 2’si küçük yaşlardan itibaren cinsel eğitimle beraber menarşa yönelik de bilgiler verdiğini, 2’si ise kız çocuklarına menarş öncesi bilgi aktarım zamanını hatırlamadıklarını ifade etmişlerdir.

Görüşmeye katılan katılımcılar kızlarına menarş öncesi bilgi aktarımının yalnızca kendilerinden değil okul, yaşıtlar ve sahip oldukları evcil hayvanları yoluyla da menstrüasyona dair bilgi veya deneyim aktarımı edindiklerini ifade etmişlerdir. Bu hususa dair bulgular Şekil 21’de sunulmuştur.

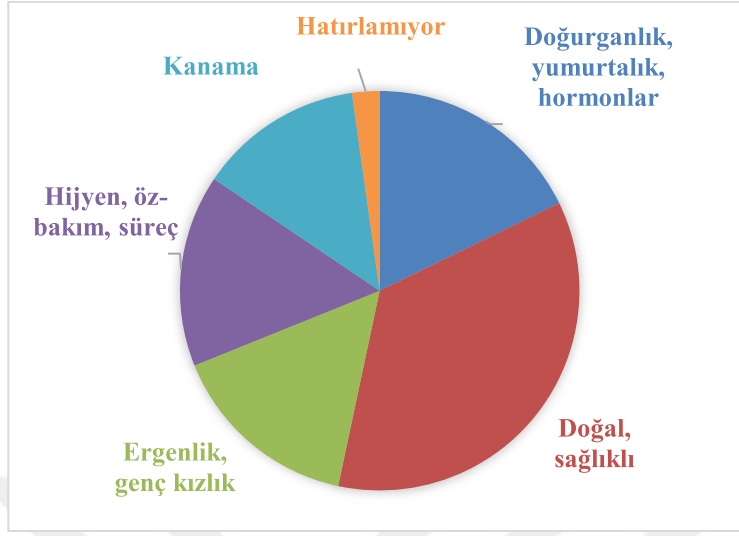
Şekil 21: Menarş Öncesi Anne ve/veya Dışında Bilgi Aktarımı

Katılımcıların kızlarının menarş öncesi anne ve/veya dışında bilgi edinimi Şekil 21’de sunulduğu gibidir. Bu doğrultuda katılımcıların 13’ü kızlarının menarş ve menstrüasyon hakkında edindikleri bilginin kendilerinin yanı sıra okuldaki fen bilgisi/Biyoloji derslerinden veya konuya dair eğitsel seminerlerden edindiklerini; 4’ü menarş ilişkin fen bilgisi/Biyoloji derslerinden, dair eğitsel seminerlerden ve yaşıtları ile aralarında konuştuklarını, 4’ü kızının yaşıtları ile aralarında konuştuklarını; 1’i ise kendi aktarımının yanı sıra kızının sahip oldukları evcil hayvanın menstrüasyon deneyimine tanık olduğunu ifade etmiştir.

Katılımcıların 45’i (%90) kızlarına menarş öncesi bilgi aktarımını yaptıklarını ifade etmiştir. Bu katılımcıların menarş hakkında kızları ile paylaştıkları bağlamlar ise Şekil 22’de sunulmuştur.

Şekil 22: Annenin Menarş Öncesi Bilgiyi Aktardığı Bağlamlar

Katılımcıların kızlarına menarş öncesi aktardıkları bilginin bağlamlarına ilişkin bulgular Şekil 22'e sunulduğu gibidir. Bu doğrultuda katılımcıların 16'sı menstrüasyonun yaşanmasının doğal ve sağlıklı olmasına vurgu yaparak paylaştıklarını; 8'i menstrüasyon bilgisini doğurganlık, yumurtalık ve hormonlar ile ilişkilendirerek aktardıklarını; 7'si menstrüasyona dair hijyen, öz- bakım ve süreç hakkında da bilgiler verdiklerini; 7'si menstrüasyon ergenlik ve genç kızlık dönemleri ile bağdaştırarak ifade ettiklerini; 6'sı menstrüasyona dair kan, kanama bilgisi üzerinden konularına değinerek anlattıklarını, 1'i ise menarşa dair bilgi paylaşımında bulunduğunu fakat neler anlattığını hatırlamadığını belirtmiştir.

Derinlemesine görüşme yapılan ve kızlarına menarş bilgisini aktardıklarını ifade eden katılımcıların Şekil 19'da menarş öncesi bilginin nasıl aktarıldığı, Şekil 20'de menarş öncesi bilginin ne zaman aktarıldığı ve Şekil 21'de menarş öncesi anne ve/veya dışında bilgi edinimine dair veriler burada sunulmuştur. Bunun sebebi ise katılımcılar kızlarına menarş öncesi bilgi aktarımında bulunduklarını ifade ederken kızlarına bu bilgiyi nasıl aktardıklarını yani hangi yöntem kullanarak anlattıkları, ne zaman anlattıkları ve menarş bilgisini anne dışında kimlerden edindikleri ile ilgili başlıklar konuşma esnasında iç içe bir şekilde ifade edilmesidir. Bu doğrultuda üç şeklin (Şekil 19, Şekil 20, Şekil 21) verileri kendi başlıklarında sunulmayarak kız çocuklarına menarş öncesi bilgiyi aktardıklarını belirten katılımcıların yoğun olarak ifade ettiği bağlamların ayırt edilebilmesi adına şekil gösterimi halinde temalaştırılarak

sunulmuştur.

Görüşme yapılan katılımcıların büyük bir kısmı kendi menarş deneyimlerinde bilgi olarak hazırlıksız olmaları nedeniyle yaşanan olumsuzlukları göz önünde bulundurarak kız çocuklarına bilgi aktarımında titiz davrandıklarını ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda menarş öncesi bilgiyi kızlarına tüm ayrıntılarıyla anlattıkları, hijyenik ped kullanımının uygulamasını gösterdikleri ve menarş kanı ile karşılaştıklarında korkmamaları konularına özellikle vurgu yaptıkları görüşmelerde ifade edilen anlatılarda açıkça görülmektedir. Aynı zamanda kendi dönemlerinden farklı olarak kızlarının okul derslerinde, eğitsel seminerlerde eğitim aldıklarını, arkadaşlar arasında bilgi ve deneyim paylaşımlarında bulunduklarını, ayrıca internet ve medya iletişim araçları sayesinde de kendileri konuyu anlatmadan önce menarş ve menstrüasyon bilgisine sahip olduklarını belirterek kız çocuklarının kendi menstrüasyon dönemlerindeki gibi gizleme pratiğinde bulunmadıklarını da vurgulamışlardır.

Menarş öncesi kızlarına bilgi aktarımında bulunduklarını belirten katılımcıların 16'sı konuyu doğal, sağlıklı, olması gereken şekilde anlattıkları sunmak mümkündür. Bu katılımcılar yoğunluk olarak kızlarına menstrüasyon döngüsünün sağlıklı olduğu, her kadının yaşadığı bir durum olduğu, menstrüasyon olduğu zaman kızlarının yanlarında olmamaları ihtimaline karşı dikkat etmeleri gerektiği ile ilgili çeşitli uyarılarda bulunarak neler yapmaları gerektiğine dair bilgiler verdiklerini ve dışarıda deneyimleme ihtimalini göz önünde bulundurarak çantalarında ped bulundurmaları konularında aralarında konuşmalar geçtiğini ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

“... valla anlattım anlattım ... onların zaten ders olarak veriliyordu daha farkında yetişiyo bu nesil, ee bende anlattım. Onun da zaten 5'er yaş büyük iki tane yakın arkadaşımın kızları ablası gibi büyüdü zaten onlardan o da deneyimledi. Ama bende başına gelecekleri, kötü bi şey olmadığını korkulcak bi şey olmadığını eee söylemiştim. Ee zaten biliyorumi biliyorum. Yeni nesil her şeyi biliyo rahmin iç dokusundaki kalınlaşmayı bile biliyodu yani” (K2)

“... mmm anlattım zaten onların döneminde şöyle bi şey vardı ee artık onların müfredatına girmişti. Benim kızım döneminde ve konuyu şey yapıyolardı görüyolardı, yaşıyolardı ondan ee sonra bana ee sorduğunu hatırlıyorum sanki ee evet öyle bi soru-cevap geçirdiğimizi biliyorum hani böyle bi yumurtalıklar, yumurtalık döneminde böyle bi döngü oldu mu işte o dönemde

öğretmenlerin o bilimsel açıdan ee dersteki ee açıklamalarından sonra işte bende ee ona ee böyle bir iki tane ee açıklama yapmışım. Yani işte senin ee işte belki arkadaşların senden daha önce olucak ya da işte hani şuan da bile olmuş olanlar vardır ee ve daha sonra seninle bi takım şeyleri paylaşabilirler ama ee

sen ee korkma ya da herhangi bi şekilde panikleme ee böyle bi durum söz konusu olabilir. Ee bu olduğunda işte ee bana söyle, benimle paylaş ve ee hani ee neler yapman gerektiğini söylerim gibi böyle konuştuğumu hatırlıyorum.” (K3)

“... tabi anlattım ben, ee ortaokul ya şey ee tabi ilkokul 4-5. Sınıfa geldiğinde anlattım. Ondan sonra ama o daha rahat bi geçiş yaşadı. Kendisinin çok yakın bi arkadaşı ondan 1 sene önce bu dönemi yaşadığı için her şeyi o kadar anlatmış ki hani ben anlattığım zaman bile tamam anlatmana gerek yok ben bunların hepsini biliyorum (gülme) ee diye tepki gösterdi ... regl dönemi yaklaştığı için bi arkadaşı olunca bahsetmişti o bahsettiği zaman bende dedim işte bak sende de olacak işte bu süreç şöyle olacak, sancın olabilir, karın ağrın olabilir, işte şunu ee o gün gergin olabilirsiniz gibi işte olabilecek şeyler o zaten arkadaşım oldu şöyle şöyle oldu, şunları şunları yapmam gerekiyo. Özellikle okulda olduğu dönemde sıkıntı yaşamaması için muhakkak çantasına 1 tane ped koyduk. Hani hiç beklemediğim bi anda bununla karşılaşabilirsiniz o yüzden bu ped yanında olsun diye çantasına bi ped koyduk, öyle” (K10)

“...anlatmıştım hani süreci anlatmıştım, nedir, ne değildir ondan sonra öyle yani hani biliyodu öncesinde ... Yani işte ee bayanların adet olduğu, adet nedir, neden olduğu, işte her ay ee rahmin kendini temizlediği, beslendiği bunun normal olduğu bunları anlatmıştım mesela hani” (K17)

“... ee evet yaşlıtlarının bu dönem ilkokul 4. Sınıfta falan bazı arkadaşları adet olmaya başlamıştı Tuana'nın onun için hani onu ee öyle konuşuyoduk. Yaşça yaşça büyük değiller de daha olgun kız arkadaşlar vardı. Sonra öğretmeniyle konuştum dedi ki ee ...hanım böyle böyle artık dedi bu yaş 14'den 11 yaşına çekildi. Hani çok erken başlayan arkadaşları var Tuana'nın falan dedi o zaman konuştum işte ... yani her kadın içi normal bi süreç olduğunu, ayda bir kan geldiğini, işte bunun için gerekli olan malzemeleri, yanında ee en kötü ihtimalle bir pedin bulunması gerektiği. Hani ne zaman nasıl başlıcanı bilemeyeceği onunla ilgili konuştuk. Zaten okulda da eğitime gidiyodu” (K20)

“... yaa yaprağa herhalde ilkokul 5 bittikten sonra diye düşünüyorum. Kendimden örnek vererek, annemin hani ee ben olduğum zaman annemin nasıl tepki gösterdiğini, nasıl olduğunu anlatıp onun da böyle bi şeyle karşılaştığında korkmaması gerektiğini, ee bana gelmesi gerektiğini yanında ee zaten belli bi zaman sonra ee yanına öyle hatırlıyorum şimdi seninle konuşurken ee herhalde ped koyuyodum hani okulda olursan korkma ee bunu ee işte ee koy korun gibisine ... sadece dikkatli olmasını, hani yanında her zaman çok şeyimdir ben hani her zaman yanında ee pedinin olmasını, ee zorda kalmamasını hani bi şey olur üstüne geçer bi şey olur ee dert etmemesini öyle günlerde atıyorum içine şort giymesini gibi gibi şeyler” (K29)

“... anlattım dedim her an her şey olabilir yaşı da gelmişti yani bu şekilde geldiği zaman ... hani ee o da zaten bilinçliydi ben ona sürekli söylüyodum hani bu şekilde olacak şöyle olucak. Geldiğinde pedini verdim takmasını da gösterdim, kullandı ama o ondan sonra bi şey olmadı hani o zaten biliyodu o şekilde olcanı biliyodu. Artık çağ değişti her şey internette var onlar biliyo neyin ne olduğunu yani o şekilde ... ben hani 12 yaşında olduğum için hani ee Beste

gözüm de Beste'nin üzerindeydi olacak artık diyodum. Ama hastalanmadan önce konuşmuştum Beste'yle. Böyle böyle bi durum olucak bilgin olsun. Zaten ben biliyorum anne demişti o zaman bana yani ben zaten biliyorum olcamı demişti öyle” (K31)

“... evet onlara da o daha küçük yaşta söyledim farketti yani. Ona anlattım yani onlara şey olarak bunun kadınlarda olduğunu, her ay düzenli ol olması gerektiğini, korkulcak bi şeyin olmadığını öyle şeyler anlatmıştım ... ya imm yani düzenli oluncağını böyle şeyler anlatmıştım sağlık açısından olan şeyleri anlatmıştım” (K34)

“... evet evet anlattım kızına ve bana dedim işte bu şekilde ilk bana geldi kızım yani daha hastalanma şey regl olmadan. İşte ben böyle böyle bir olay yaşadım. Bana hiç ananen anlatmıştı senin bir bilgin var mı. Tabi anne biz okuyoruz kitaplardan zaten dedi. Bu 1 sene sonra ee hastalanınca geldi bana anne ben regl oldum dedi. Ee o yüzden bi bilgisi vardı bende bu kadar bi bahsetmem oldu” (K39)

“... ya onlar hani okullarda bu dersleri işledikleri için ee soruları oluyodu evde oturup beraber çözüyoduk. Anne hani böyle böyle yapıyomuş, böyle oluyomuş, regl olunuyomuş falan ee hani kan geldiğini şey yap onları derslerde işliyolardı onlar o dersleri beraber yapıyoduk evde. Zaten yaparken de o konuları konuşuluyodu anlatalıyodu yani konunun üzerine çalışıyoduk” (K47)

“... evet aynen ee ben kendi yaşadıklarımı bildiğim için (gülme) kızımı buna hazırladım diyyim. Onun öncesinde ee kızına ee okula giderken artık zaten hani ee o eğitimlerini almaya başlamışlardı. Ufaktan ufaktan bi şeyler sorduğumda da ben ona düzgün bir şekilde anlattım yani kendisine buna hazırladım daha doğrusu ... işin açıkçası çok fazla da ee şey detaylarına girmeden ee hani ee bizde nasıl gördüysek öyle devam ediyo şeklinde ee hani ee korkmaması gerektiğini ve ee aynen ablamın ban söylediği gibi bunun doğal, ee normal bi şey olduğunu ama bunun hani utanılacak ya da sıkılacak bi şey olmadığını kadınlığa işte ee şey attığını adım attığını bunun çok güzel bi şey olduğunu ee senin artık büyüdüğünü gösteriyo şeklinde bu şekilde ee şey yaptım” (K49)

Menarş öncesi kızlarına bilgi aktarımında bulunduklarını ifade eden katılımcıların 8’i konuyu, menstrüasyonun hormonlar ile ilişkili olduğunu, yumurtaların dışarı atımı bilgisi ve doğurganlığa hazırlık olduğu hususlarına vurgu yaparak açıklamışlardır. Bu katılımcılar menstrüasyon döneminin sağlıklı olma bağlamları ile ilişkilendirerek yaşanması gereken olarak ifade etmişlerdir.

Aynı zamanda katılımcılar menarş ve menstrüasyon dönemlerinde ağrıların yaşanabilmesinin mümkün olduğu, kan geleceği bilgisi, hijyenik pedin kullanımı gibi konulara da değindiklerini belirtmişlerdir. Bu katılımcıların ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

“... evet, vardı vardı. Yani zaman olarak hatırlamıyorum olmadan önce işte bu ne diye beni gözlemlediği zaman ben saklamadım yani hani öyle pedini saklayan bi anne de olmadım açıkçası ee hem temiz hem de kirli olanını da deneyimledi yani gördü. Ee o zaman anlattım hani bu bi kanama ama bu bi aslında kan ee kanamıyorum ben, kan kaybetmiyorum bu bi yara değil, bu işte ee bir yumurtanın artık vücudunda bir işe yaramadığı için vücudundan dışarı atılma yöntemi. Hani bunu bu şekilde atıyo ve bunu her ay yapıyo ve her sağlıklı kadının hani bu şekilde olması iyi bi şey diye. Hani bu ilerde çocuk sahibi

olabileceğimizin hatta bir pozitif işareti. Daha hani olumlu bilgilerle anlattım ... Yani kendi olmadan önce köpeği regl oldu zaten” (K1)

“... ya sonuçta ee ev içerisinde yaşadığımız için onlar da yaşadığımız süreci de biliyo. Ben zaten kendim mesleğim nedeniyle erken dönemde onların bi şeyleri öğrenmesine ee çalıştım. Ee işte anatomi kitaplarını gösterdim, insanın yapısını anlattım ee neyin ne şekilde olduğunu anlatmaya çalıştım. İşte yaşı yaklaştıkça bak şöyle olacak, burdan bu gelicek, bu olacak, hormonlar etkiliyo falan yani ben gereğinden fazla bilgi verdim ... ilk işte insan anatomisini anlattığım için çocukluklarından beri bildiler zaten ne olduğunu. Sonra benim adet olduğum dönemlerde işte ee pedleri filan gördükleri zaman bu nedir, ne için kullanılıyo işte onları anlattım. Akabinde ee işte senin de hani yakında olucaktır belin-karnın ağrıyo yumurtalıkların olgunlaşıyodur, ilerde adet görürsün şeklinde anlattım” (K8)

“... çocukluğundan itibaren bunun zaten evde sürekli görüyo, yani bi ped var bi alış-veriş var ben hasta oluyorum bu görsel deneyim otomatikmen yaşıyo ... görsel deneyim zaten yaşıyo, onu yaşarken bunun hayatın akışı içerisinde hem bilimsel ee kısmını anlattım. Dönemi yaklaştıkça da hem kendileri de arkadaş aralarında da konuşuyolar. Ee o zaten fiziksel olarak değişimini gözlemliyorsun ee o değişimlerin akabinde ee işte vücudunda bunlar değişio ee içerde de bi takım değişiklikler oluyo yani ve olacak böyle böyle. Yumurtalar ee dışarı atılacak, kanama olacak kan gelicek bu şekilde dışarı atılıyo. Bunları olabilir, görürsen korkma, bu çok normal ... eee bu korkulcak bi şey değil, korkmana gerek yok, olabilir. Hatta bak hazırlıklı olalım, çantanda bulunsun. Pedi vs’i onun çantasında hazırda. Ee böyle kendi aralarında da deneyim edinen arkadaş, yani bunu yaşayan arkadaşları da olduğu için arkadaşları arasında da konuşuyolar. Bana şöyle bi şey anlattığını hatırlıyorum ee o sene bi yaz tatili gibi bi şeye gitmişlerdi. Ona giderken, gelirken bi arkadaşı muhtemelen adet görmüştü ee o dönemde bunu konuşmuşlar kendi aralarında ee bi kaç gün öncesinde de bi halsizlik, bi kırgınlık olmuş Ece’nin üzerinde ee arkadaşlar arasında da ya bak sende hani hasta olabilirsin, yakında adet görebilirsin. Bu tip kırgınlığın buna bağlı olabilir gibi konuşmuşlar. Onu bana o zaman anlatmıştı, bugün de hatta sabah ben bunu hatırlattım ona hatırlamadı yani aa öyle mi diye üzerinden geçtikten sonra o hatırlamıyo ama ben böyle bi konuşma yaptığımızı hatırlıyorum. Ya kendi aralarında zaten adet gören arkadaşları da vardı ve mm bu konuşuluyodu hem okulda da anlatıldığı için belki de ee bilgisi vardı” (K11)

“... regli döngüsünü şöyle ee benden çok Aslı şey de öğrendi onu okulda öğrendi. Ee semineri vardı hep beraber ilk beraber gittik okuldaki seminerine orda anlattılar, uyardılar. Elimden geldiğince, dilimin döndüğünce tabi ki ben de çok bilgili olmadığım için hani ee ben de orda tabi ki onların şeyiylen eee sonrasında çantasına orkidini koymaya başladım. Dedim kızım böyle böyle olursa korkma, panikleme filan diyerekten elimden geldiğince dilimin döndüğünce ona yardımcı olmaya çalıştım ... yani bunun normal, hormonal olarak ee bildiğimce hormonal olduğunu zaten orda o seminerde demişti bu tarz şeyleri. Korkmaması gerektiğini, hani öyle bi şey olursa okulda bile olsa hani ee direk ee nasıl yapılıcamı anlattım gösterdim” (K24)

“... tabi olmadan önce konuştum yani dönem dönem anlatıyodum ona. Ama zaten okulda da görüyolardı ... böyle bilebildiğim kadar kadınlar her ay yumurtladığı ve bunu dışarı attığını, korkulcak bi şey olmadığını, son derece doğal bi şey olduğunu ee anlattım, işte nasıl ped kullanıcamı filan o konularda

yardımcı oldum. Ağrısı sızısı olursa söylemesi gerektiği öyle şeyler” (K26)

“... kızım ile ee yani ilkokuldayken şimdi tam da zaman olarak tam hatırlamıyorum ama ee nasıldı hangi yıl olduğunu düşünüyorum ama neyse 7. Sınıfta olduğunu varsaysak ya da 6’da ben ona ilkokul 5’lerde falan hani olmadan önce anlattım. Şöyle ki ee ben biraz ee televizyonlardan falan da doktorları dinlediğimde ee yanlış beslenme sonucu ee şey olabildiğini duydum ee 6 yaşında bile regl olabilen çocukların hani travma olmasını duydum Ege Üniversitesindeki bi hocadan. E haliyle ee kızım mesela biraz daha 4. Sınıfa giderken konuşmuş olabilirim, 5’e giderken konuşmuş olabilirim ama konuştum önceden ... işte ona kadınların ee özel günleri olduğunu, o günlerde ee kanama olduğunu, bunun bi yumurtlama yani bebekle ilgili bi durum olduğunu, ee karşıma alıp hani böyle çok detayına inmeden şey anlattım. Yani daha yüzeysel anlattım öyle yani hani o da zaten çabucak anladı herhalde yani öyle çok şey yapmadı” (K33)

“... evet anlattım ee ben kızıma 5. Sınıftaydı sağlık dersi vardı ee sağlık kitapları vardı o zaman, sağlık dersi vardı orda işte kadınların ee doğurganlığıyla ilgili, çocukların doğmasıyla ilgili ee sorular falan vardı ... işte ee sordum okula öğretmeniniz size ne anlattı işte ee bunu nasıl anlattı ee işte kız olmak işte genç kızlık, genç kızığa adım atmak nasıl bi şey işte falan göğüslerin çıkmasından falan başladım önce anlatmaya. Sonra dedim bi şey daha var kızıma dedim. Ee bi de her ay dedim şey oluyosun kanama oluyosun dedim. Hani bu şekilde başladım, ee bana dedi ki biliyorum. Nerden biliyosun dedim işte arkadaşlarımla da konuşmuştuk bu konuyu dedi. Ona annesi söylemiş. Nasıl biliyosun dedim, önce onun nasıl bildiğini öğrenmek istedim. O bana işte her ay ee böyle bi kan geldiğini birkaç gün gelip sonra kesildiğini söylediğini. Bende dedim evet doğru ama bu kadınlık ee kadınların olan kadınlık hormonlarıyla ilgili bir şey. Her ay bunu oluyosun, bunu olmassan doğurganlık da olmuyo ya bu kadınlığın, kadın olduğun için senin kadınlığının göstermesinin, göstergesinin bir işareti. Oluyosun dedim bunu 1 gün 2 gün 3 gün veya en fazla 5 gün ee böyle bi kanama geliyo. Bu vücutta birikmiş ee kanlar yumurtalıklarda birikiyo ve bu dışarı atılıyo ee ondan sonra geçiyo dedim. Ha bunu olduğun zaman dedim ped kullanıyosun ve ondan sonra ee zaten ped almıştım ve onu getirip gösterdim kızıma 1 tanesini açtım işte nasıl kullanılcıyı falan, olduğu zaman bunu bu şekilde kullanıyosun. O bana işte sen de oldun mu dedi, tabi dedim bende oldum ve hala oluyorum ve bunun işte ee belli bi yaşa kadar da olman gerekiyo diye ee söylemiştim. Tabi ondan sonra kızım bana bu ee konuyla ilgili sürekli hem kendisi soru soruyodu hem kendisi bi yerlerden öğrendiklerini getirip bana anlatıyodu. Ee ki o üniversiteye gittikten sonra da ben bi çok bilmediğim şeyi de kızımdan öğrendim tabiki. Yani ben bildiklerimi aslında doğru bildiklerimin yanlış olduğunu da öğrendim. Ee doğruları da ondan sonra daha iyi öğrendim. Ama ee ben kızıma açıkladım yani söyledim, aynı şeyleri yaşamaması için” (K35)

“... evet, evet anlattım olmadan anlattım orta 1’de olduğum için onun da öyle olabileceğini tahmin ettim ... ee işte bi gün böyle bi şey olabileceğini, neden olduğunu da anlattım, hani yumurtanın kendiliğinden attığını dışarıya hepsini anlattım. Onlar zaten sağlık dersi görüyolardı o yıl, sağlık dersinde öğretmenleri de anlatmış. Ee bilinçliydi yani ee sonra ee birileri gelip ee onlara işte kızları yalnız sınıfta bırakıp anlatmış, ped dağıtmışlar. Daha olmadan kızım okuldan o pedi eve getirmişti hatta (gülme)” (K36)

Menarş öncesi kızlarına bilgi aktarımında bulunduklarını ifade eden katılımcıların 7'si konuya dair kan ve kanama bilgisini, menarş ile beraber genç kızlığa ve kadınlığa geçişin adımı olduğunu, her ay düzenli yaşanan bir durum olduğunu, ağırlı bir süreç olabileceği şeklinde bilgilerini aktardıklarını ifade etmişlerdir. Fakat burada sağlıklı bir menstrüasyonun süresi, menstrüasyon süreci, menstrüasyon döneminde hijyenik pedin kullanımı ve nasıl bertaraf edileceği, menstrüasyon döneminde ne şekilde giyinmeleri gerektiği ile öz-bakım pratiklerine vurgu yaparak aktardıkları görülmektedir. Bu katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“... evet. İşte ee onlar regl olma sürecine girdiklerinde yani herhalde 10 ila 12 yaş arası aralığında ... reglinin ne olduğunu, nasıl olduğunu, neye içkin bi şey olduğunu anlatmıştım. Sonuçlarını, neler yaşanacağını anlatmıştım ... İşte ee şeyden internetten tabi ee internet gibi bi ee şeyimiz var avantajımız, ben regl olduğumda yoktu. Ee ya ordan açıp işte nasıl hem üremeyi hem o yumurtalıklar vs. ovilasyon ee onları göstermiştim hani görüntülü de olsun diye. Ondan sonra da bu ee süreci işte her ay böyle böyle kanama olucağı, sonra işte bir ped alıp işte iç çamaşırına nasıl yerleştireceği daha sonra kirlenen pedi nasıl kapatıp ne şekilde işte paketleyip tekrar ne şekilde tuvalete atacağı ee yani çöpe atacağı. Bu bu ee konuda reglden neler hani ne tür kısıtlamalar hayatına olabileceği, ee harekete ilişkin yani, o yüzden işte tedbirli dışarda açık renk pantolon giymemesi vs. bunlar günlük hayata ilişkin şey. Önce bilgilendirdim” (K12)

“... 11 yaşındayken anlattım sürecin nasıl başlıcanı, nasıl devam ediceni ee ve bunun işte hayatının ee ilerleyen yıllarında her zaman yaşayacağı bi şey olduğunu bunların paylaşımını yaptım 11 yaşında. Ee çok detaylı anlatmadım yaş itibarıyla ama ee kısmen bilgi verdim ve sadece şunu dedim ee paylaşımında bulunmak istersen önce bana gelip sorucaksın, merak ettiğin herhangi bir şey olursa dedim. Ee detaya inmeden kısaca bahsetmiştim ... ee kadınların ergenliğe geçişle birlikte ee adet veya regl olarak tanımlanan ee bir sürecin başladığını. Ee her ay düzenli olarak ee kanama görüceğini ama bu kanamanın çok fazla olmıcağını, yaklaşık 7 gün süreceğini, bazen biraz ağırlı olabileceğini, ee ya da ee başlangıç öncesinde ee biraz stresli- gergin olabileceğini ama ortalama 7 gün bir süre bunun sona erdiğini, bunun ee çocuk doğurabilmesi için hormonlarının düzenli çalıştığının bir göstergesi olarak ee onun vücudunun sağlıklı olduğunun aynı zamanda bir göstergesi olduğunu, korkulacak bi şey olmadığını, kaygı duyulacak bi şey olmadığını ee söylediğimi hatırlıyorum ... temizliğini nasıl yapması gerektiği konusunda yani bu dönemden önce eğer temizliğini yaparsa daha sağlıklı geçireceğini, sık sık duş alması gerektiğini ee hem ee kendini rahat hissetmesi açısından hem de ağrısı için ee bunun yapılabilceğini, hijyenik pedlerin nasıl kullanıcanı, onların nasıl bertaraf ediceni bunların hepsini ben kızıma anlattım. Hatta çantasına bir ped de koydum, eğer bir gün hazırlıksız yakalanırsan okulda olursan hemen öğretmenine, kadın bir öğretmenine gidip yardım isteyebiceni, evde olursan zaten ben yardımcı olucamı, pedi nasıl yerleştirilmesi gerektiğini mm bunları anlattım. Çok sıkıntı olursa da beni acilen araması gerektiğini söyledim” (K18)

“... ee kızım 12 yaşındaydı ve artık ben ee diyodum bugün yarın her an olabilir benim bi şekilde onu hazırlamam lazım. Ee orkid biliyorsunuz orkid aldım ben kızıma önce orkidin ne olduğunu anlattım. Kadınlar ayda 1 düzenli adet olurlar,

genital bölgelerinden kan gelir, çok değil az değil, bazı günler çok bazı günler az ama bu bi hastalık değil. Ee bütün kadınların yaşadığı tamamen şöyle ee genetik yapıyla alakalı biz bayanız bizim rahmimiz var ve rahmin içindeki hormonların düzeniyle alakalı bi şey olduğunu ona anlattım ... ee sonra orkidin kullanımını nasıl kullanması gerektiğini çünkü biz sağlık çalışanları olarak çok fazla biliyorsunuz mesai yapıyoruz. Ee ben yanında olmayabilirim diye bütün süreci anlattım ona. Orkidin kullanımı, nasıl kullanması gerektiğini, kaç saatte bir değiştirmesi gerektiğini, genital bölge temizliğini her şeyi anlattım ... bugün yarın olur diye bekliyodu. Arkadaş çevresi de olmaya başlamıştı çünkü” (K19)

“... tabi anlattım ... ben ona işte ee ya nasıl (gülme) konuşacağımı da bilmiyorum da şey dedim mm külotuna lekelenme kan lekesi gelirse külotuna hiç korkma dedim hani bu doğal. Böyle bi şey olacak, aydan aya tekrarlıcak işte ee böyle bi şey görünce bana haber ver dedim. Yani hiç korkma panik yapma direk bana haber ver dedim. Ee kendim çocukluğumu o şekilde geçirdiğim için (gülme) kızımın aynı şeyleri yaşamasını istemedim ... yani ee bu tarz şeyler ya yani nasıl diyim artık e vücudunun e şey genç kızlıktan kadınlığa geçtiğini ee ona hazırladığını vücudun, bunun bütün kızlar için geçerli olduğunu falan o şekilde. Kendim okuduğum kadarıyla kitaplardan falan o şekilde anlatmaya çalıştım kızıma, öyle. Önceden şeylerini hazırladım tabi ee alınacak alışverişini yaptım ben evde hazırlıklı bulunuyodum çünkü aşıya yukarı 4 artık yeni nesilin çok erken adet olduğunu düşünerek 4. Sınıf, 5. Sınıflarda vücudun hani o hormonlarının değiştiğini falan ee okuduğum için hazırlıklıydım. Onu ee uygulamasını falan gösterdim işte nasıl kullanıcını, napıcını, kaç gün sürceğini falan onları anlattım ... Tabi adet görmeden bi anlatım dedim ondan sonra ee bu yıllarda yani işte önümüzdeki hafta, 1 yıl ya da bilemedin 1,5 yıl içinde böyle bi şeyin olabileceğini ondan sonra hani kişiden kişiye değiştiğini o şeyin adet olmanın. Öyle bi şey olursa korkmaması gerektiğini falan konuştum, sürekli de konuşmadım ama bi kaç kere konuştum aklında kalsın diye. Çünkü gençlik çocukluk unuttur gider ee belki gene korkar gene heyecanlanır o yüzden ben gene bi kaç kez arada aralarda ona hatırlatma yaptım (gülme)” (K28)

“... ee kızıma her şeyi anlatmıştım biliyodu orkidin ne olduğunu, ondan sonra artık kanaması geldiğinde kasıkların ağrıcak, olması gereken bi şey, bir kadının ee vücut döngüsünün ayda 27, 28 günde bir devam etmesi gerektiğini. Zaten kızım da akıllı bilinçli. Eski bizim zamanlarımızdaki gibi değil şimdi okulda arkadaşlarıyla birbirlerine anlatıyorlar. Bunun olması gerektiğini, evde benim nasıl kullandıysam her şeyimiz var günlüğü, orkid, gecesi, gündüzü ayrı ayrı. Anlatmıştım olmaması daha kötü hani hormanel dengeni bozar falan, büyümen için bu olması gerekiyo diye anlatmıştım” (K32)

“... tabi ki ben akli ermeye başladığından itibaren hani kızım hiç saklamadım. Orkidin ne olduğunu, nasıl konması gerektiğini, ee ne bilim ne zaman gelceni, nasıl olcını akli ermeye başladı, okula başladılar ben ikisine de anlattım ... yani işte ağrısından sızısından, kaç günde bir gelmesi gerektiğinden yani regli ile aklınıza ne gelebiliyorsa. Hani mesela neyi büyük kızımın ağrısı olur, küçük kızımın olmaz yani hepsini anlattım. Ağrısı olursa şöyle olur, ağrısı olmazsa böyle olur” (K42)

“... anlattım ... dedim hani böyle böyle dedim oluyunuz dedim adet dönemi. Ondan sonra hani orkid filan şey olacak dedim kullanılıyor dedim ... ya genelde kız okulda da öğrendi. Hani dersleri görüyo ya orda da gördü öğrendi. Dedim hani böyle böyle yaşanacak ... valla 10 yaşında mıydım ortaokula gidiyodu ya onla beraber hani şimdi fen dersinde de görcekti ondan biraz açıklama yaptım.

Dedim böyle böyle ondan sonra okulda da öğrendi fen dersinde filan ... dedim adet olcan dedim hani kan geliyor filan dedim, orkid koycan dedim hemen, orkid kullancan dedim, 1 hafta filan sürüyo dedim, sürekli orkidini filan değiştircen. Dedim herkes de oluyo dedim onda korkulcak bi şey yok dedim, öyle dedim yani” (K45)

Menarş öncesi kızlarına bilgi aktarımında bulunduklarını ifade eden katılımcıların 7’si kanama bilgisi, ped kullanımı, menstrüasyonun süresi gibi konulara değinseler de yoğun olarak menarş ile beraber vücutlarının geliştiği ve değiştiğini; menarş deneyimiyle beraber ergenliğe, genç kızlığa geçildiğini ve menarşın kadınlığa atılan bir adım olduğu şeklindeki görüşler ile açıklamışlardır. Bu katılımcıların ifade alıntılarını örneklemek gerekirse:

“... ee annelerle bir araya gelince veli toplantı sonrasında konuşulur bu konular açılır. Bende onu karşıma aldım, anlattım ee biyolojik olayı. Şeye girmemiştik o dönemde bu cinsel ilişkiyle ilgili ona girmemiştik de. Bebek olması için bu döngünün tekrarlanması gerektiğini onunla ilgili olan kısmı aktarmıştım. Okulda da sanırım TAKEV’de okuyor benim kızım birtakım bilgiler aldılar diye tahmin ediyorum o yaşlarda, yani o da çok hazırlıksız değildi ... Zeynep’in çok bi endişesi yoktu acaba gecikiyor muyum gibi, arkadaşlarımda oluyo bende yok diye. Ona şöyle bir şey söylediğimi de hatırlıyorum hani ee bu iş önce tüylenme sonra göğüslerin, göğüs uçlarının belirmesi ardından da regl olarak hayata geçiyo. Endişelenme gibisinden, arkadaşların oldu da sen olmadığın için. Bir de şey dedim boy uzamasıyla alakalı reglden sonra kızların boy uzaması durur diye bi bilgi vardı bizde. Hani bak dedim olsun seninki gecikmeli yani arkadaşların oldu ama senin boyun uzuyor bu arada diye onu bi de sakinleştirdim, yatıştırdım. Ee böyle bi konuşma geçti hemen şeyin öncesindedir hani 12 yaşlarında, son 1 yıl içinde falan bilgilendirmişimdir” (K9)

“... ne zaman anlattım yaa 13 yaşında falandı ilk anlatmaya başladığımda ee reglin ne olduğunu anlattım bu kanama şeklinde olabilceğini bunu onun kadınlığa hazırladığının artık o dönemde bi yetişkin olcağını genç kız olcağını falan anlattım” (K16)

“... kızım zaten ee şu dönemde genç kızlığa adım ile ilgili ben de ona bahsettim. Hani yaşı ilerleyince bunu anlattım, bahsettim. Korkmaması gerektiğini söyledim filan hatırlamıyorum ki zaten o da arkadaşlar arasında konuştuğunu hani bilgisi olduğunu söyledi” (K22)

“... ondan önce zaten söylemişim gelce diye hani böyle böyle kızım yani söyledim. Genç kız olcaksın diye yaklaştığı zamanlar da artık bekliyoruz ... ee regle ilgili işte vücudun değişicek, genç kız olcaksın ondan sonra 27 28 günde bi geliyo zaten hani genelde 3 haftada bir kere geliyo ee bir hafta sonra ee yıkancaksın ondan sonra 15 gün sonra bu tekrar vücudunun değişikliğiymi yani bu genç kız olmaya adım olarak anlattım” (K25)

“... ya yani tabi ki onla da ee tabi onlar daha farklı bi ortam da büyüdüikleri için daha çok bilgileri vardı bu konuda. Tabi ki ben de söyledim bi şeyler, hatırlıyorum ağrın olur yanında her zaman çantanda yedek bi şeylerin olsun çamaşırın olsun, orkidin olsun hep bu şekilde bilgilendirdim onları. Yani

korkulcak bi şey olmadığını ben de annemin bahsettiğini ben de onları söylemiştim ... e valla hatırladığım kadarıyla ee yani onun işte bi geçiş dönemi olduğunu ee artık ee tam bir genç kadın olduğunu, bak artık büyüdü onları hissettirmeye çalıştım ... ee yani tabi ki ee şimdi tam olarak da hatırlayamıyorum yani. Yakın zamanda olduklarından fakat ee korkmamaları gerektiğini söyledim” (K27)

“... evet evet anlattım, ben kızıma orta 1’e gidiyodu anlattım kızım böyle böyle ... Annecim dedim kızların dedim belirli bi yaşa geldiği zaman ama o bana sormuştu anne dedi böyle böyle konuşuyolar o nedir dedi. Ben de ona anlattım. Annecim dedim bu dedim belirli bi yaşa geldikten sonra ergenliğe geçiş dönemi dedim. Bak ben sana dedim pedlerini de aldım koydum dedim. Sen sakın korkma, heyecan yapma, korkucak bi şey değil dedim” (K38)

“... şimdi benim kızlarım ikiz ben bunun zaten ben evde kendim regl olduğum zamanlar onlar da çok küçük olduğu için beni görüyolar, izliyolar. Bazen yakalandığım olurdu ped değiştirdiğim de falan sorarlardı nasıl bu. Zaten 9 mu 10 yaşlarında ben onlara anlatmıştım ... Büyüdüğünüz zaman işte belki bu sene belki seneye ee siz de genç kız olduğunuz da işte sizde sende her ay böyle kanama gelicek, sakın korkmayın, bu çok normal, her genç kızın başına gelen bi şey. Panik yapmamalarını, heyecan yapmamalarını, bana hemen haber vermelerini nerden olursan okulda olsun evde olsun. Onlar da gayet hazırlıklı girdiler yani” (K43)

Menarş öncesi kızlarına bilgi aktarımında bulunan katılımcıların 6’sı menstrüasyonun, kadın-erkek arasındaki yapısal farklılıktan kaynaklı bir durum olduğu, hormonlarla ilgili olarak gerçekleştiği, yaşanmasının doğal olduğu, sağlıklı bir menstrüasyonun süresi, yumurtaların kan ile beraber dışarı atılacağı gibi konularda bilgilendirmeler yaptıkları görülmektedir. Fakat bunları ifade eden katılımcıların ortak olarak yoğunlaştığı anlatım kan ve kanama bilgisi bağlamında olduğu görülmektedir. Bu katılımcıların ifadeleri:

“... anlattım, 6 yaşında ee pardon ilk 3 yaşında anlattım. Ee bi erkek bebeği vardı ee cinselliği ordan anlatmaya başladım sonra işte sonra regliyi anlattım 6 yaşında neler oluyo, korkmaması gerektiğini ... ee şimdi ben ona aslında onun bir sorusu üzerine ee bir erkek bebeğimiz vardı ee düzgün konuşim bi dakika. Anaokuluna giderken ee erkeklerin çiş yaparken ki farklılığını fark etti ilk burdan başladık. Ee bir erkek bebeğimiz vardı oo ben de ona o kadınların erkeklerin böyle ee bu doğal bi şeydir, yapısal farklılıklarımız gibi cinsel eğitimler verdim. Anlayabilceği seviyede sonrasında ee 6 yaşındayken de işte ee bunun bir aslında kan korkusunun olmaması gerektiği, çok kısa benim bilinç altımda öyle bir kan korkusu vardı. Ee bu olayın çok doğal olduğunu anlayabilceği dilde, biraz oyunlarla biraz ona ait olan bir videolarla yaşına uygun videolarla oturduk konuştuk” (K5)

“... evet tabi ki farklı bi nesil olduğu için hekim de olduğum için tabi ki tüm ayrıntılarıyla konuşmuştuk artık (gülme) ... ee ne zaman anlattığımı hatırlamıyorum ama ee işte bayanların ee böyle bi döngüsü olduğunu, hormonlarımızla ilgili. Bu hormon çekilmeleriyle ilgili her ay bi kanama olduğunu ee ve bunun normal olduğunu, ee her ee ihtiyacın olduğunda bana

başvurabilceğini bi sıkıntı olursa. Bunların hepsinin normal şeyler olduğunu anlattım, hepsinin bi çaresi olduğunu anlattım ee işte ağrı kesiciler konusunda bilgilendirdim” (K6)

“... evet, 5. Sınıfta sonra ee sonra bunu biz Doğa’yla konuştuk. hani böyle böyle böyle bi durum olabilir. Doğa’dan önce yine arkadaşlarında olan vardı çünkü ve hani biliyodu. Kendi aralarında onlar konuşuyolardı yine annemle aynı taktik direkt her şeyi anlattım ona ... yani yine her ay olacağını ee bunun işte ee menstrüasyon dönemi olduğunu, kirli kanın vücudundan yumurtalar yumurtalarla birlikte atılacağını, atılmazsa sorun olduğunu ve bunun her ay bi döngü halinde olduğunu ve yine ee işte u zaten sonra okul doktorumuz bunu çok detaylı, hatta yani ee cinsel organları ve cinselliğe girerek anlattı çocuklara. Ben hani azıcık bi bilgi vermişim sonra okulda Doğa bunun ee eğitimini alınca ee okul doktorundan ve ergenlikle ilgili bi şey alınca ve detaylarla öğrenince çok da soru sormadı aslında. Ee bunun güzel bi şey olduğunu, sağlıklı bi şey olduğunu paylaştık” (K13)

“... tabi ben ee o adet olmadan önce zaten konuşmuştum. Şimdiki gençler de çok akıllılar. Her ayın işte 27 günün de bazı insanlar 28 günde oluyo demiştim. Anlatmışım hani 2-3 gün süren bazılarında 7 gün süren bi kanama olur. İşte şu şekilde tedarik alınır ee ondan sonra büyüksin. Bu vücudumuz için çok önemli bi şey, çok iyi bi şey, olmaması daha kötü olur falan diye ... zaten çok da bi şey anlatmaya gerek kalmıyo dediğim gibi artık internet, televizyon, kendi aralarında konuşmalar çok oluyo” (K23)

“... yani Ecem’in geleceğini biliyodu ecem bu olayın olacağını. Anlatıyoduk, okulda da gelebilir korkma ... ee o zaten biliyodu bu süreci anlatıyoduk, konuşuyoduk bu okulda da gelebilir korkma diye yanında taşıyodu zaten böyle bi şey olursa diye ... Ecem’e e bunun ee bunun böyle biii kadınların her ay geleceğini, ağrı olursa söyle ilaç içeceni, bana söylemesi gerektiğini ee yani bu kadınların doğal bi şey olduğunu bende ona bildiğim kadarıyla anlattım ... valla daha önceden de konuşuluyodu herhalde bu dönem. Ecem biliyoduçünkü böyle bi şey. Bi de şimdikiiler ee gençler kitaplardan televizyonlardan her şeyden daha iyi biliyolar o yüzden her şeyi biliyolar. E bi anne olarak bende bunun böyle bi şey olacağını, korkmaması gerektiğini söylemişim yani” (K37)

“... e daha önceden ee regl olmazdan söyledim. Kızım dedim böyle böyle kızlar dedim bi yaşa gelince adetleri olur dedim, adet kanaması olur dedim. Güzel bi şekilde anlattım Ayşe’ye büyük kızıma ... valla şeyden bahsettim işte çocuğum dedim her kızın başına gelir bunlar dedim. Ondan sonra ee bir ayın, ayın belirli günlerinde dedim kızlarımız şey olur dedim hani altlarından böyle böyle kan gelir, regl olurlar dedim onlara açıkladım yani olmazdan önce” (K40)

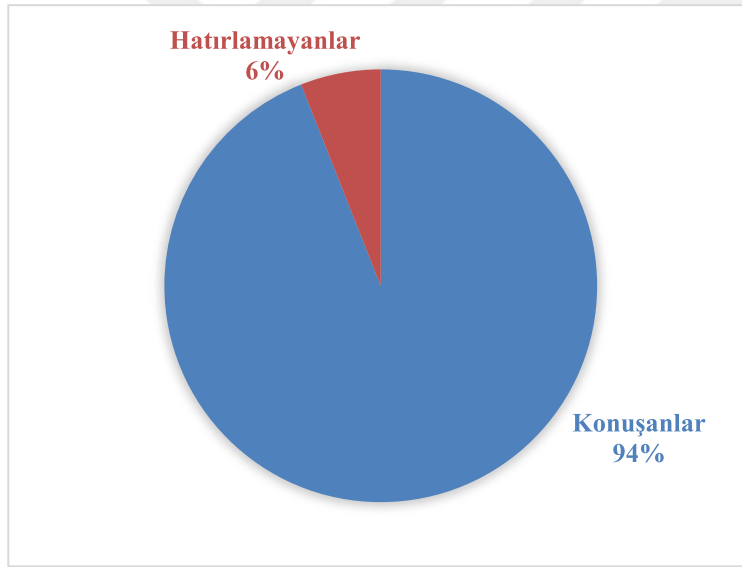
Katılımcılardan yalnızca 1’i menarş öncesi kızlarına bilgi aktarımında bulunduklarını fakat bu bilginin hangi bağlamda olduğunu yani aktarılan bilginin ne olduğunu hatırlamadığını belirtmiştir. Bu katılımcının ifadesi ise şu şekilde örneklenebilir:

“... ee yani anlattığımı hatırlıyorum çünkü bunun için hazırlık yapmışım ama ee yani nasıl anlattığımı hatırlamıyorum. Çünkü onlar onlar biliyolardı her şeyi. Bizim bi şey anlatmamıza gerek kalmadı. Televizyonlar, diziler, telefonlardan çocuklar her şeyi öğrendiler. Ve ee artı ders olarak da işledikleri için e ee bunu daha doğru kanallardan öğrendiler zaten ... valla şöyle ilkokulda bi kaç arkadaşı olmuştu annelerinden duymuştum sınıf annesiydin. Benimle

paylaştıkları için olabilir diye ee ben de Gülyüz'e anlatmışım” (K30)

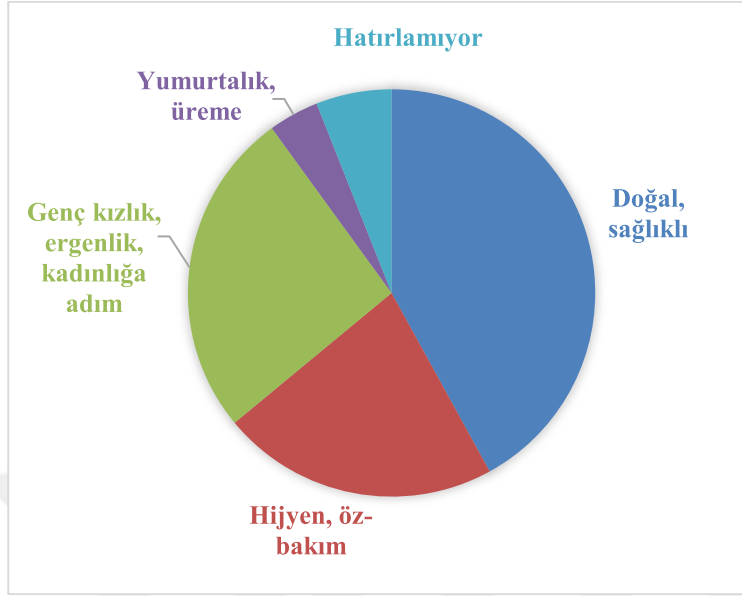
Bu kısma kadar görüşmeye katılan katılımcıların kız çocuklarına menarş öncesi bilgi aktarımı, bu bilginin nasıl, ne zaman ve hangi bağlamlarda aktarıldığı; kız çocuklarının annelerinin yanı sıra diğer bilgi edindiği kaynak veya kişilere ilişkin bulgular sunulmuştur. Bu kısımda ise katılımcıların menarş deneyimi yaşanırken menstrüasyona dair bilgi aktarım durumu ve bu bilginin bağlamları ele alınmıştır. Bu noktada kız çocuklarının menarş deneyimine ilişkin öncesi edindiği bilginin önemi menarş dönemine hazırlıklı girmeleri olarak görünürken menarşı deneyimledikten sonra edindiği bilgi ise her menstrüasyon dönemi için önem arz etmektedir. Bu doğrultuda katılımcıların kızlarına menarş sonrası bilgi aktarımına dair veriler Şekil 23'te sunulmuştur.

Şekil 23: Annenin Menarş Sonrası Bilgi Aktarımı

Şekil 23'te görüldüğü gibi görüşme yapılan katılımcıların 47'si (%94) menarş sonrası kızlarına bilgi aktarımında bulunduğunu, 3'ü (%6) ise kız çocukları ile menarş sonrasına ait bir paylaşım olup olmadığını hatırlamadıklarını ifade etmişlerdir. Kızlarına menarş sonrası bilgi aktarımında bulunduğunu ifade eden katılımcıların (47) bu bilgiyi hangi bağlamlarda aktarıldıklarına dair veriler Şekil 24'te sunulmuştur.

Şekil 24: Annenin Menarş Sonra Bilgiyi Aktardığı Bağlamlar

Daha önce de ifade edildiği gibi katılımcıların 47'si (%94) kızlarına menarş sonrası bilgi aktarımında bulunmuştur. Bu katılımcıların bilgiyi hangi bağlamlarda aktardığı çalışma da katılımcıların kendi menarş deneyimleri ile kızlarının menarş deneyimleri arasındaki farkı açığa çıkarmak adına önemlidir. Bu doğrultuda katılımcıların menarş ve menstrüasyona dair aktarım bağlamlarına dair veriler Şekil 24'te sunulduğu gibi katılımcıların 21'i menstrüasyonun doğal olduğunu ve sağlıklı açısından yaşanması gereken bir durum olduğunu; 13'ü menstrüasyonun genç kızlık, ergenliğe geçiş, kadınlığa adım gibi ifadelerle bağdaştırarak anlattıklarını; 11'i menstrüasyona ilişkin hijyen, öz-bakım pratikleri ve süreç bilgisini verdiklerini; 2'si ise menstrüasyona dair bilgiyi yumurtalıklar ile bağdaştırarak üreme bilgisi üzerinden aktardıklarını ifade ederken 3'ü menarş sonrası bilgi aktarımında bulunduklarını fakat bu bilginin ne hakkında olduğunu hatırlamadıklarını ifade etmişlerdir.

Derinlemesine yapılan görüşmelerde kızlarına menarş sorası bilgi aktarımında bulunduklarını ifade eden katılımcıların 21'i kızlarına menstrüasyon sürecinin yaşanması gereken doğal ve sağlıklı bir durum olduğunu, utanılması veya korkulması gereken bir durum olmadığını belirtmişlerdir. Bu katılımcıların ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

“... gayet normal, sıradan aa işte şimdide senin başına geldi, sende bu süreci yaşıcaksın işte bilmek başka yaşamak başka ee öyle. İşte şimdiden sonra böyle yaşıcaksın, böyle korıcaksın, şunu şöyle yaparsan böyle iyi olur işte bunda utanılacak, sıkılacak bi şey yok. Artık büyüdün, dişi oldu vs.” (K2)

“... ee elimden gelen bilgilendirmeyi yaptım ... zor da kalmaması için gerekli bilgilendirmeyi, pedlerine şeylerine dikkat ederek işte ee her sıkıntının bi çaresi olduğundan bahsettim tabi ki. Ee hekim de olduğum için sıkıntı yaşamadık” (K6)

“... bunun da olması gerektiğini, bunun onu sağlıklı olduğunu gösterdiğini filan anlatmaya çalıştım, öyle bi deneyim yaşadık” (K9)

“... . normal olağan bir şey akış, hayatın içersinde” (K11)

“... ee şöyle o anne ben ee şey dedi kanamam geldi dedi hatta şey yaptık ben sevindim böyle bi öptüm falan ondan sonra korkma hani bu bundan sonra gelecek ondan sonra senin sağlıklı olduğunu gösteriyo dedim hani bu dedim sağlıklı bi bünyen var. Ee ondan sonra şey sordu ne kadar kaç gün gelecek dedi, dedim hani bu bunu senin bünyen bilcek çünkü dedim kimisinde 5 gün kimisin de 3 gün kimisinde 7 gün kimisinde 10 gün süren var dedim hani bunu senin bünyen biliyo. Senin 1 ayda olur kimisinin 1,5 ay da olur hani böyle dengesizlikle oluyo bunu dedim senle beraber yaşıcaz görcez dedim” (K21)

“... yani ee çok onu korkutcak çok öyle adet oldum diye bi ee büyüdün aşamasına girme çocukluğunu yaşa dedim. Adet zaten olması gereken bi şey ama sen bi adet geçiriydi diye bu sadece ay da üç dört gün en fazla beş gün olacak bi şey ama seni etkilemesin olması gereken bi şey olmaması daha kötü. Ee yaşıcaksın görceksin ama çocukluğunu yaşa çünkü erken oldun benim gibi erken oldu. Ee hayatını devam ettir o oldu diye bi şey yok, orkid koyduktan sonra ağrın olmadıktan sonra ee olacak bi şey diye anlatmıştım yani” (K32)

“... valla şimdi kaç sene oldu şey yapmadım da normal yani, anne dedi ben dedi böyle böyle kanamam geldi dedi. Tamam çocuğum dedim ben sana daha önceden bilgilendirmiştım dedim ondan sonra normal yaşantımıza ee devam ettik yani” (K40)

“... ben de dedim annem herkes de oluyo.... bi müddet sen de görceksin dedim. O içindeki pis kan akması lazım dedim. Hani görmen lazım dedim, korkulacak hiçbi şey yok dedim” (K45)

Menarş sonrası kızlarına bilgi aktarımında bulunan katılımcıların 13’ü hormonal birtakım değişikliklerin olduğunu, menarşın doğurgan olma özelliğinin ifadesi olduğunu, bu dönemde ağrıların normal olduğunu, menstrüasyon dönemi öncesinde veya sonrasında duygusal durumunun değişkenlik gösterebileceğini aktarmanın yanı sıra, kullanılacak hijyenik ped ve pedin kullanımı gibi konulara da değinmişlerdir. Fakat bu katılımcılar menarş sonrası bilgiyi kızlarına bilgiyi genç kız olmak, ergenliğe girmek ve kadınlığa adım atmak gibi ifadeleri önceleyerek aktardıkları görülmektedir. Bu bulguya dair örnekler şu şekildedir:

“... ee sarıldım ondan sonra güzel bi başlangıç olduğunu artık kadınlığa adım attığımı, ileride bebeğinin olması yolunda güzel bi adım olduğunu söyledim. Ardından ee ağrısı sızısı var mı baktım pedi nasıl kullanıyo, zaten hep yanında vardı ... Herhangi bir sorun yok, korkuyo musun dedim çünkü ben korkmuştum ya hayır korkmuyorum dedi tamam tatlım ağrın sızın var mı diye sordum hayır yok şuan da bi şey dedi. Sonrasında ağrıları oldu ama o gün için belki de yarıştığı için de farkedemedi” (K5)

“... aynı annemin bana anlatmış olduğu gibi; genç kızlığa geçişi, bir de ergenlik diye ee okulda orkidin hazırladığı bir kitapçık vardı. O dönem de ilkokul, ortaokul aynı olduğu için o dönemde dağıtılan orkidin hazırlamış olduğu kitapçıkla beraber ergenliğe geçişi beraber okuyup paylaştık. Okuyarak paylaştık biz yani yaşadığını aynı gün akşamı tekrar okuyarak bana verilen hediye edilen kitapları okuyarak paylaştık. Ve bu döneme geçişte nelerin olabileceğini, nasıl yaşanabileceğini, vücuttaki değişikliklerin hormonal değişiklikleri ruhuna nasıl etkileyeceğini, ergenliğin ne olduğunu. Ve okulda seminer verilmişti o dönemde okul seminerine de katıldık ... hem kitapçık verildi hem konuyla ilgili bilginiz var mı, nedir, ne değildir, ergenliğe geçişteki problemler ee adet dönemiyle alakalı hem ee orkidin daha o zaman yeni tanıtımları yapıyordu, yeni kullanımlar, yeni günlük pedlere geçişler falan onlar yapıldıktan tanıtım yapıldı. Tanıtım sonrasına da akşam da işte adet olduğu akşamına da biz kızım ile aynı şeyi paylaşmış olduk.” (K7)

“... gösterdim çeşitlerini, birlikte gidip alış-veriş yaptık ee kendim yerleştirdim. Uzun zaman kendi yerleştirirken soruyodu anne doğru mu anne bi bak ön burası mı arka burası mı, doğru mu yerleştirdim (gülme) hala da” (K15)

“... onu tebrik ettim, sarıldım öptüm aramıza hoş geldin dedim (gülme) artık yani ee ağrıların olabilir, sancıların olabilir, sinirli olabilirsin ya da duygusal olabilirsin çünkü ben öyle geçiriyorum. Ee bunlar tamamen bu dönemle alakalı geçici şeyler, çok kafana takma tamam dedi böyle geçirdi yani bu şekilde konuştuk” (K16)

“... ben kızıma ee eee geldiğimde ben artık çok mutlu oldum dedim. Sen genç bir kız oldun dedim, ergenlik sürecine girdin bundan sonra ee daha mantıklı karar verebileceğini düşünüyorum. Çocuk gibi düşünmiceksin hani daha hayata bakış açın değişecek ee kendi fiziğinde değişimleri kendin de gözlemleyebileceksin. Vücut hatların değişecek bu ergenlik sürecinde, belki kötü tarafı sivilcelerin çıkacak, yüzündeki o güzellik biraz değişecek ama her şey daha güzel olucak. Duygularını daha rahat kontrol edebileceksin, olaylara bakış açın bile bir ee çocuk gibi değil bi bir yetişkin gibi olucak. Bunların hepsini ona anlattım” (K19)

“... ee dedim işte ee kızım dedim hani her genç kızın başına gelecek olan bi duygu. Ee böyle yani onun önceden de bilgisi olduğu için ee çok şey olmadı yani” (K22)

“... işte genç kız oldu dedim, artık büyüdün dedim, yani vücut değişiyordu dedim bunları konuştuk” (K25)

“... ee banyoya gittim anne kan gelmiş tamam artık regl oldum herhalde artık sürekli olacak filan demişti, evet demiştim hemen ped vermiştim. Nasıl kullanması gerektiğini göstermiştim, sarılıp öpmüştüm, sen de aramıza hoş geldin demiştim. Artık bundan sonra her ay hem kendime hem sana ped alcam demiştim. Öyle güzel bi şey olmuştu, güzel bi anıydı benim için” (K43)

“... evet eve geldiğinde hemen bana söyledi anne ee ben oldum hani şey oldum regl oldum. Aa tebrik ederim annecim ee diye hani o şekilde konuştuk. Hayırlı uğurlu olsun şeklinde söylemiştim yani. Artık kadınlığa adım attın ve büyüdün diye şey yaptım söylemiştim” (K49)

Katılımcıların 11’i menarş sonrası kızlarına bilgi aktarımında bulunurken hijyene önem vermesinin gerekliliğine ve önemine; hijyenik pedlerin kullanımı, süresi ve nasıl bertaraf edileceği; regl döneminin ne kadar süreceğinden ve sürmesi gerektiğinden, geçirgenlik yapmaması için giyimine dikkat etmesi gerektiği gibi konularda vurgular nitelikte bilgilendirme yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcıların ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

“...karnın ağrıyo mu, iyi misin, tam böyle olacak, hijyenine dikkat etceksin, işte bu pedleri kullanıcaksın, ee yani” (K13)

“... valla çok farklı şeyler konuşmadık. Hani gerekli şeyleri aldık mesela pedleri işte gece daha çok olduğu için farklı kullanması gerektiğini, gündüz farklı kullanması gerektiğini.” (K20)

“... lekелendiğini söyledi ee tarif ettiğim şekilde orkidini yerleştirmiş ondan sonra şey ee yatıp dinlenmesini söyledim, sıcak su torbasını koydum, sakın olmasını, genel de ee tabi ki o benim paylaştım dediğim şeyler de şeyler kendimde bildiğim. Kızım olmadan önce zaten hani ee iştah açılır, bi tatlı isteği olur, sinirlerin bozulur, her şeye bağırsın çağırırsın ya da ağlarsın duygusal şeyler yaşıyoruz. Ee bunların normal olduğunu söyledim ee bu şekilde karşıladık” (K24)

“... soruyorum ee valla işte herhalde gerekli malzemelerini aldım ee ne yapması gerektiğini söyledim, onun dışında pek bi şey hatırlamıyorum” (K30)

“... olduğunda Beste denizdeydi ee denizden geldi galiba bikinisi ee leke olmuş koştura koştura geldi o anlamamış zaten hani acaba denizde bi şey mi ısırdı falan diye düşündü. Sonra ee Beste dedim bu herhalde bi ısırik falan değil dedim hani bu büyük bi ihtimalle sen regl olmuşsun dedim ...sonra bende eline ped verdim yani ee Beste biliyorum ben takmasını dedi herhalde internetlerden artık çocuklar her şeyi biliyo ... bi de ona şey dedim sıkı bi şeyler giy ki hani ped kaymasın işte dışarıya çıkmasın adetini hani altına tayt giy diyorum mesela hani böyle hani çıtçıtli badiler var ya onları giy ki diyorum dışarda falan arkanda bi şey olmasın, hani kaydırmamasın diyorum mesela” (K31)

“... ondan sonra işte konuştuğumuz şeyin olduğunu, ee bundan sonra napması gerektiğini falan söyledim ... bu şekilde, ya işte birkaç gün sürebileceğini, ilk işte az olup biraz sonra artabileceğini falan bu tür şeyleri konuştum” (K33)

“... hatırlamıyorum gerçi çok da ama yok işte ben u şş ona dedim şunu kullancaksın, şöyle yapcaksın falan filan, şu kadar sıklıkla değiştireceksin pedini falan filan diye öyle şeyler anlatmıştım ona” (K34)

“... ee gayet mutlu bi şekilde o bana söyledi anne ben ee adet oldum. Ondan sonra hatta o pedi falan kullanmak bile ben biliyorum dedi ben hatta ben yardımcı olabilir miyim dediğimde yok dedi ben biliyorum dedi sen bana göstermiştin” (K35)

“... gayet normal, yani zaten normal bi şey bu. Hani bu şey yapıcak bi şey değil ki. Herkes oluyo yani, bayanların olcağı bi şey ... ondan sonra gözün aydın falan dedim işte, artık hani bundan sonra sende bana katıldın benim gibi işte şey kullanıcaksın falan ... Ya işte dikkat et hani, gider u şey hani dışarıya çıkmasın, gidip gelirken hani üstün başın batmasın ya da ne bilim hani kullandıktan sonra işte kimse hani tuvalete falan atarken hani düzgün sararak ya da bilmem ne hani bunları anlattım yani kötü görünmesin. Bu yani başka çok bi şey konuşmadık, dikkat etmesi gerektiğini söyledim” (K41)

“... yine aynı şekilde hep aynı şeyleri ben annemle konuştuğum şekilde korkmaması gerektiğini bunun normal bi şey olduğunu vücudun hani ee kötü bi şey olmadığını yalnız temiz bakılması gerektiğini hani temiz tutulması gerektiğini ee mikrop almaması yönünden hijyen olması gerektiğinden sonra kendisiyle de” (K48)

Menarş sonrası kızlarına bilgi aktarımında bulunduklarını ifade eden katılımcıların 2’si menarşın kadın olmaya geçiş olduğuna ve korkulacak bir şey olmadığına dair ifadeler kullandıklarını söylemişlerdir; fakat ana temayı yumurtalıklarla ilişkilendirdiklerini, yani üreme ve doğurganlık temelinde bu bilgi aktarımını gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bu katılımcıların örnek ifadeleri şu şekildedir:

“... artık hani kadınlığa geçiş yapıyosun doğurganlığın belirlendi, korkucağın bi şey değil ... ee ne yapması gerektiği, nasıl ee temizliğine nasıl dikkat etmesi gerektiği, neler yaşayabileceği, ne aralıklarla olucağı adetinin, olmazsa hani şunlar şunlar olabilir şeklinde konuştuk genel olarak” (K8)

“... hani yumurtanın attığını, yumurta atınca vücuttan kadınlar da böyle bi şey olduğunu anlattım ben” (K36)

Katılımcıların 3’ü menarş sonrası kızlarına bilgi aktarımında bulunduklarını fakat bu bilginin hangi bağlamlarda yani bilginin türünün ne olduğuna ilişkin bir şey hatırlamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların ifadeleri ise şu şekildedir.

“... ee dinledi sadece yani ilk zamanlar dinledi bilmediği için hani sonrasında sordu mu valla onun da üzerinden kaç yıl (gülme) 15 yıl geçtiği için kaç yıl geçti işte 11. 11 yaşında olduğuna göre şu an da 28 17 yıl falan geçmiş çok net hatırlamıyorum bu kadar hatırlıyorum” (K28)

“... çok hatırlamıyorum da yani ben de ee çok küçük anne olduğum için küçük yaşlarda bunları yaşadığım için tabi sonradan konuşmuşuzdur. Anlatmışımdır böyle oldu, şöyle oldu, olacak olması gerektiği şeyleri anlatmışımdır. Hatırlamıyorum tam olarak ama büyük ihtimalle konuşmuşuzdur” (K44)

“... hiç bilgin yok ... hiç hatırlamıyorum” (K50)

Buraya kadar olan bulgular; araştırmaya katılan katılımcıların annenin menarş öncesi, sonrası bilgi aktarım durumları ve bağlamları, kız çocuklarına anneleri ve diğer kişiler tarafından aktarılan menarş bilgisine ilişkindir. Menarş ve menstrüasyon bilgisinin aktarımı başlığında toplanan bulguların ikinci bölümü kız çocuklarının

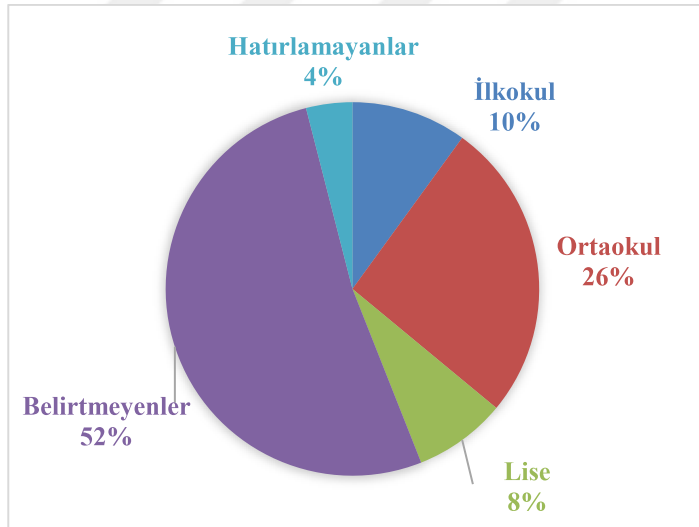
menarş deneyimine dair bulgulardan oluşmaktadır.

3.3.2. Menarş Deneyimi

Araştırmaya katılan 50 katılımcı ile yapılan derinlemesine görüşmelerde elde edilen bulgular, katılımcıların kız çocuklarının menarş deneyimleri ile ilgili verdikleri bilgilerin kendi menarş deneyimi arasındaki farkı anlamak adına önemlidir. Bu başlık altındaki bulgular şu şekildedir;

Kız çocuklarının hangi eğitim döneminde yaşadıkları (Şekil 25), kız çocuklarının ilk kanamayı nerede gördükleri (Şekil 26), kız çocuklarının menarş deneyiminde neler hissettikleri (Şekil 27), kız çocuklarının menarş deneyimlerini baba ile paylaşma durumu (Şekil 28), kız çocuklarının menarş deneyimlerini aile ve çevre ile paylaşma durumu (Şekil 29), kız çocuklarının menarş deneyimini aile ve çevrelerinin nasıl karşılandığı (Şekil 30) başlıklarında temalaştırılmıştır.

Şekil 25: Kız Çocukların Menarşı Hangi Eğitim Döneminde Yaşadıkları

Şekil 25'e göre katılımcıların kız çocuklarının menarşı hangi dönemde yaşadıklarına dair veriler sunulmaktadır. Buna göre katılımcıların 4'ü (%8) ilkokul, 13'ü (%26) ortaokul, 5'i (%10) lise dönemlerinde deneyimlediklerini, 26'sı (%52) kızlarının hangi dönemde menarşı yaşadığına ilişkin bilgi paylaşmazken 2'si (%4) ise kızının menarş deneyiminin hangi dönemde yaşandığını hatırlamadıklarını belirtmişlerdir.

Görüşmelerde katılımcılar kız çocuklarının menarş deneyiminin ne zaman yaşandığı bilgisini ifade ederken kimi katılımcı yaş olarak kimi katılımcı da eğitim dönemi olarak ifade etmiştir. Katılımcılardan edinilen bu veri setini bulgular halinde sunarken karışıklık olmaması için ifade edilen yaş ve eğitim bilgileri düzenleyerek tek bağlam halinde sunulmuştur.

Katılımcıların 5'i (%10) kız çocuklarının menarşı ilkokul döneminde deneyimledikleri bilgisini aktarmışlardır, bu katılımcıların ifadelerini şu şekilde örneklemek mümkündür:

"...kızım biraz erken regl gördü, ee ilkokuldaydı ee hani biraz endişe ettim" (K6)

"... erken olduğu için 5. Sınıfa giderken hani çok erken olduğu, yaşının çok erken olduğu" (K20)

"... ee aslında kızım ilkokul 5. Sınıfta, 5. Sınıfın yaz tatilinde 11 yaşındayken regl oldu" (K28)

"... şimdi ee biri 11 yaşında oldu biraz erken oldu" (K43)

"... o da kaç yaşında oldu valla 11 yaşında mı ne oldu o da" (K45)

Kız çocuklarının menarşı ortaokul döneminde deneyimlediklerini ifade eden katılımcıların 13'ünün (%26) örnek ifadeleri şu şekildedir:

"...kızım da orta 1'de oldu dört sene önce, hatta biz bir Nisan ayıydı" (K1)

"... böyle kızım ee o da 12 yaşında regl oldu. 2 yıldır regli" (K5)

"... o da kaç yaşındaydı o da yine 12 13 yaş arasında falan olmuştu adeti hani gecikmiş değildi. Başka bi şey değil erken değil normal zamanındaydı" (K8)

"... . tam benim gibi o da ben de 12,5 yaşında o da 12,5 yaşında öyle söylim. Yani 13 yokken ikimizde aynı zaman da şey yaptık" (K25)

"... gerçi Yaprak da 6'yı bitirip 7'e geçtiği sene oldu diye ee biliyorum" (K29)

"... hangi yıl olduğunu düşünüyorum ama neyse 7. Sınıfta olduğunu" (K33)

"... 12 yaşında falan 12 yaşındaydı olduğunda" (K34)

"... ama benim kızım orta 2'de oldu, orta 2'nin yine böyle bahar aylarıydı" (K36)

"... Ecem'in geç geldi orta 3'teyken geldi" (K37)

"... orta 2'ye gidiyordu" (K38)

"... işte canan regl oldu işte genç kız oldu işte 11 yaşında" (K39)

Katılımcılardan 4'ü (%8) kız çocuklarının menarşı lise döneminde deneyimlediklerini şu örneklerle ifade etmişlerdir:

“... kızım da benim gibi 14 yaşında oldu regl” (K15)

“.... zaten 14 yaşında da yani geçen yol regl oldu biraz benim gibi geç de oldu 16 yaşında oldu” (K16)

“... ilk defa 15 yaşında oldu zaten” (K17)

“...16'ya gircekti 15 yaşındaydı16'ya girmesine yakındı hatta hastalanmamıştı o” (K31)

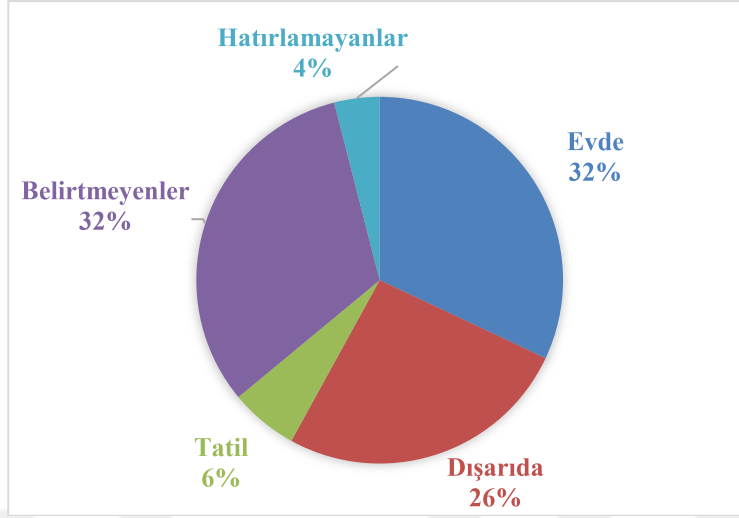
Katılımcıların 2'si (%4) ise kız çocuklarının menarşı hangi dönemde yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcıların örnek ifadeleri şu şekildedir:

“... ay ben bunları çok hatırlamıyorum” (K30)

“... hiç bi bilgim yok” (K50)

Menarşın nerede yaşandığına ilişkin bilgi deneyimin nasıl karşılandığına, nasıl hissedildiğine önemli bir katkı sağlamaktadır. Katılımcıların kendilerinin ve kız çocuklarının menarş deyimlerini anlatırken mekân vurgusu yaptıkları görülmektedir. Bunun sebebi evin sunduğu konfor alanının dışarda sunulmaması olarak nitelendirilse de aslında bu durumu, menstrüasyon kanına ilişkin algı ve tutumdan kaynaklı duyulan utanç ve kendilerini güvende hissedememeleri temelinde açıklamak mümkündür. Ayrıca bu durumun katılımcıların kendilerinin menarşı yaşadıkları dönem ile kız çocuklarının menarşı deneyimledikleri dönem farklı olsa da aynı algı, tutum ve davranış pratiklerini barındırması menstrüasyonun olgusunun tabu olduğu noktasında son derece dikkate değerdir. Özetleyecek olursak gerek katılımcıların gerekse kız çocuklarının menarş deneyimlerine bakıldığında evde yaşanan deneyimin bu noktada daha rahatlatıcı olduğu açıkça görülmektedir. Bu doğrultuda görüşme esnasında katılımcılar kız çocuklarının menarş deneyimini nerede yaşadığına ilişkin verdikleri bilgiler şekil 26'da sunulmaktadır.

Şekil 26: Kız Çocukların İlk Kanamayı Nerede Gördükleri

Katılımcıların kız çocuklarının menarş deneyimini nerede yaşadıkları yani ilk kanamayı nerede gördüklerine dair verilerin sunulduğu Şekil 26'ya göre; 16'sı (%32) kız çocuklarının menarşı evde yaşandığını, 13'ü (%26) dışarıda deneyimlediği ve 3'ü (%6) tatildeyken karşılaştığını ifade ederken, 16'sı (%32) nerede deneyimlediğine dair bilgi paylaşmamış olup 2'si (%4) ise kız çocuklarının menarşı hangi yaş veya eğitim döneminde yaşadıklarını hatırlamadıklarını dile getirmişlerdir. Bu katılımcıların çoğunluğu kızların menarş deneyimlerine ilişkin bilgileri paylaşırken tarih, gün, zaman gibi ayrıntıları da hatırladıkları anlatılarında görülmektedir. Aynı zamanda kız çocuklarının ilk menstrüasyon kanı ile karşılaştıklarında yanlarında olmadığını ifade eden katılımcılar buna ilişkin üzüntülerini de dile getirmişlerdir. Bu durum katılımcıların kendilerinin neden kız çocuklarının yanlarında olmadığına dair açıklamalar yaparak bir suçluluk duygusu içerisinde bulundukları araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir.

Katılımcıların 16'sı (%32) kız çocuklarının menarşı evde deneyimlediklerini ifade etmişlerdir, bu katılımcıların ifadelerini şu şekilde örneklemek mümkündür:

"... aynen zaten daha önceden bildiği için tuvaletteyken anne iç çamaşırım kirlenmiş böyle böyle bak falan diye gittim baktım aynen başladı falan dedim böyle bi yaşasın falan yaptık öyle (gülme), o şekilde geçti" (K8)

"... şimdi çok iyi hatırlıyorum onu, bir cumartesi akşamıydı Zeynep tuvalete girdi ve sonra bir ağlama sesi duydum ben (gülme). Aay noldu acaba falan diye, akşam saati yemek telaşı da var gittim bana gösterdi" (K9)

"... evde bi tatil günü ben işteymişim Ece evdeymiş" (K11)

"... ee hatta 23 Nisan'dı hiç unutmuyorum ee 23 Nisan günü o içerden seslendi

herhalde anne diye tedirgin şekilde ee gidip baktığımda iç çamaşırında böyle bir pembeleşme olduğunu görünce regl olduğunu anladık” (K12)

“... ayy hiç hatırlamıyorum nasıldı ya Doğa evdeydi galiba okulda değildi. Evet evdeydi, evet okulda değil evdeydi. İşte ee kilodu kanlanınca ee ped koyduk o kadar” (K13)

“... ee ben o zaman şehir dışındaydım. Kızım babasıyla evdeydi küçük kardeşi de evdeydi. Saat gece 11 civarlarıydı kızım bana telefonda ulaşamamış ee telefonum kapalıymış çünkü. İlk babasıyla paylaşmış bu durumu. Babası da sağlık çalışanı o da ee rahat bi insan o yüzden bu konularda. Babası bi şekilde onu anı kurtarmayı yönlendirmeyi yapmış. Ondan sonra zaten ben gece 12 telefonda gördüm aramaları dedim ki gerçekten bi anne olarak mı his diyim hissettim yani benim kızım o saatte o kadar aramaz, kesinlikle dedim bu saatte bana ulaşması gerekiyo ki bu kadar aradı. Hemen aradığımda zaten ee bana da anlattı durumu ama ilk paylaştığı babasıydı tabi” (K19)

“... ee hatta tatildegdik ilk Kastamonu'ya tatile gitmiştik akrabalarımızın evinde oldu” (K23)

“... ee sonra olduktan sonra da ee herhâlde yaprak gezmeye gitcekti arkadaşlarıyla dışarı çıkıyordu yani böyle basit bi gezmeye gibi falan o zaman olmuştu herhalde. Ben onu da çok hatırlayamadım yaprağa sordum hatta yaprak ne zaman sen olmuşsun annem dedim hani hangi dönemdi yaz olduğunu çok iyi hatırlıyorum. Anne diyo çıkıyorduk öyle olmuşum sen geldin diyo aa tamam kızım işte falan dedin verdin ee bana diyo ben kendim çıktım dışarıya diyo” (K29)

“... kızımın ilk regl deneyimi şeydi ee ben mutfakta hazırlık yapıyodum onun doğum günüydü. Ondan sonra şimdi ee şey olarak ben hani bi yandan bekliyodum regliyi. İşte bizim odadaki tuvalete gitmiş ebeveyn banyosundaki anne diye bağırdığında ben ee onun o bağırma olduğunu anladım (gülme). Ondan sonra böyle şey ee hemen gittim yanına ee şey annem bu sana doğum günü sürprizi oldu aynı zaman da. Yani o güne denk gelmesi ilginç oldu. ya belki gün olarak şeydi işte o gün kutlicaktık doğum gününü tam bilmiyorum hani belki 5 Nisan değilmişti ama kutlamayı o gün yapcaktık o aklımda” (K33)

“... hatta çok iyi hatırlıyorum şubat tatiliydi, okullar tatildi o gün son günüydü tatilin o gün geldi ... valla işte dediğim gibi şubat tatilinin son günüydü, Pazar günüydü hiç unutmuyorum. Ertesi gün okullar açılacaktı ... tabi tabi hiç unutmuyorum, böyle bilgisayarın başındaydı. Anne böyle böyle oldu birden böyle olunca” (K37)

“... nasıl yaşandı okuldan gelmişti ondan sonra tabi yine annee diye bi ses (gülme) ben hemen anlamıştım başına geleceğini anlamıştım. E banyoya gittim anne kan gelmiş tamam artık regl oldum herhalde artık sürekli olacak filan demişti, evet demiştim hemen ped vermiştim” (K43)

“... ama evde oldu evde olunca da ben evde değildim” (K47)

Katılımcıların 13'ü (%26) kız çocuklarının menarşısı dışarıda yani ev dışında deneyimlediklerini belirtmişlerdir. Bu katılımcıların çoğunluğu kız çocuklarının menarş yani ilk menstrüasyon kanaması ile okulda karşılaştıklarını paylaşmışlardır. Bu katılımcıların ifadeleri şu şekilde örnekleme mümkündür:

“... kızım yüzme ile ilgili bi yarışmadaydı o gün için sadece benden ayrıydı ve çok üzüldüm ben ayrı olduğu için” (K5)

“... okulda gördü diye hatırlıyorum yanlış hatırlamıyorsam okulda başladı haber verdi” (K6)

“... ben yoktum ee okuldaydı” (K7)

“... o da bana okuldan geldikten sonra tahmini tam hatırlamıyorum yani direk mesela benim gibi aa kanadım falan anne ben adet görüyorum dedi yani böyle bilinçli olarak söyledi. Regl oldum dedi öyle ben çok şaşırdım tabi duygulandım falan” (K26)

“... yani tabi ki aslında okulda ilk ağrıları başlamış onun ee okulda farketmiş böyle bi şey olduğunu Allahtan tabi ki biliyodu yani başına ne zaman geleceğini ve her zaman çantasında tutuyoduk ee şeyleri hani her an olabilirsiniz diye” (K27)

“... sanırım okulda gelmişti heyecanlanmış, korkmuş okuldaydı ondan sonra küçüktü zaten daha ee arkadaşının birinde mi varmış herhalde öyle bi şey olması lazım hatırladığım kadarıyla. Söylemiş arkadaşlarının bi tanesinin de o önceden olan varmış vermiş ona bilgi bilgili olduğu için tuvalete gidip takmış. Eve geldiğinde bana söylemişti yani bilgiliydi zaten o kadar” (K32)

“... direkman bana söyledi ... okuldan geldiğinde o kendisi okulda farketmiş olduğunu öyle sancılı ve ağrılıydı öyle ... işte ben anne ben hastalandım böyle böyle okulda karnım ağrıdı bi tuvalete gittim baktım ki olmuşum ama hani böyle” (K34)

“... ee yani okula gidiyodu okuldan gelince ee gayet mutlu bi şekilde o bana söyledi anne ben ee adet oldum” (K35)

“... Şirince'ye gezmeye gitmiştik ... böyle güzel yani öyle ee kötü bi deneyim değildi onun için” (K36)

“... de benim işte ee okulda olmuş okuldaydı ... o zaman tek oluyodu ya, geldi anne dedi böyle böyle. O zaman işte bak peçete koymuş” (K38)

“... o da aynı şekilde okuldaydı, o da geldiğinde ee anne böyle böyle dedi o biliyodu zaten hani zaten arkadaşlarından da olanlar vardır mutlaka arkadaş çevresinde. Ondan sonra gözüün aydın falan dedim işte, artık hani bundan sonra sende bana katıldın benim gibi işte şey kullanıcaksın falan” (K41)

“... arkadaşlarında arkadaşının evinde kalıyodu o gün olmuş ee hastalanmış işte orda olmuş. Ee hatta arkadaşı da buralı değildi hani farklı bi yerde Kayseriden di o da böyle yüzüne hani bi küçük bi tokat atmış hatta korkmuş kızım noluyo falan diye böyle gülmüşler, gülüşmüşler. İşte yanakların al al olsun demiş biz de böyle yapılır demiş biz de duyunca şaşırdık. Allah allah dedik hani bana anlattılar gelince eve anne böyle böyle yaptı diye işte. Şaşırmıştık biz de nasıl oluyo falan diye ee gülüşmüştük o kadarını hatırlıyorum” (K48)

“... ee şöyle bir şey ee sanırım ee hatırladığım kadarıyla ee okulda olmuş ve onun öncesinde ee ben onun tavırlarından artık olma hani olabilirsiniz her an olabilirsiniz işte ee şu yaşlarda oluyo gibisinden bi hazırladığım için o kendini ya okulda gelirse, ya başıma, bi şey gelirse ya dışarı hani rezil olurum ondan sonra şey yaparım şeyiyle öncesinden tedbir almış kendine. Yani nasıl diyyim 1

ay öncesinden devamlı ped koymuş şeyin arasına ee külodun arasına. Çünkü şey hani o rezil olma paniği yaşamış o yüzden de okulda olduğunda hiç o yönden ee sıkıntı yaşamadı yani çünkü tedbirliydi yani” (K49)

Katılımcıların 3’ü (%6) kız çocuklarının menarşı tatildeyken deneyimlediklerini belirtmişlerdir, buna dair olan örnekler şu şekildedir:

“... hatta biz bir Nisan ayıydı, bir ön rezervasyonla bir otel ee oteldeydik o gün ve bir yüzme şeyi olacaktı. O sabah uyandığında biliyodu, o da benden görmüştü zaten hep. Hani böyle bir şey olacağından, o benden daha bilgili ve haberliydi jenarasyon olarak. “Aa annecim ben galiba artık bende regl oluyorum” dedi” (K1)

“... mm 11 yaşın temmuzunda 11 temmuzda doğum gününde Mordoğan’da bir ege üniversitesinin kampı var ordaydık. Ee ve ilk orda yaşandı ve yine iş arkadaşlarım vardı oda da” (K2)

“... he ilk regl olduğunda Beste denizdeydi ee denizden geldi galiba bikinisi ee leke olmuş koştura koştura geldi o anlamamış zaten hani acaba denizde bi şey mi ısırdı falan diye düşündü. Sonra ee Beste dedim bu herhalde bi ısırik falan değil dedim hani bu büyük bi ihtimalle sen regl olmuşun dedim. Sonra işte bikinisini falan çıkardı bi duş aldı sonra bende eline ped verdim yani ee Beste biliyorum ben takmasını dedi” (K31)

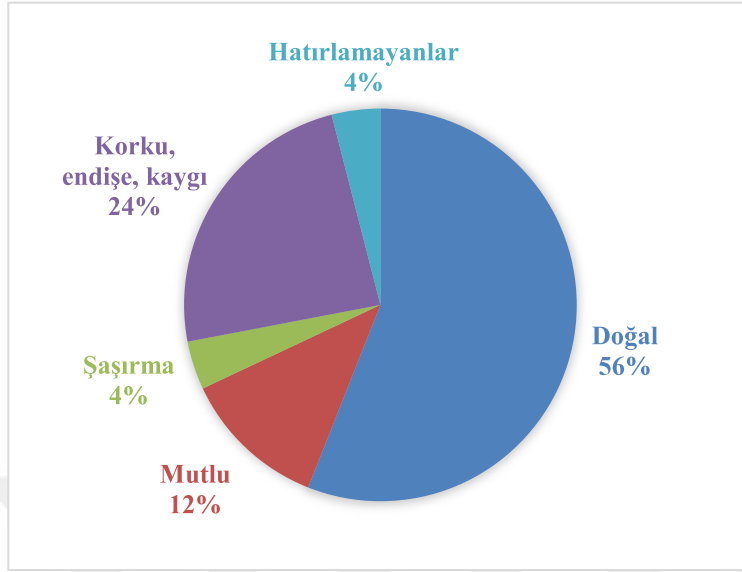
Kız çocuklarının menarşı nerede deneyimlediklerine ilişkin bir bilgi hatırlamadıklarını ifade eden katılımcıların 2’sinin (%4) ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

“... ay ben bunları çok hatırlamıyorum” (K30)

“... hiç bilgim yok ... hiç hatırlamıyorum” (K50)

Yapılan görüşmelerde katılımcılar tarafından bir diğer ifade edilmiş olan bilgi ise kız çocuklarının menarş deneyiminde neler hissettiklerine ilişkindir. Bu bulgu katılımcıların kendi çocukluk dönemlerinde menarş kanına dair hissedilenler ile kız çocuklarının menarş kanına dair hissedilenleri karşılaştırmayı mümkün kılması bakımından değerlidir. Bu hususta katılımcıların kız çocuklarının menarşı deneyimlediklerinde yani menarş kanı ile karşılaştıklarında neler hissettikleri Şekil 27’de sunulmaktadır.

Şekil 27: Kız Çocuklarının Menarş Deneyiminde Neler Hissettikleri

Şekil 27’de katılımcılar kız çocuklarının menarş deneyimini yaşadıklarında yani ilk kanamayı gördüklerinde neler hissettiklerine ilişkin veriler sunulmuştur. Buna göre katılımcıların 28’i (%56) kızlarının doğal karşılayarak olumsuz bir duygu durumunda bulunmadıklarını; 12’si (%24) kız çocuklarının ilk kanamayı gördüklerinde korku, endişe, kaygı hissettiklerini; 6’sı (%12) menarş kanını gördüklerinde menstrüasyon oldukları için sevinerek mutlu olduklarını; 2’si (%4) kız çocuklarının ilk kan ile karşılaştıklarında şaşırdıklarını, 2’si (%4) ise kız çocuklarının ilk kanamayı gördüklerinde neler hissettiğine dair bir bilgi hatırlamadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan kimisi kız çocuklarının doğal, olağan karşılamasının nedenini öncesinden biliyor olmaları olarak ifade ederken; kız çocuklarının ağladıklarını, korktuklarını ifade eden kimi katılımcılar da bildiklerini fakat yine de bu şekilde karşıladıklarını ifade etmiştir. Buradan da anlaşılabileceği gibi aslında menarş yani ilk menstrüasyon deneyiminin doğal, olağan karşılanması ya da karşılanmaması menarş öncesindeki bilgi aktarımından bağımsız bir durum olarak açıklamak yanlış olmayacaktır.

Katılımcıların 28’i (%56) kız çocuklarının menarş deneyimlediklerinde doğal karşıladıklarını ve rahat olduklarını ifade ederek kendilerine haber verdiklerini belirtmişlerdir. Aynı zaman da bu katılımcılar kızlarının ilk menstrüasyon kanamasını doğal karşılamalarının sebebini kızlarının menstrüasyon hakkında önceden

konuşuklarını ve kızlarının bilinçli olduklarını ifade ederek açıklamışlardır. Bu katılımcıların ifadelerini ise şu şekilde örneklemek mümkündür:

“... aa annecim ben galiba artık bende regl oluyorum, dedi ve ee o gün biz yüzmemize rağmen o yüzmedi ve çok doğal karşıladı” (K1)

“... hem biyolojik hem terimsel hem duygusal ne olduğunu da çok iyi bildiği için aa ne oluyo olmadı. Aa anne o gün oldu o gün geldi galiba dedi. Ne yapması gerekiyorsa onu yaptı. Onun haricinde de hiç bi absürt durum yaşamadık açıkçası çok hazırlıklı bi çocuğu çünkü çok bilinçliydi yani öyle söyleyim” (K4)

“... yani şey ee zaten ilk benimle paylaştı o. Ondan sonra gayet şeydi, hatta dedik ee o dönem başka bi arkadaşı da aynı şekilde olmuştu. İşte bu çok ee kızlar için güzel bi şey işte bunu kutlamasını yapabiliriz. İşte hep birlikte hatta arkadaşlarıyla buluştuk ondan sonra ee birlikte bi şey yaptık, kutlama yaptık. Ee şeydi yani keyifliydi öyle söyleyim” (K10)

“... yani o da yine ee bi güvenle işte anne ne oldu u yani böyle mi olacak dedi, böyle olacak dedim” (K13)

“... ee olduğu gün geldi dedi ki anne ben oldum, gösterdi hatta. O hiç çekinmiyor, gösteriyo (gülme) anlatıyo, söylüyo. Sarıldık öpüştük, tebrik ettim (gülme). Dedim ki bu yetişkin hayatına büyüklerin hayatına bi atılım o kadar” (K15)

“... zaten bunun normal olduğunu o da biliyodu, korkmadı hani ee kabullenmişti zaten. Bak pedi böyle kullanıcaksın, şöyle olucak, böyle olucak normal karşıladı o da yani hani bi sıkıntısı olmadı onun da” (K17)

“... ee şöyle o anne ben ee şey dedi kanamam geldi dedi hatta şey yaptık ben sevindim böyle bi öptüm falan ondan sonra korkma hani bu bundan sonra gelecek ondan sonra senin sağlıklı olduğunu gösteriyo dedim hani bu dedim sağlıklı bi bünyen var” (K21)

“... o da bana okuldan geldikten sonra tahmini tam hatırlamıyorum yani direk mesela benim gibi aa kanadım falan anne ben adet görüyorum dedi yani böyle bilinçli olarak söyledi. Regl oldum dedi öyle ben çok şaşırdım tabi duygulandım falan” (K26)

“... ee o haber verdi bana. Ee haber verdi işte anne dedi senin anlattığın ee olay gerçekleşti herhalde dedi ee korkmadan gösterdi, haber verdi işte böyle böyle diye” (K28)

“... işte ben anne ben hastalandım böyle böyle okulda karnım ağrıdı bi tuvalete gittim baktım ki olmuşum ama hani böyle bi merak hani büyümüş öyle şey hissetmişim. Hani onun için çok özel bi şeydi bence. Hani büyüdüğünü hissetti diye düşünüyorum ben o zaman” (K34)

“... geldi anne dedi böyle böyle. O zaman işte bak peçete koymuş dedim tamam annecim ben sana korkma demiştim dedim. Anne korkmadım zaten dedi, biliyodum dedi öyle yani” (K38)

“... valla şimdi kaç sene oldu şey yapmadım da normal yani. Anne dedi ben dedi böyle böyle kanamam geldi dedi. Tamam çocuğum dedim ben sana daha önceden bilgilendirmiştim dedim ondan sonra normal yaşantımıza ee devam ettik yani. Öyle fazla bi şey yadırgama olmadı, daha önce bildiği için” (K40)

“... gayet normal, yani zaten normal bi şey bu. Hani bu şey yapıcak bi şey değil ki, herkes oluyo yani, bayanların olcağı bi şey” (K41)

“... a normal o da regl olduğunu öğrendikten sonra normal şekilde aynı benim gibi o da kendi çapında şey yaptı yani” (K44)

“... evet eve geldiğinde hemen bana söyledi anne ee ben oldum hani şey oldum regl oldum. Aa tebrik ederim annecim ee diye hani o şekilde konuştuk. Hayırlı uğurlu olsun şeklinde söylemiştim yani. Artık kadınlığa adım attın ve büyüdün diye şey yaptım söylemiştim” (K49)

Katılımların 12’si (%24) kız çocuklarının menarş ile yani ilk menstrüasyon kanı ile karşılaştıklarında ağladıklarını, kaygılı olduklarını, korktuklarını, endişelendiklerini dile getirmişlerdir. Katılımcıların kız çocuklarının yaşadıkları bu duygular; menstrüel ağrı karşısında tolerans, menstrüel kanını üzerine geçirgenlik yapabilme olasılığı, ağrının konsantrasyona olumsuz katkısı olacağı düşüncesi, konfor alanlarının dışına çıkılması gibi nedenler ile bu tepkileri verdikleri katılımcıların anlatılarından anlaşılmaktadır. Bu katılımcıların ifadelerini örneklemek gerekirse:

“... Zeynep tuvalete girdi ve sonra bir ağlama sesi duydum ben (gülme) aay noldu acaba falan diye” (K9)

“... ee şaşkındı biraz da korkmuştu kaygılıydı ee ama öncesinde beklediği bi şeydi çünkü diğer arkadaşları artık olduğu için ee kendi aralarında paylaşım da bulunmuşlar ... daha rahat geldi benimle paylaştı ee biraz kaygısını gidermek zor oldu çünkü çok ağrısı vardı ee ağrıya tolerans az. Çok ağrım var niye bu kadar ağrım var ee bu geçecek mi ben işte 1 hafta boyunca bu ağrıyla nasıl yaşicam, okula nasıl gidicem, benim rezil olma kaygılarımın ee dışında yani küçükken yaşadığım onun en büyük kaygısı ağrıydı ve odaklanamama. Bu yıl sınav yılı LGS’e hazırlanıyo konsantrasyonuna engelleyen bi faktör olarak görüyo” (K18)

“... yani ee çok sıkıntılı yaşamadı. Arkadaşlarından da bildiği kadarıyla, ben de ona destek oldum işte evde. Ee çok sıkıntı yaşamadı, benim yaşadığım sıkıntıları yaşamadı ... iki de bir ped değiştiriyodu hani ıslanmadan hemen ben değiştireyim diyodu hemen tuvalete gidiyodu karnım ağrıyo falan böyle ... ee ilk tabi o da panik oldu. Her ne kadar konuyu bilse de ee işte altıma çıkıyo mu, oturamıyodu, kalkamıyodu, toplu alanlara katılmakta zorlanıyodu” (K20)

“... ya benim kızım çok gergindi ... ilk olduğu dönem de çok az bi kanaması oldu ama yine de çok ağladı, çok tepki verdi. Annecim tamam geçecek bu böyle normal bi şey, olmaması kötü falan diye anlattım. Elimden geldiğince anlatmaya çalıştım ama benim kızım yani 1 yıl nerdeyse kabullenemedi. Hatta ben keşke erkek olsaydım dedi falan ama benim kızım biraz anormal bi çocuk (gülme)” (K23)

“... bana bi şeyler oluyo diye tedirgin olmuştu, korkmuş, bi şey mi oldum diyo o da başka bi şey zannetmiş o da” (K27)

“... hatta Beste dedi ki gülmüştü hatta Beste ağlamıştı ya şeyde adet olduğu zaman ağlamıştı. Beste ilk adetini de ağlamıştı” (K31)

“... heyecanlanmış, korkmuş okuldaydı ondan sonra küçüktü zaten daha ee arkadaşının birinde mi varmış herhalde öyle bi şey olması lazım hatırladığım kadarıyla. Söylemiş arkadaşlarının bi tanesin de o önceden olan varmış vermiş ona bilgi bilgili olduğu için tuvalete gidip takmış. Eve geldiğinde bana söylemişti yani bilgiliydi zaten o kadar” (K32)

“... sadece o da sadece benim gibi endişe duydu. Hani acaba bulaşır mı eder mi” (K36)

“... ee büyük kızımın ilk regli deneyimi kötüydü, çok ağrılı oldu ... çok ağrısı olmuş, korkmuş ağrısı olduğu için” (K42)

“... ilk başta korktu yani görünür diye korktu etti” (K45)

“... çok ağlamıştı birdenbire çok korkmuştu. Biliyodu hani ne demek olduğunu biliyodu bi de ben onu daha önce hep çantasına koyardım. Hani sakın korkma bi şey olduğunda hemen bunu çıkart kullan diye okula giderken çantasına koyardım. He anlatırdım böyle bi şey oldum mu sakın korkma bi şey olursa hemen bunu yerleştir hiç bi şey yok, bi sorun olmicak falan derdim. Ama evde oldu evde olunca da ben evde değildim bi telefon açıyo ağlayarak hatta bana ulaşamamış babasına ulaşmış, babası korkmuş bi şey oldu diye sonra babası bana ulaştı ee kız ağlıyo çabuk koş evde bi şey oldu herhalde. Bi koştum gittim oturmuş ağlıyo ama bilerek bilinçli. Hani bilinçliydi yani ne olduğunu biliyodu öyle” (K47)

Katılımcıların 6’sı (%12) kız çocukları menarşı deneyimlediklerinde mutlu olduklarını, sevindiklerini veya heyecanlı bir şekilde kendilerine haber verdiklerini ifade etmişlerdir. Aynı zaman da kız çocukları kendilerini büyümüş olarak gördükleri kimi katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Bu ifadeler şu şekilde örneklenebilir:

“... sevindik işte karşılıklı sevindik falan ee büyüyo diye öyle hatırlıyorum çok da ayrıntı hatırlamıyorum tabi” (K6)

“...aynen zaten daha önceden bildiği için tuvaletten anne iç çamaşırım kirlenmiş böyle böyle bak falan diye gittim baktım aynen başladı falan dedim böyle bi yaşasın falan yaptık öyle (gülme), o şekilde geçti” (K8)

“...ee çok mutlu olduk tabi, kutladık falan herkese haber verdik (gülme)” (K12)

“... o ee korkudan çok mutluydu gerçekten benim kızım mutluydu çünkü olaya bu gözle bakıyodu ben artık büyüdüm, ben artık yetişkin bir kız çocuğuyum, artık çocuk sıfatından çıktım böyle baktı olaya benim kızım” (K19)

“... heyecanlı bi şekilde geldik ee adet olduğunu söyledi. Regl olduğunu söyledi ee normal hani korkusu da olmadı, duygusal bi an oldu, bu şekilde ... ee böyle yani onun önceden de bilgisi olduğu için ee çok şey olmadı yani. Çok tuhaf karşılamadı, şeydi yani arkadaşlarından falan duyuyodu, bu şekilde” (K22)

“... ee gayet mutlu bi şekilde o bana söyledi anne ben ee adet oldum. Ondan sonra hatta o pedi falan kullanmak bile ben biliyorum dedi ben hatta ben yardımcı olabilir miyim dediğimde yok dedi ben biliyorum dedi sen bana göstermiştin” (K35)

Kız çocuklarının menarşı deneyimlediklerinde yani ilk kanamayı gördüklerinde garip, tuhaf gibi bir duygu durumunda olduklarını niteleyen katılımcıların 2'sinin (%4) ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

“... böyle bi garip oldu Deniz. Bende bizde onu korkutmamak, korkmaması için gayet normal, sıradan aa işte şimdide senin başına geldi, sende bu süreci yaşacaksın işte bilmek başka yaşamak başka ee öyle.” (K2)

“... ee şöyle söyledim dediğim gibi kızım o kadar sakinleşti ki hani böyle ruh gibi oldu. hiçbir şey konuşmuyo, tuhaftı yani çok farklıydı çok tuhaftı hani böyle yanlış bi şey yapmış gibiydi. Hani bi durgunluk geldi bi sessizlik geldi” (K25)

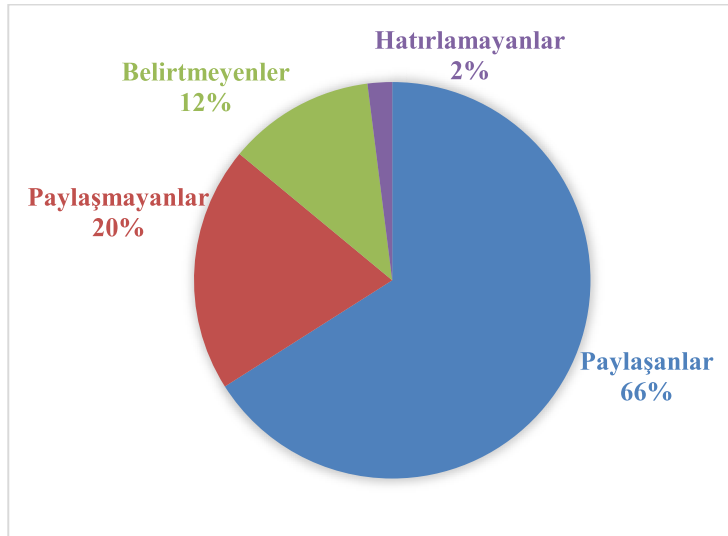
Katılımcıların 2'si (%4) ise kız çocuklarının menarş deneyimlerine ilişkin ilk kanama karşısında neler hissettiklerine dair aktarımda bulunacak bilgileri hatırlamadıklarını dile getirmişlerdir. Bu katılımcıların ifadeleri ise şu şekildedir:

“... ay ben bunları çok hatırlamıyorum” (K30)

“... hiç bilgim yok ... hiç hatırlamıyorum” (K50)

Yapılan görüşmelerde hemen hemen hiçbir katılımcı kendi menarş deneyimlerini anlatırken baba ile paylaşılma bilgisini ifade etmemiştir. Fakat kız çocuklarının menarş deneyimlerini anlatırken baba ile paylaşma durumuna ilişkin bilgiler de katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Baba ile paylaşıldığını ifade eden katılımcıların kimisi menarş veya menstrüasyon hakkında babalarının kızları ile aralarında konuşma geçtiklerini kimilerinin ise aralarında bir konuşma geçmediklerini belirtmişlerdir. Bu bilgilere ilişkin veriler Şekil 28'te sunulmuştur.

Şekil 28: Kız Çocuklarının Menarş Deneyimlerini Baba ile Paylaşma Durumu

Görüşme yapılan katılımcıların kız çocuklarının menarş deneyimlerini babaları ile paylaşılma durumuna dair verilerin sunulduğu Şekil 28’de sunulmaktadır. Buna göre katılımcıların 33’ü (%66) kız çocuklarının menarş deneyimini paylaştıklarını, 10’u (%20) kız çocuklarının menarş deneyimlerine dair baba ile paylaşmadıklarını, 6’sı (%12) kız çocuklarının menarş deneyimini baba ile paylaşılma durumuna dair bilgi ifade etmezken, 1’i (%2) ise kız çocuklarının menarş deneyimlerini baba ile paylaşma konusuna ilişkin bir bilgi hatırlamadığını aktarmışlardır.

Katılımcıların 33’ü (%66) kız çocuklarının menstrüasyon deneyimlerini eşleri ile paylaştıklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcılar kızlarının menarş deneyimlerini kendilerinin paylaştıklarını ya da kızlarının babalarına haber verdiklerini dile getirmişlerdir. Kız çocuğunun menarş deneyiminden haberdar olan her baba ile kızı arasında konuşma geçmediği de katılımcılar tarafından paylaşılmıştır. Aynı zamanda kız çocukları ile konuşan babaların olumlu bir tutumla kızlarına destek verdikleri, tebrik ettikleri katılımcılar tarafından dile getirilmişlerdir. Buna karşın aralarında konuşma olmayanların ise bu durumu kızının paylaşılmasını çekindikleri için istemediği veya eşinin kızı ile bu tarz bir konuşma olmaması durumu kızlarının ve babaların kişiliği ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Bu doğrultuda katılımcıların ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

“... oo kızım büyümüş genç kız olmuş dedi.” (K1)

“... evet evet hani eşim öyle bi konuşma yapmadı o onun da kafası o eski babalarımızın kafalarından olduğu için (gülme) yani öyle bir mesafe kız çocuğuyla olan bir mesafeli durumu onda da olduğu için işte ee öyle bi karşısına alıp da öyle bi konuşma yapmadı” (K3)

“... geçti yani eşimde gene tebrik etti. Öncelikle tebrik etti, çok güzel bi şey bu dedi, sağlıklı olduğunun göstergesi dedi, ardından senin için yapabilceğim bi şey var mı dedi, e herhangi bi ihtiyacın var mı dedi, sarıldı, öptü.” (K5)

“... kızım açık açık bunu babasıyla dahi konuşurdu. Yani bizim evde saklı olayımız yok. Ben hastayım, ellemeyin, sancım var ee sancımdan dolayı ee ortada hijyen pedlerini babaya da aldırırdı hijyen pedlerini ortada da dururdu.” (K7)

“... babası da aynı şekilde işte destek oldu ona.” (K10)

“... tabi tabi herkes hemen. Evet babasıyla konuştu zaten kendisi haber verdi ee ayrıldık o dönemde. Hemen telefonla aradı baba ben regl oldum dedi. Ooo hadi tebrik ederim dedi, hayırlı olsun babası da o da öyle konuştular.” (K12)

“... yani öpüp öpüp kokladı yani çünkü onun büyümesini istemiyo. Sorun burda yani hep küçük kalsın istiyo ya ondan (gülme). Yani o öpüp öpüp kokladı, ne zaman büyüdüün yani bu bizim için bi büyüme alameti olduğu için. Bi yandan da

endişelendi kızımız büyüyo ya Allah kahretsin yani regl olmanın ötesinde hani kıyamadık. Niye büyüyo, böyle kalsaydı hani regl olmasaydı Allah kahretsin öyle yani.” (K13)

“... genç kız oldun, eşime söylediğim zaman dedi ki banane sen neden bana bunu anlatıyorsun (gülme). Yani evet biz birbirimizi bulduk iki geri kafalı (gülme) öyle bi deneyim” (K15)

“... tabi söyledim ben söyledim, kızım biraz çekindi.” (K17)

“... ee ben o zaman şehir dışındaydım. Kızım babasıyla evdeydi küçük kardeşi de evdeydi. Saat gece on bir civarlarıydı kızım bana telefonda ulaşamamış ee telefonum kapalıymış çünkü. İlk babasıyla paylaşmış bu durumu. Babası da sağlık çalışanı o da ee rahat bi insan o yüzden bu konularda. Babası bi şekilde onu anı kurtarmayı yönlendirmeyi yapmış.” (K19)

“... evet, genç kız oldu kızımız dedim ondan sonra bi gülümsedi bi şey yaptı büyüyo artık ondan sonra büyüyo artık öyle o şekilde konuştuk hani memnun oldu yani.” (K21)

“... hayır, he evet ben paylaştım tabi, hayırlı uğurlu olsun dedi (gülme).” (K23)

“... ben söyledim şimdi hatırladım söyledim evet telefonda. Ee söyledim çok böyle şaşırdığımı ve duygulandığımı hatırlıyorum babasının, söyledim evet.” (K26)

“... ya tabi ki söyledim evet tabi ki ... ya o da tabi ki doğal karşıladı biraz ee tabi ki o da tedirgin oldu ama artık hani kızım büyüdü gibilerinden tedirginliğini o da yaşadı ama tabi ki doğal karşıladı.” (K27)

“... ee babasına söyledim mi onu düşündüm şuan da (gülme). Babasına söyledim ama böyle davulla zurnayla karşılamadık hani ee çok böyle yaymadık diyim. Babası bildi ama kendi içinde bildi.” (K28)

“... evet yani gayet modern bi aileyiz, geldiğinde söylemiştim hemen babasına kızımız genç kız oldu bugün ... aa babası hemen sevdi, evde bi genç kızımız mı var artık, büyüdü mü artık, oo falan filan dedi ama dedi hayatı yine dolu dolu yaşa hemen genç kız oldun hemen gerçek genç kız olmadın daha 18 yaşını doldur bakalım falan dedi. Küçük olduğu için öyle.” (K32)

“... evet evet evet ... ya o tabi doğal bi şey ee bu yaşanılacak bi olay. Ee baba kız ilişkisi güzeldi biz de.” (K36)

“... evet, evet ... babası ee öyle şeylere bi şey yapmaz. Dedi daha küçük değil mi dedi işte eskiden bizim zamanımızda 13 14 yaşlarına geldiğimiz zaman oluyoduk ya o yüzden bu daha küçük değil mi, daha 12 yaşına girmemiş. Dedim ki bu zaman böyle dedim.” (K38)

“... evet paylaştım aa dedim yani artık genç kız oldu ... hiçbir tepki vermedi ı ne kadar çabuk büyüyo, zaman ne kadar çabuk geçiyo dedi, o kadar.” (K39)

“... tabi canım baba zaten bizim çok yani şey değildir hani böyle geri kafalı falan değildir ... ben söyledim ... Hayırlı olsun (gülme) dedi bi şey demedi yani.” (K41)

“... ben babasına falan hemen söyledim. Kızımız adet oldu falan gibi hemen söyledim yani, şey yapmadım öyle çekinmedik yani çekinilcek bi şey değil. Kadınların ee doğasında var yani bu çekincek bi şey değil bence ... yani normal

karşıladi, olması gerektiği için olması gereken bi şey. O da sevindi kızının büyüdüğünü gösteren bi şey bu, o da sevindi” (K42)

“... ailede eşime hemen söylemiştim (gülme) o da ne çabuk oldu, ne çabuk büyüdüler falan baya duygulanmıştık yani ... yani direk bu konuyla ilgili değil de babası bildiğini belli etmişti. Hani böyle gülümseyerek falan sarılmıştı kızımıza, güzeldi yani çok güzeldi.” (K43)

“... söyledim böyle böyle hani kızım adet oldu filan dedim, haberi var yani söyledim ... aa o da izah etti hani üstten kapalı olarak hani korkulcak filan bi şey yok dedi. Hani her kız da oluyo filan gibisinden, böyle konuştu hani şey yapma dedi korkma dedi.” (K45)

“... evde orkidimiz yoktu kalmamıştı. Akşam babası vardı babasına gittim söyledim hani ben çıkmadım. Hani o da yani ona da söyledim babaya da bak düşün yani. Dedi niye dedi noldu dedi hani (gülme) seninkisi daha yeni bitti dedi nerden çıktı dedi. Artık bi genç kızımız da var dedim filan dedim iyi dedi hayırlı olsun dedi gitti orkid aldı geldi. Sonra dedi babam biliyo mu yok dedim baban bilmiyo söylemedim annecim dedi söyleme dedi. Hani sen rahat ol filan diye söylemedim öyle.” (K46)

“... paylaşmadım ama zaten paylaşısam paylaşsam o zaten anlamıştı. Onun ağlayışından o ee bi şey olduğunu anlamıştı ama hiç sormadı. Zaten ee az çok tahmin edebiliyordu herhalde. O da bilinçli olduğu için hani.” (K47)

“... tabi tabi tabi paylaşmıştım tabi. Sevindi ama o da tabi bildiğini bildirmede.” (K48)

“... evet ona söylemiştim daha dikkatli olmasını, genç kızlığa adım attığını ee zaten belirtmiştim söylemiştim o da çok fazla üstünde konuşmadı hani yani kızıyla konuşmadı tabi ki ama ben kendisine söylemiştim yani.” (K49)

Katılımcıların 10’u (%20) kız çocuklarının menarş deneyimlerini eşleri ile paylaşmadıklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcılar kiminin eşlerinden ayrı olmaları, kiminin ise eşinin menstrüasyon konusuna bakış açısının farklı oluşu sebebiyle haberdar olmadıklarını da paylaşımlarında dile getirmişlerdir. Bu katılımcıların ifadelerini örneklemek gerekirse:

“... o sırada abisi yoktu, üniversite dışarda okuyo oğlum benim. Babası vardı, babası zaten olayı anlayamadı o ee biz kendi aramızda konuştuk, ben onu sakinleştirdim.” (K9)

“... çok paylaşmadık ee zaten bir abimiz ee o zaman babamız yoktu yanımızda ee ikimiz kalıyoduk ee çok paylaşıcak bi şey yoktu.” (K20)

“... babasıyla şey olarak paylaşmadım.” (K22)

“... çok değil çok değil, hala konuşmaz eşim.” (K25)

“... ee ama yani dediğim gibi çevrede babasına nasıl söyledi bilmiyorum ... Yaprakla o zaman zaten babayla biz ayrıldık” (K29)

“... zannetmiyorum, olduysa da ben bilmiyorum.” (K30)

“... eşime paylaşmadım.” (K33)

“... ailede kimsenin haberi olmadı yani sadece geldi direkman bana söyledi hayır” (K34)

“... babasıyla paylaşamadım çok daha sonra söyledim çünkü babanın bu konulara bakış açısı çok farklıydı. Kızıyla ilgili kime o da bu konuların aile içinde konuşulmıcamı işte çocuklarla bu tür şeylerin konuşulmaması gerektiğini ee savunan, bunları söyleyen birisiydi. Ki kız çocuğunun böyle bi şey yaşadığını mümkün değil ve hiç bi günde sormadı yani ben söyleyene kadar. Hani bizim kızımız var, bizim kızımız hastalanıyo mu, adet oldu mu, olmuyo mu, normal mi oluyo veya ee böyle bi şeyler hiç ee sormadı. Ben ee kızımız biraz daha böyle ortaokul lise çağlarına geldiği zaman bi gün bi tartışmada dedim ki yani hani sonuçta biz bi kadınız, biz bi bayanız, bizim bu tür problemlerimiz de var.” (K35)

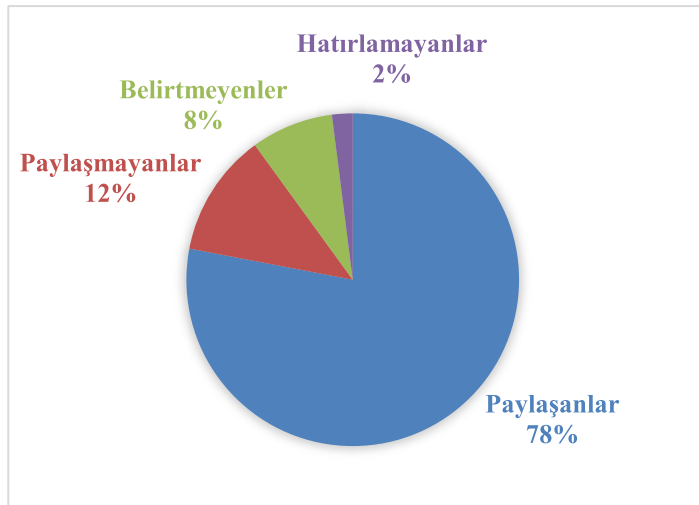
“... babamız bilmiyordu.” (K40)

Kız çocuğunun menarş deneyimini eşi ile paylaşma durumuna ilişkin bir şey hatırlamayan yalnızca 1 (%2) katılımcı bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“... hiç bilgim yok ... hiç hatırlamıyorum” (K50)

Buraya kadar sunulan bulgular katılımcıların kız çocuklarının menarş deneyimlerinin hangi eğitim döneminde, nerede yaşandığı, kız çocuklarının menarşı deneyimlerken neler hissettiği ve babaları ile paylaşılma durumuna ilişkindir. Ayrıca yapılan görüşmelerde katılımcılar kız çocuklarının menarş deneyimini aile ve çevreleriyle paylaştıklarını da dile getirmişlerdir. Bu bilgiye ilişkin bulgular katılımcıların kendi menarş deneyimleri ile kız çocuklarının menarş deneyimlerini paylaşma ve bu paylaşımın nasıl karşılandığına ilişkin verileri kıyas yapabilmek adına önem taşımaktadır. Bu doğrultuda katılımcıların kız çocuklarının menarş deneyimlerini aile ve çevreleri ile paylaşımlarına ilişkin veriler Şekil 29’da sunulmaktadır.

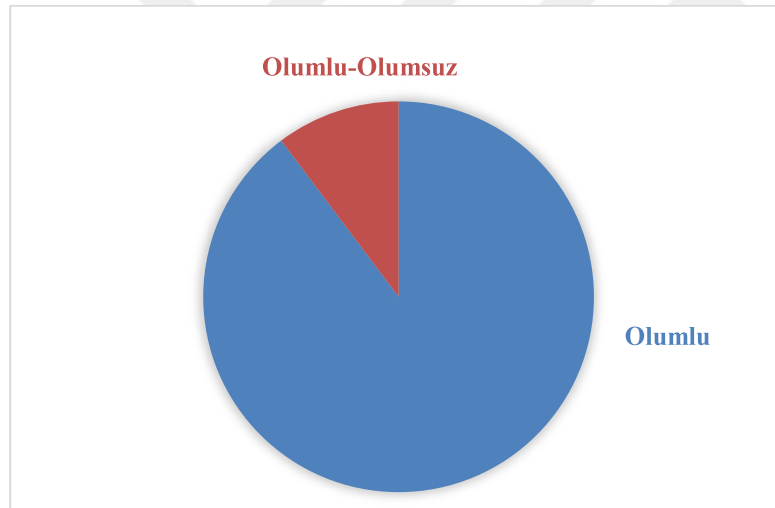
Şekil 29: Kız Çocuklarının Menarşı Aile ve Çevre ile Paylaşma Durumu

Katılımcıların kız çocuklarının menarş deneyimlerini aile ve çevreleri ile paylaşma durumuna ilişkin bilgiler Şekil 29'a göre katılımcıların 39'u (%78) kız çocuklarının menarş deneyimlerini aile ve çevreleriyle paylaştıklarını, 6'sı (%12) kız çocuklarının menarş deneyimini aile bireylerine ve çevreleriyle bu tarz bir paylaşımda bulunmadıklarını, 7'si (%8) kız çocuklarının menarş deneyimlerinin aile ve çevre ile paylaşım durumuna değinmez iken 1'i (%2) ise kız çocuğunun menarş deneyimini aile ve çevreleriyle paylaşım durumuna ilişkin bir şey hatırlamadığını ifade etmiştir.

Kız çocuklarının menarş deneyimini aile ve çevreleri ile paylaştıklarını ifade eden 39 katılımcı bu paylaşımının nasıl karşılandığına ilişkin bilgi aktarımı Şekil 30'da temalar halinde sunulmaktadır.

Şekil 30: Kız çocuklarının Menarş Deneyimini Aile ve Çevrelerinin Nasıl Karşılادığı

Şekil 30'da katılımcıların kız çocuklarının menarş deneyimini aile ve çevreleri tarafından nasıl karşılandığına dair veriler bulunmaktadır. Kızlarının menarş deneyimlerini paylaştıklarını belirten 39 katılımcıdan 35'i kız çocuklarının menarş deneyiminin aile ve çevreleri tarafından tebrik edildiği, sevinildiği, hediye alındığı, kutlama yapıldığı gibi olumlu bir şekilde karşılanırken, 4'ü kız çocuklarının menarş deneyiminin aile ve çevreleri tarafından sevindikleri, mutlu oldukları, kutlama yaptıkları gibi olumlu karşılandıklarını ifade etmenin yanı sıra kendi çocukluk dönemlerindeki tokat geleneğini kızlarına da uyguladıkları veya davranış kısıtlaması gibi uyarıcı nitelikte konuşmalar yapılması sebebiyle olumlu- olumsuz şeklinde

sunulmaktadır.

Aile ve çevreleri ile paylaştıklarını ifade eden katılımcıların 35'i kız çocuklarının menarş deneyimlerinin **olumlu** bir bakış açısı, davranış gibi tutumlarla karşılandığını paylaşmışlardır. Bu doğrultuda katılımcılar aile büyükleri ve çevreleri tarafından kızlarının tebrik edildiklerini, aile veya arkadaşlar arasında kutlamalar yapıldığını, hediyeler alındığını ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların anlatılarını şu şekilde örneklemek mümkündür:

“... ananesi, babaannesi tebrik ettiler ee büyüdüğüne ilişkin bu kadar.” (K4)

“... ee kızım mesela hiçbi şey söylemek istemiyo, herkese söylemek istemedi. Ben daha fazla söyledim açıkçası (gülme) anneme falan söyledim. Ben Turçin için güzel bir parti düzenlemek istiyorum ee sizin de katılmanızı istiyorum falan dedim. Sonra o dönem de Turçin parti düzenlemesine izin vermedi.” (K5)

“... kutlama şeklinde oldu. Yaşasın artık hani kadınlığa geçiş yapıyosun doğurganlığın belirlendi, korkucağın bi şey değil bu kutlama yapacağımız bi şey şeklinde mutlu olduk dediğim gibi” (K8)

“...hatta dedik ee o dönem başka bi arkadaşı da aynı şekilde olmuştu. İşte bu çok ee kızlar için güzel bi şey işte bunu kutlamasını yapabiliriz. İşte hep birlikte hatta arkadaşlarıyla buluştuk ondan sonra ee birlikte bi şey yaptık, kutlama yaptık. Ee şeydi yani keyifliydi öyle söyylim ... yani hep birlikte buluşup bi yerde arkadaşlarla birlikte o günün şeyine bi yemek yemek diyelim ... ee şey aynı kutlama modunu teyzelerle de buluştuğumuzda yaptık, onlar bi hediye aldılar işte sen gayet normal sağlıklısın bunun şeyini bi hediye alalım gibi ee gayet iyidi hoştu yani.” (K10)

“... işte haber verdik bütün eşimize dostumuza sonra ailemizdeki ee bayanlar bir araya geldik işte yengeleri, ananesi, ben vs. ondan sonra he dayıları da vardı hep beraber böyle bi küçük çaplı bi kutlama yaptık, herkes tebrik etti falan öyle” (K12)

“... ee tabi arkadaşlarım onu tebrik etti, Özlem (gülme) mesela işte kadın olmak böyle, kadının getirdiği şeyler, doğurganlık üzerine güzel konuşmalar yaptılar. Ee yani ilk Özlemle paylaştık, diğer arkadaşlarım da ya annem aradı işte yani hani doğurganlığın iyi bi şey olduğunu, bunun doğurganlığı sağladığını, ee paylaştılar. Kadın olmanın iyi bi şey olduğunu, bunun hani bizim bizim eksik yönümüz olmadığını, bunun bizi zenginleştirdiğini u paylaştık.” (K13)

“... ee babaannemize söyledik, babaanne sevindi (gülme) ... babaannenin kardeşleri biz burda çok yakın oturuyoruz. Eşimin teyzeleri oluyo, onlarla paylaştık gülümseyerek karşıladılar aferim (kahkaha) sanki kızımın yaptığı bir şey, tebrik ettiler o kadar.” (K15)

“... herkes tebrik etti (gülme) ee heyecanlı bi şekilde ee herkes ebrik etti artık genç kız oldun, kadın oldun diye herkes tebrik etti yani hatta hediyeler alındı bu şekilde geçti. Onun çok rahat geçti bana göre ee yani öyle tebrik etti duyan herkes çok tebrik etti ona hediye aldılar, kutladılar arkadaşları kutladı böyle geçti.” (K16)

“... annemlerle, babaanneyle, halayla genç kız oldu diye o şekilde. Bizim zamanımızdaki gibi değil sevinerek aa genç mi kız olmuş.” (K21)

“... ee komşumuzla paylaştım, komşularımızla ... ee öyle daha sonra komşularımla paylaştım yani onların da kızları olduğu için he dedi gençliğe ilk adımını atmış dedi öylesine muhabbetimiz oldu, öyle.” (K22)

“... ailede soranlara artık genç kız oldu dedim. Hayırlı olsun dediler ay ne güzel büyümüş dediler bu şekilde karşılandı yani, normal bi şey.” (K25)

“... tabi ben annem gibi değilim. Anneme söyledim, halalarım söyleydim, arkadaşlarıma duyurdum çok mutlu olduğum için hani paylaştım genç kız oldu falan yani öyle güzeldi Yağmur’un ki bence (gülme).” (K26)

“... ona bi işte para vermişim hani yaprak git bugün kendine bi şey al bu ilk regli hediyen olsun kendine. Canın ne istiyorsa bi şey al kendine, bu anı olsun demiştim onu hatırlıyorum... Ananesi sanıyorum ona aa dedi bugün özel bi zaman ee bi artı bi şey alalım, hediye alalım falan gibi olduğunu hatırlıyorum.” (K29)

“... yani ee normal karşılandı öyle hani nasıl diyim hani bizim için kızımla ikimiz için böyle bi coşku gibi oldu (gülme) ... ya şu var ben ee kızıma ilk adet olduğunda ona hediye alıcam diye düşünmüştüm. Ee ve ona ben bi altın kolye aldım regl olduktan sonra. Ona bunun ya hani bu kolyenin o regl olmasına dair olduğunu söyledim ... Bi de bi de şu var o ilk damlalı olan iç çamaşırını saklıyorum. Yani (gülme) pembe pembe bi külotu böyle bi damlacık vaziyette saklıyorum onu.” (K33)

“... ee çevrede bir tutuculuk vardı. Benim de kendi aile çevremde olduğu gibi aa biz arkadaşlarımız arasında işte ee benim kızım ismi Canan, işte cananregl oldu işte genç kız oldu işte 11 yaşında. E bende 11 yaşında olmuştum falan gibi muhabbetler oldu. E tabi ki herkes sevinçle karşılıyo yani büyümenin getirdiği bir şey olarak algılanıyo, bu kadar.” (K39)

“... nerdeyse herkesle (gülme) ablamlar, arkadaşlarım, komşularım filan ... duygulandılar yani aa ne ara büyüdüler.” (K43)

“... babaannemiz, halamız altlı üstü oturduk, alt üst oturuyoruz. Babaannemiz aman benim kızım genç kız mı oldu aman da ne güzel artık dedi hani böyle şey yaptı öptü filan dedi o öyle şey yaptı.” (K46)

“... ee işte komşularım, arkadaşlarımin aynı yaşta kızları olduğu için onlarla böyle muhabbetler yaptık ... ee tebrik ederim ondan sonra artık bir kadın oldun. Ee seni artık büyüdün, genç kızlığa adım attın şeklinde, tebrik ederiz şeklinde konuşmuşlardı.” (K49)

Katılımcıların 4’ü kız çocuklarının menarş deneyimini aile veya çevreleriyle paylaştıklarında mutluluklarını ifade ettiklerini, kız çocuklarının tebrik edildiklerini, aile veya çevreyle beraber kutlama yaptıklarını ve kız çocuklarına hediye alındığı gibi olumlu bir şekilde karşıladıklarını anlatmışlardır. Öte yandan katılımcılar çocukluk dönemlerinde kendilerine uygulanan tokat geleneğini kızlarına da “âdettendir” diyerek uyguladıkları görülmektedir. Bu durum, katılımcıların bakış açısıyla geleneklerin

sürdürülmesi olarak olağan görülmüştür. Burada bir katılımcının kız çocuğu kendisinden değil arkadaşından tokat geleneği ile karşılaşırken bir katılımcı ise kız çocuğuna büyüme söylemini temel alarak davranışlarına dikkat etmesine dair sınırlayıcı ve uyarıcı nitelikte konuştuğunu görüşme esnasında belirtmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların bu yaklaşımlarını **olumlu-olumsuz** bir bağlam olarak nitelendirmek yanlış olmayacaktır. Bu katılımcıların ifadelerini şu şekilde örnekleyebilmek mümkündür:

“... daha sonra teyzeyle beraber pasta aldık evin içinde böyle hani bi eğlence yapılır havasında genç kızlığa geçiş ... biz de genelde genç kızlığa geçişte bi kutlama gibi bi pasta hep beraber anneanne, teyze hep bi arada Ecem’in annesi öyle hatırlıyorum. Yani benim de olduğum bir günde kutlama yapıldı ... herhangi bi şekilde tepki göstermedi çünkü ben ona dedim ki yanakların pembe olabilmesi için bana annemin bu şekilde anlattığı yanakları al al olsun, ergenliğe geçiş oldu yanaklar al al olsun diyince şöyle şöyle (kendi yüzünde gösterdi) yapıldı annecim dedim. Aynı şekilde sana da öyle yapıyoruz dedim ve yaptıkta. Kızıma bu şekilde büyük kızım da yaptım ama küçük kızım da yapılmadı.” (K7)

“... söyledim işte ee bi ben biliyodum bi de işte sitede 1 2 tane kişiye söylemişim böyle. E onlarda zaten Beste biraz iri yarı olduğu için tahmin etmişler hani böyle gelcekler diye ha Bahar sevindi Beste ergenliğe girdi, genç kız oldu artık hani büyüdü hani artık bana şey diyolar hani ee sana yardım eder artık büyüdü hani ben de onla alakası yok diyodum hani Beste büyüün ya da büyümesin bana her zaman yardım eder mesela söylediğim zaman diyorum. İşte sana yardımcı olurlar artık kızların büyüdü işte sen oturursun onlar işlerini falan yapar bana hep bunları söylediler ... Besteye söyledim ben herhalde cık küçük kızıma yapmadım herhalde hatırlamıyorum. Beste’ye söyledim büyük kızıma söyledim gel dedim iki tane tokat atım. Beste bi kere şaşırdı önce hayır dedim böyle bi şey yok dedim sadece bu adetten’dir dedim. Hani tokat atılır sadece işte ee yanakların al al olsun hani makyaj yapmana gerek kalmaz falan o şekilde söyledim ... Beste ilk adetini de ağlamıştı. Sonra işte ben de bu espriyi yaptım adetten suratına işte yanaklarına vurim dedim bu adetten’dir dedim hani yanaklarına vurayım dedim kırmızı kırmızı olsun hatta öyle de güldürmüştüm Beste’yi. Beste ağlamıştı ilk adet olduğunda.” (K31)

“... zaten kuzeni ee olmuştu altta oturan, bi yan da oturan kuzenimiz var, arkadaşları vardı birbirlerine söylemişlerdi zaten öyle normal karşılandı yani ... Onlar biliyodu olmadan önce ... onlar zaten biliyodu şeyi. Benden önce kuzeni var alt katta amca kızı ona da öyle yapmıştık falan filan, benim kızlarım biliyolardı yani. Öyle bi şey olduğunu onlara da yaptım ben de.” (K32)

“... arkadaşlarında arkadaşının evinde kalıyodu o gün olmuş ee hastalanmış işte orda olmuş. Ee hatta arkadaşı da buralı değildi hani farklı bi yerde Kayseriden di o da böyle yüzüne hani bi küçük bi tokat atmış hatta korkmuş kızım noluyo falan diye böyle gülmüşler, gülüşmüşler. İşte yanakların al al olsun demiş biz de böyle yapılır demiş biz de duyunca şaşırdık. Çevremiz de de aynı aynı yani aile olarak zaten arkadaşları da hepimiz aynı şekilde ... normal işte bi döngü olduğunu anlattık, temiz tutulması gerektiğini yani yani herkese söylenmemesi gerektiğini. Hani ulu orta ee ortada görün gösterilmemesi veya

ee daha bi gizli tutulması gerektiğini anlattık o şekilde konuşmuştuk.” (K48)

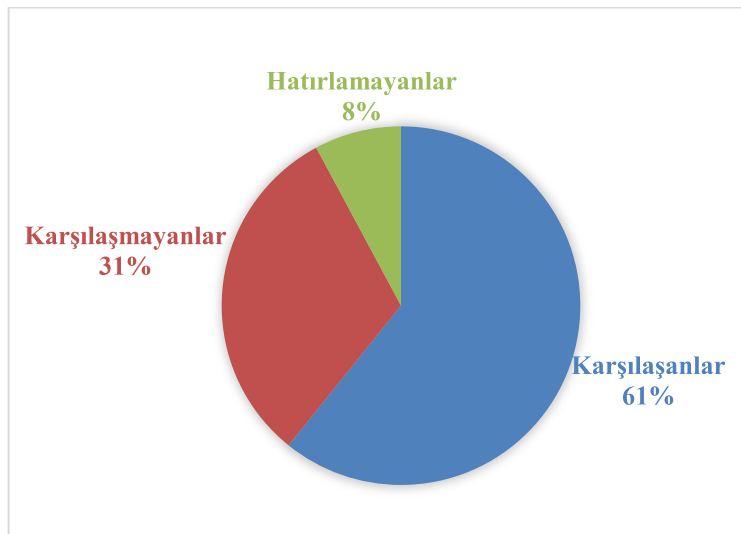
3.3.3. Menarş/Menstrüasyona İlişkin Geleneksel Yaklaşımlar ve Aktarımı

Araştırmaya katılan 50 katılımcı ile yapılan görüşmelerde elde edilen bulgulardan biri katılımcıların kendi çocukluk dönemlerinde menarş ve menstrüasyona ilişkin inanışlar, çeşitli gelenek veya söylentiler ile karşılaşma durumlarıdır. Buna ilaveten katılımcıların bu edinimlerin kız çocuklarına bilgi ve deneyim aktarımında nasıl bir rol oynadığı çalışmanın amacı doğrultusunda incelenmesi önemli bir olgu olarak kendisini göstermektedir. Bu başlık altındaki bulgular şu şekildedir;

Annenin kendi çocukluk döneminde menarş ve menstrüasyona ilişkin geleneksel yaklaşımlar ile karşılaşma durumu (Şekil 31), geleneksel yaklaşımların anneden kıza aktarımı (Şekil 32), geleneksel yaklaşımların geçerli olma durumu (Şekil 33) şeklinde temalaştırılarak sunulmuştur.

Şekil 31’de katılımcıların kendi çocukluğunda menarş veya menstrüasyon dönemlerine ilişkin ailesinden, çevresinden ve yaşlılarından; gördükleri, duydukları veya maruz kaldıkları geleneksel yaklaşımlar ile karşılaşma durumu gösterilmektedir.

Şekil 31: Menarş ve Menstrüasyona İlişkin Geleneksel Yaklaşımlar ile Karşılaşma Durumu

Şekil 31’de sunulduğu gibi görüşmeye katılan 50 katılımcının 31’i (%61) menarş veya menstrüasyon dönemlerine dair çeşitli inanış, gelenek ve söylentiler ile karşılaştıklarını, 15’i (%31) herhangi bir inanış, gelenek ve söylenti ile karşılaşmadıklarını, 4’ü (%8) ise menarş ve menstrüasyona dair bu tarz bir bilgi ile karşılaştıkları ile ilgili bir anı hatırlamadıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcılar kendi çocukluk dönemlerinde menarş veya menstrüasyon ile ilgili öncelikle ilk defa menstrüasyon olan kıza uygulanan tokat geleneği ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Fakat kimi katılımcı tokat geleneğinden duyum yoluyla haberdar olduklarını ifade ederken, kimi katılımcılar tokat geleneğinin kendilerine uygulandığını belirtmiştir. İkinci olarak katılımcılar menstrüasyon isminin şifreli haline karşılık gelen “hala” ifadesini kullandıklarını ve menstrüasyon olduklarında da “halam geldi” şeklinde konuştuklarını aktarmışlardır.

Katılımcılar, menstrüasyon olan kadının erimeleri neden gösterilerek turşu ve peynir dokunamadıklarını; yemeklerin bozulacağı düşüncesiyle yemek yapamadıklarını, menstrüasyon dönemlerinde saç, tırnak kesemediklerini ve vücut tüylerini temizleyemediklerini; menstrüasyon dönemlerinde hamuryoğuramadıklarını ifade etmiş ve bu söylemsel inanışlar çerçevesinde çeşitli pratiklere maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda katılımcılar menstrüasyon döneminde, kadınların kirli ve hasta olduğu, evde ayrı bir odada tutulması gerektiği, bebekleri görmemeleri gerektiği, menstrüasyon dönemlerinin gizli tutulması, taşta oturduklarında çocukları olmayacağı ve sancıları olacağı, erkeklerin eli tutulduğunda veya yan yana yüründüğünde kan geldiği, menstrüasyon döneminde kullanılan bezleri temiz yıkamazlarsa öldüklerinde o bezlerin suyunun ağızlarına sıkılacağı, kaç tane çatı sayarlarsa o kadar gün regl olacakları, menstrüasyon sancılarının doğum yaptığında geçeceği, menstrüasyon döneminde cinsel birliktelik yaşamamaları gerektiği ve denize giremeyecekleri gibi aile veya çevreden duydukları söylemleri ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda katılımcıların bu geleneksel söylem, yaklaşım ve uygulamalara ilişkin anlatıları şu şekilde örneklenebilir:

“... yani en çok şunu duyardık işte taşta oturma çocuğun olmaz gibi böyle reglken özellikle” (K1)

“... valla bi artık yanaklar kızarsın diye mi artık nedir nasıl bi gelenektir bilmiyorum ama bi güzel tokat yemiştin yani. O da annemden değil, annemi yönlendiren arkadaşı vasıtasıyla ee öyle bi tokat yemiştin” (K2)

“... ben karşılaşmadım, kendi ailemden ama kız çocuklarına minik bi galiba böyle yanağına vurma, kızsarsın işte utançlık hissi gibi öyle bi şey var galiba onu biliyorum. Ama bende olmayan bizim inanmadığımız, benim inanmadığım bi şey açıkçası” (K4)

“... işte birincisi tokatı yememdi (gülme). Yüzüm kırmızı olucak dediler (gülme) ... ee ben mesela ee regli isminden rahatsızlık duyan arkadaşlarım vardı benimki geldi halam geldi gibi (gülme) konuşmalar geçerdi aramızda” (K5)

“... anneme söylediğim de annem yavaşça yüzüme bi tokat attı, ee gülümseyerekten. Ben dedim ki bi de bunun üzerine tokat mı yeniyo annem hayır dedi genç kız olduğunda bir göğsüne eskiler takılırlarmış ee bilemiyorum biliyonuz mu kase kapatılma. Bir göğüste kase kapatılma olayını ee espiyle yaptı bir de işte yüzüme bi tokat atıp yüzüm pembe pembe olsun bundan sonra dedi. Adet böyleydi dedi bize böyle yaptılar biz de sana yapıyoruz dedi yani bi gülüşmeyle bi şeyle karşılanmış oldu” (K7)

“... özellikle adet olduğu dönemler de işte kadın kirlidir dediğim gibi biraz önce ee onunla fazla ilgilenilmemesi gerekir, kadının pişirdiği şey dahi yenmez o dönemlerde ... kadın adetliyken şunu yapmaz, kadın adetliyken tırnak kesmez, kadın adetliyken saç kesilmez hani bu tip gereksiz şeyler ... Ee yapmazlardı, ee ananem rahmetli ee adetli olduğu dönemlerde kestiği tırnak ya da saçları mutlaka saklar ve yakarmış” (K8)

“... ee o bahsettiğim şey var işte, tokatlama olayı var ee halam geldi, gelmedi” (K9)

“... ee inanış değil de daha çok ayıp yani hani ee öyle nasıl diyim, ee adet olmak ayıpmış ve kimseye söylenmemesi gereken, kimsenin bilmemesi gereken bi şeymiş gibi hani kişinin kendine evet tabi ki kendimize özel ama hani hiç kimse bunu belli bile dahi etmememiz gerektiği söylendi. İşte karnım ağrıyo diyemezdin mesela çünkü o belli etmek. Ama bu şekilde inanış filan yoktu” (K16)

“... tabi ee peynir ee benim çocukluğumda büyük peynir tenekeleri vardı ve ee o tenekenin içinden elimizi sokarak peyniri çıkarırsın. Adet olan biri o ee tenekeye elini sokamaz çünkü o kirlidir yani kirli olduğu için diğer peynirleri de bozar, asla sokamaz bunu hatırlıyorum en baskın bu. Başka ee mesela abdest alması gerekir ee üçüncü günde ve tamamlandıktan sonra mutlaka bir boy abdesti alınması gerekir ee bunu öğretmişlerdi” (K18)

“... ee dediğim gibi mesela adet olmak annemler açısından söylim size. Ee adet olan kız turşuya dokunamaz turşu bozulur, adet olan kız çok fazla yemek karıştırmaz yemeğin tadı değişir gibi bu tarz batıl inançlar vardı tabi ki ... Tabi tabi bunu sizinle paylaşabilirim cehaletin olduğu kötü bir dönemdi bir çok arkadaşımın ailesi adet olan kız dışarıya çıkmaz, adet olan kız küçük bebeğe bakmaz küçük bebeği görmemesi lazım bebek hasta olur, adet olan kız yemeğe dokunamaz yemeğin tadı bozulur, ondan sonra adet olan kız tırnaklarını kesemez günahıdır, saçını kesemez günahıdır, ee adet bittikten sonra abdest alana kadar vücudundan hiçbir kıl, tüy, tırnak hiçbir şey kesemez, ee adet olan kızın yüzü çirkinleşir bu tarz böyle gerçekten bir sürü batıl inançlarda vardı bizim toplumumuzda” (K19)

“...sadece annem ee şöyle derdi. O dönem de elinizi turşu kavanozuna sokmayın (gülme). Neydi artık şeyi karşılığı onu çok bilmiyorum ama işte kanamalıyken elinizi turşu kavanozuna sokmayın erir ee gibi batıl şeyleri vardı” (K20)

“... şöyle bi şey hep üstümüzde varmış bu konuşulmaması gereken ya da benim ee bu konuşulmaması gereken bi mevzu özel bi mevzu yani” (K21)

“... yani bizim sadece ben duyduğum halası geldi mi, halası geldi mi. Bunu söylerlerdi ben de anlam veremezdim bu neden söyleniyo. Halan geldi mi, senin kızının halası geldi mi. Hani tuhaf gelirdi bu ne demek diye. Bu tür söylemler olurdu. Yani normal farklı bi şey yapılmazdı yani yapılmadı” (K22)

“... ee ilk şey ilk regl olduğunda güya kaç tane çatı sayarsan hani (gülme) o kadar gün regl olduğunu falan ee öyle bi ... yani öyle bi şey duymuştum ama kim demişti onu hatırlamıyorum” (K24)

“... ee şöyle söylim işte yüzüne vurulardı hani şey olsun diye yanakları kırmızı olsun söylerlerdi” (K25)

“... adetle ilgili, adetle ilgili şey vardı adetliyken ee ilişkiye girilmez vardı bi, öyle bir şey ... yani herhalde çok fazla bi şey denize giremezsin ee ne biliyim başka da bi şey hatırlamıyorum” (K29)

“... evet evet böyle annem yanaklarım vurdu ilk adet olduğum zaman. Neymiş efendim yanaklarım pembe pembe olsunmuş. Neden yapıyosun dedim e yanakların işte büyüdüğün zaman allık sürmezmişim de pembe pembe olurmuş. Böyle bi şeyler diyip duruyodu bana” (K31)

“... o şey ilk önce komşuya söylemiştim annem işte olduğu için alt kattaki kiracıma ona söylemiştim ben regl oldum böyle böyle diye. O da öyle bi hani ee korkuyu atlatım diye korktum hani heyecanlandım diye ee yanaklarım kırmızı al al olsun diye. Benden kan geldi falan deyince böyle çat çat tokat atmıştı bana. Onu hiç unutmuyorum işte yani küçük olduğum için herhalde hala daha aklımda” (K32)

“... gelenekler yoktu hani bi tek işte olduğunda tokat atarlardı ya halan geldi diye, yanakların kırmızı olsun diye atılmış o tokat onu biliyorum yani sadece” (K34)

“... benim babaannem vardı o bazen böyle konuşurdu bize şeyi söylemişti işte o kullandığınız bezleri falan yıkamanız gerekiyo eğer temiz yıkamazsanız işte öldükten sonra onu yıkayıp suyunu sizin ağızınıza sıkıyolar diye ... ee ondan sonra düğünlerde falan böyle işte erkekler elinden tutarsanız ee sizin kızlık zarınız bozulur, kan gelir. Tabi ben adet olunca bundan da çok korkmuştum ... erkeklerle falan konuşmamızı istemezlerdi işte aileler, konuşunca hamile kalıncağını söylerlerdi, elinden tutunca hamile kalırsın, işte yan yana yürüyünce bu olur ee kan gelir ee ondan sonra bu şey senin kafanın içinde dönüyo, karşı cinse artık yaklaşmıyosun” (K35)

“...işte yanağına vururlardı, kırmızı olurmuş yanak. Ee bi de sonra bezini mi sürerlermiş onu hiç hatırlamıyom bak ama yanağa vurma olayını hatırlıyorum. Ya ilk bezini mi saklarlarmış, vururlarmış mı öyle bi olay daha duydum ama tam hatırlamıyorum bunu” (K37)

“... hamur yoğuramaz öyle olduğu zaman ... olduktan sonra anne dedim neden böyle yapıyosunuz. Kızım dedi ee bitcek önce gusül abdesti alcaksın sonra hamur yoğuracaksın, hamur yoğuramazsın. Biz burda öyle diyolar biz de öyle kaldı yani” (K38)

“... yani bir karşı cinse yaklaşmamamı söylediklerini hatırlıyorum, taşa oturma çok sancılı olursun gibi söylemler hatırlıyorum, bu kadar. Evet tokat atıldı, o ee

bir gelenek olarak işte bir adet gören kızlara atılınca yanakları al al olurmuş. Ne kadar çirkin, yanlış bi öğreti (gülme)” (K39)

“... valla biraz o zamanlar ee şey derlerdi hala derlerdi bizde. Ay halimize halan gelecek derlerdi. Ben de merak ederdim halam daha yeni geldi veya ee gelmicek falan derdim. Onlar gülerlerdi bana. Hala demek yani ee adet dönemine hala derlerdi eskiden halan gelecek derlerdi” (K40)

“... he bir tek tokat onun dışında yok. Onun da açıklaması şuydu annemin bana söylediği yani ee bizim zamanımızda öyleydi hani ee yanağa vurulunca al al olur yanaklar denilirmiş onlara da bir tek o yani onun dışında hiçbir şey” (K41)

“... yani ya tek bildiğim ayıp karşılanıyordu işte hani sanki kadınları bi ayıp gibi. Zaten. Regliz diye denmezdi eskiden hastalandım derlerdi, kirlendim derlerdi” (K42)

“... ya ee sadece kadın kadın olduğunu ee onunla ilgili ee hani olmadığı dönemde başka bi şey yaşadığın zaman çocuk çocuğun olcanı falan söylüyolardı, korkuturlardı genellikle. Kimseye söyleme, kimseye anlatma, öyle yapma gibi çok fazla da şeyimiz yoktu yani” (K44)

“... hani kötü ya da kadınlar kirlen. Televizyonlarda duyuyodum kadınların elinden bi şey alınmıyomuş, şey olmuyomuş, o ay yemekleri yenmiyo hani kirliymiş filan. Öyle şeyler eskiden başkalarına duyuyodum hasta olduktan sonra ailemden mesela mahallemden duyuyodum duyuyoduk şey yapıyodum kulak misafiri oluyoduk. Hani net olarak değil ama bizim çevremizde şeylerimizde hani öyle fazla abi şey olmad” (K46)

“... işte dedim ya hani bi tokat yapıştırdı bana yengem. Neden yapıştırdığını halen de anlamış değilim ama ben o tokatı tabi çocuklarıma yapıştırmadım (gülme). Yani tabi bazı batıl inançlar tabi ki oluyo. Hani neymiş tokat yapıştırınca ee yüzün renklenirmiş falan böyle hani. Ne diyodu o hani çok saçma hani ona gerek yok yüzüm renkli renkli olur, kırmızı kırmızı olur” (K47)

“... yani sadece kimseye söylenmemesi gerektiğini ee saklı gizli yapmamız gerektiğini ee şeklinde söylediler. Yoksa öyle başka türlü başka şeyler yoktu yani” (K49)

“... bizim zamanımızda kızlar ee sürekli olanlar biliyodu o bilenler de bizlere olmayanlara biliyolar tabi ki bu adetleri ee hep onlara halanız geldi mi, halanız geldi mi diyolardı” (K50)

Görüşme yapılan katılımcıların 15’i (%31) kendi çocukluk dönemlerinde herhangi bir inanış, gelenek ve söylenti ile karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bazı katılımcılar hiç duymadıklarını belirterek bu soru karşısındaki şaşkınlıklarını gizleyememişlerdir. Bu katılımcıların ifadelerini örneklemek gerekirse:

“... hayır yoktu” (K6)

“... yok, yok, yok. Yani biraz daha dediğim gibi kapalı geçti. O yüzden de bu konuyla konuşma, şu olur, bu olur, şöyle olur gibi olmadı yani” (K10)

“... hayır ... yok hayır” (K11)

“...hiçbi şey. Böyle bi şey mi varmış. Onu da bilmiyorum ilk defa duyuyorum. Hayır hayır hayır” (K12)

“... yoktu ya ben şanslıydım yoktu, yani yoktu.” (K13)

“... yok yok ... hiç duymadım da, bilmiyorum ... bizde hiç öyle bir şey olmadı. Ailede kadın için çok büyük bir sağlık olayı ee döngünün hani süregelmeye için çok önemli bir olay hani bizde hep bilimsel yaklaşıldığı için öyle şeylerimiz olmadı. Bu dediklerinizin hepsini de ilk kez duyuyorum, yemin ederim. Hiç duymadım, hiç duymadım.” (K14)

“... hayır, hayır, hayır, hayır. Yani öyle bi şeyle karşılaşmadım hayır. Öyle şeylerimiz yoktu zaten hani.” (K17)

“... yani çok hatırlamıyorum aslında ya çok böyle şeyler dediğim gibi çok konuşulmazdı” (K23)

“... yok hiç öyle yok öyle bi şey yoktu ya.” (K26) “... hiç böyle bi şey bilmiyorum.” (K30)

“... ya işte bizde şey ee bu tür konuşmalara nerdeyse hiç şahit olmamış kadar diyim çünkü ee annem biraz fazla şey davranıyordu bu konuda. Yani ee tutucu davranıyordu diyim” (K33)

“... yok, yok hayır hayır (gülme).” (K36)

“... yani aslında böyle anormal bi gelenek bi şey felan yoktu ama. Dedim ya çok da hatırlamıyorum ama hani güzel bi şey beklendiğini söylerlerdi. Güzel bi şey olduğunu hani böyle korkunç veya aman aman kötü işte öyle hiç anormal bi söylemlen karşılaşmadım” (K43)

“... yoktu ki öyle hani, yoktu ki” (K45) “...hani normal bi inanış vardı bizde” (K48)

Katılımcıların 4’ü (%8) ise kendi çocukluk dönemlerine ait herhangi bir geleneksel yaklaşım ile karşılaşp karşılaşmadıklarını hatırlamadıklarını belirten katılımcıların örnekleri:

“...hayır, hiç hatırlamıyorum onunla ilgili inanış, gelenek, hiç aklıma gelmiyo şu an da hatırlamıyorum, yani hiç aklıma gelmiyor. Böyle bi şey yok.” (K3)

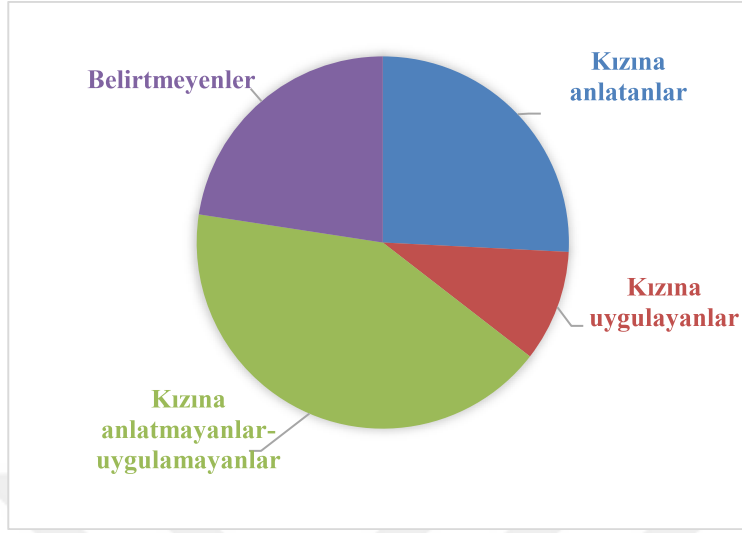
“... hatırlayamıcam şimdi, bilmiyorum duymadım” (K15)

“... yani çocukluğuma dair bir şey hatırlayamıyorum” (K27)

“... mm öyle de bi şey hatırlamıyorum yani, hiç öyle bi şey denmedi bana” (K28)

Yapılan görüşmelerde katılımcıların ifadeleri doğrultusunda kendi çocukluk dönemlerinde karşılaştıkları çeşitli inanış, gelenek ve söylentilerin kız çocuklarına menarş öncesi veya sonrasındaki bilgi aktarımlarına etkisi Şekil 32’de sunulmuştur.

Şekil 32: Geleneksel Yaklaşımların Anneden Kıza Aktarımı

Kendi çocukluk dönemlerinde geleneksel bir yaklaşım ile karşılaşan katılımcıların bu bilgi ve deneyimleri kız çocuklarına aktarım bilgisi Şekil 32’deki gibidir. Buna göre kız çocuklarına menarş bilgisi aktarımında bulunan katılımcıların 13’ü çocukluk dönemlerinde edindikleri bu bilgi ve deneyimleri aktarmadıklarını ve uygulamadıklarını; 8’i kendi çocukluk dönemlerinde menstrüasyona ait uygulama veya söylemleri kızlarına anlattıklarını; 3’ü ise çocukluk dönemlerinde geleneksel pratikleri kızlarına uyguladıklarını ifade ederken, 7’si görüşme esnasında bu aktarım ile ilgili bilgi paylaşımında bulunup bulunmadığına dair paylaşımında bulunmamıştır. Katılımcıların 13’ü çocukluk döneminde menstrüasyon ile ilgili karşılaştıkları geleneksel yaklaşımları kız çocuklarına aktarmadıklarını ve uygulamadıklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcılar çocukluk dönemlerinde karşılaştıkları geleneksel uygulama ve söylemleri göz önünde bulundurarak kız çocuklarına özellikle bu tarz bir taşıyıcılık yapmadıklarını aksine tebrik, hediye alma, kutlama gibi söylem ve pratiklerde bulunduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu katılımcılar kendilerine uygulanan geleneksel yaklaşımları kız çocuklarına aksettirmedikleri bilgisini ifade ederken rahat, mutlu bir tavır içinde oldukları ve bu sebeple kendileri ile övündükleri araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Bu ifadeleri örneklemek gerekirse:

“... biz öyle bi şey yapmadık. Ben aksine hediye aldım kızıma, artık genç kızlığa adım attı diye” (K4)

“... ee ben kendi yaşantımı kızıma yansıtmamaya çalışırım hanfendi. Çünkü benim yaşantım benim yaşadığım şartlarla değerlendirilmesi gerekir. Yani benim yaşadığım zaman sürecinde bir diğer arkadaşım da aynı şeyleri yaşıyordu. Ee bunun modernlikle, şunla bunla alakası yok o zamanki toplumun kültürüyle alakası var” (K5)

“... hiç bi zaman bu şekilde söylemedim yani ee o tip bi taşıyıcılık yapmadım çünkü farklı farklı dönemler farklı zamanlar farklı bilinçler farklı bilgiler artık onları çoktan aşmıştık yani o sadece benim çocukluğuma ait kaldı. Ben de aştım yani bende inanan birisi değilim o tip şeylere sonuçta (gülme). O dönemde çocuk tabi ne biliyosun ne yapıcaksın tabi” (K8)

“... ben yani dediğim gibi kendim çok kötü atlattığım için bunlardan bahsetmedim hiç kızıma çok normal olduğunu, babasıyla da paylaşmasıyla gerektiğini, arkadaşlarına söylemesi gerektiğini çok normal bi süreç olduğunu anlattım ben ona” (K16)

“... evet oynamadı tam tersine yaşadığım travmayı ona aktarmamaya çalışıyorum” (K18)

“... benim kızım İzmir’de yetiştiği için daha farklı bu tarz şeyleri çok duyarak, görerek yaşamadı açıkçası. Ben bu konuda daha katı bi süreç yaşadım açıkçası böyleydi” (K19)

“... pek etkilemedi bu konuda çok şey yapmadı ee hani daha sonra işin anatomisini, fizyolojisini öğrenince bu konunun hani başka şeylerle alakalı olmadığını fark edince böyle bi şey paylaşmadık” (K20)

“... hayır canım asla öyle bi şey kendim inanmadım ki (gülme) yani sadece kendim çocukluğumda güldüm hala gülüyorum” (K24)

“... hiç hatırlamıyorum da uygulamadım herhalde. Şöyle bi yapmışımdır hani belki ama zannetmiyorum” (K25)

“... bu konuda çok fazla bi şey sadece ee yaprağa da çok fazla böyle korkutarak anlatmadım” (K29)

“... ben kızıma her şeyimle ee çok rahat konuştuğum için hiç bi rol şey yapmadık biz” (K38)

“... ben kızıma böyle bi şey yapmadım hani tokat falan gibi bi şey atmadım” (K41)

“... yok yok hiç yansıtmadım” (K42)

Kendi çocukluk dönemlerinde menstrüasyon ile ilgili geleneksel bir yaklaşımla karşılaşan katılımcıların 8’i (%27) duyduklarını veya yaşadıklarını kendi dönemlerinden örnekler vererek kızlarına anlattıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu aktarımı kızlarına menarş öncesi ve sonrasındaki bilgi aktarımında bulunurken, kendi aralarında konuşurken paylaştıkları görülmektedir. Ayrıca hem katılımcılar tarafından hem de kız çocukları tarafından menstrüasyona ilişkin bu geleneksel yaklaşımların batıl inanç olduğu görüşü sıkça vurgulanmaktadır. Katılımcıların

ifadelerini örnekleyecek olursak:

“... ben ... kıyamadım ayy ... adetmiş gelenekmiş, görenekmış bi tane küçük küçük vurulcakmış bak falan diye. “aa o nereden çıktı ne kadar batıl inanç” falan (gülme).” (K2)

“... tokatlama olayı var. Ee halam geldi, gelmedi. Bunları Zeynep’e fıkra gibi anlattım. İşte bizim zamanımızda böyle şeyler vardı diye. Hatta bu göğüs uçları ilk belirildiğinde şey yapardı aile büyükleri, bana yapıldı mesela ananem yapmıştı. Evdeki bi tas, bi kase o bölgeye tutulur, bak senin göğsünü ne diyelim artık şablon gibi (Gülme) bu kadar olacak şeklinde. Bak dedim bizim zamanımızda böyle şeyler vardı, artık bunlar kalmadı. İnternet var, bu tür bilgiler elinizin altında, zaten okullar öğretmenler, rehberlik servisleri de çok besledi. Herkes ne olması gerektiğini her şeyi paylaşıyor dedim. Biz böyle şeyler yaşamıştık diye. Başka ee şimdi her şey daha kolay, ped almak kolay. Başta benim zamanımda orkid markası vardı sadece artık bilemiyorum ilk ben pamuk mamuk kullandığımı hatırlıyorum. Sonra pede geçiş yapmıştım hani orda artık annemin alışkanlığı neyse genç kıza da o geçiyor bi şekilde, öyleydi. Bunları paylaşmıştım.” (K9)

“... sadece anlattım ona biz güldük geçtik. Ben öyle bi şey yapmadım onlara. Bana göre batıl inanç.” (K34)

“... yani bize böyle söylendi ben böyle yaşadım, bize böyle denildi ama böyle bi şey yok. Yani bu normal kadınlık ee kadınlığın verdiği bi şey ee bununla oluyosun ama şu şekilde hani erkeğe dokununca olursun, yok yüksekte atlayınca böyle olursun hani yüksekte atlayınca belki yine olabilirsin dedim belki yine kan gelebilir ama bu sen kendini incittiğin için belki zorladığın için olabilir. Ama bunun kesinlikle hani regliyle bi ilgisi yok, kızkılık zarıyla bi ilgisi yok. Ben kızıma sürekli bunları söyledim yani hiçbir kendimin yaşadığım ya da bana inandırılmaya çalışılan, öğretilmeye çalışılan hiçbir şeyi kızımın üzerinde denemedim, denemeye de kalkmadım. Ee ama onunla paylaştım ve hala da paylaşıyorum.” (K35)

“... paylaştım böyle böyle bi şey vardı felan ee yani batıl inanç olduğunu her zaman savunmuştur bunları hep.” (K37)

“... hı güldü tabi, aynısını ona da yapıcağımı düşündü. Ee yapmayınca tabi biz sarıldık, ağlaştık falan. Ondan sonra çok ilginç dedi, bana tokat atsaydın herhalde evden kaçardım dedi kızım, öyle.” (K39)

“... ben kızıma ee hatta bana da kızım söyledi anne sen nasıl yaşadın bu durumları filan diyince. Bizim zamanımızda zaten kötüydü böyle şeyler yapamıyolar, ellerinden bi şey yenmiyo kadınların kirli oluyo, işte namazları kabul olmamıştır şu olmuyo o olmuyo bu olmuyo hani böyle camiye ya da ee mezarlığa falan gitmiyomuş dedim filan. Kızım da diyo ne kadar saçma diyo. Hani bu Rabbimin verdiği bi mucize bi şey yani kalkıp da bunu hani kadınları böyle kötülemesi ikinci plana atılması filan kötü filan öyle söylüyodu kötülüyoruz yani kızımızla söylemiştim yani bunu.” (K46)

“... tabi tabi söyledim yengem bana böyle böyle yapmıştı dedim. Ama ee ee o dönemin şartlarıyla hani biz bizlerin şartları çok farklıydı.” (K47)

Kendi çocukluk dönemlerinde menstrüasyon ile ilgili geleneksel bir yaklaşımlarla karşılaşan katılımcıların 32'si yaşadıkları tokat geleneğini kız çocuklarına uyguladıklarını belirtmişlerdir. Fakat bu katılımcılar ifadelerinde bunun geçmişten günümüze taşınan menstrüasyon olan kızlara uygulanan bir adet olarak “âdettendir” şeklinde geleneklerin sürdürülmesi olarak olağan gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların ifadeleri ise şu şekilde örneklenebilir:

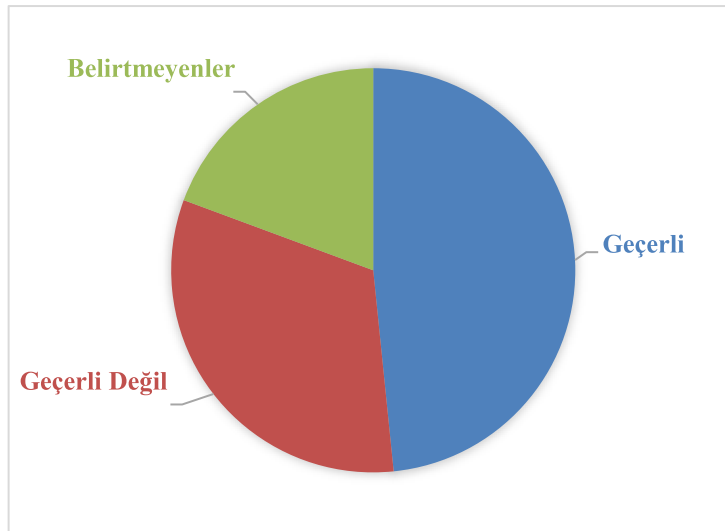
“... herhangi bi şekilde tepki göstermedi çünkü ben ona dedim ki yanakların pembe olabilmesi için bana annemin bu şekilde anlattığı yanakları al al olsun, ergenliğe geçiş oldu yanaklar al al olsun diyince şöyle şöyle (kendi yüzünde gösterdi) yapılırdı annecim dedim. Aynı şekilde sana da öyle yapıyoruz dedim ve yaptıkta” (K7)

“... Beste'ye söyledim büyük kızıma söyledim gel dedim iki tane tokat atım. Beste bi kere şaşırıldı önce hayır dedim böyle bi şey yok dedim sadece bu adetten'dir dedim. Hani tokat atılır sadece işte ee yanakların al al olsun hani makyaj yapmana gerek kalmaz falan o şekilde söyledim ... sonra işte ben de bu espriyi yaptım adetten suratına işte yanaklarına vurim dedim bu adetten'dir dedim hani yanaklarına vurayım dedim kırmızı kırmızı olsun hatta öyle de güldürmüştüm ...” (K31)

“... benden önce kuzeni var alt katta amca kızı ona da öyle yapmıştık falan filan, benim kızlarım biliyolardı yani. Öyle bi şey olduğunu onlara da yaptım ben de” (K32)

Katılımcıların kendi çocukluk dönemlerinde karşılaştıkları geleneksel yaklaşımları içeren çeşitli inanış, gelenek ve söylemlerin günümüzde geçerli olma durumuna ait düşünceleri Şekil 33'te sunulmuştur:

Şekil 33: Geleneksel Yaklaşımların Geçerli Olma Durumu

Şekil 33'te görüldüğü gibi kendi çocukluk dönemlerinde geleneksel yaklaşımlar ile karşılaşmış olduklarını ifade eden katılımcıların 15'i bu inanış ve söylemlerin geçerli olduğunu, 10'u geçerli olmadığını ifade ederken, 6'sı ise kendi çocukluk döneminde menstrüasyona ilişkin karşılaştıkları geleneksel yaklaşımların geçerliliğine dair bir bilgi paylaşımında bulunmamışlardır.

Kendi çocukluk dönemlerinde menstrüasyon ile ilgili karşılaştıkları çeşitli inanış, gelenek ve söylemlerin geçerli olduğunu katılımcıların 15'i ifade etmiştir. Bu katılımcılar bu durumu; bence geçerli, çevremde var, kırsal kesimlerde, gelişmemiş toplumlarda, doğu kesimlerinde yaşıyorlardı diyerek açıklamışlardır. Buna dair anlatılanlar şu şekilde örneklenebilir:

"... bence geçerli" (K1)

"... ee yapan vardır belki" (K2)

"...binlerce, milyonlarca insan var biliyorsunuz ve biz şu an da İzmir'de yaşıyoruz. Türkiye İzmir'den ibaret değil. Hani Diyarbakır var, Van var, Ankara var, Muş var, Adana var ee İstanbul var bence koruyodur koruyodur bence, yapanlar vardır yani." (K4)

"... bence hala pek çok insan buna inanabilir. Ee yani benim çevremde belki yok ama ee biraz çevreyi ee uzaklaştırdığımızda bence hala pek çok şeyler devam ediy o gibi geliyor" (K5)

"... belki doğuda ya da kırsal da olabilir. Ama bizlerde ne diyorum bak ikinci de yapmadım bile. Yani işin esprisi olanı dahi yapmadık, zaman onu gerektiriyor" (K7)

"... ee bazı yerlerde geçerli olduğunu düşünüyorum, özellikle kırsalda. Ee Anadolu'nun içlerine doğru gittikçe geçerli olabileceğini düşünüyorum. Birkaç yıl önce böyle halam geldi diye o tabi üzerinden bi tür filme rastlamıştım televizyonda. Ee yani beni çok etkilemişti, kızım da daha küçüktü o zaman, hatta rahatsız oldu beraber, başlangıçta ne olduğunu bilmeden başlamışım (gülme) ee muhakkak vardır." (K9)

"... benim dönemimdeki gibi değil, çevremizde de yok en azından bu civarlarda yani Ege'de olduğunu düşünmüyorum belki kırsallarda olabilir." (K16)

"... bulunduğum çevrede muhtemelen koruyodur ben ayrıralı çok oldu. Ama dediğim gibi çok muhafazakâr bi çevredeydim ... devam ediyodur yani bu bu geleneksel kültürün ee çok hızlı bi şekilde yıkılmasını bekleyemeyiz benim bahsettiğim şey 26 yıl öncesi, 26 yıl bi insan için ee uzun bi süre olabilir ama kültür için hiç uzun bir süre değil. O yüzden bu tarz inanışların devam ettiğini düşünüyorum." (K18)

"... tabi ki ee bence küçük toplumlarda evet geçerliliğini koruyor. 5 sene Erzurum da yaşadım 7 sene Karadeniz de yaşadım 8 senedir de İzmir'deyim yaşadığınız yer yaşadığınız yerdeki insanların hayata bakış açısı ve ee geçmişten gelen bazı kültürleri koruma inadı bazı toplumlarda çok fazla. Bunu istesenez de değiştiremiyorsunuz. Bazı toplumlarda kadının değeri çok düşük ve

birçok kadın adet gördüğü zaman ee o kirli gibi bir tabir kullanılıyor” (K19)

“... yani çoğu yerde olabilir. Hala daha mesela ee bunu utanan, saklayan ee da vardır.” (K29)

“... var daha geçen hafta ablamın kızı oldu o bile yani anne hastalandım ben herhalde falan filan diyince o da bi tokat atmış hemen (gülme). Heyecanlanmasın işte şey olmasın diye öyle kötü olarak değil de bizdeki anlam. Başka da öyle bi şey yok yani şimdi herkes biliyo da.” (K32)

“... evet evet evet yani hala var aynen. Benim yaşadığım ee hani o taraf yörelerde de var hani yaşadığım yerlerde de var ama şu an ben İzmir burada yaşıyorum büyük şehir. Burda da komşularında falan kadınlarda bu tür şeyler duyabiliyorum. Ve hala bunları duyduğum zaman gerçekten şaşıyorum yani bunun hani sadece benim yaşadığım ya da benim doğduğum yerle sınırlı değil. Hala da bu tür şeyler var evet. En fazla tepki gösterilen şey ben şunu gördüm ee hani yaşadığım yerlerde falan 15 yaşından önce regli olunmaz bu inanış var yani 15 yaşına geldikten sonra olunur. Erken olduysa ee o mutlaka biriyle birlikte olmuştur. Ya bir erkekle birlikte olmuştur ondan dolayı bu yaşta olmuştur. Bu inanç çok fazla yaygın yaşıyorum da duyuyorum da” (K35)

“... valla evet evet bazı yerlerde geçerliliğini koruyodur, daha böyle şehir dışında içinde değil de. Ee şey yerlerde daha bu saklı bunlar gizli, ayıp denir deniliyor” (K37)

“... evet hala var hala mahallemde hele benim mahallemde.” (K39)

Katılımcıların 10’u ise kendi çocukluk dönemlerinde karşılaştıkları çeşitli inanış, gelenek ve söylemlerin geçerli olmadığını belirtmişlerdir. Bu katılımcılar menstrüasyona ilişkin geleneksel yaklaşımların günümüzde geçerliliğini korumasına ilişkin görüşlerini direkt reddederek veya saçma bulduklarını belirterek cevaplandırmışlardır. Bu katılımcıların ifadeleri de şu şekilde örneklenebilir:

“... olur mu canım öyle şey (gülme) mümkün mü, saçmaladığını söylüyorum zaten (gülme).” (K8)

“... hayır, hayır (gülme).” (K20)

“... yok canım zannetmiyorum” (K24)

“... yok yok. Çok eskilerde ananelerde babaannelerde hayır. Benim annem olmadığı için teyze de yok kız kardeşim de yok bi çevrem olmadığı için hani çok eski yani kullanılmıyo. Zaten çocuklara saçma geliyor şimdi” (K25)

“... benim çevremde yok artık böyle düşünenler” (K34)

“... hayır hayır geçerli değil, kalmadı. Orası da aydınlandı orası da gelişti öyle dar böyle bi şey yok. Çünkü insanlarımız kendini daha geliştirdi. Bizim annemiz aynı değil şimdi bazen soruyorum anneme. Anne neden böyle yapıyodunuz. Kızım diyodu şey biz bilmiyoduk ki size öğretilim, biz onu gördük biz de aynısını yaşadık” (K38)

“... sanmıyorum sanmıyorum hiç duymadım görmedim yani ben bunu kaç sene öncesinde yaşadım. Hiç daha sonrasında da duymadım. Yok bence var mı? Bilmem” (K41)

“...hayır yok artık duymuyorum artık insanlar artık biraz daha şey oldu, duymuyorum artık” (K46)

“... tabi saçma yani. Şimdikilerin zaten mümkün değil işlemez bunlar. Hani bizler o zaman için çok cahildik ee bizlere öyle dediler. Ama şimdikilere mümkün değil yani böyle bi şey yapmak. Çok saçma bana bile saçma geldi. Halen daha diyorum ki niye vurdu falan hani” (K47)

SONUÇ

Bu çalışmada, İzmir’de ikamet eden ve kızı menarş deneyimi yaşamış anneler ile görüşme yapılarak menarş deneyimi ve anneden kızı menstrüasyon bilgi aktarımı hakkında deneyim ve görüşleri araştırmak amaçlanmıştır. Araştırmada yanıt aranmış sorular şunlardır, bulgular da bu sorular çerçevesinde sunulmuştur: Menstrüasyon nedir, nasıl tanımlanmaktadır? Tıbbi, psikolojik, sosyolojik, dini ve sosyo-kültürel bağlamları nelerdir? Menarş deneyimi nasıl yaşanmıştır? Menarş öncesi menstrüasyona ilişkin neler bilinmekte, ne düşünülmektedir? Bireyler, menstrüasyona ilişkin ilk bilgi ile ne zaman ve nasıl karşılaşmışlardır? Bireyler ilk menstrüasyon deneyimini nasıl yaşamışlar, nasıl hatırlamaktadırlar? Anne-kız ilişkisinde menstrüasyon hakkında bilgi aktarımı nasıldır? Menstrüasyona ilişkin görüşler, çocukluktan yetişkinliğe nasıl bir değişim göstermektedir? Çalışmanın bu kısmında araştırmamızın bulguları ile önceki çalışmalar karşılaştırılarak bir tartışma üretilmiştir.

Menarş öncesi menstrüasyon hakkında bilgi sahibi olmak menstrüasyona ilişkin algı ve deneyimin niteliği bakımından önemli bir etkidir. İlk menstrüasyon kanamasının sıkıntılı, zorlu bir dönem olması kız çocuklarının menarşı travmatik bir şekilde deneyimlemelerine neden olabilmektedir. Bu hususta menarşı deneyimleyen bedenlere menstrüasyon hakkında doğru ve yeterli bilgi aktarımında bulunmak önem arz etmektedir.

Menarş öncesi menstrüasyona ilişkin bilinenler, bilginin doğruluğu ve bilginin tanımlandığı bağlamlar olmak üzere iki temel kategoride incelenmiştir. Bilginin doğruluğu açısından bakıldığında menstrüasyon,

“sağlıklı bir kadının gebelik durumları dışında, ilk periyodik kanaması (10-17 yaş aralığı) ile başlayarak menopoz dönemine kadar devam eden 28-30 günlük dönemlerdir. Bu dönemlerin amacı rahmi olası bir gebelik için hazırlamaktır ve 24-35 günlük periyotlar normal kabul edilir” (Hickin, 2002: 146)

tanımından hareketle katılımcıların ifadeleri gruplandırılmıştır. Araştırmaya katılan 50 katılımcıdan 28’i menarş öncesi menstrüasyon bilgisine sahiptir. Menarş öncesi bilgiye sahip olan katılımcıların 26’sının doğru bilgiye, 2’si ise yanlış bilgiye sahiptir. Menarş öncesi menstrüasyon ile ilgili doğru bilgiye sahip olan katılımcıların 12’si bu bilgiyi regl döneminde yaşanan kanama, 4’ü zamanı geldiğinde regl, adet denen dönemleri ifade eden kavram, 4’ü regl dönemlerinde ne yapmaları gerektiğine

dair eylem, 3'ü regl olmaya başlamanın doğurgan olmanın bir göstergesi olarak üreme, 3'ü ise reglin ayda bir olduğunu ifade eden döngüsel zaman bilgilerine sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların menarş öncesi bilgiyi edindikleri bağlamlara bakıldığında, menarş ve menstrüasyonun onlara ne ifade ettiğine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıkları çıkarımında bulunulabilir. Aynı zamanda, katılımcılar kendi çocukluk dönemlerinde annelerinin ve çevresindeki kadınların kendi regl dönemlerini, regl dönemlerinde kullanılan malzemeleri ve regle dair yaşananların konuşulmadığını ifade etmeleri, bu dönemde mahremiyet ve gizlilik içerisinde sürdürüldüğü bilgisini gözler önüne sermektedir.

Araştırmada katılımcıların yalnızca 16'sı (%32) menarş öncesi bilgiyi annesinden edinmiştir. Annelerinden menarş öncesi menstrüasyona ilişkin bilgi edinen katılımcılar, bilgi edinimine ait olan anıları ve o ana dair neler hissettiklerini hatırlamakta zorlanmışlardır. Bu katılımcıların 6'sı reglin doğal bir süreç olarak yaşanması gereken bir olay olduğunu, 5'i regl döneminde neler yaşayacaklarını bilmedikleri için endişelenip kaygılandıklarını ifade ederken, 5'i ise bu bilgi karşısında neler hissettiğini hatırlamadığını belirtmiştir. Menarş öncesi menstrüasyona dair edinilen bilginin türüne bakıldığında, katılımcıların 9'u regl olacaklarını ve kan geleceği, 3'ü (%19) reglinin kadınların yaşadığı bir dönem olduğu, 3'ü regl, adet olarak adlandırılan bir dönem olduğu, 1'i ise reglin hormonlar ve yumurtalıklar ile ilgili olduğu bilgisini edinmiştir. "Kadınların Ay hali Anlatılarını" üç kuşak üzerinden [anneanne (4), anne (15), kız çocuk (18)] inceleyen Özarslan (2004) çalışmasında 15 anneden 11'i menarş öncesi bilgiye sahip olmakla birlikte bu katılımcılarının yalnızca 5'i annesinden bilgi edinmiştir. Çalışmada ifade edildiği kadarıyla menarş öncesi bilgi sahibi olan katılımcıların kanama, genç kızlığa adım, üreme bağlamlarında bilgiyi edindikleri görülmektedir. Üç kuşak [anneanne (25), anne (25), kız çocuk (25)] ile yapılan benzer bir çalışma Şenyürek (2019) anne katılımcılarının 21'inin regl ile ilgili bir duyuma sahip olduklarını fakat yalnızca 9'unun bilgi aldıkları aktarılmıştır. Menarş öncesi menstrüasyon hakkında bir duyuma veya bilgiye sahip olan katılımcıların menstrüasyon denen dönemleri olduğu ancak katılımcıların menstrüasyon hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ifade edilmiştir. İki öncü çalışmaya katılan anne katılımcıların menarş öncesi annesinden bilgi edinme durumları ve edindikleri bilginin bağlamları araştırmamızın bulgularıyla benzerlik

göstermektedir.

Çalışmamıza katılan katılımcılardan 34'ü menarş öncesi menstrüasyona ilişkin bilgiyi annelerinden edinmemiştir. Bilgi aktarımına annesinden sahip olmayan katılımcılar bu durumu farklı nedenleri gerekçe göstererek açıklamışlardır. Buna göre katılımcıların 12'si çocukluk dönemlerinde regl hakkında konuşulmadığını, 7'si annelerinin kendi ailelerinden de bu tarz bir bilgi aktarımına sahip olmadıklarından dolayı yetiştirilme tarzından kaynaklandığını, 5'i annelerinin kişilik özelliği ile ilişkilendirerek konuşmayı tercih etmediğini, 4'ü annelerinin regl hakkında bilgi aktarımını bulunmalarına dair bir bilinçte olmadığını düşündüklerini, 4'ü annelerinin regl ile ilgili bilgiye sahip olduklarını farz etmesi olarak ifade ederken, 2'si bu durumun nedenini bilmediğini aktarmıştır.

Annelerinin kendi menarş ve menstrüasyon deneyimleri hakkında 12 katılımcı bilgi ve deneyim aktarımına sahipken, 6 katılımcı annelerinin regl dönemlerini gözlemlediklerini ve menstrüasyon konusunda kadınlar arasındaki konuşmalara tanıklık ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların büyük bir kısmı annelerinin regl dönemlerinde sağlıklı malzemeler kullandıklarını, kullanılan malzemelerin yeterli gelmediğini belirtmiş olup menstrüasyon dönemlerini ve regl kanını gizleme pratiği içinde yaşadıklarını aktarmışlardır. Bu katılımcılardan yalnızca 1'i annesinin menarş öncesi bilgiye sahip olduğunu ve ne yapması gerektiğini doğru bir şekilde öğrendiğini ifade etmiştir.

Menarş deneyimlerini anneleriyle paylaştıklarını ifade eden 34 katılımcı, menstrüasyona dair annelerinden birtakım bilgiler edinmişlerdir. Bu doğrultuda katılımcıların 23'ü regl döneminde kullandıkları malzemeyi nasıl kullanacaklarını, menstrüasyon dönemlerinde ne şekilde giyinmeleri gerektiğini ve davranış olarak nelere dikkat etmeleri gerektiğini içeren hijyen, temizlik ve öz-bakım pratikleri hakkında bilgi edinmişlerdir. Katılımcıların ifadelerinden annelerinin hijyen, temizlik ve özbakım pratikleri konusuna önem verdikleri görülmektedir. Ancak bu önemin amacı, kızlarının regl dönemlerini daha sağlıklı koşullarda yaşamasını incelemekten ziyade, kızlarının menstrüasyon kanının birileri tarafından görülmemesini sağlamaya çalışmaktır. Bu durumun sebebi olarak, regl kanına ayıp, günah, utanç olarak yüklenen anlamları işaretlemek şüphesiz ki yanlış bir varsayım olmayacaktır. Buradan anlaşılmaktadır ki regl, “kadının kendisine ait bir deneyim” olarak

yaşanmaktan ziyade, toplumun dayattığı gizlilik ve mahremiyet normları içerisinde yaşanmaya çalışılmakta ve ona dair olanlar gizlenerek görmezden gelinmektedir. Aynı zamanda katılımcılardan 6'sı regl ile birlikte genç kızlığa adım attıklarını ve bu dönemin doğurganlığı nitelediğini belirtmiştir. Bu durum menarş deneyimleyen kız çocuğunun genç kızlığa, kadınlığa adım attığını ve doğurgan olma özelliğine sahip olduğunun bir göstergesi olarak toplumun bakışını yansıtmaktadır. Bu bakış, menarş deneyiminden itibaren kadının, cinsiyeti, bedeni ve cinselliği üzerinden üretilen baskı, kısıtlama, dışlama gibi olumsuz tavırlara maruz kalmasına neden olmaktadır. Böylece kadın, bedeninin sağlıklı bir gerekliliği olan regl kanamasını utanılan, ayıplanan bir olgu olarak deneyimleyerek kendisine, bedenine karşı yabancılaşır ve toplum karşısında ikincil bir konuma itilir. Menarş deneyimini annesi ile paylaşan katılımcılardan 5'i ise her kadının yaşadığı ve yaşaması gereken doğal bir süreç olduğu bilgisini edinmiştir.

Menarş öncesi menstrüasyona ilişkin bilgi aktarımının yalnızca anneden olmadığı, katılımcıların ablalarından, arkadaşlarından ve okuldaki eğitimlerden de bilgi edindikleri görülmektedir. Burada katılımcıların çocukluk dönemlerinde regl ile ilgili konuların anne ile rahatlıkla konuşulmadığı, ablaların annelerinin yerine bu görevi üstlendiği ve arkadaş ortamların da konuya ilişkin paylaşımın daha rahat yapıldığı ifade edilmektedir. Önceki çalışmalara bakıldığında da benzer bir durumun söz konusu olduğu dikkat çekmiştir. Örneğin Özarslan (2004) anne dışındaki bilgi kaynaklarını abla, arkadaş ve okuldan edindiklerini ifade ederken, Şenyürek (2019) ise abla, Kuran kursu, teyze, fen bilgisi öğretmeni ve din dersi öğretmeni olarak belirtmiştir.

Menarş ve menstrüasyon hakkında akran bilgi paylaşımı katılımcıların sıkça vurgu yaptığı bir husus olmuştur. Ancak katılımcıların büyük bir kısmı arkadaşlar arasında menstrüasyona yönelik konuşulan konuların kısıtlı olduğunu, aileye nazaran daha rahat paylaşımlarda bulunduklarını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda katılımcıların 42'si arkadaşları ile aralarında regle dair konuşmalar olduğunu belirtmişlerdir. Regl hakkında arkadaşları ile aralarında konuşma olduğunu ifade eden katılımcıların 32'si bu konuşmaların, regl dönemlerinde yaşadıkları ağrı, sancı ve reglin süreçlerine ilişkin konuşmalar olduğunu, 6'sı regl dönemlerinde kullanılan malzemeler, ağrı-sancı durumları hakkında konuştuklarını ve aralarında bez, ped, ilaç gibi

yardımlaşmanın olduğunu aktarmışlardır. Ayrıca bu katılımcıların regl kanının üzerlerine geçirgenlik yapabileceği tedirginliğinde olmaları nedeniyle birbirlerini kontrol ettikleri sıklıkla vurgulanmaktadır. Katılımcılar regl olmayı sağlıklı olmanın bir belirtkeni olarak bildikleri halde regl dönemlerini gizlilik içinde yaşamaya özen gösterdiklerini ve bu sebeple regl kanını kontrol etmeye çalışmaları nedeniyle katılımcıların zihinsel olarak yoruldukları araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Katılımcıların menarş öncesi ve menarş deneyimleri ile edindikleri bilgilerin de bu yönde olması dikkat çekicidir bu da bize regliyi deneyimleyen bedenlerin edindikleri bilgilerin önemli olduğu göstermektedir. Katılımcılardan 3'ü regl hakkında arkadaşlarıyla konuşurken kısır olmadıklarını; bu sebeple kendilerinin de hamile olabileceğini ve çocuk sahibi olmaya aday oldukları gibi paylaşımda bulunduklarını belirtmişlerdir. Burada görüşmeler esnasında toplum tarafından regle atfedilen kadınlığa geçiş ve doğurgan olma özelliğine sahip olma algısının katılımcılar tarafından benimsendiği hatta bunun için mutlu oldukları gözlemlenmiştir. Katılımcılardan yalnızca 1'i arkadaşlar arasında menarş deneyimlerinin sembolik bir ifadesi olarak balkona pijama astıklarını ve bunun üzerine konuşmalar olduğunu aktarmıştır.

Katılımcıların menarş deneyimini hatırlama durumlarına bakıldığında yaşadıkları ve hissettikleri duyguların önemli olduğu görülmektedir. Menarş olumsuz bir tutum ve duygu içerisinde deneyimleyen katılımcılar menarşa ilişkin anıları daha kolay hatırlamışlardır. Bu doğrultuda 30'u menarş deneyimleme dönemlerini hatırlayan katılımcıların 19'u ortaokul döneminde, 11'i ise lise döneminde menarş deneyimlediklerini ifade etmişlerdir. Bu hususta öncü çalışmalar bakıldığında Özarslan (2004) çalışmasına katılan annelerin menarş 11-17 yaş aralığında, Şenyürek (2019) ise 12-18 yaş aralığında deneyimlediklerini ifade etmiştir. Bu çalışmanın ve iki öncü çalışmanın anne katılımcıların menarş deneme yaşlarının benzer olduğu görülmektedir.

Katılımcıların menarş nereden deneyimledikleri kaygı deneyime yönelik tutumlarını etkilemektedir. Yapılan görüşmelerde menarş ev dışında deneyimleyen katılımcıların evde deneyimleyenlere göre kendilerini güvensiz ve endişeli hissederek kaygı duydukları anlaşılmaktadır. Bu durum nedeni evin sunduğu konfor alanının dışarıda olmaması ve katılımcıların dışarıda regl kanının birilerinin görmesi

durumunda rezil olacaklarını düşünmeleridir. Bu doğrultuda menarşı nerede deneyimlediğini belirten katılımcıların 15'i kendi evlerinde, 10'u ise ev dışında menarşı deneyimlediklerini ifade etmiştir.

Menarşa ilişkin algı ve bilgi düzeyleri, deneyime ilişkin tutumları etkilemektedir. Menarş hakkında bilgiye sahip olmak menarş deneyiminin daha olumlu bir tutum içinde karşılanmasını sağlamaktadır. Ancak menarş hakkında yeterince bilgilendirilmeyen kız çocukları menarşı korku, kaygı ve panik içerisinde deneyimlemektedirler. Bu doğrultuda katılımcılardan 48'i menarşa ilişkin neler hissettiklerini ifade etmiştir. Bu katılımcıların 17'si regl olmayı beklediklerini, regl olduklarında büyüdüklerini hissettiklerini, mutlu olduklarını ve mental olarak da rahatladıklarını ifade etmiştir. Katılımcılardan 31'i ise regl ağrısı ve kanı ile baş etmekte zorlandıklarını, kendilerinden tiksindiklerini, aile ve çevrenin regl hakkındaki tutumlarından dolayı utandıklarını ifade ederek korku, kaygı, tedirginlik, utanç gibi olumsuz duygular ile menarşı deneyimlediklerini belirtmişlerdir. Bu durum diğer çalışmalarda da benzer bir şekilde sunulmuştur. Buna göre Özarslan (2004), araştırmasında 15 anne katılımcıdan 9'u menarş deneyimlerini korku, utanç, kanın verdiği kirlilik hissi gibi olumsuz duygular ile deneyimlerini, 4'ü büyüme, genç kız olma gibi olumlu tutumlar içerisinde olduğunu, 2'si ise hiçbir şey hissetmediğini ifade etmiştir. Dincer (2007), çalışmasına katılan 10 anne katılımcının 8'inin menarşı korku, panik, utanç gibi olumsuz tutumlar ile deneyimlediklerini, 2'sinin korku ve panik yaşamadığını aktarmıştır. Şenyürek (2019) ise 25 anne katılımcının 14'ünün menarşı korku, utanma, endişe, ağlama gibi olumsuz duygular ile deneyimlediklerini belirtirken, 8'inin mutluluk, kayıtsız olma, ne olduğunu sorgulama gibi daha olumlu tutumlar içinde olduklarını ve 3'ünün nasıl bir tutum içinde olduğunu hatırlamadığını bulgulamıştır. Öncü araştırmaların bulguları ile bu araştırmanın bulguları büyük oranda örtüşmektedir. Menarş deneyiminin korku, panik, utanç gibi olumsuz duygularla yaşanmasının belirli nedenleri bulunmaktadır. Bunları kişinin menarş öncesi yeterli bilgi donanımına sahip olmamasından da öte edinilen bilginin menstrüasyon olgusunu saklamaya yönelik söylemler, genç kızlığa geçtikleri neden gösterilerek davranış biçimlerine getirilen kısıtlamalar, menstrüasyon dönemi ve kanamanın yaşandığı organ hakkında olumsuz önyargıların aktarılması olarak ifade etmek mümkündür. Ayrıca menstrüasyon olgusu menarş deneyimiyle beraber

kadının hayatında önemli yere sahiptir ve hayatının her evresini etkilemektedir. Öyle ki menarş öncesi bilgisi olsun ya da olmasın deneyimlerine ilişkin tutumlarını ifade eden katılımcıların o güne dair bıraktıkları etkilerin hala hatırlanmakta olduğu görülmektedir. Ancak burada belirtmek gerekmektedir ki menarş hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan, ailesinden veya çevresinden menarş deneyimine karşı olumsuz tutumlarla karşılaşan ve menarş olumsuz hisler ile yaşayan katılımcılar menarş deneyimleri ile ilgili anıları olumsuz bir çerçevede sunarak anlatmaktadırlar.

Menstrüasyon kanı günah, ayıp ve utanç kaynağıdır, mahremiyet içinde çevreden özellikle de erkeklerden gizlenerek yaşanması gerektiği fikri toplumda kök salmıştır. Yapılan görüşmelerde katılımcıların annelerinden bu hususa yönelik öğütler aldığı görülmektedir. Ayrıca menarş deneyimini paylaşıldığında alınan dönütler kişinin menarş deneyimini ve menstrüasyona ilişkin algısını etkilemektedir. Bu doğrultuda katılımcıların 44'ü menarş deneyimlerini paylaştıklarını, 4'ü bir süre gizlediklerini, 2'si ise hiçbir şekilde paylaşımda bulunmadıklarını belirtmiştir. Menarş deneyimini paylaşan katılımcıların çoğunun öncelikli olarak anneleriyle daha sonra ise abla ve arkadaşları ile paylaştıkları görülmüştür. Menarş deneyimini paylaştığında olumlu bir tutumla karşılaşan katılımcıların 30'u büyüdüklerine vurgu yapıldığını, menstrüasyon süreci, döngüsü ve kullanılan malzemelere ilişkin bilgiler aldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların 6'sı menarş deneyimlerini paylaştıklarında kendilerine geleneksel bir uygulama olarak tokat atıldığını, büyüdükleri ifade edilerek davranışlarına yönelik kısıtlayıcı birtakım söylemlerle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların 6'sının ise menarş deneyimlerini paylaştıklarında hem olumlu hem de olumsuz bir tutumla karşılaştığı görülmektedir. Bu katılımcılar bir yandan tebrik edildiklerini, bedensel gelişimleri ve üreme sağlığı gereği reglin normal bir süreç olduğu ile ilgili bilgiler aldıklarını, ancak bir yandan da kendilerine tokat atıldığını ifade etmişlerdir. Menarş deneyiminin hatırlanması da bu durum ile açıklanabilmektedir. Menarş deneyimlerini paylaştıklarında olumsuz tepki alan katılımcılar menarş olumsuz tutumlar ile deneyimlemiş olmaları menarş ilişkin anılarını olumlu bir tepki alanlara nazaran daha ayrıntılı hatırladıklarını göstermektedir. Ayrıca olumsuz tutum ile karşılaşan katılımcıların ifadelerinden hala menarş döneminde yaşanan karşılaştıkları olumsuz tutumları özellikle de tokat geleneğini yani bu travmatik süreci anlamlandıramadıkları da görülmektedir.

Bu hususa dair Özarslan (2004) araştırmasında 15 anne katılımcıdan 7'sinin annesi ile paylaştığını, 1'i annesinin anladığını, diğerleri abla, arkadaş ve erkek kardeş ile paylaştığını ve 1 katılımcının ise hiç kimseyle paylaşılmadığını aktarılmıştır. Menarş deneyimini paylaşan 14 katılımcıdan 9'u normal, tepkisiz, gülme, sevinme gibi olumlu bir yaklaşımla karşılandığını; 1'i kendisine annesi tarafından tokat atıldığını, 2'si annesinin şaşırdıklarını, 1'i annesinin boyunun uzamayacağını gibi olumsuz bir tutumla karşılandıklarını ifade ederken 1'i nasıl karşılandığını hatırlamamaktadır. Şenyürek (2019) ise çalışmasında 25 anne katılımcının 19'u menarş deneyimlerini abla, arkadaş, kuzen, teyze, anne ve teyze ile paylaştıklarını ifade etmiştir. Ancak katılımcıların çoğunun menarş deneyimlerini annelerinden gizleme eğiliminde olduklarını da eklemiştir. Şenyürek'in ve bu araştırmaya katılan katılımcıların menarş deneyimlerini paylaşma eğilimleri, Özarslan'ın araştırmasına katılan katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum Özarslan'ın çalışmasının 2001-2002 yılları arasında yapılmış olması nedeniyle araştırmaya katılan anne katılımcıların yaşlarının Şenyürek'in ve bu çalışmaya katılan anne katılımcıların yaşlarından daha büyük olması ve süreç içerisinde yaşanan modernizasyon ile açıklanabilir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda anne- kız ilişkisinde menstrüasyon bilgi aktarımı ve kız çocuklarının menarş deneyimleri incelenmiştir. Burada katılımcıların menarş deneyimleri ve menstrüasyona ilişkin algılarının annelik deneyimlerinde nasıl bir değişime uğradığını açığa çıkarmak adına katılımcıların kızlarına menarş öncesi bilgi aktarımı, kızlarının menarşı nasıl deneyimledikleri ve çevreleri ile paylaşma durumları ve karşılaşılan geleneksel yaklaşımlara ilişkin hususlar bulgular halinde sunulmuştur.

Bu doğrultuda katılımcıların 45'inin (%90) kız çocuklarına menarş öncesi bilgi aktarımında bulundukları görülmektedir. Ayrıca katılımcılar, kız çocuklarının menarş ve menstrüasyon bilgisini anneleri hariç okuldaki eğitsel seminerlerden, derslerden ve arkadaşlarından edindiklerini belirtmişlerdir. Kız çocuklarına menarş öncesi menstrüasyon hakkında bilgi aktarımında bulunan katılımcıların 41'i bu bilgiyi kızlarına menarş olma yaşlarına yakın; 2'si küçük yaşlardan itibaren cinsel eğitimler eşliğinde aktardığını ifade etmiştir. Katılımcıların menarş öncesi bilgiyi kendi bildikleri ve kızlarının okuldan edindikleri bilgiler ışığında konuşarak, kendi

regl dönemlerini ve kullandıkları malzemeleri saklamayarak, görsel materyallerden (kitap, bebek, görsel vb.) yardım alarak anlatmışlardır. Katılımcılar kendi menarş deneyimlerinde yaşadıkları korku, panik, endişe gibi olumsuz durumları göz önünde bulundurarak kızlarının menarşı olumlu tutumlarla deneyimlemelerini istedikleri için bu hususta titiz davrandıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğu kızlarına menarş hakkında menstrüasyona yönelik yaptıkları bilgi aktarımlarından gururla söz ettikleri görülmektedir. Bu hususta Dincer (2007) çalışmasına katılan katılımcıların da kız çocuklarına bilgi aktarımında aynı tutumu sergilediklerini ifade etmiştir. Şenyürek (2019) ise anne katılımcıların 22'sinin kız çocuklarına menarş öncesi bilgi verdiğini bulgulamıştır. Aynı zamanda kız çocuklarının menarş öncesi bilgi aktarım kaynağının yalnızca anne olmadığı, kızların arkadaş, kuran kursu, akraba, kuzen, abla, fen bilgisi dersi, okuldaki seminer ve gibi çeşitli kaynaklardan da bilgi edinimine sahip oldukları aktarılmıştır.

Kız çocuklarına menarş öncesi bilgi aktarımında bulunan katılımcıların aktardıkları bilgi türü çeşitlilik göstermektedir. Buna göre katılımcıların 16'sı reglin yaşanmasının doğal ve sağlıklı bir süreç olduğunu, 8'i reglin hormonlar ve yumurtalıklar ile ilişkili olduğunu ve doğurgan olmanın bir belirtisi olduğunu, 7'si regl döneminin ergenlik belirtisi olduğunu ve genç kızlık dönemine geçişi ifade ettiğini, 7'si regl dönemindeki hijyen ve öz-bakım pratiklerini önceleyerek bilgi verdiğini, 6'sı regl dönemindeki kan ve kanama bilgisi üzerinden ilgili hususları anlatırken, 1 katılımcı ise ne tür bir bilgi aktardığını hatırlamadığını ifade etmiştir.

Katılımcıların 47'si (%94) kız çocuklarının menarş sonrası menstrüasyona yönelik de bilgi verdiklerini belirtmişlerdir. Bu katılımcılardan 21'i menstrüasyonun yaşanmasının doğal olduğunu ve sağlıklı olma açısından gerekli olduğunu, 13'ü menstrüasyonun ergenliğe, genç kızlığa geçişin ve kadınlığa adımın belirtisi olduğunu ve 11'i menstrüasyon dönemlerindeki hijyen, öz-bakım pratikleri ve süreç ile ilgili bilgi verdiklerini, 2'si ise menstrüasyonu yumurtalıklarla ilişkilendirerek üreme bilgisi verdiklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcılar kız çocuklarının menarşı deneyimlerini genellikle eğitim dönemleri ile açıklamışlardır. Katılımcıların 22'sinden 4'ü ilkökul, 13'ü ortaokul ve 5'i lise dönemlerinde kızlarının menarşı deneyimlediklerini ifade etmiştir. Daha önce de bahsedildiği gibi menarşın deneyimlediği yer, mekân deneyime yönelik tutumu

etkilemektedir. Bu doğrultuda 32 katılımcıdan 16'sı kızlarının menarşı evde, 13'ü dışarıda ve 3'ü tatilde deneyimlediklerini belirtmiştir. Kız çocukların menarşa ilişkin tutumlarını 48 katılımcı ifade etmiştir. Bu katılımcıların 28'i kızlarının olumsuz bir tavır içerisinde olmayarak menarşı normal karşıladığını, 12'si menarş kanı ile karşılaştıklarında korku, endişe, kaygı gibi olumsuz tutumlarla menarşı deneyimlediklerini, 6'sı sevinme, mutlu olma gibi pozitif duygularla menarşı yaşadıklarını, 2'si ise kanı gördüklerinde şaşırıldıklarını aktarmıştır.

Katılımcılar kız çocuklarının menarş deneyimlerini paylaşımlarına ilişkin bilgi aktarımında bulunmuşlardır. Burada katılımcıların kendi menarş deneyimlerinden farklı olarak kızlarının menarş deneyimlerini hem aileleri ve çevreleriyle paylaştıklarını hem de kızlarının babalarıyla paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların 39'u aileleriyle ve çevreyle paylaşmışlardır. Bu katılımcıların 35'i menarş deneyimlerini paylaştıklarında kızlarının aile bireyleri ve çevreleri tarafından tebrik edildiklerini, hediyeler aldıklarını ve kutlama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan 4'ü ise kızlarının menarş deneyimlerini paylaştıklarında tebrik edildiklerini, hediyeler aldıklarını ve kutlama yaptıklarını ancak bu olumlu tutumların yanı sıra kızlarına tokat attıklarını belirtmişlerdir. Bunlar ilaveten 33 katılımcı kızlarının menarş deneyimlerini eşleriyle paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların kimisi eşlerinin kızlarıyla konuştuklarını, tebrik ettiklerini, destek olmaya çalıştıklarını ifade ederken katılımcıların kimisi ise yalnızca eşlerine kızlarının menarş olduğu bilgisinin aktarımını yapmıştır. Ayrıca katılımcıların bazıları kızlarının menarş deneyimlerini babalarıyla direkt paylaştıklarını da belirtmişlerdir.

Menstrüasyon topluma ait olan sosyo-kültürel değerler çerçevesinde deneyimlenmekte ve anlamlandırılmaktadır. Kadın da bu toplumun bir parçası olarak deneyimini toplumun atfettiği değerler ve anlamlar ile yaşamaktadır. Bu doğrultuda geçmişten günümüze menstrüasyon olgusuna atfedilen geleneksel birtakım yaklaşımlar bulunmaktadır. Buradaki amaç katılımcıların menstrüasyon hakkındaki görüşlerinin çocukluktan yetişkinliğe nasıl bir değişim gösterdiğini ve kız çocuklarına aktarımda bu edinimlerin nasıl bir rol oynadığını açığa çıkarmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcılardan 31'i çocukluk dönemlerinde menstrüasyona ilişkin geleneksel söylem, inanış ve pratikler ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların

karşılaştıkları geleneksel yaklaşımlar öncelikli olarak, ilk defa menstrüasyonu deneyimleyen kıza tokat atılma pratiği ve menstrüasyonun halk arasında şifreli ifadesi olan ‘halam geldi’ söylemi bağlamlarında yoğunlaşmaktadır. Bunlara ilaveten katılımcılar, menstrüasyon olan kadının erimleri neden gösterilerek turşu ve peynir dokunamadıklarını, yemeklerin bozulacağı düşüncesiyle yemek yapamadıklarını, menstrüasyon dönemlerinde saç, tırnak kesemediklerini ve vücut tüylerini temizleyemediklerini, menstrüasyon dönemlerinde hamur yoğuramadıklarını ifade etmiş ve örnek gösterilen bu inanışlar çerçevesinde çeşitli pratiklere maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda katılımcılar menstrüasyon döneminde, kadınların kirli ve hasta olduğu, evde ayrı bir odada tutulması gerektiği, bebekleri görmemeleri gerektiği, menstrüasyon dönemlerinin gizli tutulması, taşta oturduklarında çocukları olmayacağı ve sancıları olacağı, erkeklerin eli tutulduğunda veya yan yana yüründüğünde kan geldiği, menstrüasyon döneminde kullanılan bezleri temiz yıkamazlarsa öldüklerinde o bezlerin suyunun ağızlarına sıkılacağı, kaç tane çata sayarlarsa o kadar gün regl olacakları, menstrüasyon sancılarının doğum yaptığında geçeceği, menstrüasyon döneminde cinsel birliktelik yaşamamaları gerektiği ve denize giremeyecekleri gibi aile veya çevreden duydukları inançsal söylemleri ifade etmişlerdir. Yurtiçi ve yurtdışı alan yazınında menstrüasyon konusu ile ilgili yapılan çalışmaların neredeyse tamamında burada ifade edilen geleneksel yaklaşımların hatta daha fazlasının bulgulandığı görülmektedir.

Çocukluk döneminde karşılaştıkları geleneksel yaklaşımlardan bahseden katılımcılar kız çocuklarına menstrüasyon hakkında bilgi verirken 13’ü bu söylem ve pratikleri hiçbir şekilde kızlarına yansıtmadıklarını, 8’i yalnızca anlattıklarını, 3’ü ise uyguladıklarını ifade etmiştir. Bu geleneksel yaklaşımların günümüzde geçerliliğini koruyup korumamasını katılımcıların 15’i hala geçerli olduğunu, 10’u ise artık geçerli olmadığı şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara bakıldığında katılımcılardan 28’i menarş öncesi bilgi edinimine sahipken bu katılımcılardan 16’sının annelerinden bilgi edindikleri, katılımcıların ise 45’inin kızlarına menarş öncesi menstrüasyon hakkında bilgi aktarımında bulundukları görülmektedir. Öncü çalışmaların bulgularına bakıldığında da menarş öncesi bilgi aktarım durumu benzer şekildedir. Bu durum günümüze yaklaştıkça menarş ve menstrüasyon hakkında bilgi aktarımının olumlu bir

seyir izlediği göstermektedir. Katılımcıların menarş öncesi ile sonrası edindikleri bilgiler ile kızlarına aktardıkları bilgilerin bağlamları kanama, üreme, büyüme, hijyen ve öz- bakım, süreç konularında olduğu görülmektedir. Ancak burada hem katılımcıların edindikleri hem de kızlarına aktardıkları menarş ve menstrüasyon ile ilgili bağlamlara bakıldığında üreme, üreme sağlığı ile ilgili yeterli bir aktarım bulunmamaktadır. Bu durum katılımcıların çocukluk döneminde bu konu hakkında ailelerin veya çevrelerinin de yeterli bilgiye sahip olmaması veya aktarmaları gereken bir bilgi olarak görülmediği katılımcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Katılımcıların kız çocuklarına üreme bilgisinin aktarımının sınırlı bir seviyede kalması ise üreme bilgisinin evliliğe özendirme olarak görülmesidir. Şöyle ki, katılımcılar menarşı deneyimledikten sonra annelerinden büyüdükleri ifade edilerek oturmalarına, kalkmalarına, giyinmelerine, davranışlarına, konuşmalarına dikkat etmeleri gerektiği, dışarıda oynamaması gibi uyarılar aldıklarını belirtmişlerdir. Bu durum katılımcıların regl olmakla hayatlarına büyük bir kısıtlama getirilmesine sebebiyet vermiş ve halen bu konu hakkında konuşurken üzüntülerinden bahsetmişlerdir. Hatta katılımcılar ve bazen de eşleri kızlarına regl olmak vücudunun doğal bir döngüsü sen çocukluğunu yaşa, bu demek değil ki büyüdün artık çocuk değilsin gibi söylemlerde bulunarak kendilerinin deneyimlediklerini kızlarına yansıtmamaya özen göstermişlerdir.

Bu hususta dikkat çekilmesi gereken bir başka konu katılımcıların menarş öncesi hijyen ve öz-bakım pratikleri bakımından edindikleri bilginin menstrüasyon dönemlerini sağlıklı yaşamalarından ziyade menstrüasyon kanının gizliliğine verilen önem doğrultusunda saklama pratiğini içermektedir. Bu durum katılımcıların kızlarında önemli olanın menstrüasyon dönemini sağlıklı bir şekilde deneyimlemelerine odaklanmaları bakımından farklılık göstermektedir.

Menarş deneyimini ilişkin tutumlara bakıldığında katılımcıların 31'i menarşı korku, kaygı, tedirginlik ve utanç duyguları ile deneyimlerken, kız çocuklarının ise yalnızca 12'si menarş deneyimini korku, endişe, kaygı gibi olumsuz bir tutum içinde deneyimlemişlerdir. Burada menarşa ilişkin algının ve tutumun katılımcılara göre kız çocuklarında olumlu bir seyrinde olduğu ve utanç duygusunun kız çocuklarında karşılaşılan bir duygu durumu olmadığını eklemekte fayda vardır. Bu durum elbette ki menarşa ve menstrüasyona ilişkin yaşananların, algıların dönemsel birtakım

farklılıklar içermesi ile açıklanabilir.

Deneyimin paylaşılması hususunda da benzer şekilde olumlu bir tutum söz konusudur. Katılımcıların 44'ü menarş deneyimlerini paylaştıklarını ve bu katılımcıların 30'u menstrüasyon hakkında bilgi alırken, 6'sı kendisine tokat atıldığını, 6'sının ise bir yandan menstrüasyon hakkında bilgi alırken bir yandan da tokat atıldığı görülmektedir. Buna karşın katılımcıların 39'u kızlarının menarş deneyimlerinin aile bireyleri ve çevreleri ile paylaştıkları ve 35 katılımcının kızlarının menarş deneyimleri aile ve çevreleri tarafından tebrik edilme, kutlama, hediye alma gibi olumlu tutumlar ile karşılaştıklarını, 4'ü ise hem olumlu bir tavırla karşılandığını hem de tokat atıldığını ifade etmiştir. Ayrıca katılımcıların 33'ü kızlarının menarş deneyimlerini eşleriyle paylaştıklarını ve çoğunun eşlerinin de kızlarını tebrik edip yardımcı olmaya çalıştıklarını aktarmışlardır. Kız çocuklarının menarş deneyiminin kimlerle paylaşıldığı ve aile veya çevrelerinden edindikleri tutumların katılımcılara göre çok daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca katılımcılar menarş deneyimlerini baba ile paylaşılma hususunda hemen hemen hiçbir anlatıda bulunmazken, kızlarının menarş deneyimlerinin baba ile paylaşmaları ve hatta kimi babaların kızları ile konuşmaları çağımızda yaşanan modernizasyonun etkisiyle menstrüasyona atfedilen gizleme pratiğinin dönüşüme uğraması ile ilişkilendirilebilir. Katılımcıların geleneksel yaklaşımlar ile karşılaşma durumlarına bakıldığında 31'i çocukluk dönemlerinde edindikleri geleneksel söylem, inanış ve pratikler ile karşılaştıklarını, bu edinimlere sahip olan katılımcılardan 12'si tokat geleneği ile karşılaştıkları ve yalnızca 3 katılımcının kızlarına tokat geleneğini uyguladığı görülmektedir.

Toplumsal cinsiyetin kültür tarafından şekillenmesi tarihsel bir derinliğe sahiptir ve bu durum feministler tarafından pek çok kez vurgulanan bir husustur. Burada Simone de Beauvoir'ın *“İnsan doğmaz: sonradan olur. İnsan dışısının toplum içerisindeki görünüşünü belirleyen biyolojik, ruhsal ve iktisadi bir yazgı yoktur; erkekle kadınsı erkek denen iğdiş edilmiş cins arasındaki bu ürünü yaratan uygarlığın tümüdür”* (Beauvoir, 1993:231). Diyerek toplumdaki var olan cinsiyetlerin belirlenmişliğine vurgu yapmıştır. Kadın fizyolojisinin en önemli özelliklerinden biri olan üreme ve sağlıklı bir üremenin belirtkeni olan menstrüasyon konusundaki değerlendirmeler toplumsal cinsiyet ile ilintilidir. Bu hususta Beauvoir,

ikinci cins olan kadının kendisi ile ilgili her şeyin aynı kıstaslar içerisinde değerlendirileceğini ifade etmiştir.

Beauvoir, “İkinci Cins” adlı eserinde kız çocuğunun menstrüasyonu deneyimlemesinden hemen önceki dönemde bedenindeki değişimi gururla karşılarken regl kanaması ile utanmanın ve tiksindenin başladığını belirtir. Ayrıca Beauvoir bu durumun annelerinden yeterince bilgi almamalarına, hatta annelerinin de regl kanından tiksindiğini ve bu tiksindenin anneden kızına aktarıldığını ifade eder (Beauvoir, 1993:281).

Menstrüasyonun korku, tiksinti ve utanma yarattığını bu durumun da kadını toplumda daha ikincil hatta sakat kategorisine soktuğunu ifade ederken bu durumun tüm hayatı boyunca devam edeceğini belirtir (Beauvoir, 1993:288-289). Menstrüel kanamanın dişiliğin simgesi olduğunu belirterek toplumsal cinsiyet algılarının regl kanaması üzerindeki değerlendirmelerini büyük ölçüde şekillendirdiğini ifade eder.

Çalışmamızda katılımcıların menarş deneyimlerini genellikle olumsuz tutumlarla deneyimlediklerini, bu tutumun belirlenmesinde ailesinden veya çevresinden gelen tepkilerin önemli derecede etkilediğini ifade etmiştik. Katılımcıların kız çocuklarına bakıldığında ise menstrüasyonun çok daha olağan kabul edildiğini utanmanın, tiksindenin, korkunun yerini hediyelerin, kutlamaların aldığını görmekteyiz. Bu durum süreç içerisinde yaşanan modernizasyon ile birlikte insanların kendilerini, hayatı daha farklı algılamaları ve yaşamaları ile ilişkilendirebilir. Burada feminizm hareketin etkisi göz ardı edilmemelidir. Hareketin üçüncü dalgası ile başlayan menstrüel aktivistlik menstrüasyonu, menstrüel kanı görünür kılarak ona dair algıyı normalize etmek adına çeşitli alanlarda özellikle de medya üzerinden ciddi bir görev üstlenmiştir.

Sonuç olarak, günümüze gelindikçe menstrüasyona ilişkin bilgi aktarımı, olguya atfedilen algı ve menarş deneyiminin paylaşım konularının olumlu bir seyir izlediği görülmektedir. Burada katılımcıların çocukluk dönemlerinde var olan sosyo-kültürel değerlerin etki ettiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır. Bu durumu katılımcıların görüşme sırasında “devir değişti, eskiden böyle miydi? böyle şeyler konuşulmazdı, utanırdık biz, şimdi televizyonlar internet her şey rahat” gibi söylemlerinden anlamak mümkündür. Eğitim düzeyinin bu hususa önemli derece etki ettiği görülmektedir. Katılımcıların ebeveynlerinin eğitim düzeyleri arttıkça menarşa

ilişkin bilgi edinime sahip oldukları ve menstrüasyon hakkında olumlu tutumlar sergiledikleri görülmektedir. Buna ilaveten eğitim düzeyi yüksek katılımcıların kızları ile menstrüasyon hakkında konuşmak günlük sohbetlerinin konusu olduğu, bu katılımcıların kızlarına menstrüasyon hakkında bilgi aktarımını daha ayrıntılı ve özenli yapıldığı görülmektedir. Ayrıca eğitim düzeyi yüksek olan katılımcıların kızlarının menarş deneyimlerini, aile bireyleri veya çevreyle daha rahat paylaştıkları ve menarş deneyiminde kızlarına hediye alma, kutlama yapma gibi daha olumlu tutumlara sahip oldukları görülmektedir. Ancak bu çalışmaya katılan katılımcıların çoğunluk olarak Ege bölgesinde özelde de İzmir’de doğup büyüdüğü unutulmamalı ve menstrüasyona dair olanların olumlu dönüşüme uğramasının olağan olduğu göz ardı edilmemelidir. Konunun çalışıldığı şehir, annelerin eğitim düzeyleri gibi temel alınan faktörler değiştikçe menstrüasyon hakkında algının ve deneyime ilişkin görüşlerin değişmesi muhtemeldir.

Bu çalışma menarş ve menstrüasyona dair olanın konuşulmadıkça, gizleme pratiği gizlendikçe, ayıp, günah, yasak gibi anlamlara hapsedildikçe kadınların bu süreci travmatik olaylarla deneyimlenmesine neden olduğunu ortaya koymuştur. Bu hususta yapılması gereken menstrüasyona dair olanı anlatmak, konuşmak, açığa çıkarmak ve öğretmektir. Aksi halde kadınların bedenlerinde doğal bir döngü olarak deneyimledikleri, sağlıklı olmak açısından gerekli görülen bir süreci önemsememek kız çocuklarını, kadınları kendi bedenlerinden uzaklaştırarak fiziki ve psikolojik olarak zarar vermektedir. Bu doğrultuda çalışma kız çocuklarının erkek çocukları ile beraber sağlık seminerlerinden ziyade aileleriyle beraber eğitim sürecine tabii tutulmalarının menarş ve menstrüasyon bilgisinin doğru aktarımını sağlaması bakımından önemlilik arz etmektedir. Ayrıca genç kızları bedenleri için gerekli olan bu döngüden olumsuz ifadeler kullanarak uzaklaştırmak yerine bilgilendirmek ve özendirmek adına okullar tarafından dağıtılan regl ile ilgili kitapçık, regl ürünlerini içeren bir paket yapılabilir. Bunlara ilaveten yurtiçi literatürde menarş ve menstrüasyon konusu sosyo-kültürel bağlamda oldukça az yer edindiğini ifade etmiştik. Konu çeşitli perspektiflerden ele alınmalı özellikle de saha çalışmaları yapılarak çıktılara yönelik çözümler üretilmelidir.

KAYNAKÇA

A. Farage, M., W. Miller, K., & Davis, A. (2011). Cultural Aspects of Menstruation and Menstrual Hygiene in Adolescents. *Expert Review of Obstetrics & Gynecology*. 6(2): 127-139.

Acar, H. (2017). Geleneksel Moğol Tıbbi ve Türk Tıbbıyla Olan Bağlantıları Moğol Tıbbi ve Türk Tıbbi. *Lokman Hekim Dergisi*. 7(1): 6-14.

Acarlıoğlu, A. (2018). İlk Dönem İslâm Tarihinde Kadının Konumu. *Artuklu Akademi Dergisi*. 5(1): 115-139.

Aça, M. (2009). Ergenlik: Cennete İkinci Bir Veda Mı? *Halkbilim Dergisi*. 2(3-4): 367-381.

Adiloğlu, A. (2017). Karaçay-Malkar Türkçesiyle ve Arap Harfleriyle Basılmış Bir Eser "Kitabül-İman ve'l-İslam". *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*. 14(54): 75-116.

Akmaz, G. (2014). *Şiva ve Dionysos: Hint ve Yunan Mitolojilerinde Doğa ile Kültür Bütünlüğü*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara:Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aksoy, B. K. (2018). *Yahudi Kutsal Metinlerine Göre Hastalıklar ve Çeşitleri*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Elâzığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Albayrak, K. (2008). Milli Dinlerde Renk Fenomeni. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 8(1): 1-41.

Albayrak, K. (2017). Siyahi Senkretik Bir Dini Hareket Olarak Rastafarilik. *Bilimname Dergisi*. 2017(2): 247-286.

Alkar, R. (2011). Müzik ve Toplumsal Cinsiyet: Farklı Kültürlerin Müzik Pratiklerinde Kadının Konumu. *Karaburun Bilim Kongresi*, 1-17.

Altıntaş, G. (2009). "Kuru Rüyalar Âlemi", Reha Erdem Sinemasında Aşk ve İsyan. İstanbul: Çitlembik Yayınları.

- Ameade, E. P., & Garti, H. A. (2016). Relationship between Female University Students' Knowledge on Menstruation and Their Menstrual Hygiene Practices: A Study in Tamale, Ghana. *Advances in Preventive Medicine*, 1-10.
- Arasan, S. (2010). *Ergenlikten Menstrüasyona Bakışın Sosyolojik Analizi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arıkan, D., Tortumluoğlu, G., & Özyazıcıoğlu, N. (2004). Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstrüasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 1(1): 1-15.
- Arriaga, A. (2017, Mayıs 16). *chronicle.com*. The Chronicle of Higher Education: <https://www.chronicle.com/article/tampons-in-mens-rooms-its-just-a-small-part-of-menstrual-equity-campus-activists-say/>, (Temmuz, 2021)
- Atalayer, F. (1996). Mekân (Uzam)*, Türk Mitolojisi ve Yaratıcılık. *Temel Sanat Eğitimi Notları*.
- Ataman, A. D. (2010). Filatelide Kardiyotonikler. *Osmanlı Bilim Araştırmaları*. 12(1): 55- 60.
- Bağcı, Y., Savran, A., & Dural, H. (2006). Pozantı (Adana) ve Çevresindeki Bazı Bitikilerin Yerel Adları ve Etnobotanik Özellikleri. *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi*. 27(2006): 77-82.
- Banerjee, S. (2019). Assessment of Taboos Regarding Menstruation in Adolescent Rural Girls. *Praxis: Undergraduate Medical Research Journal*. 2(1).
- Bayray, A. (2011). Assessment of Menstrual Perceptions and Preparation of Rural Adolescent Females, South Eastern Zone of Tigray, Ethiopia. *Scholarly Journal of Medicine*, 12-21.
- Beauvoir, S. (1993). *Kadın, İkinci Cins: Genç Kızlık Çağı*. Çev. Bertan Onaran. İstanbul: Payel Yayınları.
- Bee, H., & Boyd, D. (2009). *Çocuk Gelişim Psikolojisi* Çev. Okhan Gündüz. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

- Benedict, R. (2015). *Kültür Örüntüleri*. Çev. Mustafa Topal. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Berktaş, F. (2016). *Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın: Hristiyanlıkta ve İslamîyette Kadının Statüsüne Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bhattacharjee, S., Ray, K., Biswas, R., & Chakraborty, M. (2013). Menstruation: Experiences of Adolescent Slum Dwelling Girls of Siliguri. *Journal of Basic and Clinical Reproductive Sciences*. 2(2): 85-91.
- Bhartiya, A. (2013). Menstruation, Religion and Society. *International Journal of Social Science and Humanity*. 3(6): 523-527.
- Bobel, C. (2010). *New Blood: Third-Wave Feminism and the Politics of Menstruation*. New Jersey: Rutgers University Press.
- Boyras, A. (2019). *Türkiye'de Kadın Bekareti Söylemi ve Etkileri*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Budak, A. (2011). Rivâyetlerde Çevre Kültürlerle Olan İlişkinin Resmi. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 11(1): 55-88.
- Burcu, E., Yıldırım, F., Sırma, Ç. S., & Sanıyaman, S. (2015). Çiçeklerin Kaderi: Türkiye'de Kadınların Erken Evliliği Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Bilgi Dergisi*, 63-98.
- Büyükokutan, A. (2008). Dalaman Yöresinden Tespit Edilmiş Avcılıkla İlgili İnanç ve Uygulamalar Üzerine Bir Değerlendirme. *Türk Bilim Araştırmaları Dergisi*, 7-26.
- C. Dunnaval, N., & Roberts, T. A. (2012). Restriction and Renewal, Pollution and Power, Constraint and Community: The Paradoxes of Religious Women's Experiences of Menstruation. *Sex Roles: A Journal of Research*. 68(1-2): 121-131.
- Costos, D., Ackerman, R., & Lisa, P. (2002). Recollections of Menarche: Communication Between. *Sex Roles: A Journal of Research*. 46(1-2): 49-59.
- Coulson, N. (2016). *Psikologlar İçin Çevrimiçi Araştırma Yöntemleri*. Çev. Derya Hasta. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Çev. Mesut Bütün, Selçuk Beşir

Demir. Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.

Ç. Coşkun, N. (2011). Mersin'de Doğumla İlgili Âdetlerin Halk Hekimliği Yönünden İncelenmesi. *Lokman Hekim Dergisi*. 1(3): 1-12.

Çakmak, B. (2013). 'Batı'da Feminist Tiyatronun Oluşum Süreci. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*. 1(9): 23-33.

Çapar, M. (2019). Toplumsal Cinsiyet ve İş bölümü. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*. 2(8): 56- 74.

Çelik, C. (2011). *Türkiye Türkçesinde Örtmece ve Tabu Kelimeler*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazimağusa: Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim ve Araştırma Enstitüsü.

Çetin, Ö. (2012). Kültürlerarası Din Psikolojisi Açısından Kan Sembolizmi. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*. 2(1): 107-142.

Çobanoğlu, Ö. (2016). Türk Mitolojisinde Al Dini ve Okra İlişkisi. *Ege Üniversitesi Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 981-986.

D. Özarslan, A. (2004). *Kırmızı Kar: Toplumsal ve Kültürel Açından Ayhali*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Dağcı, Ş. (2000). İslâm Aile Hukukunda Evlenme Engelleri- II (Geçici Evlenme Engelleri). *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 41(1): 137-194.

Delaney, C. (2018). *Tohum ve Toprak*. Çev. Selda Somuncuoğlu, Aksu Bora. İstanbul: İletişim Yayınları

Demirel, S., & Terzioğlu, F. (2003). Gaziantep İli Şahinbey İlçesi İlköğretim Okullarında Öğrenim Gören 5. ve 6. Sınıf Kız Öğrencilerin Menstrüasyon Fizyolojisine İlişkin Bilgilerin Belirlenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 5(2): 47-60.

Demirci, K. (2005). Antik Urfa'da Sin Kültü. *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*. 2(2): 111-123.

Dincer, Ö. (2007). *Namus ve Bekaret: Kuşaklar Arasında Değişen Ne? İki Kuşaktan Kadınların Cinsellik Algıları*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dirik, M. (2019). Seçimlik Bir Hak Olarak Bulûğ Muhayyerliği. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 61-96.

Doğramacioğlu, H. (2017). Osmanlıdan Günümüze DR. Besim Ömer Akalın'ın Kaleminden Üzüm ile Tedavi. *TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*. 5(10): 84-95.

Douglas, M. (2017). *Saflık ve Tehlike: Kirlilik ve Tabu Kavramlarının Bir Çözümlemesi*. Çev. Emine Ayhan. İstanbul: Metis Yayınları.

Düzcan, E. (2017). Yeni Türkiye Sinemasında Yetişkinliğe Geçiş: Sivas ve Hayat Var Filmlerinde Cinsiyet, Güç ve Oyun. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 142-161.

Emir, B. (2012). *Antik Çağda Kadınların Dinsel Ritüelleri-Thesmophoria Örnek İncelemesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erbaydar, P., & Odabaşı, B. (2018). Medeni Kanun'un Bekleme Süresi (İddet Müddeti) ile İlgili 132. Maddesinin Kadın Hakları ve Modern. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*. 10(1): 112-119.

Erbil, N., Felek, N., & Karakaşlı, E. (2015). The Relationship Between Attitudes Towards Menarche and Current Attitudes Towards Menstruation of Women: A Comparative Study. *International Journal of Human Sciences*. 12(2): 1120-1130.

Erdal, T. (2011). Erkek Ağızlı Türkülerde Kadın İmajı. *Folklor/Edebiyat Dergisi*. 17(65): 37- 52.

Erer, M. T., & Can, D. (2017). Mersin İlinde Bir Kadın Şifacı. *Lokman Hekim Dergisi*. 7(2): 82-90.

Ergun, P. (2011). Alevilik-Bektaşilikteki Tavşan İnancının Mitolojik Kökleri Üzerine. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 281-312.

Ergün, M. (2010). *Alevi-Bektaşî Kaynaklarında Yer Alan Fıkhi Bilgiler*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü.

Erkan, E. (2019). Popüler Dinin Yeniden Üretilmesinde ve Yaygınlaştırılmasında Türk Korku Sineması. *Bilimname Dergisi*. 2019(37): 407-429.

Evins, A. (2013). *Bodies and the Elision of Menstruation in Young Adult Literature*. A Thesis Submitted to Master of Arts in Sonoma State University.

Fehintola, F. O., Fehintola, A. O., Aremu, A. O., Idowu, A., A. Ogunlaja, O., & Ogunlaja, I. P. (2017). Assessment of knowledge, attitude and practice about menstruation and Menstrual Hygiene Among Secondary High School Girls in Ogbomosa, Oyo State, Nigeria. *International Journal of Reproduction, Contraception, Obstetrics and Gynecology*. 6(5): 1726-1732.

Filiz, B. (2019). *Militarizm ve Kadın: İkinci Dünya Savaşı'nın Rahatlatıcı Kadınları*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü.

G. Frazer, J. (2019). *Ruhun Tehlikeleri ve Tabu*. Çev. İsmail Hakkı Yılmaz. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

G. Tuğrul, Y. (2018). Erken Yaşta Evlendirilen Kadınların Evlilik Süreçleri, Deneyimleri ve Sonraki Yaşamları Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Sosyoloji Notları Dergisi*. 2(1): 2-38.

G. Frazer, J. (2012). *Altın Dal: Dinin ve folklorun Kökleri*. Çev. Mehmet H. Doğan. İstanbul: Payel Yayınları.

Gecekuşu, A. (2006). *Güzel Adlandırma*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Elâzığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gesselleen, M. (2013). *Attitudes and beliefs of the experience of menstruation in female students at the University of the Western Cape*. A Thesis Submitted to the Psychology (Research) Degree in the Department of Psychology, in the Faculty of Community and Health Sciences, University of the Western Cape.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. Çev. Günseli Altaylar. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

- Gökgöz, Y. (2017). İslam Hukukunda Zaman Açısından Sünnete Aykırı Boşanma (Bid'i Talak). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 5(9): 66-75.
- Gölbaşı, Z., Doğaner, G., & Erbaş, N. (2012). 6-8. Sınıf Adolesan Kızlara Akran Eğitimi Yöntemiyle Uygulanan Menstrüasyon Sağlığı Eğitiminin Bilgi ve Davranışlar Üzerindeki Etkisi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*. 11(2): 191-198.
- Göregen, M., & Turan, G. (2018). Yahudilik'te Zina Suçunun Karşılığı Olan Recm'in İnsan Hayatı ve Aileni Kutsallığı Bağlamında İncelenmesi. *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 5(10): 70-92.
- Gül, V., & S.Dinler, S. (2016). Kumru (Ordu) Yöresinde Doğal Olarak Yetişen Bazı Tıbbi ve Aromatik Bitkiler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*. 11(1): 146-156.
- Güngör, A. (2006). Tabu-Örtmece (Euphemism) Sözler Üzerine. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 69-93.
- Güngör, M. (2017). *Kadın Yazarların Romanlarında Ataerkinin Gölgesindeki Anne-Kızlar*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Hamal, M., & K.C, S. (2014). Hygiene, Health Problems and Socio-Cultural Practices: What School Girls . *International Journal of Health Sciences and Research*. 4(4): 28-33.
- Hickin, L. (2002). *Kadın Sağlığı*. Çev. Burkay Adalığ, Adnan Pamukçu, Ömer Murat Tüfek. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- hooks, B. (2016). *Feminizm Herkes İçindir*. Çev. Ece Aydın, Berna Kurt, Şirin Özgün, Aysel Yıldırım. İstanbul: bgst yayınları.
- İlmihal: İman ve İbadetler*. (2004). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- İlter, İ. (2006). *Özyaşamsal Sürecin ve Kadın Olma Halinin Yansıma Alanı Olarak Louise Bourgeois'da Görsel Anlatı*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- İnan, E., İpek, G., & İpek, A. (2012). Çankırı'nın Endemik Tıbbi Bitkileri. *Türk*

Bilimsel Derlemeler Dergisi. 5(2): 38-40.

Işık, S. (2018). Yılan, Su, Söz: Kadın Düşmanlığı ile Belirsizlik Korkusu Arasındaki İlişkiye Dair Bir Yorum Denemesi. *Folklor/Edebiyet Dergisi*. 24(93): 177-196.

Jarrah, S. S., & Kamel, A. A. (2012). Attitudes and Practices of School-Aged Girls Towards Menstruation. *International Journal of Nursing Practice*. 18(3): 308-315.

Jones, A. (2016, Haziran 6). *newsweek.com*. Newsweek:

<https://www.newsweek.com/free-tampons-pads-us-schools-496083>, (Temmuz, 2021)

Juyal, R., & Kandpal, S. D. (2013). Social Aspects of Menstruation Related Practices in Adolescent Girls of District Dehradun. *Indian Journal of Community Health*. 25(3): 213- 216.

Juyal, R., Kandpal, S., Semwal, J., & Negi, K. (2012). Practices of Menstrual Hygiene Among Adolescent Girls In a District of Uttarakhand. *Indian Journal of Community Health*. 24(2): 124-128.

K. Fidan, M. (2015). Ana Tanrıçalardan Bakire Meryem'e: Kadının Mitolojik Öyküsü. *II. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi*, (s. 927-944).

Kalafat, Y. (2001). Alanya Yöresinde Kilit-Bağ-Kitlenmek-Bağlanmak. *Erdem Dergisi*. 13(39): 589-598.

Kapoor, A., & Khari, S. (2016). Knowledge, Attitude and Socia-cultural Beliefs of Adolescent Girls Towards Menstruastion. *Journal of Nepal Paediatric Societ*. 36(1): 42-49.

Karbasi, S. A., Golestan, M., & Fallah, R. (2008). Perceptions and Practices Regarding Menstruation in Adolescent Girls in Yazd. *Nepal Journal of Obstetrics and Gynaecology*. 3(2): 40-43.

Kardaş, C. (2018). Muş'ta Yabani Bitkilerin Halk Hekimliğinde Kullanılması. *Lokman Hekim Dergisi*. 9(1): 85-96.

Karık, Ü., Çiçek, F., Oğur, E., Tutar, M., & Ayas, F. (2016). Türkiye’de Yayılış Gösteren Defne (*Laurus nobilis* L.) Populasyonlarının Meyve Özellikleri. *Anadolu Journal*. 26(1): 1-16.

- Kaundal, M., & Thakur, B. (2014). A Dialogue on Menstrual Taboo. *INDIAN Journal of Community Health*. 26(2): 192-195.
- Kaya, A. (2008). 17. Yüzyıl Bursa Şer'iye Sicillerinin İslam Aile Hukuku açısından Tahlili. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 17(1): 81-107.
- Kayaoğlu, T. (2014). *Türk Halk Kültüründe Cennet İmgesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Elâzığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keleş, Y. (2011). Hayız Halinde Olan Kadınların Kur'an-ı Kerim'e Dokunması ve Okuması ile ilgili Hükümler. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 427-450.
- Kesirli, A. (2010). Kadın ve Melankoli: "Carrie" Filmi Üzerinden Bir İnceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 58-91.
- Killi, G. (2006). Hakas Türkçesinde Tabu Sözler ve Örtmece. *Modern Türklük Araştırma Dergisi*. 3(3): 50-65.
- Koçak, A. (2004). "Bilgelik" Varlık Bereket Sembolü İncirin Serüveni. *Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları, Türk Kültüründe Ayrıntılar: Meyve Sempozyumu*. İstanbul.
- Koçak, A., & K. Gündoğdu, S. (2018). Kahramanın Yolculuğunda Dişil Varlıklar: Karaçay-Malkar Nart Destanları Örneği. *Journal of Turkish Language and Literature*. 4(1): 101-125.
- Köse, Y. B., Ocak, A., Duran, A., & Öztürk, M. (2005). Eskişehir Kent Florasına Ait Bazı Bitkilerin Tıbbi Kullanımları ve Türkçe Yerel Adları. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 115-130.
- Kumartaşlıoğlu, S. (2014). Türk Kültüründe Ateş ve Ocak İyeleri. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*. 11(43): 175-190.
- Kutlutürk, C. (2016). Hinduizm'de Cenaze Törenleri (Antyeşti Samskara). *E-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*. 8(1): 177-196.
- Liu, H.-L., Chen, K.-H., & Peng, N.-H. (2012). Cultural Practices Relating to Menarche and Menstruation among Adolescent Girls in Taiwan-Qualitative Investigation. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*. 25(1): 43-47.

- M. Mohamed, E., G. Mohamed, A., & Y. AL-Ajeal, L. (2011). Knowledge, Beliefs and Practices Regarding Menstruation Among Adolescent Schoolgirls in Seiyun City, Yemen. *Al-Azhar Assiut Medical Journal*. 9(3): 67-86.
- Madhusan, M., Chaluvaraj, T., Chaitra, M., Ankitha, S., Pavithra, M., & Mahadeva Urthy, T. (2014). Menstrual Hygiene: Knowledge and Practice Among Secondary School Girls of Hosakote, Rural Bangalore. *International Journal of Basic and Applied Medical Sciences*. 4(2): 313-320.
- Maniar, A., & Mehta, S. (2017). Menstrual Hygiene Practices: Myths and Taboo. *International Journal of Research in Social Sciences*. 7(12): 93-101.
- Marvan, M. L., Iniestra, S. C., & Gonzalez, R. (2005). Beliefs About and Attitudes Toward Menstruation Among Young and Middle-Aged Mexicans. *Sex Roles*. 53(3-4): 273- 279.
- Mohamed, Y., Durrant, K., Huggett, C., Davis, J., Macintyre, A., Menu, S., Natoli, L. (2018). A Qualitative Exploration of Menstruation Related Restrictive Practices in Fiji, Solomon Islands and Papua New Guinea. *PLOS ONE*. 13(12): 1-19.
- Moss, G. (2015, Eylül10). *bustle.com*. Bustle: <https://www.bustle.com/articles/109552-what-is-free-bleeding-what-you-need-to-know-about-the-controversial-menstruation-movement>, (Temmuz,2021).
- Mudey, A. B., Kesharwani, N., Mudey, G. A., & C. Goyal, R. (2010). A Cross-sectional Study on Awareness Regarding Safe and Hygienic. *Global Journal of Health Science*. 2(2): 225-231.
- Özdemir, A. (2013). İslâm Hukukunda Unutmanın Edâ Ehliyeti Üzerindeki Etkileri. *Turkish Studies*, 8(12): 979-988.
- Özdemir, D. (2016). Feminist Eleştiri Bağlamında Kadın Sanatçıların Eserlerinde "Beden İmgesi". *Sanr Dergisi*, 45-56.
- Özel, Ş., Oskovi, A., Korkut, S., Memur, T., & E.Üstün, Y. (2018). Gençlik Merkezine Başvuran Adölesanların Menarş Duygu, Menstrüasyon Algı-Bilgi ve Özbakım Pratikleri. *Ankara Medical Journal*. 18(4): 675-682.

Öztürk, N. (2012). *Bir Beden Sosyolojisi Problemi Olarak Namus Kavramı ve Kadın Bedeni*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Karaman: Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özüdoğru, Ş. (2010). Feminist Sanata İki Farklı Yaklaşım: Gerilla Kızlar ve Cindy Sherman. *Sanat ve Tasarım Dergisi*. 1(6): 111-131.

Parveen, K., Chaturvedi, M., Nandan, D., & Shrotria, V. (2013). Perception and Practices Regarding Menstruation in Women of Reproductive Age Group in Urban Slums. *Indian Journal of Public Health Research & Development*. 4(3): 143-147.

Parvin, N., Parvin, B., Haque, M., & Islam, M. S. (2016). Knowledge on Menstruation Among Adolescent School Girls in A Selected Area of Dhaka City. *Chattagram Maa-O-Shishu Hospital Medical College Journal*. 15(1): 31-34.

Patton, M. Q. (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. Çev. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir. Ankara: Pegem Akademi.

Reed, E. (2012). *Kadının Evrimi: Anaerkil Klandan Ataerkil Aileye I*. Çev. Şemsa Yeğin. İstanbul: Payel Yayınları.

S.Dündar, A. N. (2019). Tarihi Tıp Metinlerini Anlama Sorunu ve Çözüm Önerileri. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*. 16(62): 260-273.

S.Gedik, A. (2016). *Adolesanlara Verilen Planlı Eğitimin Menstrüasyon ve Genital Hijyen Davranışına Etkisinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

S.Şahin, G. (2018). Türkmen Türklerinde Ölüm: Geleneksel Uygulamalar ve Söz Varlığı. *Modern Türkük Araştırmaları Dergisi*. 15(2): 285-306.

Sağlam, H., & Arpacı, İ. (2018). İslam Fıkına Göre Hayızlı Kadının Orucu. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 11(2): 60-76.

Sağol, G. (2004). Etek'ten Eksik Etek'e. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*. 31(0): 257-280.

Sakar, T., Özkan, H., Saraç, M. N., Atabey, K., & Nazbak, M. (2015). Öğrencilerin Menstruasyon Dönemindeki Kültürel Davranış ve Uygulamaları. *Turkish Journal of*

Family Medicine. 6(3): 114-123.

Sanberk, İ., & Akbaş, T. (2012). İlk Menstrüasyon ve Ejakülasyon Deneyimi: Hazırlık, Ön Yaşantılar ve Ön Bilgilerin Cinsel Tutum ve Davranışlarla İlişkisinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Estitüsü Dergisi*. 21(3): 323-338.

Sapkota, D., P. Pokharel, H., Budhathoki, S. S., & Khanal, V. (2014). Knowledge and Practices Regarding Menstruation Among School Going Adolescents of Rural Nepal. *Journal of Kathmandu Medical College*. 2(3): 122-128.

S. Çevirme, A., Çevirme, H., Karaoğlu, L., & Korkmaz, Y. (2010). The Perception of Menarche and Menstruation Among Turkish Married Women: Attitudes, Experiences, and Behaviors. *Social Behavior and Personality*. 38(3): 381-394.

Selçuk, A. (2004). Tahtacıların Doğum ile İlgili İnanç ve Uygulamalarına Fenomenolojik Bir Yaklaşım. *Türklük Bilimi Araştırmaları Merkezi*, 163-180.

Solvig, N., Raja, L., George, C. E., O'Connell, B., Gangadharan, P., & Gift, N. (2019). Analysis of Knowledge of Menstruation, Hygiene Practices, and Perceptions in Adolescent Girls in India. *Modern Health Science Journal*. 2(1): 16-21.

Soumya, & Leena, S. (2016). A Descriptive Study on Cultural Practices about Menarche and Menstruation. *Journal of Health and Allied Sciences NU*. 6(2): 10-13.

Sridhar, N. (2019). *The Sabarimala Confusion-Menstruation Across Cultures: A Historical Perspective*. Yeni Delhi: Vitasta Publishing.

Steinberg, L. (2017). *Ergenlik*. Çev. Figen Çok. Ankara: İmge Kitabevi.

Şaşkara, C., Hürkul, M., & Güvenç, A. (2010). Aktarlarda Satılan Melissa Officinalis L. (Oğulotu, Melisa) Üzerinde Morfolojik ve Anatomik Çalışmalar. *Ankara Eczacılık Fakültesi Dergisi*. 39(2): 123-143.

Şenyuvalı, G. (2010). *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları Bağlamında Günümüz Sanatında Değişen Kadın ve Beden İmgesi*. (Yayınlanmış Sanatta Yeterlilik Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Şenyürek, E. (2019). *Kadınların Aylık Periyotlarının Üç Kuşakta İncelenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü.

Şimşek, M. (2012). İslâm Hukuku ve Pozitif Hukuk Açısından Çocukta Ceza Ehliyeti. *İslam ve Toplum Dergisi*. 2(3): 139-164.

Şişman, B. (2011). Samsun Yöresi'nde Geçiş Dönemleriyle (Doğum, Sünnet, Evlilik ve Ölümle) İlgili Yaşayan Halk İnançları ve Bunlara Ait Uygulamalar. *Erdem Dergisi*. 13(39): 445-469.

Tatlılıoğlu, D. (2000). Türkmen İrımıları (Halk İnançları). *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 4(1): 151-166.

Thiebaut, E. (2017). *Bu Benim Kanım*. Çev. Sanem Aytuğ. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Tiwari, H., Oza, U., & Tiwari, R. (2006). Knowledge, Attitudes and Beliefs About Menarche of Adolescent Girls in Anand District, Gujarat. *La Revue de Santé de la Méditerranée orientale*. 12(3-4): 428-433.

Tortumluoğlu, G., Tüfekçi, F., Özyazıcıoğlu, N., & Sezgin, S. (2004). Kırsal Alanda Yaşayan Kız Çocuklarının Menarş Yaşları ve Menarşa Yönelik Emosyonel Tepkilerinin Saptanması. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 7(2): 76-88.

Tunalı, D. (2017). Popüler Masallardan Sinemaya Yapılan Uyarlamalarda Kültürel Antropoljik Süreklilik ve Dönüşüm. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 10(49): 362- 372.

Tunçtürk, M., & Tunçtürk, R. (2007). Van İlinde Doğal Olarak Yetişen Bazı Faydalı Bitkilerin Tespiti ve Kullanım Alanlarının Belirlenmesi. *Türkiye VII. Tarla Bitkileri Kongresi*, (s. 843-846). Düzenleyen Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Tarla Bitkileri Bilimi Derneği. Erzurum. 25-27 Haziran 2007

Turan, T., & Ceylan, S. S. (2007). 11-14 Yaş Grubu İlköğretim Öğrencilerinin Menstrüasyona Yönelik Bilgileri ve Uygulamaları. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2(6): 41-55.

Tütengil, C. O. (2011). Yeni Türkiye'nin Hedefleri. *Sosyoloji Konferansları*, (s. 121-144).

Ulu, A. (2012). Adet Halindeki Kadının Orucuyla İlgili Hadislerin Tenkid ve Tahlili. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 0(38): 1-50.

Uluç, G., Erçetingöz, A., & Süslü, B. (2018). Hukuki ve Toplumsal Boyutuyla Çocuk Gelin Olgusu ve 2010 Sonrası Türk Sinemasının Çocuk Gelinleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*. 10(4): 75-94.

Ulusal, Ş. (2012). Din Eğitiminde Ebeveyn ve Çocuğun Hak ve Özgürlüğü: Hukuki Bir Tahlil. *Diyanet İlmi Dergisi*. 48(1): 67-92.

Umeora, O. J., & Egwuatu, V. (2008). Menstruation in Rural Igbo Women of South East Nigeria: Attitudes, Beliefs and Practices. *African Journal of Reproductive Health*. 12(1): 109-115.

Uslu, R. (2018). Talak Suresinin İslam Aile Hukuku Bağlamında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11(59): 1437-1443.

Ülgen, P., & Özer, G. (2018). Batıl İnançlarda Kadın Algısı. *Cappadocia Journal of History and Social Sciences*, 188-206.

Ünlü, Ç. Y. (2019). Feminist Yöntemi Alan Deneyimleri(m) Üzerinden Tartışmak. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*. 11(1): 1-8.

Vargün, B. (2018). Doğum ve Doğum Sonrasında Anne ve Bebeğin Korunmasına İlişkin Geleneksel Uygulamalar. *International Journal of Human Sciences*. 15(2): 870-880.

Veta, A. (2018). Brushstrokes in Red: An Artistic Analysis of the Menstruation Taboo. *Dialogues Ru*, 163-176.

Y. Yeşildal, Ü. (2018). Bir Arketip Olarak Yılan. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*. 6(13): 420-431.

Yadsıyaman, H. Ş. (2011). İslâmi Literatürde İsrailiyyat İzleri: Cennet'in Kaybı. *Dokuz*

Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 0(34): 37-64.

Yaman, A. (1998). Adet Gören Kadının İbadeti. *Mehir Dergisi*, 5-13.

Yasmeen, T., Kumar, S., Sinha, S., Haque, M. A., Singh, V., & Sinha, S. (2019). Perception Regarding Menstruation and Practices During Menstrual Cycles Among School, Going Adolescent Girls in Urban Field Practice Area of Igims, Patna India. *International Journal of Medical Science and Diagnosis Research*. 3(1): 15-21.

Yiğitoğlu, M. (2019). Yahudilikte Kadınların Regl Dönemi/Niddah ile İlgili Hususlar.

Ekev Akademi Dergisi, 225-232.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, T. (2011). Pedagojik Korku Sineması: Vampir ve Kurt Adam Filmlerine Psikoseksüel ve Psikososyal Gelişim Basamakları Açısından Bir Bakış. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 0(32): 227-242.

Yılmaz, İ. (2014). İslâm Aile Hukukunda Nesebin (Soybağının) Reddi. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*. 14(1): 31-51.

Yitik, A. İ. (2013). Bîrûnî'nin Kaleminden Hinduizm. *Milel ve Nihal*. 10(3): 149-200.

Yüksek, A. (2016). İslam Fıkhiına Göre Kadınların Âdet ve Lohusalık Günlerinde Mescitlere Giriş Sorunu. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 0(41): 77- 97.

Zalcborg, S. (2009). Channels of Information About Menstruation and Sexuality Among Hasidic Adolescent Girls. *A Journal of Jewish Women's Studies & Gender Issues*. 17(1):60-8.

EKLER

EK 1: Görüşme Formu

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**Kadın Çalışmaları A.B.D. Tezli Yüksek
Lisans Programı**

**Çocukluktan Anneliğe Menstrüasyona İlişkin Algının Değişimi ve
Aktarımı Üzerine Nitel Bir Araştırma başlıklı araştırma için
Görüşme Formu**

Dokuz Eylül Üniversitesi Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Menarşı yaşamış kızı olan anneler üzerine hazırladığım, Doç. Dr. Özlem Belkıs'ın danışmanlığında gerçekleştirdiğim yüksek lisans tezi kapsamında siz değerli katılımcıların görüşlerine ihtiyacım var. Menstrüasyon olgusuna dair görüş ve deneyimleriniz ile yaptığım çalışmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederim.

Saygılarımla

Rabia Akkoç

Meslek:

Eğitim Durumu:

Yaş:

Medeni durum:

Doğup-Büyüdüğü Yer:

Ebeveynlerin Eğitim Durumu:

Sahip Olunan Çocuk Sayısı:

Sahip Olunan Çocuk(ların)
Cinsiyetleri:

- Regl olmadan bu konuda neler biliyordunuz?
- Anneniz bu konuyu size anlatmış mıydı? Nasıl anlattığını, o an neler hissettiğinizi paylaşabilir misiniz? Anlatmadıysa, sizce neden anlatmamıştı?
- Annenizin kendi adet deneyimi ile ilgili anlattığı, paylaştığı bir şey oldu mu? Siz adet gördükten sonra ya da önce, bu konuları nasıl konuşurdunuz?
- Yaşıtlarınız ya da arkadaşlarınızla bu konuda neler konuşurdunuz?
- İlk regl deneyiminiz nasıldı, neler tecrübe ettiniz? Çevrenizde nasıl karşılandığını hatırlıyor musunuz?
- Siz kızıınıza regl döngüsünü anlattınız mı, nasıl ve ne zaman anlattığınızı paylaşabilir misiniz?
- Kızınızın ilk regl deneyimi nasıl yaşandı, ailede veya çevrede nasıl karşılandı?
- Kendi çocukluğunuzda adetle ilgili, sizi etkileyen inanışlar, çeşitli gelenek veya söylentiler nelerdi? Bunlar, konuyu kızıınıza anlatırken nasıl bir rol oynadı?
- Bu görüşler hala geçerli mi?

EK 2: Onam Formu

Tarih:

Görüşme esnasında ses kaydı yapılmasını ve bu kaydın yalnızca Rabia Akkoç tarafından bilimsel araştırma amacıyla kullanılmasını kabul ediyorum.

Ad-Soyad:

İmza:

Ad-Soyad:

İmza: